

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

דוח שנתי

2019

(כולל דוח תיאור עסקי החברה ודוחות כספיים)

תוכן העניינים

פרק א' – תיאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון לבעלי המניות

**פרק ב' – דוח בדבר אפקטיביות הבקרה על הדיווח הכספי
ודוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2019**

פרק א' –

תאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון לבעלי המניות

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

תיאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

תיאור עסקי החברה

<u>עמודים</u>	<u>נושא</u>
3-5	1 פעילות החברה ותיאור כללי של התפתחות עסקיה
3-4	1.1 כללי
5	1.2 תרשים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים
6	2 החטיבות העסקיות
7	3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה במהלך השנתיים האחרונות
7	4 כספים שקיבלה החברה מהמדינה
7-11	5 פרטים אודות החברות המוחזקות העיקריות של החברה
11-12	6 חלוקת דיבידנדים
13	7 מידע כספי לגבי החטיבות העסקיות של החברה
13-14	8 סביבה כלכלית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות החברה
14	9 לקוחות
14	10 שיווק ומכירות
15-31	11 תיאור עסקי החברה לפי חטיבות עסקיות ותחומי פעילות
16-17	11.1 חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-שטח
18-19	11.2 תקשוב מודיעין ולוחמה ברשת
20-21	11.3 מערכות יירוט והגנה מפני נשק תלול מסלול והגנה אווירית
22-23	11.4 חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-אוויר
24-25	11.5 חימוש מונחה מדויק טקטי לשדה הקרב היבשתי
26-27	11.6 מערכות ללוחמה אורבאנית
28-29	11.7 מערכות שרידות ותמרון
30-31	11.8 מערכות לחימה ימיות ול"א
31	12 צבר הזמנות
32-40	13 רכוש קבוע ומקרקעין
41	14 מחקר ופיתוח
41	15 נכסים לא מוחשיים
42-43	16 הון אנושי
43	17 אשראי לקוחות וספקים
44	18 מימון
45-49	19 חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם
49-50	20 מיסוי
50-63	21 מגבלות ופיקוח על פעילות החברה
63-64	22 הסכמי שיתוף פעולה
64-67	23 גורמי סיכון
68-70	24 סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם

דוח הדירקטוריון :

	<u>נושא</u>	
	הסברי הדירקטוריון על מצב ענייני החברה בתקופת הדיווח	1
71	כללי	1.1
72-74	מצב כספי	1.2
74-76	תוצאות הפעילות	1.3
77-78	נזילות	1.4
78	אומדנים	2
78	הליך אישור הדוחות הכספיים	3
78-80	מידע בנוגע לביקורת הפנימית	4
80	גילוי ליישום הוראות רשות החברות לגבי מקרקעין ומחוברים	5
80	התחייבויות בגין יחסי עובד ומעביד	6
80-81	אחריות חברתית	7

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

תיאור עסקי החברה

1. פעילות החברה ותיאור כללי של התפתחות עסקיה

1.1. כללי

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה" או "רפאל"), מפתחת ומייצרת אמצעי לחימה.

החברה הינה חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות התשל"ה – 1975, בבעלות ובשליטה מלאה של מדינת ישראל. בהתאם לכך, כפופה רפאל לחוק החברות הממשלתיות, לרבות הוראות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון. החברה נתונה לביקורת של משרד מבקר המדינה.

רפאל נוסדה ב-1948 כיחידה במשרד הביטחון, ושימשה כמעבדת המחקר והפיתוח הביטחונית הלאומית של ישראל. בשנת 1995 התאגדה רפאל כחברה בעירבון מוגבל, כתוצאה מהחלטת ממשלת ישראל להעביר את פעילות יחידת הסמך הממשלתית "רפאל" – רשות פיתוח אמצעי לחימה" לחברה ממשלתית בעלת אופי עסקי. בשלבים הראשונים של הפעילות המשיכה להתנהל כיחידת סמך. בהמשך, בחודש דצמבר 2001 נחתם הסכם בין המדינה באמצעות משרד האוצר-החשב הכללי, לבין החברה, לפיו החל מחודש ינואר 2002 הפסיקה יחידת הסמך את פעילותה. לחברה הועברו הנכסים וההתחייבויות שהיו ביחידת הסמך, ובתמורה הנפיקה החברה הון למדינת ישראל.

בספטמבר 2007 שינתה החברה את שמה מ- "רפאל" ל- רשות לפיתוח אמצעי לחימה בע"מ" ל- "רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ" (RAFAEL ADVANCED DEFENSE SYSTEMS LTD).

חזון החברה

להוות נדבך משמעותי בביטחון מדינת ישראל, כחברה גלובלית חדשנית צומחת ורווחית, המפתחת מייצרת ותומכת מערכות לחימה בחזית הצורך המבצעי ובקדמת הטכנולוגיה.

ייעוד החברה :

- להוביל בפיתוח מערכות מתקדמות ופורצות דרך בתחום הביטחוני, בחזית הטכנולוגיה בארץ ובעולם.
- להמשיך ולהיות מרכז לאומי למחקר ופיתוח ביטחוני ונדבך מרכזי בבניין יכולת ההתרעה, המגן וההכרעה של מדינת ישראל.
- להיות כוח משיכה מוביל ומעורר השראה לכוח אדם מצטיין בכלל תחומי העיסוק של החברה.

בלמ"ס

פעילות החברה מבוצעת במספר גדול של פרויקטים. מרבית ההזמנות מתקבלות הן ממדינת ישראל/ משרד הביטחון וממדינות זרות וכן הזמנות בקבלנות משנה מול תעשיות בארץ או בחו"ל, כשהלקוח הסופי הוא הממשלות.

החברה מתחרה בארץ ובעולם מול חברות בין לאומיות וחברות מקומיות בארצות היעד, כשלצד התחרות, החברה מקיימת מערכת ענפה של שיתופי פעולה עם אותן החברות. הפעילות מרוכזת ומבוצעת על ידי שלוש חטיבות עסקיות הפועלות כמרכזי רווח ומקיימות ביניהן התקשרויות ומכירות הדדיות. בראש כל חטיבה עומד מנהל במעמד של סמנכ"ל שהוא גם חבר הנהלת החברה.

החברה מכינה ומאשרת מדי שנה את התקציב לשנה העוקבת ברמה פרטנית וע"פ המידע העדכני ביותר הקיים. כמו כן החברה עורכת תקציב רב שנתי מתגלגל. הן בתקציב השנתי והן בתקציב הרב שנתי מפורטים התחזיות ויעדי החברה במונחים כספיים. דירקטוריון החברה מפקח על העמידה ביעדים אלו.

לא נכללו בדוח זה פרטים העלולים לפגוע בביטחון המדינה.

1.2. תרשים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים

להלן תרשימים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים, נכון ליום 31.12.19 :

1.2.1. תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה

להלן תרשימים אודות החברות המוחזקות העיקריות של החברה, נכון ליום 31.12.19:

לפרטים נוספים אודות פעילות החברות המוחזקות, ראה סעיף 5 להלו.

2. החטיבות העסקיות

נכון ליום 31.12.19 פעילות החברה מרוכזת ומבוצעת על ידי 3 חטיבות עסקיות הפועלות כמרכזי רווח.

2.1. חטיבת מערכות אוויר ומודיעין

- מנהלת מערכות תקשוב – המנהלה עוסקת בתקשוב אווירי, פיתוח ערוצי תקשורת חסינים, פיתוח רשתות IP ופיתוח רשתות ליבשה.
- מנהלת אלקטרו-אופטיקה – המנהלה עוסקת בפיתוח וייצור מערכות תצפית, ניווט וצילום אלקטרואופטיות לאיסוף מודיעיני, תקיפה אווירית, איתור מטרות וכיסוי שטח.
- מנהלת מערכות מודיעין וסייבר – עוסקת בלוחמת הסייבר ומודיעין מעולם המידע החזותי, שמגיע מאוסף של סנסורים קרקעיים, מוטסים וחלליים, ומפתחת מערכות לטיפול במידע, כולל יצירת תמונת מצב אחידה לצורך חקירה או תפעול בזמן אמת. המערכות שלה משולבות גם בתחום ביטחון הפנים.
- מנהלת מערכות אוויר שטח – מפתחת טילים וחימוש אווירי מדויק לתקיפת מטרות קרקע מהאוויר.

לפרטים נוספים אודות פעילות חטיבת מערכות אוויר ומודיעין, ראה סעיפים 11.1-11.2 לדוח.

2.2. חטיבת מערכות הגנה אווירית

- מנהלת הגנ"א ואוויר - אוויר – עוסקת בטילים לקרבות אוויר- אוויר.
- מנהלות מערכות הגנ"א קצר טווח וארוך טווח – עוסקת בטילים למערכות הגנה מפני מטוסים וכלים אוויריים אחרים ולמערכות הגנה מפני טילים תוקפים מסוגים שונים.

לפרטים נוספים אודות פעילות חטיבת מערכות להגנה אווירית, ראה סעיפים 11.3-11.4 לדוח.

2.3. חטיבת מערכות יבשה וים

- חטיבת מערכות יבשה וים מרכזת את פעילות רפאל בארבעה תחומים מרכזיים :
- תקיפה מדויקת, מיגון ושרידות, תמרון ולוחמת מסגרת והגנת גבולות. פעילות זו מבוצעת ב- 4 מנהלות :
- מנהלת נשק טקטי מדויק – מפתחת ומייצרת טילים טקטיים לשדה הקרב היבשתי, אשר מותאמים למגוון פלטפורמות ולמגוון רחב של איומים.
 - מנהלת מערכות שרידות ותמרון – עוסקת בפיתוח וייצור חליפות הגנה ותקיפה לכלי לחימה יבשתיים, עמדות נשק וכן בפיתוח וייצור מערכות לוחמה במטענים ולוחמה אופטרונית.
 - מנהלות מערכות לחימה ימיות ול"א – עוסקת בפיתוח וייצור ל"א לפלטפורמות ימיות ואוויריות, פלטפורמות בלתי מאוישות, מערכות הגנה ותקיפה לספינות ומערכות תת ימיות.
 - המרכז לתכניות חדשנות – עוסק במתן פתרונות של מערכות לחימה מורכבות משובצות רשת לכוחות טקטיים מתמרנים ביבשה ולגבולות בין מדינתיים.

לפרטים נוספים אודות פעילות חטיבת מערכות יבשה וים, ראה סעיף 11.5-11.8 לדוח.

3. השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה במהלך השנתיים האחרונות

במהלך השנתיים שקדמו למועד הדוח, לא בוצעו השקעות בהון החברה או עסקאות במניותיה.

4. כספים שקיבלה החברה מהמדינה

חלק מהותי מהתקשרויות הקבוצה הן עם משרד הביטחון. העבודות נעשות במסגרת מהלך העסקים הרגיל.

לעניין פעילות החברה מול רשויות המס ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

5. פרטים אודות החברות המוחזקות עיקריות של החברה למועד הדוח

5.1 חברות אחזקה / חברות שיווקיות

• **ERCAS BV** – משמשת כחברת אחזקות וכנציגות שיווקית של רפאל. הוקמה במהלך שנת 2004 כחברת אחזקות מאוגדת בהולנד, בבעלות מלאה של רפאל. פעילותה השיווקית של ERCAS מבוצעת מבריטניה. אחזקתה העיקרית היא בחברת **Dynamit Nobel Defence** חברה מאוחדת בשליטה מלאה (ראה להלן). כמו כן מחזיקה ERCAS BV 20% בחברת **יורוספיין** אשר מטרתה שיווק ומכירות מחוץ לישראל.

משנת 2011 מחזיקה ERCAS בחברת **PAP** – חברה בת בבעלות מלאה בספרד העוסקת בשיווק עמדות נשק ובמתן שירותי תמיכה ותחזוקה ללקוחות. חברת PAP אינה מאוחדת בדוחות הכספיים עקב חוסר מהותיות. הדוחות הכספיים של חברת ERCAS מאוחדים בדוחות הכספיים של רפאל. במהלך שנת 2019 חילקה ERCAS לחברה דיבידנד בסך כולל של כ- 32.7 מ"ח.

Rafael U.S.A. Inc – (להלן: RUSA) – חברה בשליטה מלאה שהוקמה בשנת 1992 כחברת שיווק בארה"ב. החל משנת 2004 מטפלת RUSA בביצוע רכש בארה"ב באמצעות סניף של רפאל בניו יורק. עיקר הכנסותיה של RUSA הינם החזר הוצאות שיווק ותפעול הרכש שמבצעת RUSA בארה"ב, בתוספת רווח. מכיוון שעיקר פעילותה של RUSA נכללת בהוצאות של רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RUSA.

במהלך שנת 2004 נחתמו הסכמים בין רפאל ל-RUSA. במסגרת הסכמים אלו קיבלה RUSA מאת החברה רישיון למתן רישיונות משנה למיזמים משותפים בתחומים שונים בארצות הברית. במסגרת זו, הקימה RUSA בשנת 2004 את חברת C4ATS ביחד עם שותף מקומי. בשנת 2008 רכשה RUSA מהשותף המקומי את מלוא החזקותיו ב-C4ATS. חברת C4ATS עוסקת בתכנון, ייצור, שיווק והפצה של טכנולוגיות שפותחו ברפאל למספר מדינות ביבשת אמריקה. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.

• **Rafael far east pte Ltd** – (להלן: RFE) – חברת RFE הוקמה בשנת 1999 ובשליטה מלאה של רפאל. פעילות RFE מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי החברה במזרח הרחוק. פעילות זו ממומנת על ידי רפאל בשיטת עלות בתוספת רווח. בשנת 2019 הקימה RFE את חברת SPEARDOME בשליטה המלאה, בהשקעה הונית של 0.5 מיליון דולר. חברת SPEARDOME מיועדת לעסוק בתחום הסייבר. עקב אי מהותיות הפעילות של RFE ביחס לפעילות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RFE. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.

בלמ"ס

- **RAFALATINO** – החברה הוקמה בשנת 2012 בשליטה מלאה של רפאל. פעילות RAFALATINO מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי רפאל בדרום אמריקה. בחודש אוקטובר 2012, חתמה RAFALATINO על הסכם לרכישת 40% מהון המניות של חברה ביטחונית הפועלת באותה מדינה (להלן – "החברה הביטחונית"). הרכישה בוצעה במטרה להרחיב תחום עסקים זה באותה מדינה. בשנת 2018 מימשה RAFALATINO את מניותיה בחברה הביטחונית. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

5.2 חברות תפעוליות

5.2.1 חברות שנרכשו במהלך 2019

- **אירונאוטיקס** – בחודש ספטמבר 2019, השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת "אירונאוטיקס" (להלן – "החברה הנרכשת"), שנסחרה עד למועד הרכישה בבורסה בישראל. החברה הנרכשת עוסקת בעיקר בפיתוח וייצור מל"טים. עסקת הרכישה בוצעה יחד עם שותף עסקי (להלן – "השותף"), ומחיקת מניות החברה מהבורסה, באמצעות מנגנון מיזוג משולש הופכי. עלות רכישת 50% ממניות החברה הנרכשת הסתכמה לסך של 421.1 מיליון ₪. לחברה קיימת אופציה לרכישת חלקו של השותף, בתקופה שהחל מתום שנה אחת ועד ארבע שנים לאחר מועד השלמת העסקה, אם שווי החברה הנרכשת, במועד מימוש האופציה, יהיה נמוך משוויה במועד ההשלמה. בנוסף, בתום ארבע שנים לאחר מועד השלמת העסקה, לחברה אופציה חד פעמית לרכישת חלק השותף (CALL), ולשותף אופציה חד פעמית לחייב את החברה לרכוש את חלקו (PUT), בהתאם לשווי ההוגן שייקבע בהערכת השווי. בהתאם להערכת שווי שבוצעה, שווי אופציית ה-PUT נכון ליום הרכישה הוערך ב-99 מיליון ש"ח. סכום זה התווסף לסעיף השקעות בחברות כלולות, ונכלל במסגרת ההתחייבויות שאינן שוטפות. שווי אופציית ה-PUT ליום הדוח הוערך ב-83 מיליון ₪. עדכון ערך האופציה ממועד הרכישה ליום הדוח נרשם בסעיף הכנסות מימון. האישור למימוש אופציית ה-CALL כפוף לאישור דירקטוריון החברה, על פי המתווה שאושר על ידי הקבינט החברתי כלכלי. החברה נעזרת במעריך שווי חיצוני לביצוע עבודת הקצאת עלויות רכישה לצורך ייחוס עודפי עלות שנוצרו בביצוע רכישת מניות החברה הנרכשת. החברה לא השלימה את עבודת הקצאת עלויות הרכישה ולכן הייחוס בוצע באופן ארעי. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

- **כנפית** – בחודש ספטמבר 2019, השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת "כנפית", הממוקמת בצפון הארץ. חברת "כנפית" מפתחת ומייצרת מוצרים בחומרים מרוכבים ותשמש כקבלן משנה משמעותי בתחום זה למערכות רפאליות. תמורת הרכישה הסתכמה לסך של 63.8 מ"ח. יתרת עודף העלות המיוחסת לנכסים לא מוחשיים עומדת על כ-7.6 מ"ח. יתרת המוניטין, לאחר הפחתת של 10 מ"ח לאור עיכוב בקבלת הזמנה מהותית לאחר מועד הרכישה, עומדת על 9.4 מ"ח. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

5.2.2 חברות שנרכשו בשנים קודמות

- **Dynamit Nobel Defence** (להלן: DND) נרכשה בשנת 2004 במטרה להיכנס לתחום עסקים של משוגרי כתף. מוחזקת ע"י ERCAS BV (ראה לעיל) ונתוני החברה **מאוחדים** באופן מלא בדוחות הכספיים של רפאל.

בלמ"ס

- **התקני מצב מוצק** (להלן: המ"מ או "SCD") - שותפות ישראלית העוסקת בעיקר בפיתוח ויצור גלאי אינפרא אדום (רכיב קריטי בחלק גדול ממוצרי רפאל) ודיודות לייזר, ומוחזקת בשיעור 50% על ידי החברה ו- 50% על ידי חברת אלביט מערכות בע"מ.
השותפות ממוקמת במתחם "לשם" במבנים שבבעלות רפאל ומושכרים לשותפות, על פי הסכם מעודכן, שנחתם בדצמבר 2006 למשך 20 שנה. בנוסף נחתם באותה שנה הסכם לבניית מבנה חדש להמ"מ והשכרתו למשך 20 שנה ממועד ההפעלה. מבנה זה הופעל לראשונה בחודש מאי 2009 וממועד זה מחושבים דמי השכירות הנוספים.
ההשקעה בשותפות מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **חברת אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ** (להלן: "אופגל") – החברה ואלביט מערכות בע"מ שותפות בחלקים שווים בחברת אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ. אופגל מפתחת, מייצרת ומוכרת מערכות אלקטרואופטיות.
ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ** (להלן - "קונטרופ") – החברה עוסקת בתכנון וייצור מערכות בקרה משולבות ציוד אלקטרואופטי. חברת קונטרופ מייצרת ומשווקת מערכות תצפית מתוחכמות ומיוצבות לצילום יום ולילה בזמן אמת. מערכות אלו מותקנות על מזל"טים, מסוקים, מטוסים קלים, ספינות משמר, רכבים ועמודים.
רפאל וחברת אירונאוטיקס מחזיקות בקונטרופ בחלקים שווים (50%).
ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **שותפות גל-אל** – שותפות גל-אל הוקמה בשנת 2000, כשותפות בחלקים שווים בין החברה ואלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ. השותפות עוסקת בפיתוח רכיבים לתעשיית האלקטרוניקה, והחלה בפעילותה העסקית ב-1 בינואר 2001. השתתפות החברה בשותפות נכללת בהתאם לחלקה בהוצאות המחקר והפיתוח בשותפות, ונזקף במסגרת הוצאות מחקר ופיתוח.
ההשקעה בשותפות מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **Smart systems pte Ltd** (להלן: SMART) חברת SMART הינה חברה בבעלות משותפת עם שותף מקומי במזרח הרחוק. SMART הוקמה בשנת 1996 והיא עוסקת ביצור ואינטגרציה של מוצרים שמקורם ברפאל ומיועדים לשוק המקומי במדינה זו. בשנת 2012 ירד חלקה של רפאל בחברה זו מ-50% ל-49%.
ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **אמפרסט מערכות (2003) בע"מ** (להלן: אמפרסט) - חברת אמפרסט מפתחת פרויקטי תוכנה בתחומי המכ"מ והתקשורת ובתחומי מערכות השליטה והבקרה.
עד לחודש דצמבר 2015 החזיקה החברה ב-50% ממניות אמפרסט. בחודש דצמבר 2015 הושלמה עסקה בין החברה, מייסדי אמפרסט ושתי קרנות השקעה זרות (להלן-"הקרנות") לפיה הוקצו לקרנות 22.7% מהון אמפרסט בתמורה לסך של 78 מליון ש"ח, כשבמקביל רכשה רפאל מיתר בעלי המניות כ-4.9% לפי אותו שווי.
בחודש יוני 2016 הצטרף משקיע פיננסי נוסף בתנאים זהים לתנאים מחודש דצמבר 2015. שיעור החזקתה של רפאל ירד ל-40.98%.
בחודש אוקטובר 2017 ביצעה חברת אמפרסט הנפקה נוספת, כתוצאה מההנפקה ירד שיעור החזקה של החברה ל-39.63%.
ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **אקיוביט בע"מ** – חברת אקיוביט עוסקת ביצור, שיווק ומכירה בארץ של מערכות זמן ותדר מדויקות ושעונים אטומים. מוצריה של אקיוביט מותאמים הן לשימושים אזרחיים-

בלמ"ס

מסחריים והן לשימושים ביטחוניים-צבאיים. השימושים המרכזיים של מערכות אלו הינם לצורכי מערכות תקשורת וערכות ניווט ותזמון.

בחודש אפריל 2011 נחתם הסכם בין חברת רפאל, חברת אקויביט בע"מ ובעלי מניותיה לרכישת 50% ממניות חברת אקויביט, תמורת תשלום בסך 16 מיליון ש"ח, בתוספת תמורה מותנית.

השקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

שפיר מערכות ייצור בע"מ (להלן: שפיר) – חברת שפיר מתמחה בפיתוח וייצור מערכות ממוחשבות לצרכי לקוחותיה בתעשיית המתכת, ההיי-טק, הרכב, התעשייה הביטחונית, התעופה ועוד, בארץ ובחו"ל. החברה מספקת ללקוחותיה פתרונות אוטומציה, פיתוח מערכות מכאניות ייעודיות וקווי ייצור עבור מפעלים שונים.

במהלך 2010 רכשה רפאל 49% מחברת שפיר בתמורה שהסתכמה לסך של כ-35 מיליון ש"ח. החברה הינה בבעלות ישקר (51%) ובבעלות רפאל (49%). ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

• **DIR –** בתום שנת 2010 הוקמה ע"י רפאל ואלביט חברה בת בשם DIR. חברה שצמחה מהמ"מ, ועוסקת בבקרת איכות בתעשיית התרופות. רפאל החזיקה כ-22% מהמניות בדילול מלא. ההשקעה בחברה הוצגה בעבר על בסיס עלות. DIR נסגרה בסוף שנת 2018 וההשקעה נמחקה לסעיף הוצאות אחרות.

שילת אופטרוניקה בע"מ – בחודש יולי 2013 השלימה החברה עסקה לרכישת 50% מהון המניות של חברות שילת מערכות בע"מ, שילת הדמיה בע"מ ושילת אופטרוניקה בע"מ (להלן: "קבוצת שילת") במטרה למזגן לאחר מכן לחברה קולטת אחת. במהלך שנת 2014 מוזגו חברות הקבוצה לתוך חברת שילת אופטרוניקה בע"מ. חברת שילת עוסקת בתחום המערכות האלקטרו-אופטיות, אופטרוניקה והדמיה לרבות מחקר, תכנון, פיתוח, ייצור מכירה ותמיכה תחזוקתית של מוצרים ושירותים הקשורים לתחומים אלה. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

אל סיאלו טכנולוגיות מתקדמות בע"מ – בסוף שנת 2013 השלימה החברה עסקה לרכישת נכסים מחברת אל סיאלו בע"מ והעברתם לחברה חדשה שמוחזקת ע"י החברה במשותף עם חברת קירפוט האמריקאית. החברה המוחזקת עוסקת במחקר, פיתוח וייצור מוצרים וציוד למערכות ניווט ומדי תאוצה. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

PINETELCOM – בחודש אוגוסט 2013 השלימה החברה רכישה של 49% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת פיינטלקום מדרום קוריאה. פיינטלקום עוסקת בפיתוח וייצור טכנולוגיות תקשורת ובקרה לשימושים צבאיים ואזרחיים. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

אמרל בע"מ – בינואר 2015 מימשה החברה אופציה שניתנה לה בהתאם להסכם מחודש אוקטובר 2010. במסגרת מימוש האופציה הוקצו לחברה 50% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת אמרל. חברת אמרל עוסקת בהטמעת טכנולוגיות, תכניות לימוד והדרכה בתעשיות ביטחוניות ואזרחיות. עיקר הכנסותיה של חברת אמרל הינם מרפאל. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

RAFSEC – הוקמה במדינה זרה בסוף שנת 2014 ע"י רפאל, אך החלה לפעול רק בתחילת שנת 2015. RAFSEC נמצאת בשליטה מלאה של רפאל. RAFSEC עוסקת במתן מעטפת תפעולית, לוגיסטית ותחזוקתית מול לקוחות רפאל במדינה זרה. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

בלמ"ס

- **DSIT Resolutions Ltd.** – חברת DSIT Solutions Ltd. (להלן "DSIT") עוסקת בתחום ההגנה הימית. במהלך שנת 2016 השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת DSIT בתמורה של 6.55 מיליוני דולר. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **KRAS** - בחודש אפריל 2017 הושלם תהליך הקמה משותפת של חברת KRAS בהודו עם חברה מקבוצת BFL לפעילות בתחום טילאות יבשה וכן סיוע בביצוע רכש גומלין לפרויקטים של רפאל. החברה מחזיקה בכ- 49% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת KRAS. בשנת 2017 החברה השקיעה ב-KRAS כ- 3 מיליון דולר. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **ARC** - בחודש יוני 2018, הוקמה חברת ARC, חברה בבעלות משותפת עם ASTRA בהודו לפעילות בתחום התקשורת. רפאל השקיעה בחברה החדשה סך של כ- 2.4 מיליון דולר והיא מחזיקה בשיעור של 49% מהזכויות בהון המניות. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.
- **מובייל גרופ** – בחודש יוני 2018, השלימה החברה עסקה לרכישת 50% ממניותיה של חברת מובייל גרופ בע"מ, העוסקת בתחום הסייבר, בתמורה לסכום של 6.25 מיליוני ש"ח. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.

5.3 חברות בתחום האזרחי

- **RDC** – חברת RDC עוסקת בניהול פעיל של מספר חברות טכנולוגיה, הנמצאות בשלבים שונים של פיתוח מוצרים המנצלים טכנולוגיות צבאיות שמקורן ברפאל לפיתוח מוצרים העונים לצורכי השוק האזרחי. כמו כן החברה מקימה מיזמים שונים לשימוש בשוק האזרחי ואשר הינם בעלי פוטנציאל של סינרגיה והתבססות על מומחים מרפאל. חברת RDC מוחזקת ע"י רפאל ואלרון תעשיות אלקטרוניות בע"מ. שיעור ההחזקה של החברה ב-RDC הינו כ-49.9%. הדירקטורים מטעם חברת רפאל בחברות המוחזקות הינם עובדי רפאל, שאינם מקבלים גמול נוסף עבור השתתפותם בישיבות הדירקטוריון של חברות אלו. ההשקעה בחברה מוצגת על בסיס **השווי המאזני**.

6. חלוקת דיבידנדים

3.1 עפ"י הסכם המעבר לחברה, ולאור הוראות חוק החברות הממשלתיות ומדיניות רשות החברות הממשלתיות המתוארת להלן, החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך, מחויבת החברה לחלק דיבידנד שנתי לבעלי המניות, בסכום שלא יפחת מ-50% מהרווח הנקי השנתי של החברה (לרבות בגין רווחי הון). החברה אינה מחויבת לחלק דיבידנדים מרווחים שנצברו עד לאותו מועד, אלא מרווחי הון בנסיבות שהוגדרו בהסכם המעבר לחברה.

חוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2005 (תיקוני חקיקה) התשס"ה – 2005, תיקן את סעיף 33 ג' לחוק החברות הממשלתיות, כך שהחלטת דירקטוריון בדבר ייעוד רווחים של חברה ממשלתית, לרבות בדבר חלוקה כהגדרתה בחוק החברות, טעונה אישור רשות החברות. חלקה רשות החברות על החלטת הדירקטוריון, כי אז חברה מסוגה של החברה (כל עוד היא אינה חברה בהפרטה) תפעל על פי החלטת רשות החברות (כפי שאישרה אותה הממשלה). מדיניותה הנוכחית של רשות החברות (היכולה להשתנות מעת לעת) ביחס לייעוד רווחים לתשלומי דיבידנדים, משנת 1995 ואילך, קובעת שיש לחלק דיבידנד מרווחים שוטפים בגובה של 50% מהרווח השוטף. לעניין דיבידנדים מרווחים צבורים, לגבי כל חברה

בלמ"ס

רלוונטיות תוגש דרישה ספציפית תוך התחשבות בהוראות מסמכי יסוד החברה, הוראות כל דין ונתונים רלוונטיים מהדוחות הכספיים ומחוץ להם.

בדיון אצל מנכ"ל האוצר בתאריך 19 בדצמבר 2010, סוכם, בין היתר, על שינוי מדיניות הדיבידנד הנהוגה בחברה (לפיה מחולק דיבידנד בשיעור 50% מהרווח הנקי החשבוני של החברה), כך שבשנים 2011 ו- 2012 נוכה סך של 50 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד שהחברה הייתה אמורה להעביר למדינה בשל אותן שנים לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. משנת 2013 ואילך מנוכה סך של 70 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. סכומים אלו צמודים למדד המחירים לצרכן.

כמו כן, נקבע כי סיכום זה תקף כל עוד מבנה הבעלות בחברה לא ישתנה מכפי שהוא היום, וכי החברה תפנה את העודפים שיווצרו בשל סיכום זה להשקעה במחקר ובפיתוח. סיכום זה אושר על ידי מנהל רשות החברות הממשלתיות בתאריך 15 בפברואר 2011. החברה, בהתבסס על חוות דעת משפטיות, בדעה כי המחויבות לחלוקת דיבידנד כאמור לעיל אינה מחויבות שאינה בשליטתה כמשמעותה בתקן IAS 32.

בתאריך 28 במאי 2013, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד נוסף בהתאם למתווה המצוין במכתבו של ממלא מקום רשות החברות הממשלתיות מר רוני פרידמן המבוסס על סיכום הישיבה שהתקיימה ביום 7 במאי 2013 בהשתתפות נציגי האוצר, רשות החברות והחברה בדבר חלוקת דיבידנד נוסף בסך 300 מיליון ש"ח. הסכום חולק לשניים בהתאם לחלוקה הבאה:

50 מיליון ש"ח בשנת 2013 שולם בחודש יוני 2013.

250 מיליון ש"ח בשנת 2014 שולם בחודש ינואר 2015.

כמו כן, סוכם כי במהלך השנים 2015-2018 יופחת סך מצטבר של 300 מיליון ש"ח מהדיבידנד בכל שנה בחלוקה הבאה: 50 מיליון ש"ח בשנת 2015, 100 מיליון ש"ח בשנת 2016, 100 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו- 50 מיליון ש"ח בשנת 2018.

בחודש אפריל 2019 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי שנת 2018 בסך 165.5 מיליון ש"ח, בהתאם למדיניות הדיבידנד המפורטת בביאור 22 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

לאור החלטת ממשלה, ובהתאם להבנות עם רשות החברות הממשלתיות, חילקה החברה בחודש אוגוסט 2019, דיבידנד מיוחד בסך 319 מיליון ₪. מסכום זה, סך של עד 269 מיליון ₪ ניתן יהיה לקיזוז מדיבידנדים שוטפים עתידיים, על פי מתווה שהוסכם עם רשות החברות, בגין רווחי השנים 2020-2025.

6.2 להלן פירוט הדיבידנדים שהוכרזו וחולקו ע"י החברה בשנים 2016-2019:

דיבידנד מיוחד	תאריך הכרזה	תאריך חלוקה	סכום (במ"ש"ח)
דיבידנד בגין שנת 2018	6.8.2019	8.2019	319
דיבידנד בגין שנת 2017	16.4.2019	7.2019	165.5
דיבידנד בגין שנת 2016	17.4.2018	7.2019	99.6
דיבידנד בגין שנת 2015	9.5.2017	6.2017	20
	21.3.2016	1.2017	56

7. מידע כספי לגבי החטיבות העסקיות של החברה

מטעמי סיווג עסקי וביטחוני לא מפורטים הסכומים הנ"ל.

8. סביבה כלכלית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות החברה

עיקר הפעילות של חברת רפאל היא בשוק הצבאי/ביטחוני, כאשר ההתמקדות היא בפיתוח מערכות לחימה חכמות ומתקדמות עתירות טכנולוגיה שחלקן ייחודיות בארץ ובעולם.

הלקוחות העיקריים למוצרי החברה הם מצד אחד, צה"ל ומערכת הביטחון בישראל, ומצד שני מדינות בעולם, בדגש על מדינות מפותחות שלצבאן מערכות לחימה מתקדמות. בשנים האחרונות החלוקה בין שוק מקומי ליצוא עומדת על 60%-50% יצוא ו-40%-50% מקומי. מתוך ראית מגבלות הצמיחה בשוק המקומי, קיים צורך להשיג פיזור רב ככל האפשר ע"מ להקטין התלות בשוק המקומי ומשיקולים נוספים.

החברה פועלת בסביבה תחרותית מאוד, הן בארץ והן בעולם. בארץ התחרות היא מול החברות הביטחוניות הישראליות מחד, ומאידך מול חברות אמריקאיות, אשר הרכש מהן מבוסס על השימוש בכספי הסיוע האמריקאיים.

השוק המקומי עבר במהלך השנים תהליך של מעבר מתעשיות, שמתמחות בתחומים מוגדרים, לתחרות בין התעשיות במרבית תחומי הפעילות. כמובן שתחרות זו אינה נתחמת רק בארץ מול צה"ל ומערכת הביטחון בישראל, היא זולגת גם לשווקים השונים בעולם. בזירה העולמית פועלת רפאל במקרים רבים מול חברות ענק, בעיקר אמריקאיות ואירופאיות שאף זוכות לגיבוי פוליטי עדיף. חלק מהשוק העולמי חסום בפני רפאל מסיבות ביטחוניות (יצוא ביטחוני מחייב קבלת אישור ממשד הביטחון / אפ"י, המשמש כרגולטור עפ"י החוק לפיקוח על היצוא הביטחוני) ומדינות רבות נרתעות / נמנעות מביצוע רכש ביטחוני מחברה ישראלית. למרות זאת, מצליחה חברת רפאל לשווק את מוצריה למדינות מתקדמות טכנולוגית וזאת בזכות האיכות והניסיון המוכח שיש למוצריה.

נוכח חוסר ההצלחה להקים ממשלה בישראל בשנה האחרונה והעדר תקציב מדינה מאושר, חל עיכוב בקבלת הזמנות ממשד הביטחון.

בסביבה העסקית העולמית חלו בשנתיים האחרונות שינויים חשובים. יש במדינות שונות בעולם שינוי בראיית האיום והצרכים הביטחוניים: ממלחמה בטרור, הולכים ומתמקדים ביריב מדינתי כמו רוסיה וסין. ברקע לכך, המערכות שניהלה רוסיה מול אוקראינה והאיום שהיא יוצרת על מדינות מזרח ומרכז אירופה, סין שמגלה מדיניות ביטחונית נועזת יותר ומסכנת את שכנותיה בים סין הדרומי, והתרחבות האיום האיראני על מדינות במזרח התיכון.

התרחשויות אלו, בצד התאוששות כלכלית של המדינות בעולם, מביאה לכך שתקציבי הביטחון בהרבה מדינות בכלל, ובמדינות מזרח אירופה ים סין הדרומי והמזרח התיכון בפרט, נמצאים במגמת עלייה בשנתיים האחרונות. גם באמריקה הלטינית החלה צמיחה בתקציבי הביטחון, שהיו במגמת ירידה בשנים האחרונות.

מגמה זו עלולה להשתנות בעקבות התפרצות מגיפה עולמית שנבעה מהתפשטות נגיף הקורונה, לאחר תאריך הדוחות הכספיים, וההשלכות הכלכליות הצפויות במדינות השונות.

כמו כן, יצוין שבחלק גדול מהמדינות (דוגמא בולטת - ארה"ב) יש העדפה חזקה למוצרים של התעשיות המקומיות. בד"כ זכייה בהזמנה מול מדינה זרה מחייבת את רפאל לבצע באותה מדינה רכש גומלין ישיר ועקיף בהיקפים משמעותיים. בשנים האחרונות, גוברת גם הדרישה בקרב הלקוחות להעברת יכולות ייצור ליצירת מקומות עבודה ובניית יכולת תעשייתית מקומית.

בלמ"ס

מטבע הדברים, פעילות חברת רפאל מושפעת גם מאירועים גיאופוליטיים הקורים בארץ. לדוגמא, התלקחות צבאית בישראל עשויה להביא לעלייה בהזמנות או זירוז פיתוח מערכות לחימה חדשות.

מאפיין נוסף של סביבת הפעילות בה פועלת החברה הינו הסביבה הטכנולוגית המתקדמת, המאופיינת בשינויים טכנולוגיים תכופים באופן יחסי. על מנת להמשיך להתחרות בתחומי פעילותה, נדרשת החברה להשקיע תקציבים גדולים במו"פ, בשדרוג המערכות, בתמיכה אצל הלקוח ובפיתוח מערכות ומוצרים חדשים בדגש על הורדת מחירים וצמצום לוי"ז לאספקה.

התחרות מחייבת גם השקעה גבוהה בשיווק בפריסה רחבה ברמה כלל עולמית.

9. לקוחות

כאמור, מערכת הביטחון בארץ היא הלקוח הגדול ביותר של רפאל. מתן מענה לצורכי מערכת הביטחון בארץ מהווה מימוש של החזון והייעוד של רפאל, וזאת לצד היעדים העסקיים. הפעילות של רפאל מול מערכת הביטחון בארץ היא זו שבד"כ מייצרת גם את פוטנציאל הפעילות בחו"ל. השוק העולמי מתרכז בעיקר במדינות מפותחות להם צבאות מודרניים, שלהם יש ביקוש למוצרים עתירי טכנולוגיה.

השווקים המסורתיים של חברת רפאל הם :

א. צפון אמריקה – ארה"ב וקנדה

ב. דרום ומרכז אמריקה – מדינות כמו צ'ילה, ברזיל, מקסיקו, קולומביה, פרו ועוד.

ג. מערב אירופה – בריטניה, גרמניה, צרפת, איטליה, ספרד, הולנד, פינלנד ועוד.

ד. אסיה והפסיפיק – הודו, אוסטרליה, פיליפינים ועוד.

ה. מרכז אירופה – פולין, צ'כיה, רומניה ועוד.

בשנים האחרונות, מתבצעים מאמצים, שחלקם צלחו, לפתח שווקים חדשים במדינות נוספות בדרום מזרח אסיה, ביבשת אפריקה ועוד.

10. שיווק ומכירות

לחברת רפאל מערך שיווק רחב אשר מבצע את פעילות השיווק, תהליכי המכירה וההתקשרות. מערך זה כולל גוף שיווק מרכזי בהנהלה, גופי שיווק קטנים בחטיבות ואנשי שיווק ייעודיים במנהלות.

אגף השיווק בהנהלת רפאל, שבראשו עומד סמנכ"ל בכיר, מחולק ל-2 גופים מרכזיים : גוף שיווק חו"ל ויחידת שיווק ישראל.

גוף שיווק חו"ל כולל דסקאים המתגוררים בארץ אשר מרכזים את הפעילות מול מדינות בחתך של אזורים, וכולל נציגויות/חברות של רפאל הממוקמות במקומות שונים בעולם כמו : ארה"ב, ברזיל, בריטניה, גרמניה, הודו, תאילנד, אוסטרליה ועוד. פריסת הנציגויות היא דינאמית ומשתנה בהתאם להרכב הלקוחות והמאמצים השיווקיים (לדוגמא בעבר היו נציגויות ברומניה והולנד שנסגרו במהלך השנים).

ככלל, חלוקת העבודה בין אנשי השיווק במטה לאנשי השיווק בקו מתאפיינת בכך שכל שקרובים יותר לקו, הפעילות יותר ממוקדת לנושא ספציפי, והטיפול הוא ברמה פרטנית, וככל שמתקרבים לדרגי המטה, הראייה רחבה יותר.

איוש המשרות בתחום השיווק מתבסס ברובו על שלושה פרופילים :

- פורשי צה"ל, בד"כ בדרגות סא"ל ומעלה, אשר עסקו בשירותם הצבאי ביחידות טכנולוגיות או ביחידות מבצעיות בתחומים רלוונטיים למוצרי רפאל.
- מהנדסים בעלי ניסיון וכישורים הנדרשים לאיש שיווק.
- מנהלי שיווק שצברו ניסיון בשוק וגויסו לרפאל.

11. תיאור עסקי החברה לפי חטיבות עסקיות ותחומי פעילות

להלן יפורטו תחומי הפעילות והעסקים העיקריים בחטיבות העסקיות :

חטיבה עסקית	תחומי פעילות ועסקים
חטיבת מערכות אוויר ומודיעין	חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-שטח
	תקשוב, איסוף ועיבוד מודיעין ולוחמה ברשת
חטיבת מערכות להגנה אווירית	מערכות יירוט והגנה מפני נשק תלול מסלול, רחפנים והגנה אווירית
	חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-אוויר
חטיבת מערכות יבשה וים	חימוש מונחה מדויק טקטי לשדה הקרב היבשתי
	מערכות שרידות ותמרון
	מערכות לחימה ימיות ול"א
	המרכז לתוכניות חדשנות

משיקולים עסקיים החברה אינה מפרסמת את עמודים 16-31 העוסקים בתחומי הפעילות ובתיאור המוצרים.

12. צבר הזמנות

נכון ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם צבר ההזמנות¹ של החברה לסך של כ- 24,379 משי"ח (בשנת 2018 סך של כ- 24,807 משי"ח ובמאוחד לסך של כ- 24,790 משי"ח (בשנת 2018 סך של כ- 25,411 משי"ח).

להלן פרטים אודות התפלגות צבר ההזמנות ליום 31 בדצמבר 2019 במשי"ח, עפ"י תקופת ההכרה בהכנסה הצפויה :

<u>תקופת ההכרה</u> <u>בהכנסה הצפויה</u>	<u>רפאל חברה</u>	<u>חברות</u> <u>מאוחדות</u>	<u>רפאל</u> <u>מאוחד</u>
שנת 2020	9,022	270	9,292
שנת 2021	5,989	110	6,099
תקופות נוספות	9,368	31	9,399
<u>סה"כ</u>	24,379	411	24,790

¹ הזמנות מחייבות אשר טרם הוכרו כהכנסות בדוחות הכספיים.

13. רכוש קבוע ומקרקעין

13.1 זכויות במקרקעין

כמפורט להלן, פעילות רפאל ומפעליה מתבצעת במקרקעין בשטח כולל של כ- 13,097 דונם. עיקר זכויותיה של רפאל בנכסי מקרקעין הינן מכוח שכירות לתקופות של 5 או 10 שנים אשר מתחדשות לתקופה נוספת. כמו כן רפאל מחזיקה בזכויות חכירה לתקופות של 49 שנים, אשר גם הן מתחדשות, לתקופה נוספת בכפוף למגבלות ולתנאים המפורטים בהסכמי החכירה. מרבית זכויות החכירה הינן מכוח התקשרויות רפאל בהסכמים עם רשות מקרקעי ישראל (ממ"י) ומקצתן מכוח התקשרויות עם משרד הביטחון.

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
מכון דוד	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.2 "המקרקעין...נשארים בבעלות המדינה ונמסרים לניהול רפאל כקבלן משנה עבור משרד הביטחון." לרפאל זכויות שכירות בשטח מכון דוד מכח הסכם שכירות בינה לבין מדינת ישראל / משהב"ט ומינהל מקרקעי ישראל מיום 27.12.2001. ההסכם נחתם על ידי הצדדים ואושר ע"י ממ"י ביום 27.12.2001.	כ-6,859	תקופת השכירות היא 10 שנים החל מיום כניסת ההסכם לתוקף (סעיף 4.2 להסכם השכירות), קרי, חתימת כל הצדדים על ההסכם ואישור ממ"י (סעיף 24.1 להסכם). אופציה להארכת תקופת השכירות - ההסכם מקנה לחברה אופציה להאריך את תקופת השכירות לתקופות נוספות של 10 שנים כ"א באותם תנאים (סעיף 5.1 להסכם).

בלמ"ס

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
מכון לשם	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.1 "המקרקעין... יוחזרו לחברה בחכירה לדורות על-פי הסכם שייחתם עם מינהל מקרקעי ישראל והחברה". כמו כן ביום 19.12.2001 נחתם הסכם חכירה עם ממ"י, על פיו מוחזרים מקרקעי המתקן לרפאל ל-49 שנים החל מיום 1.11.1982 ועד ליום 31.12.2031 עם זכות הארכה ל-49 שנים נוספות. זכות החכירה נרשמה בפנקס הזכויות המתנהל בלשכת רישום המקרקעין.	כ-4,754	חכירה לדורות תקופת החכירה – הינה ל 49 שנים החל מיום 1.11.1982 ועד 31.12.2031 עם זכות להארכה ל 49 שנים נוספות.
שדמה	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.3 " המקרקעין במתקן שדמה יושארו בבעלות המדינה / משרד הביטחון רפאל תשתמש בשטחים אלו כקבלנית עבור משרד הביטחון". בהחלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 נקבע, שהמדינה תתקצב את פעילות החברה בתחומי תשתיות ביטחוניות לאומיות ומוקדי ידע (סעיף ד' 1 בהחלטת הממשלה).	כ-1,453	הסכם תלמ"י ב' נחתם בינואר 2013 ל 10 שנים עם אופציות הנתונות למשרד להארכה ל- 5 שנים נוספות.

בלמ"ס

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
הגבעה	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.4 "המקרקעין... יוחזרו לחברה בהסכם עם מינהל מקרקעי ישראל בחכירה לדורות". כמו כן ביום 19.12.2001 נחתם הסכם חכירה לדורות על פיו מוחזרים מקרקעי המתקן לרפאל ל-49 שנים החל מיום 15.5.1997 ועד ליום 15.5.2046 עם זכות הארכה ל-49 שנים נוספות. זכות החכירה נרשמה בפנקס הזכויות המתנהל בלשכת רישום המקרקעין. בהתאם לחוזה החכירה סעיף 21.1 "מוסכם כי המחכיר יהיה רשאי להודיע לחוכר על סיום תקופת החכירה לגבי המוחזר כולו, אך לא חלק ממנו וזאת רק אם החליטו על כך המנהל הכללי של משרד הביטחון ביחד עם המנהל הכללי של משרד האוצר, ובתנאי שפינוי המוחזר הוא חלק מפינוי בפועל של כל מתקני צה"ל ו/או משרד הביטחון במתחם גבעת תל חיים בו נמצא המוחזר, לצורך מכירת כל המתחם (גבעת תל חיים) לרבות המגרש המהווה חלק בלבד מהמתחם למטרות אזוריות, לצד ג', בתנאי שתינתן לחוכר הודעה מוקדמת מראש של 3 שנים..." סעיף 21.3 קובע כי "אם יחליטו המנהל הכללי של משרד הביטחון ביחד עם המנהל הכללי של משרד האוצר כאמור בסעיף 21.1 יישא המחכיר בכל העלויות הישירות והעקיפות אשר ייגרמו לחוכר בגין פינוי המגרש שהוחזר, ובאשר למתקנים ומבנים יהיה החוכר זכאי לכינון מלא של המבנים והמתקנים לרבות התשתיות".	כ-12.4	חכירה לדורות- תקופת החכירה – 49 שנים מיום 15.5.1997 ועד 15.5.2046 עם אופציה להארכה ל 49 שנים נוספות. החלטת ממשלה מספר 3161 מיום 17.04.2011 קובעת כי מחנות צה"ל יועתקו לנגב כולל מחנה תל חיים (הגבעה). בהתאם להחלטת הממשלה קודמה ע"י משרד הביטחון תכנית מפורטת למתחם הורודצקי המשנה את ייעודו של המתחם לשטחי מגורים, מבני ציבור ותעסוקה. רפאל התנגדה לתכנית בין היתר ביחס לאי הכללתה בטבלת ההקצאה והאיזון לתכנית. התכנית פורסמה ברשומות למתן תוקף בתאריך 15/04/2019. מסמכי התכנית אינם כוללים נספח הקצאה ואיזון, שיושלם בעתיד ע"י הוועדה המקומית לתו"ב תל אביב. ביום 05.11.18 התקבל מכתב חתום על ידי מנכ"ל משרד האוצר ומשרד הביטחון המורה לרפאל על פינוי הגבעה תוך 3 שנים. הוכן דו"ח שמאי המציג כי טבלת החלוקה שהוכנה על ידי שמאי רמ"י אינה מאוזנת ופוגעת באופן מובהק בזכויותיה של רפאל במתחם תל חיים. ביום 09.12.18 הועברה תשובת מנכ"ל רפאל למנכ"ל הביטחון ורמ"י, במכתב דוחה מנכ"ל רפאל את הודעת הפינוי. בתאריך 12/02/2019 התקבלה תשובת מנכ"ל רמ"י למנכ"ל רפאל, סוכם על הקמת צוות בראשות סמנכ"ל בכיר מרפאל ומנהל אסטרטגי ברמ"י. לבחינה משותפת של חלופות פינוי למתקן הגבעה. הוצעו מספר חלופות ע"י רמ"י למעבר למבנים השייכים לרשות החברות/הדירור הממשלתי.

בלמ"ס

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
מגדל הוורד גבעתיים	חוזה שכירות	0.673	בתאריך 09/09/2019 הושלם פינוי הקומה והסתיימה השכירות במבנה הוורד.
Vision Map תל אביב	חוזה שכירות	2.064 50 חניות בחניון	תקופת השכירות הינה עד לתאריך 31.12.2019. אופציה להארכת תקופת השכירות - ההסכם מקנה לחברה אופציה להאריך את תקופת השכירות לתקופות נוספות של 5 שנים כ"א (סעיף 7 להסכם). דמי השכירות הריאליים בתקופת האופציה יעודכנו ויעלו ב- 6%. בחודש 10/2019 סוכם מול הבעלים על הארכת השכירות עד לתאריך 29/02/2020 (ללא מימוש תנאי האופציה).
תרדיון	חוזה שכירות	2.966 בקומת הקרקע ובגלריה 2.363 בקומה א' סה"כ 5.329	תקופת השכירות הינה עד לתאריך 30.11.2021. לשוכר מוקנית הזכות להאריך את תקופת השכירות הבסיסית למשך תקופה נוספת בת 36 חודשים, התקופה הנוספת הראשונה. ככל שהוארכה תקופת השימוש הבסיסית בתקופת השכירות הראשונה, לשוכר מוקנית הזכות להאריך את תקופת השכירות הנוספת הראשונה למשך תקופת שכירות בת 24 חודשים, תקופת השכירות השנייה. תקופת השכירות השלישית הינה ל- 36 חודשים נוספים. תקופת השכירות הרביעית הינה ל- 36 חודשים נוספים. תקופת השכירות החמישית הינה ל- 36 חודשים נוספים. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות הראשונה יעודכנו ויעלו ב- 5%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות השנייה יעודכנו ויעלו ב- 3%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות השלישית יעודכנו ויעלו ב- 2%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות הרביעית יעודכנו ויעלו ב- 3%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות החמישית יעודכנו ויעלו ב- 3%.

בלמ"ס

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה
בית טויוטה ירושלים	חוזה שכירות	קומה ג' - + 0.78 30 חניות בחניון קומה ב' 0.479	הסכם קומה ג' - תקופת השכירות הינה עד לתאריך 01.06.2022. בתום תקופת השכירות הראשונה (או הנוספת לפי העניין) תוארך תקופת השכירות מאליה לתקופת השכירות הנוספת, אלא אם השוכר יודיע למשכירה בהודעה בכתב שתתקבל אצל המשכירה 8 חודשים לפחות לפני תום תקופת השכירות הרלוונטית. משך תקופת השכירות הנוספת 24 חודשים כ"א (סעיף 6 להסכם ונספח ג' תנאים מיוחדים). דמי השכירות ישולמו 6 חודשים מראש. דמי השכירות הריאליים בתקופה הנוספת יעודכנו ויעלו ב- 5% לעומת דמי השכירות ששולמו על פי ההסכם בגין החודש האחרון קודם לתחילת תקופת השכירות הנוספת ע"ב מדד החודש האחרון. הסכם קומה ב' - הסכם שכירות משנה מול השוכר הראשי. כלל התשלומים הינם "גב אל גב" מול התחייבות השוכר הראשי לבעלים. תקופת השכירות למשך 38 חודשים, החל מיום 01/10/2019 ועד 01/12/2022. דמי השכירות יתייקרו ב 3.25% החל מהתשלום בגין חודש 01/2020. תקופת שכירות שנייה של 12 חודשים נוספים תמומש בהודעה מראש של 12 חודשים.

בלמ"ס

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח כולל (בדונם)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
גב – ים נגב באר שבע	חוזה שכירות	שטח A 1.529 שטח B 1.746 סה"כ 3.275	תחילת השכירות החל מ- 15.08.2018. תקופת השכירות לשטח A הינה ל 5 שנים מיום המסירה או עד ליום 15.08.2023. תקופת השכירות לשטח B הינה ל 3 שנים מיום המסירה או עד ליום 15.08.2023. בתום תקופת השכירות מוקנית לשוכר אופציה להארכת חוזה השכירות, תקופת שכירות נוספת ורצופה של שנתיים בתום תקופת השכירות הראשונה בהתייחס לשטח B. תקופת שכירות נוספת ורצופה בת חמש שנים שתחילתה בתום תקופת השכירות הראשונה בהתייחס לשטח A ותקופה נוספת של חמש שנים, שתחילתה בתום תקופת האופציה הראשונה בהתייחס לשטח B. שתי תקופות אופציה נוספות בנות חמש שנים כל אחת לשטחים A ו-B. (בתקופת האופציה האחרונה לא ניתן לממש את האופציות לשטחים A או-B בנפרד). האופציה תמומש באופן אוטומטי אלא אם כן מסר השוכר למשכיר הודעה בכתב עד 6 חודשים קודם למועד תום תקופת השכירות.
מגדלי הארבעה	חוזה שכירות – גטווי-פור יו בע"מ בחודש 12/2019 הועברה הבעלות על המושכר לחברות כלל פיננסים בתאריך 30/12/2019 הועברה הבעלות על המושכר לחברות כלל חברה לבטוח בע"מ וכלל פנסיה וגמל בע"מ	קומות 35-38. 4.5398 כולל מחסן בשטח של 33.8 מ"ר. 60 מקומות חניה	תקופת השכירות הינה לעשר שנים החל מ- 15.07.2019 ותסתיים ביום 15.07.2029. ניתן יהיה לאכלס את המושכר עם סיום עבודות ההתאמה. אופציה ראשונה להארכת תקופת השכירות הינה לחמש שנים נוספות עד ליום 14.07.2034. אופציה שנייה לשנתיים וחצי נוספות עד ליום 14.01.2037. אופציה שלישית לשנתיים וחצי נוספות עד ליום 14.01.2039. כל אחת מתקופות האופציה תוארך באופן אוטומטי אלא אם הודיעה השוכרת למשכירה תשעה חודשים מראש. בתום כל שנת שכירות יועלו דמי השכירות באחד אחוז ללא תוספת הפרשי הצמדה. צפי אכלוס: קומות 37,38 – ינואר 2020. קומות 35,36 – מרץ 2020.

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח כולל</u> <u>(בדונם)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
מגדלי הארבעה - המשך	חוזה שכירות – וולדו הולדינגס	קומה 25. 1.231 כולל מרפסת בשטח 12 מ"ר ומחסן בשטח 23 מ"ר 12 מקומות חניה	תקופת השכירות הראשונה הינה ל-60 חודשים שתחילתה במועד המסירה (08.05.2019). תקופת השכירות הנוספת הראשונה תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 60 חודשים. תקופת השכירות הנוספת השנייה תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 60 חודשים. תקופת השכירות הנוספת השלישית תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 48 חודשים. השוכר יודיע למשכיר מראש ובכתב לא פחות מששה חודשים טרם תום תקופת השכירות המסתיימת על כוונתו לסיים את תקופת השכירות עפ"י הסכם זה או להאריכה לתקופת השכירות הנוספת. בתקופת השכירות הראשונה דמי השכירות יהיו ללא שינוי בתום תקופת השכירות הראשונה יועלו דמי השכירות באופן חד פעמי ב-5 אחוזים. החל מתקופת השכירות הנוספת הראשונה יועלו דמי השכירות באחד אחוז בכל שנה. הקומה אוכלסו במהלך חודש 08/2019.
מגדלי הארבעה - המשך	חוזה שכירות – אדר השרון	15 מקומות חניה	תקופת שכירות ראשונה של 60 חודשים, מה- 01/07/2019 עד ל- 30/06/2024. תוספת 5% לדמי השכירות בשנה ה- 6, מ- 01/07/2024. תוספת 1% כל שנה, החל מ- 01/07/2025. לשוכר תהיה שמורה האופציה לאריך את תקופת השכירות ב - 3 תקופות קצובות בנות 5 שנים כ"א. השוכר יהא רשאי על פי שיקול דעתו לממש את מלוא תקופות האופציה או חלקים ממנה בפעם אחת או לשיעורין.

בלמ"ס

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח כולל</u> <u>(בדונם)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
בית מבני גזית	חוזה שכירות	0.243 5 חניות ו-5 חניות צפות	תקופת השכירות החל מיום 01.08.2018 וסיומה ביום 31.07.2019. לשוכר שמורה האופציה לשכור את המושכר ל- 2 תקופות שכירות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת, ובלבד שהשוכר נתן הודעה מראש ובכתב 4 חודשים מראש לפני תום תקופת השכירות. דמי השכירות ישולמו כל רבעון בתוספת הפרשי הצמדה. מומשה תקופת האופציה הראשונה, השכירות עד ליום 31/07/2020.

כל נכסי המקרקעין של רפאל מהווים "מתקן ביטחוני"² כהגדרת המונח בחוק התכנון והבניה , התשכ"ה- 1965 (להלן : "חוק התכנון").

לפרטים נוספים אודות הרכוש הקבוע של החברה, ראה ביאור 11 לדוחות הכספיים.

² "מתקן ביטחוני"- בניין, מחנה או דרך המוחזק או הנועד להיות מוחזק בידי צבא הגנה לישראל או בידי שלוחה אחרת של מערכת הביטחון שאושרה לצורך פרק ו' לחוק התכנון והבנייה ע"י שר הביטחון, למעט בניין, מחנה או דרך שאינו משמש למטרה ביטחונית או שלא נועד לכך או ששר הביטחון או מי שהוסמך על ידו הורה עליו שהוא פתוח לציבור. לעניין הגדרה זו, "שלוחה אחרת של מערכת הביטחון" לרבות חברה ממשלתית, שהשר אחראי עליה הוא שר הביטחון.

13.2 פרויקטים עיקריים להקמת רכוש קבוע

שיעור ביצוע (כספי)			ביצוע רב שנתי מש"ח			תקציב רב שנתי מש"ח			מועד סיום משוער	מועד תחילת ביצוע	פעילות
31.12.19	עדכון השנה	31.12.18	31.12.19	עדכון השנה	31.12.18	31.12.19	עדכון השנה	31.12.18			
10%	1%	9%	21	2	19	220	-	220	2/2023	1/2017	מתחם בהר חוצבים *
49%	28%	20%	86	50	36	176	-	176	12/2020	6/2017	משרדים ומעבדות מכון לשם
31%	17%	14%	59	32	27	190	-	190	2/2021	6/2017	משרדים ומעבדות מכון דוד
63%	21%	42%	153	52	101	242	-	242	12/2022	12/2015	מתקנים חיוניים במנו"ר
100%	44%	56%	59	26	33	59	-	59	6/2019	3/2017	מפעל מתכות אוטומטי

* הפרויקט בהקמה בהר חוצבים בירושלים הינו מבנה משרדים.

גודלו של המתחם כ - 10,400 מ"ר. לרפאל הסכם פיתוח מהוון שנחתם בתאריך 28/01/2018.

תקופת הפיתוח – 49 שנים, החל מיום 13.07.2017 ועד 13.07.2021.

עם השלמת התנאים הנקובים בהסכם הפיתוח יחתם הסכם חכירה. תקופת החכירה - 49 שנים

החל מיום אישור העסקה, 13.07.2017. היקף הבניה המתוכנן כולל 4 מפלסי חניה תת קרקעיים, 4

קומות משרדים עיליות, סה"כ כ- 37,980 מ"ר.

14. מחקר ופיתוח

כגוף עסקי, שתחומי פעילותו בפיתוח טכנולוגיות מוצרים ומערכות, החברה משקיעה במחקר ופיתוח (להלן: מו"פ) באופן מתמיד. זאת על מנת לשמר ולקדם את הטכנולוגיות שבשימוש, התואמת את פעילויותיה בהווה, פעילויותיה המתוכננות בעתיד ודרישות צפויות של השוק ומערכת הביטחון. פעילות המחקר והפיתוח בחברה מתבצעת בחטיבות וביחידות. תקציב המו"פ העצמי של החברה מאושר ע"י דירקטוריון החברה, כאשר הסמנכ"ל למו"פ אחראי על הקצאת התקציב לחטיבות / יחידות ובקרתו.

בהוצאות מחקר ופיתוח בדוחות הכספיים נכללות עלויות ההשקעה העצמית של החברה במו"פ. מענקים מהמדען הראשי וממקורות נוספים, המתקבלים כפיצוי על הוצאות בהן נשאה החברה, מוצגים כהפחתה מהוצאות מחקר ופיתוח.

פעילויות פיתוח הקשורות בתוכנית לייצור מוצרים או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים או תהליכים קיימים, מוכרות כנכס בלתי מוחשי עפ"י הכללים בתקן חשבונאות בינלאומי IAS38.

פעילות פיתוח, שכנגדה מתקבלת הזמנה מלקוח, נכללת במסגרת עלות המכירות.

סך הוצאות הקבוצה במחקר ופיתוח בשנת 2019 (השקעה עצמית ללא תקורות בניכוי מענקים והיוון מו"פ) הסתכמו בכ- 758 מ"ש"ח (2018 – כ-730 מ"ש"ח).

תקציב המו"פ של החברה נמדד ונבחן במונחי ספיגה מלאה ולפני ההיוון לנכסים בלתי מוחשיים. בשנת 2019 היה הביצוע במונחים אלו 842 מ"ש"ח (כ-9.2% ממכירות החברה). התקציב השנתי לשנת 2020 הינו 879 מ"ש"ח (כ-9% ממכירות החברה).

15. נכסים לא מוחשיים

נכון לסוף דצמבר 2019, לחברה זכויות ביחס לכ- 450 פטנטים בתוקף בתחומי עיסוקה של החברה ובעיקר בנושאי: טילאות, ראשי ביות, עבוד תמונה, רשק"ים, מיגון וחנ"ם, רכיבים, שיטות תהליכים שונים. עיקר הכיסוי הגיאוגרפי של הפטנטים, כמו גם של הבקשות לפטנט מתייחס ל: ישראל, ארה"ב ואירופה.

לא ניתן להצביע על פטנטים ספציפיים בעלי חשיבות מהותית מיוחדת לפעילות החברה. העלות הכוללת בשנת 2019 בגין הפעילות לרישום בקשות לפטנט ושל שימור ותחזוקת פטנטים הסתכמה לסכום לא מהותי. החברה פועלת להגנה על זכויותיה בנושאים של קניין רוחני, ומתגמלת את ממציאיה באמצעות מנגנונים פנימיים המגובים בנהלים ובהנחיות מתאימות.

16 הון אנושי

16.1 מבנה ארגוני - נכון ל 31 בדצמבר 2019 :

16.2 מצבת העובדים

16.2.1 התפלגות ממצבת העובדים

מצבת כוח אדם הפעילה ברפאל (חברה בלבד) ליום 31 בדצמבר 2019 וליום 31 בדצמבר 2018 מתפלגת באופן הבא :

מס' עובדים		
ליום 31.12.18	ליום 31.12.19	חטיבה
399	416	חטיבת מערכות אוויר ומודיעין
186	198	חטיבת מערכות להגנה אווירית
341	341	חטיבת מערכות יבשה וים
1,320	1,339	חטיבת מערכות חימוש והגנה
1,230	1,255	חטיבת תפעול
979	1,004	חטיבת מנור וטכנולוגיות
2,544	2,651	חטיבת הנדסה
635	644	יחידות ההנהלה ושירות
7,634	7,848	סה"כ

הגידול במספר העובדים במהלך התקופה נובע מגידול בנפח הפעילות הצפוי של החברה.

בלמ"ס

מצבת כח אדם במאוחד ליום 31 בדצמבר 2019 (כולל עובדי דינמיט נובל) מנתה סה"כ 8,129 עובדים (31 בדצמבר 2018 7,883 עובדים).

מס' עובדים		
ליום 31.12.2018	ליום 31.12.2019	
7,634	7,848	רפאל
249	281	דינמיט נובל – 100%
7,883	8,129	סה"כ

16.2.2 השכלה והדרכה

כ-71% מעובדי החברה הינם בעלי השכלה אקדמאית (כ-28% מהעובדים הם בעלי תואר שני וכ-5% בעלי תואר שלישי).
הוצאות החברה בגין הדרכה בשנת 2019 כ-17 מ"ח. (בשנת 2018 כ-20 מ"ח).

17 אשראי לקוחות וספקים

תנאי התשלום לספקים ברפאל הינם שוטף + 30 עד שוטף + 60 .
תנאי האשראי החוזיים הרגילים ללקוחות החברה הינם כ 45 עד 60 יום.
החברה מבצעת באופן שוטף הערכה של האשראי שנתנה ללקוחותיה, בהתבסס על גורמים המשפיעים על סיכון האשראי של לקוחות מסוימים וניסיון העבר. החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים לאחר שהגורמים האחראים בחברה על הגביה, הגיעו למסקנה שקיימים חובות שגבייתם מוטלת בספק.
לא קיימים פערים מהותיים באשראי לקוחות וספקים בין תחומי הפעילות השונים של החברה.

18 מימון

18.1 מקורות אשראי

החברה מממנת את פעילותה ממקורות עצמאיים ומאשראי בנקאי וחוץ בנקאי. להלן יתרות סכומי האשראי במאוחד, שהתקבלו על ידי החברה וחברות מאוחדות נכון ליום 31.12.19:

מיליוני ש"ח	טווח שערי ריבית נקובה	
172	הלוואות בירו נושאות ריבית בשיעור לייבור + 0.75%	אשראי לזמן קצר מתאגיד בנקאי
265	2.14% + הצמדה למדד	אגרות חוב (סדרה ג')
515	3.74%	אגרות חוב (סדרה ד')
725	2.5%	אגרות חוב (סדרה ה')

לפרטים נוספים ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים.

18.2 אמות מידה פיננסיות

נכון למועד הדוח, קשורה החברה בהסכמי מימון והעמדת ערבויות לצורך הפעילות העסקית של החברה, עם מספר בנקים וגופים פיננסיים, אשר במסגרתם התחייבה החברה לעמוד, באמת המידה הפיננסית הבאה:

- ההון העצמי של החברה לא יפחת משיעור של 15% מסך הנכסים.

כמו כן, החברה תחשב כמפרה את התחייבותה בגין האג"ח שהונפקו במהלך השנה (סדרות ג', ד', ה') אם לא עמדה באיזה מאמות המידה הפיננסיות המפורטות לעיל על פי שני דוחות כספיים ברציפות:

- ההון העצמי של החברה, על פי הדוחות הכספיים, לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי משיעור של 15% מהמאזן, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
- ההון העצמי של החברה (לא כולל זכויות מיעוט ובתוספת הלוואות בעלים), לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי מ-1 מיליארד ש"ח, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
- היחס בין החוב הפיננסי של החברה נטו ל-EBITDA השנתית לא יעלה בסיום כל רבעון קלנדרי על 4, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.

נכון ליום 31.12.19 עומדת החברה באמות המידה הפיננסיות שנקבעו.

18.3 ערבויות

לבקשת החברה מעמידים בנקים וגופים פיננסיים ערבויות בנקאיות לטובת לקוחות החברה. בהתקשרויות עם חברות ביטחוניות בישראל, עימם יש לחברה יחסי ספק-לקוח, ניתנות ומתקבלות התחייבויות לשיפוי. בנוסף, נותנת החברה ערבויות להבטחת קו אשראי של חברות קשורות. לפרטים אודות סכומי הערבויות, ראה ביאור 21 לדוחות הכספיים.

18.4 שיעבודים

ראה ביאור 21 בדוחות הכספיים.

19 חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם

19.1 האחראי על ניהול סיכוני שוק בחברה

האחראי על ניהול הסיכונים הפיננסים הינו גזבר החברה בתאום עם הסמנכ"ל לכספים ובקרה.

19.2 תיאור סיכוני השוק

19.2.1 סיכוני מטבע חוץ

המטבע הפונקציונאלי של החברה הינו המטבע הישראלי. לחברה קיימת חשיפה מטבעית הנובעת מהתקשרויות במטבע זר. כ-60%-50% מהכנסות החברה הן מייצוא בעוד שמרבית הוצאות החברה (ובעיקר הוצאות השכר) מוצאות בשקלים.

קצב התפתחות האינפלציה בישראל מול שינוי שערי המט"ח (בעיקר הדולר) ביחס לשקל עשוי להשפיע על תוצאות הפעילות.

19.2.2 סיכוני מדד

החברה הנפיקה אגרות חוב שחלקן צמודות מדד. ליום 31.12.19 חשיפת החברה לשינויים במדד אינה מכוסה באופן מלא בהשקעות ויתרות צמודות מדד. ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019 וסעיף 19.5 להלן.

19.2.3 סיכוני ריבית

הקבוצה חשופה לסיכון שערי ריבית בשל החזקה של יתרות מזומנים ופיקדונות בריבית משתנה. מנגד קיימת לחברה התחייבויות בריבית קבועה בעיקר מאגרות חוב שהונפקו.

19.2.4 סיכוני מחיר

לקבוצה קיימת חשיפה לסיכונים הנובעים משינויים בשערי ניירות הערך הסחירים המוחזקים על ידה.

19.3 מדיניות החברה בניהול סיכוני שוק

19.3.1 סיכוני מטבע חוץ

כ-50% מעסקאות החברה הינם בשקלים. מרבית העסקאות מול לקוחות חו"ל הינם בדולר ארה"ב והשאר ביורו או בפאונד. מדיניות זו מאפשרת לנהל את רוב ההגנות עקב סיכוני מטבע חוץ בהיקף משמעותי, תוך ניצול יתרונות לגודל, באופן מרכזי, באופן מקצועי ויעיל ככל שניתן. כאשר עסקאות נחתמות במטבע שונה מהאמור לעיל, בוחנת החברה את גודל הסיכון ואת אפשרויות ההגנה, ומבצעת הגנה מול כל סיכון מהותי.

ההגנות כנגד סיכוני מטבע חוץ מתבצעות תוך שימוש במכשירי הגנה קיימים, עסקאות Forward, וצילינדר (אופציות). החברה מעדכנת את תחשיביה באשר לגובה החשיפה מעת לעת. ההחלטה על הגידור מושפעת משערי החליפין ובהתאם למדיניות הגידורים.

19.3.2 סיכון הנובע מתיק ההשקעות

החברה מודעת לעובדה כי קיים סיכון של ירידת ערך יתרות המזומנים והשקעות לז"ק של החברה: הפקדת מזומנים בפיקדון בנקאי חשופה לסיכון באשר ליציבותו של המוסד הבנקאי בו הופקדו הכספים.

החברה החליטה כי למרות הסיכונים, עליה לשמור על יתרות המזומנים במגוון אפיקים, כולל פיקדונות בנקאיים, אגרות חוב ממשלתיות, אגרות חוב של חברות ומניות. כמו כן החליטה החברה כי הקטנת הסיכונים תושג בפיזור מירבי של ההשקעות, בכל המימדים. מימוש המדיניות מתבטא במאפייני ההשקעה הבאים:

• החברה משקיעה גם במניות בחו"ל.

בלמ"ס

- השקעה במניות היא בעיקרה דרך תעודות סל או ע"י בתי השקעות.
- חלק גדול מההשקעה באגרות חוב נעשה דרך תעודות סל או בתי השקעות וכיוצא באלה.
- חלק מתיק ההשקעות מנוהל על ידי בתי השקעות שנבחרו, במגבלות שקבעה ועדת ההשקעות.

תיק ההשקעות של עודפי המזומנים של החברה כולל מרכיב מנייתי, בארץ ובח"ל. הערך הכספי של המרכיב המנייתי ידוע בכל עת (נכס הבסיס). החברה קונה אופציות בהיקף זהה או נמוך לנכס הבסיס. לעולם לא מעבר לכך. שילוב של האופציות הנרכשות יוצר צילינדר, קרי, רכישת אופצית Put באופן שהחברה תוכל לספוג הפסד של X אחוזים לכל היותר בתקופה. כדי לכסות את עלות רכישת האופציה כאמור, מוכרת החברה, במקביל, אופציית Call על אותו נכס בסיס, מה שמחזיר את ההשקעה ברכישת אופציית ה-Put, אך מגביל את הרווח האפשרי על נכס הבסיס לאותו X אחוז.

גובה החשיפה כאמור, נבחן מדי חודש בחודשו, מובא לוועדת ההשקעות של הדירקטוריון, ושם נקבעים גובה ההגנות שיש לבצע ובחירת הכלים, תוך קביעת מגבלות שיביאו למימוש מטרות ההגנה.

מה שמנחה את החברה בביצוע ההגנות הוא הרווחים (או מניעת הפסדים), ולא שיקולים חשבונאיים. אם הגנה מסוימת נותנת תוצאות כלכליות טובות במחיר הפסד חשבונאי וזמני, ההגנה לא נפסלת.

19.4 הפיקוח על מדיניות ניהול סיכונים שוק ואופן מימושה

החל מסוף שנת 2003 פועלת ועדת השקעות בדירקטוריון על פי החלטת הדירקטוריון, בראשות יו"ר ועדת ההשקעות של הדירקטוריון. מדיניות ההשקעות הפיננסיות של החברה נקבעת ע"י הוועדה, במגבלות שקבע דירקטוריון החברה. החלטות דירקטוריון החברה כפופות למגבלות שקובעת רשות החברות מעת לעת. ועדה זו מתכנסת אחת לחודש ומקבלת דיווחים מהסמנכ"ל לכספים ובקרה וראש יחידת כספים ומימון על ישום מדיניות ההשקעה והתשואות נשוא ההשקעה. הוועדה בוחנת את השינויים בשוק והשלכות השינויים על מדיניות ההשקעות, ומקבלת החלטות בהתאם.

גם בין ישיבה חודשית לבאה אחריה, כאשר חלים שינויים משמעותיים בשוק, יש החלפת דעות בין ועדת ההשקעות של הדירקטוריון לבין בכירי אגף הכספים, בדרך כלל בדואר אלקטרוני. במידה והמצב מחייב החלטות חדשות או שינוי מדיניות, הדבר נעשה בכתב, בהשתתפות כל חברי הוועדה, ולפעמים אף בהתכנסותה.

מבקר הפנים של החברה מוזמן לישיבות הוועדה, ונוכח בפועל ברובן.

לחברה ועדת השקעות פיננסיות בראשה עומד ראש יחידת כספים ומימון. הוועדה כפופה לסמנכ"ל לכספים ובקרה, ופועלת עפ"י המדיניות הנקבעת ע"י הדירקטוריון.

פעילות החברה, ועדת ההשקעות שלה וועדת ההשקעות של הדירקטוריון נתונה לביקורת מבקר הפנים, אשר ביצע בפועל ביקורת בתחום.

דווח על בסיס הצמדה ליום 31 בדצמבר 2019 (מיליוני ש"ח)

ס"ח	פריט לא כספי	צמוד מט"ח אחר	צמוד יורו	צמוד דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
1,095	-	6	325	156	-	608	מזומנים ושווי מזומנים
239	59	-	-	156	13	11	השקעות לזמן קצר
3,339	-	105	158	1,217	-	1,859	לקוחות
2,991	-	17	359	898	-	1,717	הכנסות לקבל
395	304	-	3	1	82	5	חייבים ויתרות חובה
1,092	1,092	-	-	-	-	-	מלאי עבודות בביצוע
1,362	1,362	-	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
20	-	1	2	15	-	2	הלוואות לחברות כלולות
2,906	2,906	-	-	-	-	-	רכוש קבוע
193	193	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
241	241	-	-	-	-	-	נכסי זכות שימוש
43	43	-	-	-	-	-	נכסי מיסים נדחים
13,916	6,200	129	847	2,443	95	4,202	סה"כ נכסים
172	-	-	172	-	-	-	אשראי מתאגידים בנקאיים
155	-	-	-	-	17	138	חלויות שוטפות של אגרות חוב
58	-	-	-	2	56	-	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
1,362	-	9	87	313	-	953	התחייבויות לספקים
627	588	-	-	-	-	39	הפרשות
2,475	36	13	249	522	-	1,655	זכאים אחרים
3,055	3,055	-	-	-	-	-	מקדמות ממזמיני עבודות
3	-	-	-	3	-	-	הלוואות לזמן ארוך
186	-	-	-	10	176	-	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
150	-	-	41	-	-	109	הטבות לעובדים
1,349	-	-	-	-	247	1,102	אגרות חוב
83	-	-	-	-	-	83	אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה
9,675	3,679	22	549	850	496	4,079	סה"כ התחייבויות
4,241	2,521	107	298	1,593	(401)	123	עודף נכסים על התחייבויות (התחייבויות על נכסים)

בלמ"ס

דווח על בסיס הצמדה ליום 31 בדצמבר 2018 (מיליוני ש"ח)

לא צמוד	צמוד מדד	צמוד דולר	צמוד יורו	צמוד מט"ח אחר	פריט לא כספי	סה"כ	
939	-	203	183	1	-	1,326	מזומנים ושווי מזומנים
191	413	154	-	-	521	1,279	השקעות לזמן קצר
1,444	-	1,269	259	19	-	2,991	לקוחות
1,328	-	615	454	46	-	2,443	הכנסות לקבל
4	-	3	2	-	406	415	חייבים ויתרות חובה
-	-	-	-	-	1,210	1,210	מלאי עבודות בביצוע
-	-	-	-	-	829	829	השקעות בחברות כלולות
4	-	17	3	1	-	25	הלוואות לחברות כלולות
-	-	-	-	-	2,561	2,561	רכוש קבוע
-	-	-	-	-	175	175	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	-	-	18	18	נכסי זכות שימוש
-	-	-	-	-	70	70	נכסי מיסים נדחים
3,910	413	2,261	901	67	5,790	13,342	סה"כ נכסים
-	2	-	-	-	-	2	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
855	-	237	105	7	-	1,204	התחייבויות לספקים
18	-	-	-	-	525	543	הפרשות
1,354	46	715	197	14	72	2,398	זכאים אחרים
100	-	-	-	-	-	100	דיבידנד לשלם
-	-	-	-	-	2,988	2,988	מקדמות ממזמיני עבודות
-	-	4	-	-	-	4	הלוואות לזמן ארוך
-	17	-	-	-	-	17	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
124	-	-	33	-	-	157	הטבות לעובדים
1,240	264	-	-	-	-	1,504	אגרות חוב
-	-	-	-	-	14	14	התחייבויות מיסים נדחים
3,691	329	956	335	21	3,599	8,931	סה"כ התחייבויות
219	84	1,305	566	46	2,191	4,411	עודף נכסים על התחייבויות (התחייבויות על נכסים)

19.6 החזקה מירבית בנגזרים

החזקות החברה בנגזרים מיועדת לצרכי הגנה בלבד. ההגנות שהחברה רואה צורך לעשות הן לצורך גידור סיכוני שער חליפין ולצורך גידור סיכונים בתיק ההשקעות. לצורך ביצוע ההגנות, החברה מגדירה מעת לעת את גובה החשיפות בשני התחומים הנ"ל. השימוש בנגזרים הוא אך ורק לצורך הגנות, ואך ורק בגובה המתחייב מגובה החשיפות בכל תחום.

20 מיסוי

דיני המס החלים על החברה כחברה ממשלתית ועיקרי ההטבות על פיהם מוצגים בביאור 26 בדוחות הכספיים השנתיים. בנוסף כפופה החברה להוראות בנושא מיסוי בינלאומי:

20.1 תיקון מספר 198 לפקודת מס הכנסה

ביום 23 בדצמבר 2013 אושר תיקון 198 לפקודה אשר מעדכן את הוראות מיסוי חברה נשלטת זרה – מיסוי הכנסות פסיביות לא מחולקות של חברות זרות בשליטת תושבי ישראל ("חברות חני"ז" או "CFC"), החל משנת 2014. כללי CFC הינם כללים שנקבעו על מנת למנוע תכנוני מס כתוצאה משיטת המיסוי הפרסונאלית.

20.2 תיקון מספר 132 לפקודת מס הכנסה

תיקון 132 לפקודה נכנס לתוקף ביחס למיסוי הבינלאומי ביום 1 בינואר 2003. תיקון 132 לפקודה ("התיקון") מהווה שינוי מהותי בשיטת המיסוי הישיר בישראל בכלל, ובמיסוי הבינלאומי בפרט. בין היתר, דן התיקון במיסוי בינלאומי בנושאים הבאים: מעבר למיסוי פרסונאלי של תושבי ישראל, קביעת כללי מקור להכנסות, קביעת כללים לקיזוז הפסדים מחו"ל, קביעת כללים לזיכוי מיסי חוץ, מיסוי דיבידנדים מחברות זרות, קביעת מחיר בעסקאות בין לאומיות הנערכות בין צדדים קשורים, חקיקת חברה נשלטת זרה – מיסוי הכנסות פסיביות לא מחולקות של חברות זרות בשליטת תושבי ישראל. להלן התייחסות כללית לשינויים המהותיים בשיטת המיסוי הבינלאומי בישראל:

20.3 מיסוי על בסיס פרסונלי של תושבי ישראל

הוראות התיקון קובעות, כי תושב ישראל יהא חייב במס על הכנסותיו, בין שהופקו או נצמחו בישראל, ובין שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל. כלומר, מעבר ממיסוי על בסיס טריטוריאלי (הכנסה שהופקה, נצמחה או נתקבלה בישראל) למיסוי על בסיס פרסונלי (תושב ישראל ימוסה, ללא קשר למקום בו הופקה הכנסתו).

20.4 חלוקת דיבידנדים לישראל

סעיף 126 (ג) לפקודה, אשר נכנס לתוקף במסגרת תיקון מספר 132 לפקודה, קובע כי על ההכנסה החייבת של חברה מדיבידנד שמקורו בהכנסות שהופקו או שנצמחו מחוץ לישראל, וכן מדיבידנד שמקורו מחוץ לישראל, יוטל מס בשיעור של 25%. בעקבות תיקון מספר 132 לפקודה, יכולה חברה ישראלית המקבלת דיבידנד מחברה זרה, לקבל זיכוי ממס כנגד מס החברות שיוטל בישראל על הכנסת הדיבידנד, בגובה המס הזר ששולם על אותה הכנסה מחוץ לישראל. לנישום שהוא חברה ישראלית קיימת זכות לבחור בין שתי חלופות: האחת, לנישום תקום חבות מס בישראל בגין דיבידנד מחו"ל בשיעור של 25% ובמקביל, יקבל זיכוי בין המס בחו"ל שנוכה במקור מהדיבידנד; השנייה, לנישום תקום חבות מס בישראל בשיעור מס החברות הנהוג בישראל (25% בשנת 2013, 26.5% בשנים 2014-2015, 25% בשנת 2016, 24% בשנת 2017 ו-23% משנת 2018 ואילך) על סכום הדיבידנד המגולם (היינו, הדיבידנד ששולם לנישום בתוספת כל מס ששולם

בלמ"ס

בחול"ל בגינו או בגין ההכנסה ממנו הוא נובע), ובמקביל, יקבל הנישום זיכוי הן בגין המס שנוכה במקור מהדיבידנד (בפסקה זו – "זיכוי ישיר") והן בגין המס שישולם ברמת החברה הזרה על ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד (בפסקה זו – "זיכוי עקיף"). הזיכוי העקיף יוענק הן על מס כאמור ששולם ברמת חברת הבת הישירה של החברה הישראלית, ובתנאי שהחברה הישראלית המקבלת מחזיקה ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחברה הבת הזרה המחלקת (בפסקה זו – "החברה הבת") והן ברמת חברה נכדה זרה של החברה הישראלית המקבלת, ובתנאי שהחברה הנכדה מוחזקת במישרין על ידי החברה הבת הזרה בשיעור של 50% לפחות.

20.5 קביעת מחיר בעסקאות בין-לאומיות הנערכות בין צדדים קשורים

במסגרת תיקון 132 לפקודה, חוקק סעיף 85א לפקודה בו התייחס המחוקק באופן מפורש לקביעת מחיר בעסקאות בין-לאומיות הנערכות בין צדדים שקיימים ביניהם יחסים מיוחדים (צדדים קשורים). בחקיקה נקבע כי סעיף זה ייכנס לתוקף לאחר כניסתו לתוקף של תקנות שיותקנו מכוחו. בנובמבר 2006 הותקנו תקנות מכוח סעיף 85א תקנות מס הכנסה (קביעת תנאי שוק), התשס"ז-2006 וסעיף 85א נכנס לתוקף. מטרת סעיף 85א והתקנות מכוחו להבטיח כי מחיר ו/או תנאים שנקבעו בעסקה שהתבצעה בין צדדים שמתקיימים ביניהם "יחסים מיוחדים" נקבע באותו מחיר ו/או תנאים שהיה נקבע אילו הייתה העסקה מתבצעת בין צדדים שלא מתקיימים ביניהם יחסים מיוחדים, היינו שהעסקה נעשתה בתנאי שוק. התקנות קובעות כללים אובייקטיביים שאמורים לשמש את הנישומים בקביעת תנאי השוק לעסקה בין לאומית וכן אמורים לשמש את רשויות המס בבדיקת אותן עסקאות. כמו כן, הוטלה על הנישום מכוח התקנות חובת עריכת תיעוד והצגת מסמכים בנוגע לעסקה בין לאומית.

20.6 מיסוי החברות הזרות המוחזקות על ידי החברה

על החברות הזרות המוחזקות על ידי החברה חלה חובת תשלום מס בחול"ל וחובת ניכוי מס במקור בהתאם לדיני המס המקומיים.

21 מגבלות ופיקוח על פעילות החברה

21.1 חוק חברות ממשלתיות

21.1.1 כללי

רפאל הינה "חברה בבעלות ממשלתית מלאה" כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות. ככזו, חלות עליה, מלבד הוראות חוק החברות תשנ"ט-1999, (להלן: "חוק החברות"), גם הוראות חוק החברות הממשלתיות והתקנות שהותקנו מכוחו, (להלן: "חוק החברות הממשלתיות"), וכן הנחיות רשות החברות הממשלתיות וחוות דעת מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

21.1.2 הוראות חוק חברות ממשלתיות-

21.1.2.1 השקעות בחברה

כל עוד רפאל הינה חברה ממשלתית, הממשלה לא תשקיע בחברה, אלא באישור ועדת הכספים של הכנסת.

21.1.2.2 החלטות הטעונות אישור הממשלה

בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, החלטות חברה ממשלתית בעניינים הבאים טעונות אישור הממשלה:

- (1) שינוי במטרות החברה;
- (2) הגדלת הון המניות הרשום;
- (3) שינוי בזכויות הצמודות למניות;
- (4) הקצאה או הסכמה להעברת מניות החברה המביאה לשינוי מהותי ביחסי הכוחות או מקנה לבעל מניות חדש 10% או יותר מהערך הנקוב של הון המניות;

בלמ"ס

- (5) הנפקת מניות בכורה הניתנות לפדיון ;
- (6) הנפקת איגרות חוב או הלוואה שקיבלה החברה ;
- (7) הפיכת החברה מחברה שאינה פרטית לחברה פרטית או להיפך ;
- (8) רה-ארגון בחברה, פירוקה מרצון, פשרה, סידור או מיזוג עם חברה אחרת ;
- (9) הקמת חברה (לרבות תאגיד, מיזם, התקשרות והמשך התקשרות) בעלת השפעה מהותית על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה ורכישת מניות בחברה קיימת. אם קיימת מחלוקת לגבי אישור העסקה בין החברה לרשות החברות, תובא העסקה לאישור הממשלה ;
- (10) זכות שהעניקה או התחייבות שנטלה החברה שיכולה להגביל, במישרין או בעקיפין את הממשלה בתפקידה השלטוני או כבעלת מניות בחברה ;
- (11) הצעת ני"ע לציבור על פי תשקיף, אם סברה רשות החברות כי כתוצאה מפרסום התשקיף עלולה המדינה, בהיותה בעלת השליטה, לחוב באחריות לנזק שייגרם מחמת פרט מטעה שהיה בו והודיעה על כך לחברה ;
- (12) פעולה כבעלת מניות בחברת בת ממשלתית באחד העניינים האמורים בפסקאות 1-11. חברת האם תביא החלטות לאישור הממשלה. החלטת חברה ממשלתית למכור מניות בחברת בת ממשלתית שלה, טעונה אישור ממשלה ואישור ועדת הכספים של הכנסת ;
- (13) התחייבות לאחת הפעולות האמורות בפסקאות 1-12.
- בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, אישור הממשלה להחלטות כאמור יתקבל לפי הצעת השרים שתוגש לממשלה עם חוות דעת רשות החברות, ושר האוצר יביא את החלטת הממשלה לידיעת ועדת הכספים של הכנסת
- ואולם, בחודש דצמבר 2008, החליטה ועדת השרים לענייני חברה וכלכלה לאשר לרפאל מראש, מסגרת לעסקאות של השקעה בחברות מטרה (הקמה או רכישת/קבלת מניות), בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים, כך שעמידה בהם תחשב כאילו אושרו ע"י הממשלה ואינן טעונות אישור נוסף עפ"י ס"ק (9) לעיל (ביניהם הגבלת סכום ההשקעה, הגבלת מטרות חברת ההשקעה והצורך בקבלת אישור משהב"ט ואישור רשות החברות הממשלתיות לעסקאות אלה).

21.1.2.3 מיזוג החברה

בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, הממשלה רשאית למזג את רפאל עם חברה ממשלתית אחת או יותר, אם מטרותיהן חופפות או משלימות בעיקרן או כאשר ניתן להשיגן ביתר חסכון או ביתר יעילות ע"י חברה אחת, עפ"י התנאים בחוק החברות הממשלתיות.

21.1.2.4 פירוק מרצון של החברה

הממשלה רשאית להביא לפירוק מרצון של חברה ממשלתית או למכירת המניות שבהחזקתה, אם ראתה, בין היתר, שמטרות החברה הושגו או שהשגתן אינה אפשרית כלל או אינה אפשרית בחסכון וביעילות.

21.1.2.5 החלטות עסקיות וייעוד רווחים

עפ"י חוק החברות הממשלתיות, חברה ממשלתית תפעל לפי השיקולים העסקיים שעל-פיהם נוהגת חברה לא-ממשלתית. קבעה הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, שיקולים אחרים שאינם עסקיים, חייבת המדינה להציע לרכוש את מניות בעלי המניות האחרים בחברה בתנאים הקבועים בחוק החברות הממשלתיות. כל עוד החברה הינה חברה ממשלתית, הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאית לקבל החלטות נוספות לפיהן תפעל החברה לפי שיקולי פעולה אחרים.

החלטת דירקטוריון החברה הממשלתית בדבר ייעוד הרווחים של החברה או בדבר חלוקה (כהגדרתה בחוק החברות) טעונה אישור של רשות החברות וכן היא נסמכת על הסכמים שנחתמו בין רפאל למדינה. אם קיימת מחלוקת בנוגע להחלטה, תפעל החברה עפ"י החלטת רשות החברות כפי שאישרה אותה הממשלה.

21.1.2.6 תחולת חוק החברות הממשלתיות

חוק החברות הממשלתיות מסמיך את הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לפטור חברה ממשלתית מהוראות חוק החברות הממשלתיות, כולן או מקצתן, במקרים מסוימים, בין היתר, מטעמי ביטחון המדינה, יחסי חוץ וכן את שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת משיקולים של קשרי מסחר בינלאומיים.

21.1.2.7 תחולת חוק החברות הממשלתיות על חברת חוץ

"חברת חוץ" – מוגדרת בחוק החברות הממשלתיות כחברה שהתאגדה מחוץ לישראל. חוק החברות הממשלתיות קובע, כי הוראות מסוימות הרלבנטיות לחברה ממשלתית יחולו על חברת חוץ, בשינויים המחויבים.

לדוגמא: לעניין הקמת חברת חוץ, שאילו הוקמה בישראל הייתה חברה ממשלתית, יחולו הוראות חוק החברות הממשלתיות הדנות בהחלטת הממשלה על הקמת חברה ממשלתית. לעניין הדירקטורים מטעם המדינה בחברת החוץ (וכן, לפי עמדת רשות החברות, דירקטורים מטעם חברה ממשלתית), יחולו הוראות שונות בחוק החברות הממשלתיות הנוגעות לעניין מינוי דירקטורים, במידה שאינן סותרות את מסמכי היסוד שלה או את חוקי הארץ בה התאגדה.

21.1.3 רשויות ואורגנים

21.1.3.1 רשות החברות הממשלתיות

רשות החברות, עפ"י חוק החברות הממשלתיות, תייעץ לממשלה, באמצעות שר האוצר ולשאר השרים בענייני חברות ממשלתיות. הרשות תמלא את התפקידים שיטילו עליה הממשלה או השרים וכל תפקיד אחר עפ"י חוק החברות הממשלתיות, בין השאר, בטיפול בעניינים משותפים לכלל החברות הממשלתיות עפ"י הנחיות הממשלה, מעקב אחר מילוי המלצות מבקר המדינה, ייעוץ וסיוע לחברות בניהול עסקיהן, ביצוע מעקב רציף אחר פעילות החברה והעברת ממצאה לשרים, בדיקת דוחות החברה המוגשים לעיונה והחומר עליו מבוססים הדו"חות, טיפול וסיוע בפעילות פירוק, מיזוג, פשרה, ארגון ומכירת מניות של חברות אלו וייעוץ לועדת שרים בענייני הפרטה וטיפול בביצוע החלטות הפרטה, קידום והשגת ייצוג הולם כמשמעותו בסעיף 50 א לחוק החברות הממשלתיות.

רשות החברות רשאית לשלוח לכל ישיבה של דירקטוריון חברה ממשלתית נציג מטעמה. מעמדו של אותו נציג הינו כשל דירקטור, למעט העובדה, כי אין למנות את קולו במניין החוקי הנחוץ לשם יצירת קוורום וכן אותו נציג אינו בעל זכות הצבעה.

21.1.3.2 הדירקטוריון

(א) יו"ר הדירקטוריון

דירקטוריון חברה ממשלתית יבחר באחד מחבריו ליו"ר הדירקטוריון, החלטה הטעונה אישור שרים לאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים. אולם, אם ראתה הממשלה צורך למנות את היו"ר, רשאית היא לבחור מתוך חברי הדירקטוריון, וזאת לאחר שנועצה בוועדה לבדיקת מינויים. חוק החברות הממשלתיות מסדיר את תנאי כשירותו של יו"ר הדירקטוריון (ראה ס"ק (ג) (1) ו- (ג) (2) להלן, בסייגים המנויים בחוק החברות הממשלתיות).

יו"ר הדירקטוריון חייב למסור לשרים ולרשות החברות העתקי פרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון, אחת לשישה חודשים ובכל עת, לפי דרישת השרים או רשות החברות, דין וחשבון בכתב על פעולות החברה ועבודת הדירקטוריון, וכן להגיש לרשות החברות ולשרים את הצעת התקציב השנתי, תוכניות הפעולה וטיוטת הדוחות הכספיים של החברה חודש לפני המועד לדיון בהם ומיד לאחר אישורם, וכן העתק הפרוטוקולים של ישיבת הדירקטוריון – תוך שבועיים מכל ישיבה.

(ב) עבודת הדירקטוריון

הדירקטוריון מחויב עפ"י חוק החברות הממשלתיות לטפל במספר נושאים, ללא יכולת להאציל מסמכויותיו אלה, ביניהם, לקבוע את מדיניותה הכללית של החברה בתחום מטרותיה, פעולותיה הפיננסיות, תקציביה, תוכניות פעולתה, תקן העובדים ושכרם, לאשר מינויים בכירים, לדון בדוחות הכספיים ולאשר מתן הלוואות והפקדת כספים החורגים מהמהלך הרגיל של עסקי החברה. כמו כן, על הדירקטוריון לדאוג לעריכת מאזן, דוח רווח והפסד, כולל ייעוד רווחים, דוח המשאבים ודוחות כספיים מאוחדים. בנוסף, דירקטוריון החברה יהיה חייב לקבוע, כפוף לכללים שיקבע שר האוצר ולפי הצעת רשות החברות, את אופן בחירת בעלי התפקידים הבכירים בחברה ותנאי כשירותם.

הדירקטוריון רשאי למנות מבין חבריו ועדות קבועות או לעניין מסוים, אשר סיכומיהן יהיו בבחינת המלצות לדירקטוריון, וכן רשאי הוא להאציל סמכויות לועדה, פרט לסמכויות שאינן ניתנות להאצלה.

ישיבות הדירקטוריון יתקיימו לפי צורכי החברה ולפחות אחת לחודשיים, אלא אם קבעו השרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, מועדים אחרים, לפי טיב עסקיה של החברה. עפ"י דרישת השרים, רשות החברות או חבר דירקטוריון, יקיים הדירקטוריון ישיבה מיוחדת.

שר האוצר רשאי, לפי המלצת רשות החברות, לקבוע כללים לדרך עבודתו וסדר דיוניו של הדירקטוריון, אם לכלל החברות הממשלתיות ואם לסוגיהן.

(ג) דירקטורים מטעם המדינה

דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית מתמנה בידי השרים לאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים וקבלת חוות דעתה בנושא. כתב המינוי יימסר לדירקטור מאת השרים והעתקו יועבר לחברה באמצעות רשות החברות. תוקף המינוי מיום מסירת כתב המינוי לחברה, זולת אם נקבע בו אחרת.

בנוסף, קובע החוק הוראות לעניין משך תנאי הכהונה (לרבות גמול והוצאות שישולמו לדירקטור) והוראות בדבר פקיעת כהונתו והשעייתו וכן חובות בדבר מתן ידיעות על החברה לפיהם מחויב הדירקטור למסור לשרים ולרשות, לפי דרישתם, ידיעות על ענייני החברה ועל פעולותיו בה, וכאשר נודע לו על עניין שנגלתה בו לכאורה פגיעה בחוק או בטוהר המידות, עליו להביא את הדבר ללא דיחוי, לידיעת יו"ר הדירקטוריון, השרים, רשות החברות ומבקר המדינה.

שר האוצר ימנה ועדה לבדיקת כשירותם והתאמתם של מועמדים לכהונת דירקטור מטעם המדינה, יו"ר דירקטוריון או מנכ"ל בחברה ממשלתית.

חוק החברות הממשלתיות קובע כי אדם כשיר לכהן כדירקטור מטעם המדינה בהיותו תושב ישראל שמלאו לו 25 שנה לפחות ושנתקיים בו אחד מאלה:

(1) בעל תואר אקדמי באחד מן המקצועות: כלכלה, מנהל עסקים, משפטים, ראיית חשבון, מנהל ציבורי, הנדסה או לימודי עבודה, או שהוא בעל תואר אקדמי אחר או שהוא השלים לימודי השכלה גבוהה אחרת, הכול בתחום עיסוקה העיקרי של החברה.

(2) בעל ניסיון של חמש שנים לפחות באחד מאלה, או בעל ניסיון מצטבר של חמש שנים לפחות בשניים או יותר מאלה:

(א) בתפקיד בכיר בתחום הניהול העסקי של תאגיד בעל היקף עסקים משמעותי.

בלמ"ס

(ב) בכהונה ציבורית בכירה או בתפקיד בכיר בשירות הציבורי בנושאים כלכליים, מסחריים, ניהוליים או משפטיים.

(ג) בתפקיד בכיר בתחום עיסוקיה העיקריים של החברה.

תיקון לחוק שנכנס בשנת 2010 הוסיף שני סעיפים הקובעים, כי על האף האמור בסעיף (1) לעיל, מי שהוא בעל תואר אקדמי שני או שלישי כשיר לכהן כדירקטור בחברה ממשלתית אף אם לא התקיימו בו האמור בסעיף (1). כמו כן קובע התיקון, כי לכל חברה ממשלתית יתמנה דירקטור אחד לפחות שהוועדה לבדיקת מינויים מצאה שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

בנוסף, תוקנו תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור מקרב הציבור בחברות ממשלתיות) בנוגע לתמורה נוספת במקרים מיוחדים וכן בנוגע לגמול והוצאות לדירקטור חיצוני בחברה ממשלתית שהיא גוף מוסדי.

אין למנות כדירקטור שר, סגן שר, חבר הכנסת, עובד החברה ומי שמועסק בשירותה למעט המנכ"ל ונציג נבחר של העובדים (לעניין זה, יו"ר הדירקטוריון לא ייחשב כעובד החברה) מנהל רשות החברות ועובדיה, אדם מקרב הציבור שעיסוקיו האחרים עלולים ליצור ניגוד עניינים עם תפקידו כדירקטור בחברה, מי שהורשע בעבירה שלדעת היועמ"ש יש עמה קלון או שהיא מחייבת את אי מינויו, מי שפסול לכהן כדירקטור עפ"י פקודת החברות, תשמ"ג 1983 או עפ"י כל דין אחר, ומי שיש לו זיקה כלכלית לחברה או לתאגיד קשור לחברה או אם יש לו קשר אישי להנהלת החברה או להנהלת תאגיד קשור לחברה.

אם מצאה הוועדה לבדיקת מינויים כי למועמד לכהונת דירקטור, יו"ר דירקטוריון או מנכ"ל, זיקה אישית, עסקית או פוליטית לשר משרי הממשלה, היא לא תמליץ על מועמדותו, זולת אם ניהן בכישורים מיוחדים בתחומי פעולתה של החברה או שקיימים לגביו שיקולי כשירות מיוחדת מעבר לתנאי הכשירות.

החליטה הוועדה שלא להמליץ על מינויו בשל האמור לעיל, רשאי השר להגיש השגה, שתידון במליאת הממשלה. נימוקי הוועדה יובאו בפני הממשלה באמצעות היועמ"ש או נציגו. באם לא קיבלה הממשלה את השגת השר, לא ימונה המועמד לדירקטור.

בנוסף על הוראות החוק, היועמ"ש מפרסם, מעת לעת, חו"ד והנחיות בסוגיות הקשורות למינוי או לכהונה של דירקטורים מטעם המדינה בחברות ממשלתיות (כגון ניגוד עניינים שיש בו כדי לשלול או להגביל את כשירותו כדירקטור, מינוי עובדי מדינה מקצועיים לדירקטורים, חובת אמונים).

(ד) גמול דירקטורים

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור מקרב הציבור בחברות ממשלתיות), התשנ"ד – 1994, דירקטור בחברה ממשלתית זכאי לגמול בעד כהונתו כדירקטוריון, שתשלם לו החברה לפי מספר ישיבות דירקטוריון או ועדה בהן השתתף ועפ"י דרגת החברה. בהתאם למועדי התשלום ותנאים נוספים לתשלום גמול שנתי ועד לתקרה הקבועה בתקנות.

(ה) הוראות נוספות

חוק החברות הממשלתיות קובע כי דירקטור מטעם המדינה יתמנה לתקופה של עד שלוש שנים מתחילת תוקף מינויו. דירקטור שחדל לכהן יכול להתמנות מחדש בהתאם לאישורים הנדרשים. דירקטור יחדל לכהן לפני תום התקופה שלה נתמנה באם: התפטר או נעדר מארבע ישיבות רצופות או משש ישיבות תוך שנה, זולת אם קבעו השרים לאחר התייעצות עם רשות החברות כי הייתה סיבה מוצדקת לכך או נבצר ממנו למלא תפקידו והשרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, הודיעו על כך לחברה או הורשע בעבירה שלדעת היועמ"ש יש עמה קלון או שלדידו

בלמ"ס

מחייבת הפסקת כהונה או נתקיימה אחת הנסיבות הפוסלות אדם מהיות דירקטור או רשות החברות או השרים, לאחר התייעצות עם הרשות, ראו שאינו ממלא תפקידו כראוי, או דירקטור שנתמנה בהיותו עובד המדינה או עובד בחברה ממשלתית אחרת, וחדל מהיות עובד כאמור, יחדל לכהן מן היום שרשות החברות הודיעה על כך לחברה אלא אם השרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, אישרו מחדש את מינויו.

בהתאם להחלטת הממשלה, בהרכב הדירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוג שני המינים, ועד להשגתו ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות העניין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת בדירקטוריון.

עפ"י הנחיות היועמ"ש, במקרים בהם לא מתקיימות הדרישות למתן ביטוי הולם לייצוג בני שני המינים בדירקטוריון, אם מצאה הוועדה לבדיקת מינויים כי לא ניתנה הדעת במידה מספקת לחובת הייצוג ההולם היא רשאית להימנע מאישור המינוי, עד אשר השרים יציעו מועמדים מקרב האוכלוסייה שאינה מיוצגת באופן הולם, או עד אשר ינמקו, להנחת דעתה, כי לא נמצאו מועמדים פוטנציאליים גם לאחר שנקטו כל אמצעי סביר כדי לאתרום.

נכון למועד הגשת הדוח, הרכב הדירקטוריון נותן ביטוי הולם לייצוג שני המינים.

21.1.3.3 המנהל הכללי

מנכ"ל חברה ממשלתית מתמנה בידי דירקטוריון החברה ובאישור השרים, לאחר התייעצות בוועדה לבדיקת מינויים, אולם הממשלה רשאית למנותו, אם ראתה צורך בכך.

חוק החברות הממשלתיות קובע, כי תנאי כשירות למנכ"ל בחברה ממשלתית הינם תנאי הכשירות החלים על דירקטורים מטעם המדינה, אולם במקרים חריגים ובתנאים הקבועים בחוק ניתן למנות חריגים.

המנכ"ל אחראי לניהול השוטף של ענייני החברה במסגרת התקציב השנתי ותוכניות הפעולה של החברה, שנקבעו ע"י הדירקטוריון. למנכ"ל סמכויות בדומה למנהל עסקים, פרט לסמכויות הנתונות לדירקטוריון ולרשות אחרת. האסיפה הכללית והדירקטוריון רשאים להגביל או לסייג את סמכויות המנכ"ל במקרים חריגים.

המנכ"ל חייב למסור לדירקטוריון דוח על פעילותה השוטפת של החברה, במועדים לכך שנקבעו ע"י הדירקטוריון.

בנסיבות מסוימות, רשאים הממשלה או הדירקטוריון להעביר את המנכ"ל מכהונתו או להשעותו, בשל חשד לעבירה פלילית שגרמה לחברה נזק. כאשר אם הוגש נגדו כתב אישום בשל עבירה שלדעת היועמ"ש מצדיקה את השעייתו, קיימת חובה להשעותו מתפקידו.

הדירקטוריון רשאי למנות מנכ"ל בפועל במקרה של פקיעת כהונת המנכ"ל או השעייתו, שיכהן עד למינוי מנכ"ל קבוע. מינוי הטעון אישור של הוועדה לבדיקת מינויים. כמו כן, עפ"י הנחיות רשות החברות, תנאי מוקדם למינוי הינו אישור מנהל רשות החברות כי נתקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות מינוי מנכ"ל בפועל ולתקופה של עד שלושה חודשים (במקרים חריגים יוארך המינוי לתקופה נוספת של שלושה חודשים).

21.1.3.4 בעלי תפקידים מיוחדים בחברה ממשלתית

(א) רואה חשבון ויועץ משפטי

החלטת אסיפה כללית של חברה ממשלתית בדבר מינוי רואה חשבון או יועץ משפטי טעונה אישור רשות החברות.

בלמ"ס

בכללי החברות הממשלתיות (מינוי רואי חשבון ושכרם), התשנ"ד – 1994 ובכללי החברות הממשלתיות (מינוי יועצים משפטיים ושכרם), התשנ"ב – 1992, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה נקבעו כללים בדבר דרכי המינוי וביטולו, תנאים וכשירות למינוי, משך הזמן לכהונה ושכרם של רואה חשבון ויועץ משפטי.

רואה חשבון של חברה ממשלתית חייב, על אף כל דין אחר, למסור לדירקטוריון, לשרים ולרשות החברות, בכפוף לדרישתם, ידיעות על ענייני החברה, לערוך בחברה ביקורת מיוחדת ולמסור להם דוח על תוצאותיה.

(ב) מבקר פנימי

חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב – 1992 (להלן: "חוק הביקורת") חל, בין היתר, על גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 5(9) לחוק המבקר המדינה, תשי"ח – 1958. הוראות נוספות חלות מכוח חוק החברות.

חוק הביקורת קובע כי בכל גוף ציבורי תתבצע ביקורת פנימית ע"י מבקר פנימי. על כן דירקטוריון חברה ממשלתית ימנה לחברה מבקר פנימי (זולת אם קבעה רשות החברות אחרת) ויקבע את תפקידיו וסמכויותיו.

המבקר הפנימי כפוף ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל, ויגיש את דוחותיו והצעותיו לדירקטוריון.

ברפאל קיימת יחידת ביקורת פנים המנוהלת ע"י מבקר הפנים של החברה. ראה גם סעיף 4 לדוח הדירקטוריון.

21.1.4 ניהול החברה

21.1.4.1 הבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), תשס"ו – 2005, חברה ממשלתית תצרף דוח נוסף לפי הטופס שבתוספת בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים האמורים ודוח הדירקטוריון, ובו ייכללו הצהרות חתומות נפרדות של כל נושא משרה החתום על אותם דוחות. בהתאם לאמור בדוח שלעיל מופיעות הצהרות יו"ר דירקטוריון, מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של החברה בנוגע לדוחות הכספיים של החברה שלעיל.

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), תשס"ח – 2007, חברה ממשלתית שסך הכנסותיה השנתיות בדוחות הכספיים או היקף או ערך נכסיה או הפרויקטים המופעלים ע"י החברה עולים על 400 מיליוני ₪, יצרפו לדוחות השנתיים, החל מהדוחות הכספיים הערוכים ליום 31 בדצמבר 2009 ואילך, דוח נוסף בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתבסס על מודל בקרה, שיכלול פירוט של חולשות מהותיות, באם קיימות כמפורט בתקנות שלעיל.

ככלל, בכל מקרה שבו רשות החברות מעידה כי אינטרס ציבורי מחייב שקיפות היא רשאית להורות לחברה ממשלתית על הצגת פרטים בדוחות הכספיים או בדוח אחר. מאידך, במקרה בו חולקת רשות החברות על הצגת פרטים בדוחות הכספיים או בדוח אחר, היא רשאית באם האינטרס הציבורי מחייב זאת, להורות לחברה לגלות את עמדת רשות החברות ולתאר את המחלוקת בדוחות.

21.1.4.2 מינוי פקידים בכירים

מינוי פקידים בכירים כמשמעם בחוק החברות הממשלתיות, בחברה ממשלתית יבוצע בהתאם להוראות הקבועות בתקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר אופן בחירת פקידים בכירים), תשס"ה – 2005, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה.

21.1.4.3 כללים בדבר העסקת קרובי משפחה

חברה ממשלתית תפעל עפ"י תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר העסקת קרובי משפחה) (תיקון, התשע"ד 2014). הקובעות כללים ונהלים בדבר העסקתם של קרובי משפחה של עובדים המועסקים בחברה ממשלתית, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה.

21.1.4.4 קבלת מידע מחברה ממשלתית

מידע לרשות החברות - רשות החברות רשאית, לצורך מילוי תפקידה, לדרוש מחברה ממשלתית ו/או מדיקטור מטעם המדינה, מהמנכ"ל, ובאמצעותו, מכל עובד בחברה או אדם המועסק בשירותיה, מידע וחומר בענייני החברה. כמו כן רשאית הרשות לעיין ברשומות ובמסמכי החברה.

בנוסף, יכולה הרשות לבצע בדיקה או להסמיק מי מטעמה שהינו בעל מקצוע מתאים, לפי העניין המדובר, לבדיקת מסמכי ורשומות החברה וזאת עפ"י תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר הסמכת בודק בידי הרשות), תשס"ה – 2005.

21.2 הוראות חקיקה והנחיות עיקריות נוספות החלות על חברה ממשלתית בכלל ועל החברה בפרט

21.2.1 חוק יסודות התקציב, התשמ"ה ("חוק יסודות התקציב")

חברה ממשלתית תפעל בהתאם להוראות הקבועות בחוק יסודות התקציב.

21.2.2 דיני מכרזים

בהתאם לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב ב- 1992 ותקנותיו, חברה ממשלתית מחויבת לערוך מכרז פומבי בגין כל התקשרות, למעט בסוגי עסקאות אשר לפי התקנות פטורות ממכרז או עסקאות שניתן לבצען באמצעות מכרז סגור. רפאל, כחברה ממשלתית באחריות שר הבטחון, כפופה לתקנות חובת המכרזים (התקשרויות מערכת הביטחון) התשנ"ג – 1993. בחוק נקבעו העדפות מסוימות כמפורט להלן:

(א) העדפת תוצרת הארץ

חברה ממשלתית תפעל בהתאם לתקנות חובת המכרזים (העדפת תוצרת הארץ) התשנ"ה 1995. חברה ממשלתית המייצאת לפחות 30% מתוצרתה, תיתן העדפה לרכישת טובין תוצרת הארץ, כהגדרתן בתקנות אלו, כל עוד מחיר הטובין מתוצרת הארץ אינו עולה על 10% ממחיר הטובין המיובאים, והכל בהתאם לתנאים המפורטים בתקנות.

(ב) עידוד נשים בעסקים

חברה ממשלתית תבחר בהצעה של עסק בשליטת אישה, ככל שמדובר בשתי הצעות או יותר בעלות תוצאה משוקללת זהה ואחת מן ההצעות היא של עסק בשליטת אישה, והכל בהתאם להוראות החוק בעניין זה.

(ג) שיתוף פעולה תעשייתי

חוק חובת המכרזים, תשנ"ב – 1992 ותקנות חובת המכרזים (חובת שיתוף פעולה תעשייתי), תשס"ז – 2007 ("תקנות חובת המכרזים"), קובעים הוראות לעניין רכש גומלין ושיתוף פעולה תעשייתי. בהתאם להוראות אלו, מחויבת החברה לכלול במסמכי מכרז לרכישת טובין או ביצוע עבודה, עפ"י שווי ההתקשרות שנקבע בתקנות, הוראה בדבר מחויבות של ספק חוץ (יצרן ספק או יבואן של טובין מיובאים או של ספק של עבודה שאינה מבוצעת בארץ בין בעצמם ובין ע"י אחרים) לקיים שיתוף פעולה תעשייתי בהתאם לתקנות הללו. שיתוף הפעולה התעשייתי, יבוצע

בלמ"ס

בדרך של השקעות, מחקר ופיתוח, העברת ידע או רכישת טובין מתוצרת הארץ וכו' יצוין כי הוראות אלו חלות גם על התקשרות שנעשתה שלא במכרז.

הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי ("רשפ"ת") פועלת במסגרת משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה ומופקדת על ביצוע תקנות אלו תוך מתן אישור או פטור שניתן מראש לשיתופי הפעולה, תיאום פעילות של שיתוף פעולה תעשייתי אזרחי ובטחוני עם חברות זרות, קיום קשר שוטף עם משהב"ט וכו'.

בתקנות חובת המכרזים קיימת הבחנה בין התקשרויות לרכש ציוד אזרחי לבין התקשרויות לרכש ציוד בטחוני, כך שהיקף שיתוף הפעולה הנדרש ברכש אזרחי עומד על סכום השווה ל- 35% לפחות משווי ההתקשרות והיקף שיתוף הפעולה הנדרש ברכש ציוד בטחוני הינו 50% לפחות משווי ההתקשרות.

תקנות חובת המכרזים אינן חלות על יבוא של מערכת הביטחון הממומן בכספי סיוע של מדינת חוץ. עם זאת, לשר הביטחון הסמכות לפטור עסקאות שאינן ממומנות מכספי סיוע מטעמים של ביטחון המדינה. כמו כן, לממשלה סמכות לפטור חברות ממשלתיות מתחולת התקנות האמורות.

21.2.3 חוק שיווי זכויות האישה תשי"א – 1951

בהתאם להוראות חוק שיווי זכויות האישה, חברה ממשלתית תפעל למתן ביטוי הולם בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים במגוון המשרות בחברה ובדירוגים השונים בקרב העובדים, ההנהלה והדירקטוריון, כך שבמידה ולצורך יישום הוראה זו נדרשת העדפת אישה, תינתן העדפה כאמור באם המועמדים בני שני המינים הם בעלי כישורים דומים.

כל זאת, אלא אם קבע שר המשפטים באישור הוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, לעניין העובדים, כי חובת הייצוג כאמור לעיל לא תחול.

21.2.4 החוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח – 1998

בהתאם לחוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח – 1998, הטרדה מינית והתנכלות על רקע מיני פוגעות בכבוד האדם, בחירותו, בפרטיותו, בשוויון בין המינים ואלה גם מעשים פליליים ועילה לתביעה בנזיקין. רפאל פועלת בכל הדרכים העומדות לרשותה עפ"י חוק, כדי לחנך, להסביר ולמנוע מקרים של הטרדה מינית בקרב עובדיה כמו גם לברר ולטפל במסגרת החוק במקרים של תלונות על הטרדה מינית או התנכלות. ברפאל מונתה אחראית מכוח החוק, אשר מרכזת את הטיפול ביישום החוק בחברה. ברפאל אומץ תקנון מכוח סעיף 7(ד) (2) לחוק למניעת הטרדה מינית. התקנון נועד להבהיר את עיקרי הוראות החוק והתקנות מכוחו (התקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד), התשנ"ח 1998) ולקבוע את הסדרי המשמעת והטיפול בתלונות ברפאל שמקורן בהטרדה מינית והתנכלות. התקנון מפורסם על לוחות המודעות הפזורים בחברה. בנוסף, הוקם אתר אינטרנט ייעודי העוסק בחוק ובו ניתן למצוא בו מידע הסברתי אודות החוק ופרטי ההתקשרות עם האחראית. כמו כן, אחת לתקופה, מתקיימות הדרכות לעובדים בנושא החוק.

21.2.5 יישוב סכסוכים בין החברה לבין המדינה

הנחיות היועמ"ש קובעות כי המדינה לא תגיש תביעה אזרחית "כנגד חברה ממשלתית, או להיפך ו/או כנגד חברה ממשלתית אחרת, אלא רק לאחר קבלת אישור מאחד הגורמים הבאים: היועמ"ש, פרקליט המדינה, המשנה לפרקליט המדינה או מנהל המחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה. בכל מקרה, קובעות ההנחיות כי תחילה ייעשה ניסיון ליישב הסכסוך בדרך של משא ומתן, תיווך או בדרך אחרת. אם ניסיון זה לא צלח תוך זמן סביר, יוחלט באם להפנות את הסכסוך לבוררות או לאשר את הגשת תביעה. המלצת הנחיות היועמ"ש הינה להימנע ככל שניתן מהתדיינות בביהמ"ש, זאת בכדי שלא לשבש את מערכת היחסים בין הצדדים וכדי לחסוך בהוצאות וזמן שיפוטי. על כן מתוות דרך פעולה חלופית לפיה קודם להגשת תביעה, תפנה החברה למנהל רשות החברות הממשלתיות שינסה ליישב את הסכסוך, באם לא נסתיים הטיפול תוך זמן סביר, הוא יופנה ליועמ"ש, שיחווה דעתו האם ראוי להפנות את הסכסוך לבוררות או כתביעה לביהמ"ש. בכל מקרה, בסיטואציה שבה הנסיבות מחייבות פניה דחופה לביהמ"ש, יכולה החברה לפנות לביהמ"ש ולאחר מכן לנקוט בצעדים האמורים ליישוב הסכסוך לפי ההנחיה.

21.2.6 מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

21.2.6.1 מבקר המדינה

חוק מבקר המדינה, התשי"ח – 1958 (נוסח משולב), מכפיף כל גוף מבוקר (המדינה הכולל גם חברה ממשלתית) לביקורתו של מבקר המדינה וקובע הוראות בדבר חובות גוף המבוקר להמציא למבקר מסמכים, ידיעות וסמכויותיו של המבקר לקיים ביקורת בין היתר על הנכסים, הכספים, ההתחייבויות והמינהל של החברה.

בנוסף, לפי הצעת הממשלה או מבקר המדינה רשאית הוועדה לענייני ביקורת של הכנסת לקבוע, מפעם לפעם, לגבי גוף מבוקר או לגבי סעיף בתקציבו, דרכי ביקורת מיוחדות או מוגבלות.

בהתאם לכך, גוף מבוקר חייב להמציא למבקר, במועד שייקבע על ידו, דין וחשבון על הכנסותיו והוצאותיו בשנת הכספים שלו וכן כל מידע או דוח או מסמך או תכנית פעולה שיידרש. ר"ח של החברה חייב להמציא, מידי שנה, למבקר המדינה דין וחשבון עפ"י הודעת מבקר המדינה (קווים מנחים לרואה חשבון של איגוד), התשל"ו – 1976.

עם סיום הביקורת של הגוף המבוקר ממציא מבקר המדינה דו"ח על תוצאות ביקורתו לועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, לראש הממשלה, לשר הנוגע בדבר ולגוף המבוקר, כאשר דירקטוריון החברה מחויב למסור למבקר, בתוך עשרה שבועות מיום קבלת הדו"ח, במלואו או חלקו, את הערותיו.

במקרה שבו העלתה הביקורת ליקויים בפעולת החברה הממשלתית, ידון צוות בראשות מנכ"ל החברה בדרכים לתיקון הליקויים, יקבל החלטות בדבר תיקונם וידווח על דיוניו ועל החלטותיו לראש הגוף המבוקר תוך 15 ימים מיום קבלת ההחלטות. דירקטוריון החברה ידווח, בין השאר, על הדרכים לתיקון הליקויים והמועד לתיקונם וכן על הליקויים שהוחלט לדחות את תיקונם והנימוקים לכך.

21.2.6.2 נציב תלונות הציבור

חוק מבקר המדינה קובע כי נציב תלונות הציבור רשאי לברר תלונות נגד החברה בהיותה גוף מבוקר במקרים שונים, ביניהם במעשה, מחדל או פיגור בעשייה הפוגע במישרין במתלונן או אדם אחר, הכל עפ"י האמור בחוק. נציב תלונות הציבור יעביר את ממצאי הבירור שעשה והמלצותיו לתיקון ליקויים חברה.

21.2.7 חוק הפיקוח על ייצוא ביטחוני, תשס"ח – 2007

חוק הפיקוח על ייצוא ביטחוני, התשס"ח – 2007, שנכנס לתוקף בדצמבר 2007 ("חוק הייצוא הביטחוני") התקנות והצווים מכוחו מחליפים את חקיקת המשנה מתוקף חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח – 1957, שהייתה קיימת עד לכניסת החוק ובוטלה בינואר 2008. מטרת חוק הייצוא הביטחוני להסדיר את פיקוח המדינה על ייצוא ציוד ביטחוני, העברת ידע ביטחוני ומתן שירות ביטחוני.

החוק קובע כי הרשות המוסמכת לפיקוח על הייצוא הביטחוני היא מנכ"ל משהב"ט או ראש אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני במשהב"ט ("אפ"י") שמנכ"ל משהב"ט הסמיכו לעניין חוק זה ("הרשות המוסמכת"). כמו כן מטיל החוק חובה לקבל מראש מהרשות המוסמכת "רישיון שיווק ביטחוני" לביצוע פעולות שמטרתן קידום עסקאות ייצוא ביטחוני ו"רישיון ייצוא ביטחוני" לביצוע העסקה שלגביה התקבל רישיון שיווק ביטחוני בנסיבות מסוימות, אלא אם נתנה הרשות המוסמכת פטור מקבלת הרישיונות המדוברים.

כמו כן, בחוק הייצוא הביטחוני נקבעה, בין היתר, חובת קבלת רישיון מהרשות המוסמכת לשם ביצוע הפעולות אחרות כגון: (א) "רישיון העברת המשך" – לצורך העברת הציוד או הידע הביטחוני שלגביהם ניתן רישיון הייצוא הביטחוני, ע"י המשתמש הסופי לאדם אחר. (ב) "רישיון שינוי שימוש סופי" – לצורך שינוי השימוש הסופי של הציוד או הידע הביטחוני שלגביהם ניתן רישיון

בלמ"ס

הייצוא הביטחוני ע"י המשתמש הסופי. (ג) "רישיון ייצוא ציוד ביטחוני במעבר" – לצורך ייצוא ציוד ביטחוני הנכנס לשטח המדינה במטרה להיות מיוצא ליעד אחר. (ד) "רישיון העברה לשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית" – לצורך העברת חומרים וציוד דו שימושיים מסוימים לשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית. (ה) "רישיון תיווך בין גורמי חוץ" – לצורך פעולת תיווך בין גורמי חוץ.

כמו כן, קובע חוק הייצוא הביטחוני כי ניתן לקבל רישיון ייצוא ביטחוני, רישיון שיווק ביטחוני או רישיון תיווך בין גורמי חוץ, רק אם קיים רישום במרשם הייצוא הביטחוני של הרשות המוסמכת ("מרשם הייצוא הביטחוני"). הרשות המוסמכת רשאית לסרב לרישום, לאשרו בכפוף לתנאים, להסיר רישום, לפרק זמן או לצמיתות, או להשעות את הרישום במרשם הייצוא הביטחוני.

בנוסף קובע חוק הייצוא הביטחוני על כל מי שקיבל רישיון, חובת דיווח לרשות המוסמכת אחת לשנה, בנוגע לפעילותו וחובת ניהול רישום ושמירה של מידע ומסמכים הנוגעים לעסקאות ייצוא ביטחוני שביצע. כמו כן, מעניק החוק לרשות המוסמכת סמכויות ביקורת ופיקוח שונות על ביצוע הוראות החוק ובין היתר, מתן סמכות לשימוש באמצעי אכיפה של הטלת קנס אזרחי או עיצום כספי וע"י קביעת מערכת אכיפה במישור הפלילי והמנהלי.

בתקנות הפיקוח על ייצוא ביטחוני (היקף ייצוא ביטחוני מכוח הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת שיובא לאישור ועדת השרים לביטחון לאומי), התשס"ח – 2008, קובעות כי ייצוא ביטחוני מכוח הסכם בין מדינת ישראל למדינה אחרת בהיקף של למעלה מ- 200 מיליון ₪ יובא לאישור ועדת משנה של ועדת השרים לביטחון לאומי, שבראשה ראש הממשלה, וחבריה הם: שר הביטחון, שר החוץ, שר המשפטים ושר האוצר.

אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני הינו הגוף המרכזי במשהב"ט המופקד על פיקוח הייצוא הביטחוני, ובהתאם לכך מוסמך למתן רישיונות שיווק וייצוא, לקביעת תנאים, סירוב מתן רישיונות וביטולם. כמו כן, אפ"י הינו הגורם המוסמך במשהב"ט לטיפול בפניות יוצאים במקרים בהם עליהם לקבל אישור ממדינות אחרות, הקובעות מגבלות ייצוא שונות לגבי ייצוא המשך מישראל ו/או לגבי מכירת המשך בישראל של מוצרים/ידע שנרכשו מאותה מדינה בעיקר כאשר מדובר בציוד או מוצרים מתוצרת מדינה זרה, או באמל"ח, טכנולוגיות או ידע שמקורם במדינה זרה, או של אמל"ח ישראלי הכולל רכיבים מתוצרת מדינה זרה המחייבים לפעול במסגרת החוקים והתקנות באותה מדינה.

21.2.8 צו הייבוא והייצוא (פיקוח על ייצוא טובין, שירותים וטכנולוגיה דו-שימושיים), התשס"ו – 2006

צו הייבוא והייצוא (פיקוח על ייצוא טובין, שירותים וטכנולוגיה דו שימושיים), התשס"ו – 2006 ("צו הייבוא והייצוא"), מסדיר את כללי ייצוא של ציוד, ידע ושירותים, שנועדו לשימוש אזרחי ומתאימים גם לשימוש בטחוני, והנמנים ברשימת הטובין והטכנולוגיות הדו שימושיים שגובשה ב"הסדר ואסנאר", ואינם כוללים טובין, טכנולוגיה או שירותים שלגביהם קיימת חובה לקבל רישיון בהתאם לחוק הייצוא הביטחוני ("פריטים דו-שימושיים"). אכיפת צו הייבוא והייצוא נמצאת באחריות מנהל מינהל הכימיה ואיכות הסביבה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, סגנו או מי שהמנכ"ל של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה הסמיכו ("רשות הכימיה ואיכות הסביבה").

21.2.9 הסכם תמלוגים

בשנת 1995 נחתם בין החברה למשהב"ט הסכם תמלוגים בנוגע לייצוא ביטחוני ("הסכם התמלוגים"). הסכם התמלוגים זה קבע, כי החברה תשלם למשהב"ט תמלוגים אחידים בגין כל הייצוא הביטחוני של החברה.

21.2.10 איכות הסביבה

החברה פועלת בהתאם להוראות הדין הנוגעות להגנת הסביבה, לרבות חוק לטיפול סביבתי בציוד חשמלי ואלקטרוני בסוללות, התשע"ב-2012 וכן הצו שהוצא מכוחו, חוק להסדרת הטיפול

בלמ"ס

באריזות, התשע"א-2011, חוק אוויר נקי, התשס"ח-2008, חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג - 1993 ובהתאם להנחיות הרשויות המוסמכות.

21.2.11 אמנות בינלאומיות

מדינות רבות בעולם ובראשן ארצות הברית ומדינות האיחוד האירופי, גיבשו סידרה של כללים בינלאומיים בתחום הפיקוח על ייצוא של אמצעי לחימה ופריטים דו שימושיים. כללים אלה קובעים סטנדרט בינלאומי אחיד בנוגע לפיקוח על פריטים והתייחסות לאמצעי הפיקוח על הייצוא הביטחוני, הכוללים בין השאר דרישה לקבלת פריטים לגבי זהות הגורם האחרון המיועד להשתמש בפריט המיוצא ולגבי השימוש סופי בפריט.

הסדרי הפיקוח על הייצוא הביטחוני של החברה עודכנו בהתאם לאמנות שמדינת ישראל מחויבת לפעול על פיהם, בין השאר MTCR (Missile Technology Control Regime) ו"הסדר ואסנאר" (Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies).

הסכם MTCR מהווה הסדר וולנטרי שנועד לאפשר פיקוח בין לאומי על מערכות לא מאוישות, כגון טכנולוגיות טילים וכטב"מ, בעלות יכולת לשאת נשק להשמדה המונית, מדינת ישראל קיבלה בשנת 1991 החלטה לפעול בהתאם למשטר כללי הארגון וההסכם ובהתאם לזאת פרסמה חקיקת משנה שכללה בין השאר את צו הפיקוח על יצוא ביטחוני (ציוד טילים), התשס"ח-2007: וצו הייצוא החופשי (תיקון), התשנ"ה-1995 (התוספת הרביעית), אך לא הצטרפה לחברה לארגון. בפועל, החברה מחויבת לקבל היתר יצוא לגבי מוצרים מסוימים ולכלול בבקשתה "הצהרת משתמש סופי" החתומה ע"י הלקוח הסופי בו הוא מתחייב כי הפריטים המדוברים לא ישמשו בתכנון, פיתוח, ייצור בחינה או הפעלה של אמצעי שילוח של נשק להשמדה המונית, בהתאם לעקרונות הסכם MTCR.

הסדר ואסנאר מתווה כללים בינלאומיים לפיקוח על יצוא של אמצעי לחימה קונבנציונליים ופריטים דו שימושיים. מדינת ישראל אימצה את כללי הסדר ואסנאר בין היתר, במסגרת צו היבוא והיצוא לצורך הסדרת רישיון הייצוא לטכנולוגיה דו שימושית ובצו הפיקוח על יצוא ביטחוני (ציוד דו שימושי ממוקח), תשס"ח - 2007, המגדיר פריטים המופיעים ברשימת הפיקוח של הסדר ואסנאר כציוד דו שימושי ממוקח עפ"י חוק הייצוא הביטחוני, זאת ללא הצטרפות לארגון.

בנוסף לאמור לעיל, קיימות אמנות בינלאומיות נוספות, הכוללות בין השאר את אמנת האו"ם נגד שחיתות (UNCAC) ואמנת OECD למאבק בשוחד של עובדי ציבור בעסקים בינלאומיים, הקובעות הוראות שונות בנושא מניעה ופיקוח בביצוע עבירות שחיתות ושוחד וכן הסנקציות שבצידן. יצוין, כי בחברה הוכנה תכנית ציות כדי לוודא את עמידתה של החברה, מנהליה ועובדיה בהוראות החוקים הרלוונטיים הקשורים באמנת ה-OECD.

21.2.12 ספק מוכר למשרד הביטחון

החברה הינה ספק מוכר למשהב"ט ולכן נדרשת לעמוד בדרישות מקדימות, סטנדרטים והוראות החלות על פעילות התקשרותה מול משהב"ט.

21.2.13 התחרות הכלכלית (לשעבר חוק ההגבלים העסקיים)

דיני התחרות עוסקים ככלל ב- 3 תחומים: הסדר כובל, מיזוג ומונופולין. פעילויות ו/או חילופי מידע ו/או הסדרים מסוימים עלולים להיות בעייתיים מבחינת דיני ההגבלים העסקיים ומחייבים בדיקה. לעיתים בדיקה זו מראה כי על הפעילות או ההסדר חלים פטורים/שבחוק ו/או פטורים/שקבע הממונה על התחרות ו/או ניתן לתת חוות דעת מומחה על פטור מפניה לרשות החברות בגינם ולעיתים יש צורך לפנות בגינם לרשות התחרות. הפרה של דיני התחרות הכלכלית עלולה להיחשב כעבירה פלילית, עלולה לחייב הן את החברה והן נושאי משרה ו/או עובדיה בקנסות מנהליים כבדים ואף בעונשים פליליים (לרבות, מאסר בפועל) וזאת מעבר לחשיפה אפשרית לתביעות אזרחיות בתחום. תכנית הציות של החברה כוללת את נושא התחרות, מתוך כך נכתבה

בלמ"ס

תכנית ציות מפורטת בתחום, מדריך לעובד על פי דיני העסקיים התחרות הכלכלית ומועברות הרצאות תקופתיות בתחום. התכנית, המדריך, מצגת ההרצאה וכללי אצבע בקשר לחילופי מידע בין מתחרים מופצים ברשת האינטרנט הפנימית.

21.2.14 חוק רישוי עסקים

החברה פועלת בנושא רישוי עסקים בכפוף להוראות חוק רישוי עסקים, התשכ"ח – 1968, לתקנות ולצווים שתוקנו מכוחו וכן לתנאים הנקבעים ע"י רשויות הרישוי. רפאל הוכרזה כמפעל בטחוני ע"י שר הבטחון, וככזו כפופה למנהל היחידה לרישוי מפעלים בטחוניים.

21.2.15 חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים

אבטחת פעילות החברה כפופה לחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח – 1998 ("חוק הסדרת הביטחון") לפיו חלה על החברה החובה למנות ממונה ביטחון (שאושר ע"י נציג הממונה על הביטחון במערכת הביטחון ("מלמ"ב")).

ממונה הביטחון יהיה אחראי על ארגון פעולות אבטחה עפ"י הנחיות מקצועיות של מלמ"ב וסמכויותיו בחוק, הכוללות, בין היתר, פעולות לאבטחה פיזית לשמירה על בטחונו ומניעת פגיעה באדם ורכוש במבנים ובמקומות בהם פועלת החברה וכן פעילות לאבטחת מידע הדרושות לשמירה על מידע מסווג בחברה.

ממונה הביטחון בחברה ידווח לראש מלמ"ב על פעולותיו לאבטחת החברה. לקצין המוסמך שמונה ע"י מלמ"ב סמכויות פיקוח לביצוע הוראות חוק הסדרת הביטחון.

21.2.16 בטיחות וגהות בעבודה

החברה פועלת באופן שוטף בהתאם לדרישות החוק והגופים הממונים על נושא הבטיחות ונהלי החברה הנגזרים מהחוק ומהנחיות, למניעת סיכוני בטיחות בתהליכי העבודה השונים ושיפור תנאי הבטיחות ע"י מערך בטיחות מקיף של נאמני בטיחות ומערכת מסודרת של פיקוח ובקרה על נאמני הבטיחות.

21.2.17 פעילות החברה בשעת חירום

החברה מוגדרת כמפעל חיוני זאת בהתאם לאמור בחוק שירות עבודה בשעת חירום, תשכ"ז – 1967, המסדיר את פעילות החברה בשעת חירום. עפ"י החוק שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר הביטחון מוסמך לחייב, בשעת חירום, את עובדי החברה ואנשים שאינם נכללים בעובדי החברה, להתייצב לשירות עבודה ולבצע כל עבודה שתוטל עליהם. וועדת תכנון המשק לשעת חירום מוסמכת מכוח החלטות הממשלה, לקבוע תכניות להפעלת גורמי הייצור, האספקה והשירותים החיוניים במשק.

21.2.18 חוקים לאכיפת תנאי עבודה של עובדי הקבלן

החברה החילה את השינויים בחוק לקיום הוראות חוקי העבודה לגבי עובדי קבלן בתחומי ניקיון, הסעדה ואבטחה והקמת מנגנון להגשת תלונות ע"י עובדי קבלן, בהתאם לחוק להגברת האכיפה של דיני העבודה - תשע"ב 2011.

21.2.19 חוקי התכנון והבניה

החברה פועלת בכפוף לחוקי התכנון והבניה הרלבנטיים. בעקבות תיקון נהלי פעילות הולמ"ב והרחבת הצורך לפנות אליו להיתרי בניה שונים, נערכה החברה מול משרד הביטחון והולמ"ב כדי לעמוד בהוראות הנהלים החדשים.

21.2.20 דיני עבודה

על היחסים שבין העובדים לחברה חלים מספר רב של מקורות המהווים חלק מתנאי העבודה בחברה: חוקי מגן, המקנים לעובד זכויות שלא ניתן להתנות עליהן לרעת העובד ושהעובד אינו רשאי לוותר עליהן מראש; הסכמים קיבוציים; צווי הרחבה כלליים החלים על כלל המשק; חוזי עבודה אישיים; נוהג/נוהל במקום העבודה; פסיקת בית הדין הארצי לעבודה. רפאל פועלת בהתאם למתחייב ממקורות אלה.

בלמ"ס

בנוסף לכך רפאל כפופה לדינים העוסקים בייצוג הולם של מגזרים שונים באוכלוסיה (יוצאי אתיופיה, בני העדה הדרוזית) בדרגות שונות של הארגון.

21.2.21 סעיף 291 א לחוק העונשין

סעיף זה לחוק אשר חוקק ב 2008, קובע איסור על תשלום שוחד לגורמי ממשל זרים. לאור העובדה כי רפאל פועלות באופן רחב בשוק הבינלאומי ועובדי ממשל זרים רבים באים במגע עם עובדי רפאל ובאי כוחם, הן כלקוחות, הן כרגולטורים והן בפונקציות רשמיות אחרות, רפאל קבעה לה תכנית ציות מפורטת לעמידה בדרישות חוק זה. תכנית הציות, והנהלים מכוחה, מחייבים עמידה קפדנית בדרישות חוק זה, הן על ידי עובדי רפאל, חברות בשליטת רפאל ושותפים עסקיים.

21.2.22 תכנית ציות

רפאל מקיימת תכניות ציות בתחומים שונים, כגון מניעת שוחד ושחיתות, פיקוח על הייצוא הביטחוני ותחרות כלכלית. בהתאם להנחיה מס' 1.14 של פרקליט המדינה מיום 2.10.2019, קיום תכנית ציות אפקטיבית יהווה שיקול מקל בסוגיית העמדה לדין של תאגיד. בחלק מהתחומים פורסמו כבר לפני פרסום הנחיות פרקליט המדינה מאוקטובר 2019, הנחיות ספציפיות על ידי גופי אסדרה, הנוגעות לאמות המידה להערכת אפקטיביות תכנית הציות. כך למשל: מסמך תכנית אכיפה פנימית של רשות התחרות הכלכלית (במועד הפרסום: רשום ההגבלים העסקיים), וכן הנחיות אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני במשרד הביטחון בנושא תכנית ציות בתחום מניעת שחיתות. מעבר לדרישות הישראליות, רפאל מקפידה לעמוד בתחומים הרלוונטיים בסטנדרטים הבינלאומיים, בדגש על אלו הנובעים מאמנות בינלאומיות, כגון אמנת ה-OECD למניעת שוחד ושחיתות ואמנות הפיקוח על הייצוא, וכן תוך היוועצות עם משרדי עורכי דין זרים בעלי מומחיות, במידת הצורך. בשנת 2020 הוענק לרפאל, על ידי מכון התקנים, תקן ISO 37001 בנושא מערכת לניהול מניעת שוחד, בגין אפקטיביות תכנית הציות של החברה בתחום זה.

22. הסכמי שיתוף פעולה/חברות

הסכמי שיתוף פעולה (שת"פ) עם חברות אחרות מהווים את אחד הכלים החשובים לשיווק, פיתוח ו/או ייצור מוצרי רפאל בעולם. ההסכמים מתחלקים לשני סוגים עיקריים:

22.1 שיתופי פעולה בהסכמים שמתייחסים למוצרים/מערכות לחימה המיועדים לשיווק במדינות שונות בעולם. ההסכמים יכולים להיות בבלעדיות ואזי הצדדים מתחייבים לפעול רק במשותף בהתייחס לתכולת השת"פ, או ללא בלעדיות ואזי כל צד יכול לפעול גם עם צד ג' באותו מהלך שיווקי שבתכולת השת"פ. דוגמא לשיתוף פעולה הוא שיתוף הפעולה וההסכם בין רפאל לבין החברה האמריקאית NORTHROP GRUMMAN לייצור, פיתוח ושיווק משותף ברחבי העולם של פוד הניווט והתצפית "לייטנינג".

הסכמי שיתוף פעולה מחייבים ליווי מלא על ידי יועץ משפטי רלוונטי מהלשכה המשפטית ברפאל. כמו כן, עליהם להיות מאושרים מראש על ידי ועדת שת"פים וכן להיבחן בהיבטי הגבלים עסקיים על ידי הגורם המתאים ביחידת הציות והלשכה המשפטית.

22.2 בעלות משותפת על חברות בנות/קשורות. המוטיבציה המרכזית הינה הרחבת תחומי הפעולה של רפאל ו/או תמיכה בפעילויות אופסט ו/או סיוע לחדירה לשוק המחייב/מעדיף חברה מקומית. רפאל נמנעת מבעלות מעל 50% על חברות, עקב המגבלות שיחולו עליה כחברה ממשלתית והתנגדות רשות החברות בנוסף לכך. בשנת 2019 הושלמו המהלכים הבאים ברכש חברות:

בלמ"ס

22.2.1 הושלמה הקמת חברת Spear-Dome במזרח הרחוק, אשר ייעודה לעסוק בתחום הסייבר במדינות האזור. בעלות מלאה של חברת RFE (חברה בשליטה מלאה של רפאל).

22.2.2 הושלמה רכישתה המשותפת של אירונאוטיקס ע"י רפאל וסטורו.

22.2.3 הושלמה הקמת חברת הבת RSGS בארה"ב. בעלות מלאה של רפאל.

22.2.4 הושלמה כניסה לבעלות חלקית על חברת כנפית.

23. גורמי סיכון

23.1 גורמי מאקרו

23.1.1 משבר כלכלי במדינות המערב

משבר כלכלי גורם לקיצוץ בתקציבי הביטחון וההגנה בארץ ובמדינות שונות בעולם, ולירידה בביקוש למערכות לחימה מתקדמות.

23.1.2 הידרדרות במצב הפוליטי והביטחוני בישראל

הידרדרות המצב הפוליטי והביטחוני בארץ עלול להשפיע על נכונותן של חברות וממשלות זרות להתקשר בהסכמים עם חברות ישראליות. בין היתר, לאור חשש מאי יכולתה של החברה לעמוד בהתחייבויותיה החוזיות במקרה של החמרת המצב הביטחוני באזור.

23.1.3 שינויי חקיקה ותקינה

לשינויי חקיקה בארץ ובעולם, ובפרט בשוק התעשיות ביטחוניות ובתחום איכות הסביבה, עלולה להיות השפעה על תוצאותיה העסקיות של החברה.

23.1.4 השפעת יחסים פוליטיים בין מדינות על פעילות החברה בשווקים בינלאומיים

שינויים פוליטיים ו/או אי יציבות במדינות עימן מקיימת החברה קשרים עסקיים וכן שינויים ביחסים הפוליטיים בין ישראל לבין מדינות כאמור עלולים להפחית ו/או לבטל את פעילות המסחר בין החברה לבין אותן מדינות, ולפגוע בתוצאותיה העסקיות של החברה.

23.1.5 שינויים בשערי חליפין

החברה חשופה לסיכונים הנובעים משינויים בשערי חליפין. בעיקר בשער הדולר. לחברה הוצאות משמעותיות (בעיקר בגין כוח אדם) בשקלים, ואילו חלק נכבד מהכנסותיה הינן במט"ח. לפיכך, תוצאותיה העסקיות של החברה עלולות להיות מושפעות מתנודות בשערי החליפין. החברה פועלת לצמצום החשיפה באמצעות עסקאות הגנה פיננסיות. (ראה פרק 19 בדבר סיכונים השוק).

23.2 גורמי סיכון ענפיים

23.2.1 תלות גבוהה בתקציבי ביטחון

נתח עיקרי מפעילות החברה תלוי בתקציבי הביטחון של מדינת ישראל. שחיקה בתקציבי הביטחון או שינוי סדרי העדיפות הביטחוניים במדינת ישראל עלול לפגוע בביצוע התקשרויות ולפגוע בתוצאות הכספיות של החברה.

23.2.2 תלות בספקים

לחברה תלות במספר ספקים יחידים והיא מנהלת תכנית להפחתת הסיכון, אם בהכשרת ספקים נוספים ואם בשינוי תכן או הערכות במלאי. כמו כן, לביצועי הספקים בשת"פים, בהם החברה קבלן ראשי או קבלן משנה מהותי, עלולות להיות השלכות על רווחיות הפרויקטים.

23.2.3 תחרות בתחומים ובשווקים בהם פועלת החברה

החברה פועלת בסביבה תחרותית חזקה וקשה, שבה הרבה מתחרים (בארץ ובעולם). בחלק מהמדינות יש תמיד העדפה למוצרים של התעשיות המקומיות. לעיתים העדפה זו מעוגנת בתקנות וחוקים מחייבים.

בלמ"ס

פגיעה במעמדה התחרותי של החברה, ואי הצלחת החברה לשמר את מעמדה התחרותי בשווקים הרלוונטיים, עלולים להשפיע באופן מהותי לרעה על עסקי החברה, מצבה הפיננסי ותוצאות פעילותה.

23.2.4 חידושים טכנולוגיים

תחומי הפעילות בהם פועלת החברה מאופיינים בשינויים טכנולוגיים תכופים ומהירים, המתאפיינים בהופעת דורות חדשים של מוצרים או ביישום טכנולוגיות חדשניות במוצרי מתחרים, מדי מספר שנים. במסגרת פעילותה בסביבה תחרותית, נדרשת החברה לבצע מחקר ופיתוח תמידי, לשפר מערכות ומוצרים קיימים, ולפתח מערכות וטכנולוגיות חדשות, על מנת לעמוד בדרישות מתקדמות מצד לקוחות קיימים ולקוחות פוטנציאליים. הליכי המחקר והפיתוח הכרוכים בפיתוחים טכנולוגיים כאמור, דורשים משאבים רחבי היקף.

23.2.5 פגיעה בקניין הרוחני

נכסי הקניין הרוחני שבידי החברה חשופים לפגיעה מצד גורמים שונים, כגון הפרות הסכמים הנוגעים לשמירה על קניין רוחני, העתקת מוצרי החברה ופיתוחי החברה, ניצול מידע סודי של החברה על ידי צדדים שלישיים לא מורשים, ופיתוח בלתי תלוי של מוצרים זהים או דומים למוצרי החברה על ידי מתחרי החברה. כישלון החברה להגן על נכסי הקניין הרוחני שבידיה עלול להשפיע לרעה על עסקיה.

23.2.6 התחייבויות לביצוע רכש גומלין

במסגרת התקשרויותיה של החברה עם לקוחותיה נדרשת החברה לקחת על עצמה בחלק מהמקרים, התחייבויות לביצוע רכש גומלין (Offset) במדינת הלקוח, היינו התחייבויות לרכישת מוצרים או שירותים בסכומים מהותיים על פני תקופה נקובה מספקים במדינת הלקוח עבורו מבוצעת ההתקשרות. החברה נערכת באופן שוטף לעמידה במחויבויות אלה. עלויות וסיכוני ה"אופסט" נלקחים בחשבון במסגרת אומדן העלויות הרב-שנתי של הפרויקטים הרלוונטיים.

23.3 גורמי סיכון נוספים - תוכנית לניהול סיכונים

בהמשך לגורמי הסיכון המתוארים לעיל ולסיכוני השוק המתוארים בפרק 19 להלן יתוארו גורמי סיכון עיקריים נוספים כפי שמופ, זוהו ותועדפו במסגרת פעילות שבוצעה בחברה בנושא ניהול סיכונים במהלך השנים 2010-2018.

23.3.1 נזקי טבע - רעידת אדמה

החברה ממוקמת בצפון עמק זבולון בקרבת שבר יגור ובקרבת הים. אירוע של רעידת אדמה אשר עלול להיות מלווה בתרחיש של צונאמי (חדירה של גלי צונאמי כ-650 מ' מקו החוף) עלול לחשוף את רפאל לנזקים כספיים משמעותיים ולפגיעה בנפש. החברה נערכת לאירועים קיצוניים מסוג זה ע"י הקמת צוותי הצלה מקומיים בלתי תלויים (בגורמים חיצוניים), וע"י תרגילים שוטפים. החברה מקפידה לבנות עפ"י התקנים העדכניים בנדון וביצעה תהליך לבחינת עמידות המבנים.

23.3.2 מלחמה

מיקום מתקני רפאל ואופיים מעמיד אותם בפני סיכוני מלחמה העלולים לגרום לפגיעה בנפש וברכוש, כמו גם לפגיעה ביכולת החברה לעמוד בכל מחויבויותיה בזמן חירום. ע"מ לצמצם הסיכונים הנ"ל רפאל נערכת למצבי חירום מלחמתיים ע"י הכנת תיק חירום המתורגל מעת לעת בהתאם לתוכנית עבודה שנתית. בין היתר דאגה ודואגת רפאל באופן שוטף לאמצעי מיגון עבור כל עובדיה, ומקפידה על איחסון חומרים מסוכנים בכמות מינימלית במתקניה. קיימת תוכנית לצמצום ריכוזי עובדים בחדרי אוכל ובהסעות מרוכזות בשעת חירום וכן תוכנית לצמצום מלאי החומ"ס בשעת מלחמה.

23.3.3 בטיחות

23.3.3.1 נפצים

החברה חשופה לפגיעה בנפש/רכוש/סביבה כתוצאה מאירוע פיצוץ. החברה פועלת לצמצום החשיפה בין השאר ע"י עמידה בחוקים ובתקנות הובלה, עבודה ואחסון נפצים, ע"י הקמת תשתיות ייעודיות לעבודה ואחסון נפצים, הגבלת תכולת וסוג הנפצים במבנים בהתאם למרחקי ההפרדה שלהם מאתרים סביבתם, ע"י הערכות סיכונים ופעולות מתקנות, ע"י קיום מבדקים פנימיים וחיצוניים, ע"י הדרכות והרשאות לעובדים בנפצים, ע"י שדרוג תהליכי העבודה והפעלת מערכות שמוסרות מידע מעודכן לגבי תכולה וסוג הנפצים במבנים החמים, ע"י מערכת ניטור קבועה המתריעה על אירוע בטיחותי, ע"י הכשרת צוות אחזקה ייעודי לטיפול במכונות ומכשור בחדרי עבודה עם נפצים וניהול אחזקה מונעת עתית למכונות אלו, ע"י תרגול קבוע של מערך ההצלה וע"י ביטוחים מתאימים.

23.3.3.2 חומרים מסוכנים

החברה חשופה לפגיעה בנפש/רכוש/סביבה כתוצאה מאירוע פיזור חומרים מסוכנים (להלן "חומ"ס"). החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י עמידה בחוקים ובתקנות, ע"י הקמת תשתיות ייעודיות (מאצרות) לאחסון ולעבודה עם חומ"ס, צמצום כמות החומרים המסוכנים בחצר החברה, ע"י מיקום האתרים המכילים חומ"ס בהתאם לתקנות מרחקי הפרדה, ע"י ביצוע הערכות סיכונים ופעולות מתקנות, ע"י קיום מבדקים פנימיים וחיצוניים שבהם גם מנטרים רמות זיהום לסביבה, ע"י שדרוג שוטף של תהליכי העבודה ומערכות המידע לגבי כל מוקד עבודה שבו יש פעילות עם חומ"ס, ע"י תרגול קבוע של מערך ההצלה וע"י ביטוחים מתאימים.

23.3.4 ניהול משאבי אנוש

23.3.4.1 איכות ומיומנות כ"א

החברה מתחרה בסביבה בה קיימת תחרות רבה על משאבי אנוש המצטיינים ומנגד קיימים בחברה הסכמים קיבוציים וקביעות גם לעובדים לא מצטיינים. סביבה זו, המתוארת לעיל, עלולה לחשוף החברה לאי יכולת מספקת לאיוש בעלי תפקידים קריטיים. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י הקפדה על גיוס איכותי וע"י מהלכים מתמשכים לשמירה על שחר תחרותי, על סמכויות ניהוליות ועל תכנון קריירה.

23.3.4.2 גמישות בחלק ממרכיבי השכר וסמכויות ניהוליות

החברה חשופה לחריגה בעלויות שכר ובסמכויות ניהוליות אשר תפגע ברווחיות הארגון לטווח קצר וארוך. החברה פועלת לצמצום החשיפה בין השאר ע"י שמירה מתמדת על הסכמים סבירים, תוך הקפדה על עקרון אי איבוד סמכויות ניהוליות, וע"י גמישות בחלק מעלויות השכר כגון תגמולים וחלוקת רווחים. החברה חתמה על הסכמי שכר עם כל הועדים בחברה (האחרון 2/2018). הסכמים אילו הינם בעלי השפעה גבוהה על עתיד החברה.

23.3.5 רגולציה אסטרטגית/שיווקית

23.3.5.1 נהלי החברה בשימוש ברכיבים מפותחים

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא שימוש ברכיבים ובמידע מפותח הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים וכספיים משמעותיים לחברה. החברה פועלת בנושא, בין השאר, ע"י מינוי קצין ציות רכש וע"י תהליכי עבודה ממוחשבים המונעים שימוש לא נאות.

23.3.5.2 מניעת שחיתות מול עובדי ציבור זרים

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא מניעת שחיתות אצל עובדי ציבור זרים הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים וכספיים ופוליטיים משמעותיים לחברה. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מינוי קצין ציות, ביצוע סקר סיכונים, כתיבת נהלים ברורים בעניין, הדרכת עובדים ושותפים עסקיים, ובדיקות נאותות קפדניות לשותפים עסקיים.

בשנת 2019 הושלמה תקינה בנ"ל ISO 37001 בתחום מערך מניעת שוחד ושחיתות.

23.3.5.3 רישיונות שיווק ויצוא

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא רישיונות שיווק הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים כספיים ופיליליים משמעותיים לחברה. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מינוי קצין ציות, ע"י כתיבת נהלים ברורים בעניין, ע"י מחשוב תהליכי עבודה וע"י ביקורות פנימיות.

23.3.6 סיכונים פיננסיים

23.3.6.1 הונאות ומעילות

בחברה הוטמע קוד אתי המחייב את העובדים לפעול לפיו, כמו כן דוחות הביקורת של המבקר כוללים אינהרנטית היבטים היכולים לאפשר אירועי מעילה והונאה. בנוסף בוצע בחברה סקר מקיף למניעת הונאות ומעילות שכלל תרחישים מהותיים והגדיר את צעדי המניעה והפעילויות לחיזוק המענה הקיים. לחברה פוליסת CRIME לכיסוי נזקי מעילות.

23.3.6.2 ניהול לקוי של מערך הביטוחים

אי קיום ביטוחים נאותים לרכוש ולחביונות מוצר עלולה לחשוף החברה לנזקים כספיים. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י בחינה שוטפת של הצרכים, מקצוענות פנימית, סיוע ביועצים חיצוניים וחוות דעת.

23.3.6.3 ניהול ערבויות לקוחות

אי ניהול ערבויות מול מחזיקי עניין בהתאם לצרכים העסקיים לרבות אי בחינת תוקף הערבויות עלול לחשוף את החברה לנזקים כספיים. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מקצוענות פנימית, מחשוב התהליך וביצוע בקורות שוטפות במסגרת מערכת המידע הארגונית.

23.3.6.4 כשל בניהול תזרים המזומנים

כשל בתהליך ניהול תזרים המזומנים עלול לגרום למצב בו לחברה לא יהיו מקורות כספיים נזילים לביצוע תשלומים שוטפים. החברה פועלת למניעת הכשל ע"י ניהול תזרים מזומנים שוטף, ע"י פיזור הסיכון בתקבולים בפיזור רב של לקוחות, בצפי ברור של ההוצאות ובניהול של מנגנון הלוואות מידיות מהמערכת הבנקאית.

23.3.7 רגולציות תפעוליות - עמידה בדרישות נותני האישור ברישיון העסק

ע"מ לעמוד בדרישות רישיון עסק, על רפאל לקיים את כל החוקים, התקנות והדרישות של נותני האישור, ביניהם: משרד הגנת הסביבה, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד הביטחון, משרד התחבורה, משרת ישראל, פיקוד העורף וכיבוי אש. אי עמידה בדרישות, מסכנת את רישיון העסק ועלולה לגרום לתביעות כנגד רפאל. ע"מ לצמצם הסיכונים הנ"ל, מקפידה רפאל על ניהול הדרישות, על עמידה בהם ועל תיקון ליקויים הנובעים מביקורות של הרשויות - עפ"י תוכנית מוגדרת ומוסכמת מראש. לצורך כך, מינתה רפאל אחראי לנושא ברמת סמנכ"ל ומקצה את המשאבים הדרושים לצורכי הטיפול הנדרש.

23.3.8 סיכוני סייבר

אי התמודדות נאותה עם סיכוני סייבר עלולה לחשוף החברה לסיכונים אסטרטגיים, תפעוליים, כספיים ולסיכונים מוניטין. החברה פועלת באופן שוטף לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מקצוענות פנימית, סיוע ביועצים חיצוניים וחוות דעת, עיבוי עובדים בנושא ואמצעים טכנולוגיים מתקדמים. כמו-כן החברה הפעילה חמ"ל הנותן מענה מסביב לשעון לאירועי סייבר.

24. סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם

24.1 כללי

- לרפאל מדיניות ברורה בנושא ניהול הגנת הסביבה ופתוח בר קיימא. המדיניות קובעת בין היתר את מחויבותה של רפאל להקמה ותחזוקה של מערכת ניהול סביבתית מתוך הכרה בחשיבות הנושא לרפאל, ללקוחותיה ולקהילה.
- המדיניות מאושרת ע"י הנהלת רפאל והדירקטוריון ומוטמעת בקרב עובדי רפאל באמצעות נהלים, אתרים ברשת האינטרנט הפנימית, פרסומים והדרכות להגברת מודעות העובדים לנושא.
- מדיניות רפאל בנושא מופיעה גם בשפה האנגלית באתר הרשמי של רפאל, כחלק ממחויבותנו לשקיפות סביבתית.
- החברה קיבלה ציון 10 בפרק הגנת הסביבה ב"מדד מעלה".
- במהלך 2017 נכתבה חוברת דיווח אחריות חברתית (עבור השנים 2015, 2016) הכוללת פרק מורחב בנושא הגנת הסביבה ופיתוח בר קיימא. הדיווח נערך ע"פ מתכונת בין לאומית של ה – GRI. הדיווח עבר בקרת נאותות ע"י חברה חיצונית בלתי תלויה. בימים אלה נכתב דוח אחריות חברתית לשנים 2017-2019.
- בשנת 2018 הוסמכה רפאל לתקן הבינלאומי המעודכן ISO 14001: 2015 – ניהול איכות הסביבה בארגון. התקן כולל התייחסות לנושא בעלי זיקה, דיווחים להנהלה, מדיניות, נהלים, ניתוח שיפורים וכדומה. ההסמכה כללה עבודת מטה רבה, הכנת נהלים ייעודיים, מסמכים ישימים נערכו הדרכות ומבדקי מערכת. רפאל מקפידה על שיפור מתמיד בנושא תוך הצבת יעדים סביבתיים חדשים ועמידה בהם.
- הפעילות הסביבתית נסקרת תקופתית בהתאמה לדרישות התקן ועמידה בדרישות כל דין.
- החברה מבצעת ניטור סביבתי הכולל פליטות לאוויר, שפכים, קולחין וקרקע, ומקפידה לעמוד בדרישות הסף הקבועות בחוקים ובתקנות.
- לכל מכוני רפאל רישיון עסק בר תוקף. עמידה בדרישות הגנת הסביבה הם תנאי הכרחי לקבלת רישיון עסק והיתר רעלים.
- ביצועי הסביבה של רפאל נבדקים באופן שוטף ע"י האגף לרישוי מפעלים ביטחוניים במשרד הפנים בשיתוף עם נציגי המשרד להגנת הסביבה, משרד הבריאות, משרד הכלכלה ופיקוד העורף.
- החברה מקפידה על צריכה אחראית של חומרים מסוכנים תוך דגש על אחסון מלאים הנדרשים לפעילויות השוטפות בלבד. כל אחסון חומרים מסוכנים נעשה בהתאם להנחיות היתר הרעלים ועמידה בכמויות המותרות. ניהול חומ"ס מבוצע באמצעות מערכת ERP. בשנת 2019 נעשה טיוב לנתונים במערכת על מנת לשמור על רמת דיוק מקסימלית ככל הניתן בניהול הצריכה השוטפת של חומרים מסוכנים ברפאל. אחסון חומרים מסוכנים מבוצע בתנאים מבוקרים למניעת דליפות ונזק סביבתי כתוצאה מאירוע בלתי צפוי. במקביל לשימוש בחומרים מסוכנים נעשית עבודה למציאת חומרים חליפיים ידידותיים לסביבה ובעלי אופי "ירוק". בשנת 2018-2019 בוצעה פעילות נרחבת לצמצום כמויות חומ"ס ברפאל. כחלק מהפעולות שנעשות פונו חומרים שאינם בשימוש, נעשתה בדיקה על אפשרויות צמצום מלאים ובדיקה לביצוע רכש מרוכז. כחלק מניהול צריכת חומרים מסוכנים נעשה בשנת 2017 סקר לבחינת מרחקי הפרדה לרצפטורים ציבוריים. תוצאות הסקר הובילו לביצוע פעולות בפועל לצמצום טווחי הסיכון ע"י אמצעים פסיביים בלבד להקטנת ההשפעה במקרה של אירוע חומ"ס. סיום פעולות ההקטנה צפוי להיות באוגוסט 2020.

בלמ"ס

- בשנת 2018 הוקם והופעל מתקן לטיפול בפליטות לאוויר. המתקן הפחית את פליטות החומרים מהמבנה ב-98% ביחס לשנים שעברו.
- בשנת 2019 הוקמה מכונה חדשה לביצוע תהליכים בצורה סגורה וללא פליטות לאוויר ולסביבה. החומר בו נעשה שימוש יחליף חומר רעיל שאיננו ידידותי לאדם ולסביבה. צפי למעבר מלא לשימוש במכונה בלבד - אמצע שנת 2020.
- בחברה קיים מערך הצלה המורכב מחמ"ל, מיחידת הבטיחות המרכזית, מחלקת כיבוי אש, מרפאה וביטחון. בנוסף, במקרה חירום מופעלים כלל גורמי ההנדסה והתשתיות כדוגמת חשמל, מים, מבנים. המערך מצויד באמצעים הנדרשים לטיפול באירועים סביבתיים, ומקיים שגרת אימונים, תרגילים וכוונות למתן מענה לתקריות בעלות אופי סביבתי.

24.2 תוכנית סביבתית

לחברה נקבעה אסטרטגיה בנושא הגנה על הסביבה ופיתוח בר קיימא. האסטרטגיה הוצגה ואושרה ע"י הנהלת רפאל ודירקטוריון החברה.

האסטרטגיה כוללת השקעה מתמדת בהגנה על הסביבה ובעקרונות פיתוח בר קיימא, ויצירת תדמית ירוקה לרפאל, בדומה לארגוני הייטק מובילים בעולם. זאת למרות סוגי הפעילויות שיש בהם פוטנציאל היזק לסביבה, ומתוך הכרה בערך ובחשיבות של איכות הסביבה לבעלי עניין: עובדים, שכנים, רשויות, לקוחות וספקים.

עקרונות הגנת הסביבה ופיתוח בר קיימא ברפאל כוללים:

- עמידה בדרישות כל דין (חוקים, תקנות, תנאים ברישיון העסק).
- בניית מערכת ניהול סביבתי הכוללת:
- עמידה בדרישות תקן ISO 14001, קביעת מדיניות ניהול סביבתי והצגתה לרשויות, לעובדים, ללקוחות החברה ולקהילה.
- מדידה והערכה מתמדת של הביצועים הסביבתיים.
- קביעת מטרות לשיפורים ע"י ההנהלה.
- טיפול בתהליכים בעלי פוטנציאל היזק סביבתי גם אם לא מחויבים בחוק: ביצוע חישובים וניטורים לפליטות אפשריות לסביבה, ביצוע הערכות סיכונים, עריכת תסקירי השפעה על הסביבה, הפחתה במקור של פסולת מסוכנת.
- הגנה על משאבי הטבע – המשך בינוי ופיתוח רפאל תוך התחשבות במשאבי הטבע הקיימים ומניעת פגיעה עתידית.
- מעורבות ציבור העובדים והמשך פיתוח תקשורת סביבתית (העמקת הקשר עם בעלי עניין: רשויות מקומיות, עמותות סביבתיות, גופים ירוקים).
- למידה מתמדת, לרבות מארגונים אחרים.

נושאים נוספים עליהם שוקדת החברה:

- פתרון קבוע להשמדה של עודפי חומרים אנרגטיים באמצעות חברה חיצונית שתקלוט את העודפים ותשתמש בהם כחומר גלם לפעילותה.
- אנרגיה:
- צמצום צריכת אנרגיה ושימוש באנרגיה חליפית.
- עדכון התוכנית הרב שנתית להמשך צמצום צריכת האנרגיה.
- עריכת "מדרך פחמני" (חישובי פליטות גזי חממה) מקיף לפעילויות רפאל.

בלמ"ס

- במהלך בניית מבנים חדשים, נלקחים בחשבון שיקולי השפעות על הסביבה בכלל המדיות: חומרים מסוכנים, פסולת, אוויר, קרקע ושפכים וכן חסכון באנרגיה ואלמנטים של "בניה ירוקה".
- בשנים 2018-2019 נערך איפיון השפעת התאורה על בעלי החיים-"אור מזיק", תוכנית להקטנת ההשפעה תתבצע בשנת 2020
- באוגוסט 2016 התקבל "היתר פליטה" מהמשרד להגנ"ס. ההיתר כולל דרישות להקמת מתקני טיפול בפליטות לאוויר על פי לוחות זמנים. החברה נמצאת בפעילות להקמת המתקנים בהתאם לדרישות ובשיתוף פעולה מול הרגולציה.
- קיימות תוכניות להשקעות בנושאי תשתיות וצמצום פליטות חומרים מארובות.
- הוגש למשרד להגנת הסביבה דיווח מרכזי כנדרש בתקנות מרשם פליטות לסביבה.
- הוקם אתר חדש לאחסון ביניים של פסולת כללית (נייר, קרטון, עץ וכדומה) טרם העברה לטיפול באתרים מורשים.
- רפאל עברה לרכש חשמל מוזל ("נקי") המופק מגז טבעי מתחנת כוח פרטית. תחילת ההתקשרות מרבעון ראשון 2015.
- רפאל נערכת להקמת תחנת כח שתפעל באמצעות גז טבעי, וכן ולהתקנת מערכות פוטו-וולטאיות נוספות לייצור חשמל עצמי.
- בעקבות דרישות המשרד להגנת הסביבה ורשות המים החלו ביישום והתקנות בארות ניטור למי תהום וביצוע דיגומי קרקע. במהלך 2017 הסתיים ביצוע כל הדיגומים הנדרשים והחלו בניתוח התוצאות שהתקבלו עד כה. בשנת 2019 התחיל תהליך לשיקום קרקע במכון דוד והקמה מערכת ראשונה לטיפול מקומי בשיטת Bio-Venting. התהליך צפוי להסתיים עד סוף שנת 2020. שלב נוסף בחקירת מי תהום יבוצע במהלך שנת 2020.

סיכונים סביבתיים

במסגרת הערכת הסיכונים הכוללת בוצעה גם הערכת סיכונים סביבתיים ברפאל. לעניין סיכונים העלולים להשפיע על פעילות החברה ראה סעיפים 23.3.3 ו-23.3.7 לעיל.

24.3 פגיעה בסביבה

במהלך 2019, לא היו אירועים אשר גרמו לפגיעה סביבתית ברפאל. לא היו כל תהליכים משפטיים כנגד החברה בנושא הגנת הסביבה. מתקיים פיקוח הדוק בנושא מטעם משרדי הממשלה ואנו מקפידים על עמידה בדרישותיהם השוטפות.

24.4 עלויות סביבתיות

רפאל השקיעה סך של כ- 10 מ"ח לצורך שדרוג מתקן טיהור השפכים של מכון דוד וחיבורו "למאגרי אשר".

דירקטוריון רפאל אישר השקעה רב שנתית של כ- 40 מ"ח לצורך ביצוע תוכנית התייעלות אנרגטית שעיקרה החלפת מערכות מזוג אוויר מרכזיות ישנות, במערכות חדשות, בהם יעילות אנרגטית גבוהה, והחלפת גופי תאורה לגופים יעילים וחסכוניים.

השקעות שוטפות מבוצעות בנושאים כגון מחזור פסולת, המרה לחומרים ירוקים, הדרכה, תרגול מערך ההצלה והעובדים ועוד.

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

דוח הדירקטוריון לבעלי המניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

1. הסברי הדירקטוריון על מצב ענייני החברה בתקופת הדיווח

1.1 כללי

1.1.1 צבר הזמנות :

במהלך שנת 2019 קיבלה הקבוצה כ- 10,064 מש"ח הזמנות. צבר ההזמנות של הקבוצה הגיע בסוף השנה לכ- 24,790 מש"ח. כ-50% מהצבר הינו לייצוא.

1.1.2 חלוקת דיבידנדים :

בחודש אפריל 2019, הכריז דירקטוריון החברה על חלוקת דיבידנד בגין רווחי 2018 בסך של כ- 165.5 מש"ח, בהתאם למדיניות הדיבידנד המפורטת בביאור 22 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019.

בחודש יולי 2019, שילמה החברה דיבידנד בגין רווחי 2017 ו- 2018 בסך של 265.2 מש"ח. לאור החלטת ממשלה ובהתאם להבנות עם רשות החברות הממשלתיות, חילקה החברה בחודש אוגוסט 2019, דיבידנד מיוחד בסך 319 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של עד 269 מיליון ש"ח ניתן יהיה לקיזוז מדיבידנדים שוטפים עתידיים, על פי מתווה שהוסכם עם רשות החברות מדיבידנד בגין רווחי השנים 2020-2025.

1.1.3 אירועים משמעותיים בתקופת הדוח ואחריו

- רכש 50% ממניות חברת "אירונאוטיקס", העוסקת בפיתוח ויצור מל"טים, בספטמבר 2019, וחלוקת הדיבידנד המיוחד בסך כ-319 מש"ח באוגוסט 2019 היוו את הגורמים העיקריים לירידה ביתרת המזומנים וההשקעות לזמן קצר של החברה.
- נוכח חוסר ההצלחה להקים ממשלה בישראל בשנה האחרונה, והעדר תקציב מדינה מאושר, חל עיכוב בקבלת הזמנות ממשרד הביטחון. העיכוב גרם לפער של כ-500 מש"ח ביחס לתקציב קבלת ההזמנות של החברה בשנת 2019.
- לאחר תאריך הדוחות הכספיים התפרצה מגיפה עולמית בעקבות התפשטות נגיף הקורונה. בעת אישור הדוחות הכספיים לשנת 2019 אנו עדיין בעיצומה של המגיפה. הערכות החברה בדבר השלכות המגיפה על פעילות החברה וסביבתה העסקית והיערכות החברה מוצגת בביאור 28 בדוחות הכספיים.

1.1.4 אימוץ לראשונה של תקנים חשבונאיים :

החל מיום 1 בינואר 2019 (להלן: "מועד היישום לראשונה") הקבוצה מיישמת את תקן דיווח כספי בינלאומי 16 חכירות (בסעיף זה: "IFRS 16" או "התקן"), אשר החליף את תקן חשבונאות בינלאומי 17, חכירות (בסעיף זה: "IAS 17" או "התקן הקודם"). בהתאם לתקן, עבור הסכמים שבהם הקבוצה היא החוכרת, הקבוצה מכירה בנכס זכות שימוש ובהתחייבות בגין חכירה במועד תחילת חוזה החכירה עבור כל החכירות בהן

בלמ"ס

לקבוצה זכות לשלוט על השימוש בנכסים מזוהים לתקופת זמן מוגדרת, למעט חריגים המנויים בתקן. בהתאם לכך הקבוצה מכירה בהוצאות פחת והפחתות בגין נכס זכות שימוש, בוחנת את הצורך ברישום ירידת ערך בגין נכס זכות שימוש בהתאם להוראות "IAS 36" ומכירה בהוצאות מימון בגין התחייבות חכירה.

לכן, החל ממועד היישום לראשונה של התקן, תשלומי השכירות, המתייחסים לנכסים מושכרים בחכירה תפעולית, אשר הוצגו בדוח על הרוח או הפסד, מוכרים כנכסים, והוצאות הפחת בגינם מוצגות כהוצאות פחת והפחתות.

כמו כן, נכסים חכורים שהחכירות בגינם סווגו כחכירות מימוניות במועד ההתקשרות והוכרו בדוח על המצב הכספי כרכוש קבוע, סווגו מחדש לנכסי זכות שימוש.

נתוני ההשפעות המצטברות של הסעיפים שהושפעו מהיישום לראשונה בדו"ח על המצב הכספי ליום 1 בינואר 2019 והשפעות יישום התקן לתקופת הדיווח מוצגים בביאורים 2 ו'3 י"ז, וביאור 18 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

1.2 מצב הכספי

סך נכסי החברה במאוחד ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ- 13,916 מ"ח.

להלן יחסים פיננסיים במאזן המאוחד :

% מסך כל הנכסים		הרכוש השוטף השקעות והלוואות חברות כלולות רכוש קבוע, נכסים בלתי מוחשיים, נכסי זכות שימוש ומיסים נדחים
ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
72.4	65.8	
6.4	9.9	
21.2	24.3	

1.2.1 הרכוש השוטף :

הרכוש השוטף ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם לכ- 9,151 מ"ח (נכון לימים 31 בדצמבר 2018 עמד הרכוש על כ- 9,664 מ"ח) וכולל לקוחות והכנסות לקבל בסך כ- 6,330 מ"ח, מזומנים שווי מזומנים והשקעות לזמן קצר כ- 1,334 מ"ח, מלאי בסך כ- 1,092 מ"ח וחייבים ויתרות חובה בסך כ- 395 מ"ח.

עיקר הקיטון ברכוש השוטף בסך של כ- 513 מ"ח, ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018, נובע מירידה במזומנים ושווי מזומנים והשקעות לזמן קצר בסך כ- 1,272 מ"ח, ירידה במלאי בסך של כ- 117 מ"ח, ירידה בחייבים ויתרות חובה בסך של כ- 20 מ"ח ומנגד עלייה ביתרות לקוחות והכנסות לקבל בכ- 896 מ"ח.

הירידה ביתרות המזומנים ושווי המזומנים וההשקעות לזמן קצר ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018 נובעת מתשלומי דיבידנד, מרכישת מניות בחברות כלולות ומרכישת נכסים קבועים. ראה סעיפים 1.2.2 ו- 1.4.2 להלן.

1.2.2 נכסים שאינם שוטפים :

הנכסים שאינם שוטפים הסתכמו לכ- 4,766 מ"ח (נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם לכ- 3,679 מ"ח) וכוללות רכוש קבוע, נטו בסך כ- 2,906 מ"ח, השקעות והלוואות בחברות כלולות בסך כ- 1,382 מ"ח, נכסי זכות שימוש בסך כ- 241 מ"ח, נכסים בלתי מוחשיים נטו כ- 193 מ"ח ומיסים נדחים בסך של כ- 43 מ"ח.

בלמ"ס

הגידול בנכסים שאינם שוטפים ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך כ- 1,113 מש"ח נובע בעיקר מגידול ביתרת השקעות והלוואות לחברות כלולות בסך כ- 528 מש"ח (בעיקר רכישת 50% ממניות חברת "אירונאוטיקס" בכ- 421.1 מש"ח ורכישת 50% ממניות חברת "כנפית" בכ- 63.8 מש"ח), גידול ביתרת נכסי זכות שימוש בכ- 223 מש"ח בעקבות יישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי "IFRS 16" בנושא חכירות (ראה סעיף 1.1.3 לעיל), וכן מגידול ברכישת רכוש קבוע בכ- 344 מש"ח. ראה סעיף 1.4.2 להלן.

1.2.3 ההתחייבויות השוטפות :

סך ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו לכ- 9,675 מש"ח.

מתוכם כ- 7,904 מש"ח התחייבויות שוטפות (נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ההתחייבויות השוטפות לסך של כ- 7,235 בהתאמה). ההתחייבויות השוטפות כוללות התחייבות בגין מקדמות ממזמיני עבודות בסך כ- 3,055 מש"ח, זכאים אחרים כ- 2,475 מש"ח, התחייבויות לספקים כ- 1,362 מש"ח, הפרשות בסך כ- 627 מש"ח, אשראי מתאגידים בנקאיים כ- 172 מש"ח, חלויות שוטפות על אג"ח כ- 155 מש"ח וחלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה כ- 58 מש"ח.

הגידול בהתחייבויות השוטפות ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך כ- 669 מש"ח נובע מגידול באשראי מתאגידים בנקאיים בכ- 172 מש"ח, מגידול בהתחייבויות לספקים בסך של כ- 158 מש"ח, גידול בחלויות השוטפות בגין אג"ח בכ- 155 מש"ח, גידול בהפרשות בכ- 84 מש"ח, גידול בזכאים בסך של כ- 77 מש"ח, גידול במקדמות מלקוחות בכ- 67 מש"ח, גידול בחלויות השוטפות בגין חכירה בכ- 56 מש"ח, ומנגד קיטון בדיבידנד לשלם בסך כ- 100 מש"ח.

1.2.4 ההתחייבויות לזמן ארוך :

ההתחייבויות לזמן ארוך הסתכמו בכ- 1,771 מש"ח (נכון ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם לכ- 1,697 מש"ח). ההתחייבויות לזמן ארוך כוללות בעיקר התחייבות בגין אגרות חוב בסך כ- 1,349 מש"ח, התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה בסך כ- 186 מש"ח, הטבות לעובדים בסך כ- 150 מש"ח ואופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה בסך כ- 83 מש"ח.

עיקר הגידול בהתחייבויות לזמן ארוך לסוף התקופה ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך כ- 74 מש"ח נובע מגידול בהתחייבויות בגין חכירה בכ- 168 (ראה סעיף 1.1.3 לעיל), רישום שווי אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה בסך כ- 83 מש"ח (ראה ביאור 10 ד (1) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31.12.19), ומנגד קיטון בהתחייבות בגין אגרות חוב בכ- 155 מש"ח (כתוצאה ממיון החלויות השוטפות של אגרות החוב להתחייבויות שוטפות) וקיטון בהתחייבות למיסים נדחים בכ- 14 מש"ח.

היחסים הפיננסיים של הקבוצה ליום :

<u>יחס</u>	<u>31 בדצמבר 2019</u>	<u>31 בדצמבר 2018</u>
שוטף	1.16	1.34
מהיר *	1.02	1.17

בלמ"ס

הקיטון ביחס השוטף וביחס המהיר לעומת היחס בתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקר מרכישת מניות חברות "אירונאוטיקס" ו"כנפית", חלוקת דיבידנד ומנגד עליה בקבלת אשראי לזמן קצר. (ראה סעיפים 1.2.1 ו-1.2.3).

* בחישוב היחס המהיר מנוטרל המלאי מהרכוש השוטף.

1.3 תוצאות הפעילות

1.3.1 תמצית התוצאות העסקיות (במאוחד)

נתוני דוחות רווח והפסד מאוחדים ושיעור מתוך המכירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2018 %	2019 %	2018 מש"ח	2019 מש"ח	
100.0	100.0	9,319	9,707	מכירות
78.7	79.5	7,337	7,721	עלות המכירות
21.3	20.5	1,982	1,986	רווח גולמי
7.8	7.8	730	758	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
4.0	4.1	377	399	הוצאות מכירה ושיווק
4.2	3.6	394	347	הוצאות הנהלה וכלליות
(0.1)	(0.3)	(13)	(37)	הכנסות אחרות
0.1	-	6	2	הוצאות אחרות
5.3	5.3	488	517	רווח תפעולי
0.8	1.1	79	109	הכנסות מימון
(0.7)	(1.1)	(63)	(109)	הוצאות מימון
0.1	-	16	-	הכנסות מימון, נטו
0.5	-	42	(2)	חלק (בהפסדי) ברווחי חברות כלולות, נטו
5.9	5.3	546	515	רווח לפני מיסים על הכנסה
0.7	1.2	67	118	הוצאות מיסים על הכנסה
5.2	4.1	479	397	רווח נקי

1.3.2 קבלת הזמנות וצבר הזמנות (במאוחד)

בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 התקבלו בקבוצה הזמנות חדשות בהיקף של כ- 10,064 מיליון ש"ח, לעומת כ- 9,488 מיליון ש"ח בשנה קודמת. ביום 31 בדצמבר 2019 הגיע צבר ההזמנות של הקבוצה לכ- 24,790 מיליון ש"ח, (מתוכם כ- 50% ליצוא), לעומת כ- 25,411 מיליון ש"ח בשנה קודמת, (מתוכם כ- 45% ליצוא).

1.3.3 הכנסות

המכירות במאוחד בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ- 9,707 מיליון ש"ח, התפוקה (מכירות בתוספת שינויים מלאי) הסתכמה לסך של כ- 9,587 מיליון ש"ח (בתקופה המקבילה אשתקד הסתכמו המכירות לסך 9,319 מיליון ש"ח והתפוקה הסתכמה לסך 8,854 מיליון ש"ח).

בלמ"ס

המכירות בתקופה התפלגו כדלקמן :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שינוי	2018	2019	
מ"ש"ח	מ"ש"ח	מ"ש"ח	
562	4,018	4,580	מערכת הביטחון
(9)	246	237	לקוחות אחרים בארץ
(165)	5,055	4,890	חו"ל
388	9,319	9,707	

הגידול במכירות ביחס למכירות בתקופה המקבילה אשתקד נובע מגידול בפעילות מול משרד הביטחון.

1.3.4 רווח גולמי

שיעור הרווח הגולמי במאוחד בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 הינו 20.5% לעומת שיעור של 21.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

1.3.5 הוצאות מחקר ופיתוח, נטו

כגוף עסקי שתחומי פעילותו בפיתוח טכנולוגיות מוצרים ומערכות, החברה משקיעה במו"פ באופן מתמיד, על מנת לשמר ולקדם את הטכנולוגיות שבשימוש, התואמת את פעילויותיה בהווה, פעילויותיה המתוכננות בעתיד ודרישות צפויות של השוק ומערכת הביטחון.

הוצאות מחקר ופיתוח, נטו לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ- 758 מ"ש"ח (7.8% מהמכירות) לעומת כ- 730 מ"ש"ח (7.8% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות המחקר ופיתוח ביחס להוצאות הני"ל אשתקד הסתכם לסך של כ- 28 מ"ש"ח ונובע מהגדלת תקציב המו"פ ביחס לשנה קודמת.

הוצאות הפיתוח שהונו במהלך שנת 2019 הסתכמו לסך של כ- 18 מ"ש"ח, הוצאות אלו הינן הוצאות לפיתוח נכסים בפרויקטי מו"פ להם היתכנות טכנולוגית להשלמת הנכס כך שיהיה זמין לשימוש או למכירה. במהלך שנת 2018 הוצאות הפיתוח שהונו הסתכמו לסך של כ- 19 מ"ש"ח.

1.3.6 הוצאות מכירה ושיווק

הוצאות מכירה ושיווק לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ- 399 מ"ש"ח (4.1% מהמכירות) לעומת כ- 377 מ"ש"ח (4% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות מכירה ושיווק ביחס להוצאות הני"ל אשתקד הסתכם לסך של כ- 22 מ"ש"ח, ונובע בעיקר מתוספת כח אדם למערך השיווק, גידול בהיקף הנסיעות לחו"ל לצורך השתתפות בתערוכות, הדגמות וניהול משא ומתן מול הלקוחות.

1.3.7 הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ- 347 מ"ש"ח (3.6% מהמכירות), לעומת כ- 394 מ"ש"ח (4.2% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהוצאות הנהלה וכלליות ביחס להוצאות הני"ל אשתקד הסתכם לסך של כ- 47 מ"ש"ח ונובע בעיקר מקיטון בהפרשה לחובות מסופקים.

1.3.8 הכנסות (הוצאות) מימון, נטו

הכנסות המימון במהלך שנת 2019 היו שוות בערך להוצאות המימון (הכנסות מימון בסך כ- 109 מש"ח, בניכוי הוצאות מימון בסך כ- 109 מש"ח).
הכנסות המימון נטו בשנת 2018 הסתכמו בכ- 16 מש"ח (הכנסות מימון בסך כ- 79 מש"ח, בניכוי הוצאות מימון בסך כ- 63 מש"ח).

עיקר הקיטון בהכנסות המימון, נטו בשנת 2019 ביחס להכנסות המימון, נטו בשנת 2018 בסך של כ- 16 מש"ח נובע:

- רווחים מתיקי השקעות בסך כ- 88 מש"ח בשנת 2019, לעומת הפסדים בסך כ- 9 מש"ח בשנת 2018. סה"כ פער של כ- 97+ מש"ח.
- הוצאות בגין שערך חשבונות בנקים בסך של כ- 34 מש"ח בשנת 2019, לעומת הכנסות בסך כ- 56 מש"ח בשנת 2018. סה"כ פער של כ- 90- מש"ח.
- הוצאות ריבית למס הכנסה בסך כ- 22 מש"ח בשנת 2019, לעומת הכנסות ריבית בסך כ- 6 מש"ח בשנת 2018. סה"כ פער כ- 28- מש"ח.
- הכנסה משערך אופציות PUT לבעלי מניות בחברה כלולה בסך כ- 16 מש"ח.
- רווח מעסקאות הגנה שנרשם בשנה קודמת בסך כ- 6 מש"ח. סה"כ פער של כ- 6- מש"ח.

1.3.9 הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו

הכנסות אחרות בשנת 2019 הסתכמו לסך של כ- 37 מש"ח, לעומת הכנסות אחרות בתקופה המקבילה אשתקד שהסתכמו לסך של כ- 13 מש"ח.
עיקר הגידול בהכנסות האחרות בסך של כ- 24 מש"ח נובע מעדכון הפרשה בגין פשרה צפויה לתנאי פרישה לקבוצת עובדים שפרשה בסך כ- 14 מש"ח ומביטול הפרשה לירידת ערך השקעה שנרשמה בשנים קודמות בסך כ- 7 מש"ח.

הוצאות אחרות בשנת 2019 הסתכמו לסך של כ- 2 מש"ח, לעומת הוצאות אחרות בתקופה המקבילה אשתקד אשר הסתכמו לסך של כ- 6 מש"ח.
עיקר הקיטון בהוצאות האחרות בסך של כ- 4 מש"ח נובע בעיקר מעדכון הפרשה להטבת עובדים בכ- 2 מש"ח, שבוצעה בשנה הקודמת.

1.3.10 מיסים על הכנסה

הוצאות המיסים על הכנסה בשנת 2019 הסתכמו לסך של כ- 118 מש"ח (המהווים כ- 1.2% מהמכירות), לעומת הוצאות של כ- 67 מש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (המהווים כ- 0.7% מהמכירות).

הגידול בהוצאות המס בתקופה נובע מהוצאת מס על דיבידנד חריג שחולק מרווחים שזכו בעבר למס בשיעור אפס בהתאם לחוקי עידוד, וכן מעדכון הפרשות בגין ביקורת שומות שהסתיימה.

1.4 נזילות

1.4.1 מקורות מימון ומדיניות השקעה

תזרים המזומנים מהפעילות של החברה מושפע מתזרים המזומנים המצרפי של הפרויקטים בתקופות המדווחות. תזרים ההוצאות הפרויקטאליות הינו שוטף, ואילו עיתוי קבלת מקדמות ותקבולים מלקוחות הינו נקודתי. מקורות המימון נוספים העומדים לרשות החברה נובעים מהון עצמי שהושקע, מרווחים, ומהנפקת אג"ח למשקיעים מוסדיים ומהלוואות זמן קצר מבנקים. החברה נהנית ממקורות מימון נוספים שמקורם בתוכניות של ממשלת ישראל כגון מענקי מחקר ופיתוח.

מדיניות החברה הינה להשקיע את עודפי המזומנים שלה באופן שיאפשר תשואה ריאלית חיובית, ויקטין את חשיפות החברה מפני שינויים בשערי המטבע.

יתרות המזומנים והשקעות לזמן קצר של החברה לתאריך הדוח על המצב הכספי בסך של כ- 1,334 מ"ש"ח, כוללות עודף מקדמות מלקוחות על מלאי נטו בסך של כ- 1,963 מ"ש"ח, בגין מקדמות אלו מחויבת החברה לספק מוצרים ו/או שירותים במהלך תקופת המחזור התפעולי.

בתקופת הדיווח השקיעה החברה את עודפי המזומנים שלה באפיקים לא צמודים: אג"ח מדינה, פיקדונות ואג"ח קונצרני במדרוג גבוה, וכן באפיקים צמודים: בעיקר אג"ח קונצרני בעלי דירוג גבוה ואג"ח מדינה. כמו כן השקיעה החברה כ-20%-10% מתיק ההשקעות הפיננסיות (כולל פיקדונות) במניות ת"א הכלולות במדדי 35 ו-125 בארץ ובמניות בחו"ל. חלק מהיתרות הכספיות מושקעות באג"ח חו"ל ובפיקדונות מ"ש"ח.

1.4.2 תזרים המזומנים בתקופה

מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו לסך של כ- 323 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה מהרווח הנקי לאחר התאמות בגין פעולות שאינן כרוכות בתזרים מזומנים (פחת והפחתות, הוצאות מימון, רווחי חברות כלולות וכו') בסך כ- 816 מ"ש"ח, מגידול בהתחייבויות לספקים בכ- 166 מ"ש"ח, מירידה בחייבים ויתרות חובה בכ- 159 מ"ש"ח, מקיטון במלאי בכ- 111 מ"ש"ח, מגידול ביתרת מקדמות ממזמיני עבודות בכ- 73 מ"ש"ח, מגידול בזכאים ויתרות זכות והפרשות בכ- 142 מ"ש"ח, ומנגד גידול בלקוחות והכנסות לקבל בסך של כ- 918 מ"ש"ח ומתשלום מיסים בסך של כ- 212 מ"ש"ח.

(מזומנים ששימשו לפעילות שוטפת בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו לסך של כ- 97 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה מעליה ביתרת הלקוחות והכנסות לקבל בסך של כ- 1,437 מ"ש"ח, ומנגד מהרווח הנקי לאחר התאמות בגין פעולות שאינן כרוכות בתזרים מזומנים (פחת והפחתות, הוצאות מימון, רווחי חברות כלולות וכו') בסך של כ- 764 מ"ש"ח, מירידה במלאי ובעבודות בביצוע בסך של כ- 255 מ"ש"ח, מעליה בזכאים ויתרות זכות והפרשות בסך של כ- 313 מ"ש"ח).

מזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה הסתכמו לכ- 7 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה ממימוש השקעות לזמן קצר בסך של כ- 1,105 מ"ש"ח, ומנגד מרכישת נכסים קבועים בסך כ- 592 מ"ש"ח ומרכישת השקעות בחברות כלולות בסך של כ- 502 מ"ש"ח.

(מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו לכ- 334 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה מרכישת נכסים קבועים בסך כ- 551 מ"ש"ח, ומנגד תמורה ממימוש השקעות לזמן קצר בסך של כ- 204 מ"ש"ח).

מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו לסך של כ- 514 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה מתשלום דיבידנד בסך של כ- 584 מ"ש"ח, פירעון התחייבות בגין חכירה בסך של כ- 53 מ"ש"ח, מריבית ששולמה על אגרות חוב ואשראי לזמן קצר בסך כ- 44 מ"ש"ח ומנגד קבלת אשראי לזמן קצר מתאגיד בנקאי בסך של כ- 172 מ"ש"ח.

(מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו לסך של כ- 170 מ"ש"ח, בעיקר כתוצאה מפירעון אגרות חוב סידרה ב' בסך של כ- 108 מ"ש"ח, מריביות

ששולמו על אגרות חוב בסך של כ- 44 מ"מ ומירידה באשראי לזמן קצר מתאגיד בנקאי בסך של כ- 15 מ"מ).

2. אומדנים חשבונאיים קריטיים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, נדרשת הנהלת החברה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת. לפירוט נוסף בגין השימוש באומדנים ושיקול הדעת – ביאור 2 ה' לדוחות הכספיים ל 31 בדצמבר 2019.

3. הליך אישור הדוחות הכספיים

אישור הדוחות הכספיים של רפאל מתבצע בישיבה של דירקטוריון רפאל המיועדת למטרה זו. קודם לדיון זה מתקיימים דיונים בהנהלת רפאל ובוועדת הכספים של הדירקטוריון, וכן מתקבלות הערות של רשות החברות הממשלתיות.

בדיון בהנהלת רפאל משתתפים, בין היתר, הסמנכ"ל/ראשי החטיבות, הסמנכ"ל לכו"ב, סמנכ"ל למו"פ, סמנכ"ל לשיווק, סמנכ"ל למשא"ן, סמנכ"ל לתפעול, המבקר הפנימי, חשב החברה וראש יחידת תקציב ובקרה.

בדיון בוועדת הכספים של הדירקטוריון משתתפים חברי ועדת הכספים שהם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית וכן יו"ר הדירקטוריון. בדיון זה משתתפים גם רואה החשבון החיצוני, המנכ"ל, סמנכ"ל לכספים, ראש יחידת תקציב ובקרה וחשב רפאל.

בדיונים מוצגים ניתוחים שונים בהיבט רב שנתי ובתחכים שונים, ועולות בו סוגיות מהותיות ושאלות מקצועיות.

כשבוע לאחר הדיון בוועדת הכספים מתקיים הדיון לאישור הדוחות הכספיים בדירקטוריון.

4. מידע בנוגע לביקורת הפנימית

זהות המבקר הפנימי וצוות הביקורת :

מר אהוד אמינפור משמש בתפקיד המבקר הפנימי של החברה החל מ-1.7.2009. השכלה וניסיון : תואר ראשון בפיסיקה, תואר שני בהנדסה מהטכניון בחיפה, תואר שני נוסף במינהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת ברדפורד (אנגליה). מר אמינפור הינו מבקר פנימי מוסמך, בעל הסמכה בינלאומית (Certified Information Systems Auditor) CISA בביקורת ואבטחת מערכות מידע, ובעל הסמכה לסקירה חיצונית והבטחת איכות של יחידות הביקורת הפנימית.

למר אמינפור ניסיון בביקורת פנימית משנת 1986. הוא מילא בעבר תפקיד של המשנה למבקר הפנימי בחברת החשמל, המבקר הפנימי הראשי בחברת נמל חיפה ובטכניון.

המבקר הפנימי הינו חבר הנהלה ומוזמן לחלק משיבות הנהלה, ולכל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו.

בלמ"ס

בתקופת הדיווח כלל צוות הביקורת 7 עובדים נוספים: עובד בעל תואר שלישי Ph.D בפילוסופיה המדע, תואר שני MA בפילוסופיה מאוניברסיטת חיפה ותואר ראשון BA במדעי הטבע מאוניברסיטה פתוחה; עובד רו"ח, בעל תואר BA בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר MBA מאוניברסיטת תל-אביב, מבקר פנימי מוסמך, בעל הסמכה בינלאומית (Certified Internal Auditor) CIA, בעל הסמכה בינלאומית CISA (Certified Information Systems Auditor) בביקורת ואבטחת מערכות מידע והסמכה לאבטחת איכות של מערך הביקורת הפנימית מטעם ה-IIA; עובדת רו"ח, בעלת תואר BA בכלכלה וחשבונאות; עובדת עו"ד בעלת תואר ראשון במשפטים וכלכלה (LLB) ותואר שני במינהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת חיפה; עובד בעל תואר BA במערכות מידע ניהוליות מאוניברסיטת חיפה בעל הסמכה בינלאומית CISA (Certified Information Systems Auditor) בביקורת ואבטחת מערכות מידע; עובדת בעלת תואר ראשון במדעי המדינה ותואר שני MA במינהל ציבורי בהתמחות בביקורת הפנימית מאוניברסיטת חיפה; מנהלת לשכה ומידענית בעלת תואר ראשון B.Ed בחינוך ממכללת גורדון ותואר שני MPA במינהל ומדיניות ציבורית מאוניברסיטת חיפה.

המבקר הפנימי וכל צוות עובדי הביקורת הפנימית, המפורטים לעיל, הינם עובדי החברה ומועסקים במשרה מלאה. בנוסף העסיק המבקר הפנימי בתקופת הדיווח מומחים חיצוניים לעבודת הביקורת הפנימית בהיקף של כ-3,000 שעות עבודה להשלמת ביצוע תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית.

המבקר הפנימי מועסק כ"פקיד בכיר" בהתאם לסעיף 32(א)(4) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 ובהתאם לחוזרי רשות החברות הממשלתיות.

דירקטוריון החברה קובע את תפקידיו וסמכויותיו של המבקר הפנימי בהתאם לסעיף 49(א) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975.

הביקורת הפנימית ברפאל מבצעת את עבודתה עפ"י תוכנית עבודה שנתית, כנדרש עפ"י התקנים המקצועיים של המבקרים הפנימיים בארץ ובעולם (IIA). תוכנית העבודה השנתית נגזרת, בין השאר מתוכנית רב שנתית שהוכנה על בסיס סקר סיכוני בקרה, נדונה ומאושרת בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון. תהליך גיבוש נושאי העבודה הינו מובנה ומותאם לרמת הסיכון בכל אחד ממגזרי פעילות של החברה.

נגזרות פעילות הביקורת הן חובקות ארגון וכוללות: פיננסיים וחשבונאות, הרכשה וניהול החומר, ארגון תפעול וניהול, משאבי אנוש, שיווק ופיתוח עסקי, אבטחת איכות, מערכות ממוחשבות (IT), עמידה בכללי ציות ורגולציה, ביטחון ובטיחות.

ביקורת מערכי מידע נערכת בצמוד לכל ביקורת שוטפת שעורכת הביקורת הפנימית ובאמצעות מטלות ביקורת ייעודיות בהתאם לתוכנית העבודה השנתית.

עבודת הביקורת מתבצעת עפ"י כללי האתיקה, התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה הבינלאומית של המבקרים הפנימיים, ה-IIA (Institute of Internal Auditors).

היקף, אופי ורציפות הפעילות ותכנית העבודה של המבקר הפנימי הינם סבירים בנסיבות העניין ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בחברה. באישור תקציב החברה לשנת 2020, אישר הדירקטוריון היקף עבודת הביקורת הפנימית בחברה, לרבות באמצעות העסקת מבקרים ומומחים במיקור חוץ לעבודת הביקורת הפנימית בהיקף של 3,500 שעות עבודה.

בלמ"ס

למבקר הפנימי ולצוות עובדיו ניתנת גישה חופשית כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ובכלל זה גישה מתמדת למערכות המידע בחברה, לרבות לנתונים הכספיים.

דוחות הביקורת מוצגים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל החברה ונדונים בלשכת המנכ"ל ובוועדת הביקורת של הדירקטוריון במהלך השוטף של השנה. בנוסף, מגיש המבקר הפנימי דוח פעילות שנתי הכולל: מהות הביקורת הפנימית ברפאל; תקן והשכלה של עובדי הביקורת; תקציר הנושאים שנבדקו, המלצות והחלטות; תקציר פעילות בנושא טיפול בתלונות הציבור וקבילות עובדים; עבודת דירקטוריון; מעקב אחר יישום המלצות/החלטות: מבקר המדינה, הדירקטוריון, הביקורת הפנימית; תוכנית עבודה לשנת הדיווח; נוהל הביקורת הפנימית ברפאל בע"מ; סיכומים והחלטות ועדת הביקורת של הדירקטוריון.

5. גילוי ליישום הוראות רשות החברות לגבי מקרקעין ומחברים

ראה ביאור 3 יט' (5) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019.

6. התחייבויות בגין יחסי עובד ומעביד

ראה ביאור 19 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019.

7. אחריות תאגידית

רפאל פורצת דרך לא רק בתחומי העשייה המסורתיים שלה אלא גם בהובלת נושא האחריות התאגידית עם קידום פעילות אחריות חברתית, תוך השקעה בסביבת עבודה מתקדמת וזכויות עובדים, בטיחות בעבודה, בתעבורה ובריאות העובד, ניהול הגנת הסביבה ופיתוח בר קיימא, אתיקה, ממשל תאגידי ושרשרת אספקה.

חברת רפאל מתחייבת לעמידה בדרישות החוק בנושאים אלו. כמו כן נוקטת רפאל גישה וצעדים גם מעבר למתחייב בחוקים.

האחריות התאגידית מתגבשת בעולם כדרישה הכרחית במישורים של:

- חוקים;
- חוזי לקוחות;
- תקנים;
- ציפיות של החברה והקהילה;

הישגים משמעותיים בתחומי האחריות התאגידית בשנת 2019:

- בשנת 2019 רפאל זכתה בפעם השביעית ברציפות, בדירוג פלטינה **פלוס** לאחריות תאגידית, הדירוג הגבוה ביותר של ארגון "מעלה". חברת רפאל שמרה על דירוג פלטינה בשש השנים האחרונות.
- רפאל הינה החברה הממשלתית הראשונה שהצטרפה לדירוג יוקרתי זה.
- תקן ישראלי 10000 לאחריות חברתית- החל משנת 2010 עומדת רפאל בתקן של מכון התקנים.
- בשנת 2019 זכתה חברת רפאל, בתו היהלום היוקרתי של מכון התקנים, התו ניתן על עמידתה של החברה בשבעה תקני איכות.

בלמ"ס

בנוסף, רפאל אושרה לעמידה בשלושה תקנים רלוונטיים בתחומי אחריות תאגידית :

- ת"י ISO 14001 לניהול איכות הסביבה ;
- ת"י 18001 לניהול בטיחות וגהות ;
- ת"י 9301 לניהול תעבורה ולבטיחות בדרכים.

נושא האחריות התאגידית זוכה להכרה מלאה של הדירקטוריון והנהלת החברה.
הכרה זו באה לידי ביטוי בתמיכת הדירקטוריון והנהלה ביוזמות החברתיות, ובהצגת נושא
האחריות התאגידית בפני דירקטוריון רפאל ובהנהלת רפאל מדי שנה.

יואב הרשקוב
מנכ"ל

עוזי לנדאו
יו"ר הדירקטוריון

פרק ב' –

**דוח בדבר אפקטיביות הבקרה על הדיווח הכספי ודוחות
כספיים ליום 31 בדצמבר 2019**

סומך חייקין
רחוב נחום חת 7
תא דואר 15142
חיפה 3190500
04 861 4800

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד - "החברה") ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO") משנת 2013. הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי, המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (להלן: PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה ממשלתית הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות רשות החברות הממשלתיות. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה ממשלתית כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה ובכפוף לאישורים של רשויות המדינה הנדרשים על פי דין; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה בהן שהשתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 והדוח שלנו, מיום 24 במרץ 2020 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אותם דוחות כספיים.

בכבוד רב,
סומך חייקין
רואי חשבון

חיפה, 24 במרץ 2020

**דוח של הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי לפי תקנות החברות
הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), התשס"ח -
2008**

הנהלה, בפקוח ובאישור הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן: החברה), אחראים לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי בחברה. בקרה פנימית על דיווח כספי היא תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים למטרות חיצוניות, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים והוראות חוק החברות הממשלתיות. בשל המגבלות המובנות שלה, מערכת בקרה פנימית על דיווח כספי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית בדוחות הכספיים תימנע או תתגלה.

הדירקטוריון והנהלה ביצעו, בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית בחברה על דיווח כספי והאפקטיביות שלה, בהתבסס על הקריטריונים שנקבעו במודל בקרה המכונה "מודל קוסו". בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת החברה הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית בחברה על הדיווח הכספי של החברה לתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2019 היא אפקטיבית.

דוד ואיש
סמנכ"ל כספים ובקרה

יואם הר-אבן
מנכ"ל

עוזי לדאו
יו"ר הדירקטוריון

24 במרס 2020

תאריך

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2019

תוכן העניינים

עמוד	
2	דוח רואי החשבון המבקרים
3-5	הצהרות מנהלים
6	דוחות על המצב הכספי מאוחדים
7	דוחות רווח והפסד מאוחדים
8	דוחות על רווח והפסד ורווח כולל אחר מאוחדים
9	דוחות על השינויים בהון מאוחדים
10	דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים
11-69	באורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
רחוב נחום חת 7
תא דואר 15142
חיפה 3190500
04 861 4800

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ואת הדוחות המאוחדים על הרווח והפסד, על רווח כולל אחר, על השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברת בת שאוחדה אשר נכסיה הכלולים באיחוד מהווים כ-4% מכלל הנכסים המאוחדים לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018, והכנסותיה הכלולות באיחוד מהוות כ-5%, כ-5% וכ-4% מכלל ההכנסות המאוחדות לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019, 2018 ו-2017, בהתאמה. כמו כן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטות השווי המאזני, אשר ההשקעה בהם לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 הסתכמה לסך של כ-642 מיליון ש"ח וכ-528 מיליון ש"ח בהתאמה, ואשר חלק החברה ברווחיהן לשלוש השנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019, 2018 ו-2017 הינו כ-15 מיליון ש"ח, כ-30 מיליון ש"ח וכ-2 מיליון ש"ח, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותם חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברה המאוחדת שלה לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה בימים 31 בדצמבר 2019, בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות סעיף 33' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 ולחוזרי רשות החברות הממשלתיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 24 במרס 2019 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

בכבוד רב,

סומך חייקין
רואי חשבון

חיפה, 24 במרס 2020

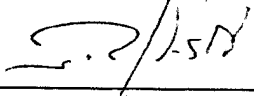
רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

הצהרת מנהלים בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006

אני, עוזי לנדאו, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2019 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

עוזי לנדאו
יו"ר הדירקטוריון

כ"ח באדר תש"פ
24 במרס 2020

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

הצהרת המנהלים בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006

אני, יואב הר-אבן, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2019 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
 2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
 3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
 4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב הר-אבן
המנהל הכללי

כ"ח באדר תש"פ
24 במרס 2020

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

הצהרת מנהלים ובקרה בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006

אני, דוד ואיש, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2019 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
 2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
 3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
 4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דוד ואיש

סמנכ"ל כספים ובקרה

כ"ח באדר תש"פ
24 במרס 2020

דוחות על המצב הכספי מאוחדים ליום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	באור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			נכסים
			נכסים שוטפים
1,326,096	1,094,708	4	מזומנים ושווי מזומנים
1,279,324	239,166	5	השקעות לזמן קצר
2,991,255	3,339,413	6	לקוחות
2,442,630	2,990,657	7	הכנסות לקבל
414,678	394,524	8	חייבים ויתרות חובה
1,209,823	1,092,272	9	מלאי
9,663,806	9,150,740		
			נכסים שאינם שוטפים
829,364	1,362,275	10	השקעות בחברות כלולות
24,914	19,820	10	חלואות לחברות כלולות
* 2,561,191	2,906,153	11	רכוש קבוע
174,623	193,035	12	נכסים בלתי מוחשיים
* 18,206	240,940	18	נכסי זכות שימוש
70,206	43,444	26	נכסי מסים נדחים
3,678,504	4,765,667		
13,342,310	13,916,407		
			התחייבויות והון:
			התחייבויות שוטפות
-	171,817	13	אשראי מתאגידים בנקאיים
-	155,440	20	חלויות שוטפות של אגרות חוב
* 1,811	57,980	18	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
1,204,186	1,362,185	14	התחייבויות לספקים
542,867	627,231	15	הפרשות
* 2,398,191	2,474,778	16	זכאים אחרים
99,621	-		דיבידנד לשלם
2,987,833	3,054,849		מקדמות ממזמיני עבודות
7,234,509	7,904,280		
			התחייבויות שאינן שוטפות
* 4,280	3,440	17	חלואה לזמן ארוך
* 17,285	185,783	18	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
157,497	149,414	19	הטבות לעובדים
1,503,678	1,349,187	20	אגרות חוב
-	83,300	10	אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה
13,986	-	26	התחייבויות מסים נדחים
1,696,726	1,771,124		
4,411,075	4,241,003	22	הון
13,342,310	13,916,407		

24 במרס 2020

תאריך אישור הדוחות הכספיים

עוזי לנדאו
יו"ר הדירקטוריון

יואנהר-אבן
מנכ"ל

דגדגאיש
סמנכ"ל כספים ובקרה

* סווג מחדש- ראה ביאור 2 ו'.
הבאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות רווח והפסד מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום			באור	
31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
				הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות
3,998,482	4,017,728	4,579,708	25א'	מערכת הביטחון
267,063	246,051	236,780		לקוחות אחרים בארץ
<u>3,862,757</u>	<u>5,055,167</u>	<u>4,890,387</u>		חו"ל
8,128,302	9,318,946	9,706,875		
6,331,580	7,337,191	7,721,319	25ב'	עלות המכירות והעבודות שבוצעו
<u>1,796,722</u>	<u>1,981,755</u>	<u>1,985,556</u>		רווח גולמי
655,851	730,096	758,382	25ג'	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
323,853	377,373	398,981	25ד'	הוצאות מכירה ושיווק
334,617	393,670	346,890	25ה'	הוצאות הנהלה וכלליות
(18,195)	(13,339)	(36,781)	25ז'	הכנסות אחרות
<u>4,058</u>	<u>5,689</u>	<u>1,927</u>	25ז'	הוצאות אחרות
<u>1,300,184</u>	<u>1,493,489</u>	<u>1,469,399</u>		
496,538	488,266	516,157		רווח תפעולי
39,111	78,810	109,272	25ו'	הכנסות מימון
<u>(114,023)</u>	<u>(62,791)</u>	<u>(108,954)</u>	25ו'	הוצאות מימון
(74,912)	16,019	318		הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
<u>16,471</u>	<u>41,963</u>	<u>(1,679)</u>		חלק החברה (בהפסדי) ברווחי חברות כלולות
438,097	546,248	514,796		רווח לפני מסים על הכנסה
<u>(7,689)</u>	<u>67,478</u>	<u>118,241</u>	26	מסכים על ההכנסה
<u>445,786</u>	<u>478,770</u>	<u>396,555</u>		רווח לשנה
<u>76.9</u>	<u>82.6</u>	<u>68.4</u>	25ח'	רווח לשנה ל- 1 מניה רגילה בסיסי ומדולל (בש"ח)

הבאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על רווח והפסד ורווח כולל אחר מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
445,786	478,770	396,555	רווח לשנה
			פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שיועברו לרווח והפסד :
(51,437)	45,391	(76,834)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ
1,126	(1,649)	1,211	שינוי ביתרה בקרן גידור בחברות כלולות
(50,311)	43,742	(75,623)	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שיועבר לרווח והפסד
			פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד :
1,581	3,764	(6,475)	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
1,581	3,764	(6,475)	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שלא יעבור לרווח והפסד
397,056	526,276	314,457	סך הכל רווח כולל לשנה

הבאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בהון מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

סך הכל אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	קרן גידור בחברות כלולות אלפי ש"ח	קרן תרגום של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	הון מניות אלפי ש"ח	
						לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
4,411,075	3,840,020	(1,706)	(22,539)	28,000	567,300	יתרה ליום 1 בינואר 2019
396,555	396,555	-	-	-	-	רווח לשנה
(82,098)	(6,475)	1,211	(76,834)	-	-	(הפסד) רווח כולל אחר
(484,529)	(484,529)	-	-	-	-	דיבידנד שהוכרז ושולם
<u>4,241,003</u>	<u>3,745,571</u>	<u>(495)</u>	<u>(99,373)</u>	<u>28,000</u>	<u>567,300</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
						לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018
3,982,201	3,454,888	(57)	(67,930)	28,000	567,300	יתרה ליום 1 בינואר 2018
2,219	2,219	-	-	-	-	השפעת יישום לראשונה של IFRS15
<u>3,984,420</u>	<u>3,457,107</u>	<u>(57)</u>	<u>(67,930)</u>	<u>28,000</u>	<u>567,300</u>	יתרה ליום 1 בינואר 2018
478,770	478,770	-	-	-	-	לאחר היישום לראשונה
47,506	3,764	(1,649)	45,391	-	-	רווח לשנה
(99,621)	(99,621)	-	-	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר
<u>4,411,075</u>	<u>3,840,020</u>	<u>(1,706)</u>	<u>(22,539)</u>	<u>28,000</u>	<u>567,300</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
						לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017
3,605,125	3,027,501	(1,183)	(16,493)	28,000	567,300	יתרה ליום 1 בינואר 2017
445,786	445,786	-	-	-	-	רווח לשנה
(48,730)	1,581	1,126	(51,437)	-	-	(הפסד) רווח כולל אחר
(19,980)	(19,980)	-	-	-	-	דיבידנד שהוכרז ושולם
<u>3,982,201</u>	<u>3,454,888</u>	<u>(57)</u>	<u>(67,930)</u>	<u>28,000</u>	<u>567,300</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017

הבאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
תזרימי מזומנים לפעילות שוטפת		
רווח לשנה		
445,786	478,770	396,555
התאמות בגין:		
פחת והפחתות		
260,715	267,878	328,031
(16,471)	(41,963)	1,679
2,130	893	(7,060)
(5,645)	-	-
85,399	(11,139)	(24,106)
1,927	2,796	1,927
(3,012)	(888)	1,147
(7,689)	67,478	118,241
שינויים בסעיפי רכוש והתחייבות:		
שינוי בלקוחות הכנסות לקבל		
(341,315)	(1,436,863)	(917,962)
71,843	57,357	158,595
(131,758)	255,440	110,566
72,711	81,215	73,342
(121,085)	(106,262)	166,149
(31,666)	152,333	55,282
13,214	161,215	86,489
(38,511)	(26,905)	(13,521)
(38,508)	1,303	(212,294)
218,065	(97,342)	323,060
מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת		
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה		
ריבית שהתקבלה מניירות ערך ובנקים		
26,037	26,580	13,821
10,383	12,115	11,962
(5,100)	-	-
(502,890)	(550,886)	(591,639)
72,096	46,252	21,875
467	8,815	477
-	-	410
(36,003)	(59,392)	(56,020)
(37,747)	(15,501)	(501,938)
(552,070)	203,529	1,105,003
(578)	(5,066)	-
2,754	-	3,493
(1,022,651)	(333,554)	7,444
מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה		
תזרימי מזומנים לפעילות מימון		
הנפקת אגרות חוב**		
1,500,000	-	-
(29,753)	(44,265)	(43,910)
* (1,533)	* (1,674)	(4,185)
14,367	(15,011)	171,817
(107,602)	(107,926)	-
(76,365)	-	(584,150)
* (708)	* (213)	(52,628)
* (469)	* (487)	(501)
1,297,937	(169,576)	(513,557)
(65,834)	57,139	(48,335)
מזומנים נטו (ששימשו לפעילות) שנבעו מפעילות מימון		
השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווה מזומנים		
(ירידה) עליה במזומנים ושווה מזומנים		
יתרת מזומנים ושווה מזומנים לתחילת השנה		
יתרת מזומנים ושווה מזומנים לסוף השנה		
427,517	(543,333)	(231,388)
1,441,912	1,869,429	1,326,096
1,869,429	1,326,096	1,094,708
-	99,621	-
-	-	99,000
9,557	360	-

* סווג מחדש.

** לא כולל עלויות הנפקה בסך 1,005 אלפי ש"ח.

הבאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באור 1 - כללי

- א. רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן: "החברה") נוסדה בשנת 1995 כתוצאה מהחלטת ממשלת ישראל להעביר את פעילות יחידת הסמך הממשלתית "רפאל" לרשות פיתוח אמצעי לחימה" (להלן – "יחידת הסמך"), לחברה ממשלתית בעלת אופי עסקי. החברה היא בשליטתה המלאה של ממשלת ישראל ובתור שכזאת הינה כפופה להוראות חוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 ולהוראות ולחוזרים שניתנים על פיו לרבות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים. הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2019, כוללים את אלה של החברה ושל חברת הבת שלה (להלן יחד: "הקבוצה") וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות ובהסדרים משותפים.
- ב. החברה מפתחת אמצעי לחימה ומייצרת חלק מהם. חלק מהותי מהתקשורות החברה הן עם משרד הבטחון ומתבצעות על פי הוראות ההרכשה של משרד הבטחון.
- ג. **הגדרות**
- בדוחות כספיים אלה –
- (1) החברה – רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ.
 - (2) הקבוצה – רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ וחברה מאוחדת שלה.
 - (3) חברה מאוחדת – חברה שדוחותיה מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
 - (4) חברות מוחזקות – חברה מאוחדת וחברות שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
 - (5) צד קשור – כמשמעותו בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.
 - (6) בעל עניין – כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת "בעל עניין בתאגיד סעיף 1 לחוק ניירות רך, התשכ"ח-1968".
- ד. המצגים הכלולים בדוחות הכספיים הינם באחריות החברה בלבד ואין הם מחייבים את מדינת ישראל.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים

- א. **הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**
- הדוחות הכספיים המאוחדים הוכנו על ידי הקבוצה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).
- ב. **מטבע פעילות ומטבע הצגה**
- הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים לאלף הקרוב, למעט אם צויין אחרת. השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.
- ג. **בסיס המדידה**
- הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:
- מכשירים פיננסיים, נגזרים ואחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
 - ניירות ערך המוחזקים למסחר, הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
 - מלאי הנמדד כנמוך מבין עלות או שווי מימוש נטו.
 - נכסי והתחייבויות מסים נדחים.
 - נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
 - השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות.
- למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה באור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.
- ד. **תקופת המחזור התפעולי**
- תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה עולה על שנה, במיוחד בהתייחס לעבודות לפי חוזה ביצוע בהן יכול המחזור התפעולי להימשך שנתיים עד ארבע שנים. עקב כך כוללים הרכוש השוטף וההתחייבויות השוטפות גם פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתוך תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה.
- ה. **שימוש באומדנים ושיקול דעת**
- בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, נדרשת הנהלת החברה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.
- האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים - המשך**ה. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)**

האומדנים וההנחות אשר עשויים להוביל להתאמה מהותית בערכם של נכסים והתחייבויות בספרים במהלך השנה הבאה, הינם כדלקמן:

אומדן	הנחות עיקריות	השלכות אפשריות
אומדן סך עלויות החוזה ומרווח אפס	הקבוצה אומדת את סך העלויות בגין חוזה בהתאם להערכת כמויות, מחירים ולוחות זמנים צפויים לצורך אמידת שיעור ההשלמה המשמש לקביעת סכום ההכנסות שיוכרו מידי תקופה וכן לצורך קביעת האם החוזה הינו מכביד. כאשר לא ניתן למדוד באופן מהימן את תוצאות החוזה (למשל בשלבים המוקדמים של החוזה), הקבוצה מכירה בהכנסה מהחוזה רק בגובה העלויות שצפוי כי ניתן יהיה להשיבן.	גידול או קיטון בסכומי ההכנסות והרווח הגולמי שיוכרו לאורך תקופת החוזה והכרה בהפסד בגין חוזה מכביד.
השיטה למדידת התקדמות (שיעור השלמה)	הקבוצה מודדת את התקדמות הביצוע באמצעות שיטה המבוססת על התשומות שהושקעו למדידת התקדמות הביצוע, בהתאם לאומדן סך העלויות הדרושות להשלמת מחויבות הביצוע. הקבוצה בדעה כי שימוש בשיטה זו מייצג בצורה הנאותה ביותר את אופן העברת השליטה ללקוח.	שינוי בסכומי ההכנסות והרווח הגולמי שיוכרו בגין החוזה.
מדידת תמורה משתנה	לצורך קביעת מחיר העסקה, הקבוצה אומדת את סכום התמורה המשתנה ומכירה בהכנסה בגין הסכום אשר לגביו צפוי ברמה גבוהה כי ביטול משמעותי בסכום ההכנסות המצטברות שהוכרו לא יתרחש כאשר אי הודאות הקשורה לתמורה המשתנה תתברר לאחר מכן.	גידול או קיטון בסכומי ההכנסות שיוכרו לאורך תקופת החוזה.
קביעת אופן קיום מחויבויות הביצוע	לצורך הקביעה כי השליטה על סחורות או שירותים מועברת ללקוח לאורך זמן וכתוצאה מכך יש להכיר בהכנסה לאורך זמן, הקבוצה מסתמכת על חוות דעת משפטיות, הוראות החוזה והוראות החוק הרלוונטיות בבחינה האם לקבוצה קיימת זכות לאכוף את קיומו של החוזה.	שינוי בעיתוי ההכרה בהכנסה לאורך תקופת החוזה.
זיהוי מחויבויות ביצוע בחוזים עם לקוחות	לצורך זיהוי מחויבויות ביצוע נפרדות בחוזה עם לקוח, הקבוצה מפעילה שיקול דעת בבחינה האם מסופק שירות משמעותי של שילוב (אינטגרציה) הסחורות והשירותים השונים בחוזה לכדי תוצר משולב אחד.	שינוי בעיתוי ההכרה בהכנסה לאורך תקופת החוזה.
יכולת השבה של עלויות פיתוח	צפי לקבלת אישורים רגולטורים שיאפשרו את יישום הפרויקט.	הפחתת עלויות הפיתוח לרווח והפסד.
הטבות עובד לאחר סיום העסקה	הנחות אקטואריות כגון שיעור היוון, שיעור עליות שכר עתידיות ושיעור גידול בקצבה לפנסיה.	גידול או קיטון במחויבות בגין תכנית הטבה מוגדרת לאחר סיום העסקה.
הערכת סיכויי התחייבויות תלויות	האם יותר סביר מאשר לא כי יצאו משאבים כלכליים בגין תביעות משפטיות שהוגשו כנגד החברה וחברות מוחזקות שלה.	ביטול או יצירת הפרשה בגין תביעה.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים - המשך

ו. **יישום לראשונה של תקנים חדשים, תיקונים לתקנים ופרשנויות**
החל מיום 1 בינואר 2019 הקבוצה מיישמת את התקן החדש להלן:

תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 16, חכירות

החל מיום 1 בינואר 2019 (להלן: "מועד היישום לראשונה") הקבוצה מיישמת את תקן דיווח כספי בינלאומי 16 חכירות (בסעיף זה: "IFRS 16" או "התקן"), אשר החליף את תקן חשבונאות בינלאומי 17, חכירות (בסעיף זה: "IAS 17" או "התקן הקודם").

ההשפעה העיקרית של יישום התקן מתבטאת בביטול הדרישה הקיימת מחוכרים לסיווג החכירה כתפעולית (חוץ מאזנית) או כמימונית והצגת מודל אחיד עבור חוכרים לטיפול החשבונאי בכלל החכירות באופן דומה לטיפול בחכירות מימוניות בהתאם לתקן הקודם. עד למועד יישום התקן, הקבוצה סיווגה את מרבית החכירות בהן היא החוכרת כחכירות תפעוליות, מכיוון שלא נראה באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכסים.

בהתאם לתקן, עבור הסכמים שבהם הקבוצה היא החוכרת, הקבוצה מכירה בנכס זכות שימוש ובהתחייבות בגין חכירה במועד תחילת חוזה החכירה עבור כל החכירות בהן לקבוצה זכות לשלוט על השימוש בנכסים מזהים לתקופת זמן מוגדרת, למעט חריגים המנויים בתקן. בהתאם לכך הקבוצה מכירה בהוצאות פחת והפחתות בגין נכס זכות שימוש, בוחנת את הצורך ברישום ירידת ערך בגין נכס זכות שימוש בהתאם להוראות IAS 36 ומכירה בהוצאות מימון בגין התחייבות חכירה. לכן, החל ממועד היישום לראשונה של התקן, תשלומי השכירות, המתייחסים לנכסים מושכרים בחכירה תפעולית, אשר הוצגו בדוח על הרוח או הפסד, מוכרים כנכסים והוצאות הפחת בגינם מוצגות כהוצאות פחת והפחתות. כמו כן, נכסים חכורים שהחכירות בגין סווגו כחכירות מימוניות במועד ההתקשרות והוכרו בדוח על המצב הכספי כרכוש קבוע, סווגו מחדש לנכסי זכות שימוש.

לגבי כל החכירות, הקבוצה בחרה ליישם את הוראת המעבר לפיה תכיר במועד היישום לראשונה בהתחייבות בגין חכירה לפי הערך הנוכחי של יתרת תשלומי החכירה העתידיים מהוונים לפי שיעור הריבית התוספתי שלה למועד זה המחושב בהתאם למח"מ ליתרת תקופת החכירה החל ממועד היישום לראשונה, ובמקביל תכיר בסכום הזהה להתחייבות, בנכס זכות שימוש בחכירה, מותאם בגין תשלומי חכירה ששולמו מראש או שנצברו אשר הוכרו כנכס או כהתחייבות לפני מועד היישום לראשונה.

החברה ביצעה סיווג לא מהותי של מספרי השוואה, ומיינה סכומים מרכוש קבוע לנכסי זכות שימוש וכן התחייבויות שהוצגו בסעיף זכאים אחרים ובסעיף הלוואה לזמן ארוך לסעיף התחייבויות בגין חכירה. הטבלה להלן מציגה את ההשפעות המצטברות של הסעיפים שהושפעו מהיישום לראשונה בדוח על המצב הכספי ליום 1 בינואר 2019:

באלפי ש"ח	בהתאם		בהתאם	
	ל- IAS 17 *	השינוי	ל- IFRS 16	בהתאם
נכס זכות שימוש	18,206	214,542	232,748	
חלויות שוטפות בגין חכירה	1,811	46,091	47,902	
התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה	17,285	168,452	185,737	

* לאחר הסיווג מחדש.

שיעור ההיוון הנומינלי העיקרי בו נעשה שימוש למדידת ההתחייבות בגין חכירה הינו 1.5%-1.8%. שיעור זה מושפע מהבדלים באורך תקופת החכירה ושיעור ההיוון של החברה.

כמו כן, במסגרת יישום התקן בחרה הקבוצה ליישם בנוסף את ההקלות הבאות:

- (1) ליישם את ההקלה הפרקטית בדבר ההכרה והמדידה לגבי חכירות של נכסים בעלי ערך נמוך על בסיס כל חכירה בנפרד;
- (2) לשמר את ההגדרה ו/או הערכה של קיומה של חכירה על פי הוראות התקינה הקודמת בנוגע לכלל ההסכמים הקיימים למועד היישום לראשונה;
- (3) להשתמש בשיעור היוון אחיד לתיק של חכירות עם מאפיינים דומים;
- (4) ליישם את ההקלה הפרקטית בדבר ההכרה והמדידה לגבי חכירות לטווח קצר, הן לחכירות שמסתיימות תוך 12 חודשים ממועד היישום לראשונה והן לחכירות שהחל ממועד התקשרות הן לתקופה שאינה עולה על 12 חודשים עבור כלל קבוצות נכסי הבסיס שאליו מתייחסת זכות השימוש;

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי ישויות הקבוצה, למעט, כמתואר בבאור 2 בסיס עריכת הדוחות הכספיים, בסעיף ו' יישום לראשונה של תקנים חדשים, תיקונים לתקנים ופרשנויות.

א. בסיס האיחוד**(1) צירופי עסקים**

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של החברה וכן דוחות כספיים של חברות בהן מתקיימת שליטה של החברה.

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition method). שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות, לתשואות משתנות ממעורבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

לצורך האיחוד הובאו בחשבון הסכומים הכלולים בדוחות הכספיים של חברות שאוחדו תוך יישום כללי חשבונאות אחידים הנקוטים בידי הקבוצה.

התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של הנכסים שהועברו לבעלים הקודמים של הנרכשת, התחייבויות שהתהוו לרוכש מול הבעלים הקודמים של הנרכשת וזכויות הוניות שהונפקו על ידי הקבוצה. בצירוף עסקים שהושג בשלבים, ההפרש בין השווי ההוגן למועד הרכישה של הזכויות ההוניות בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על ידי הקבוצה לבין הערך הפנקסני לאותו מועד, נזקף לדוח רווח והפסד במסגרת סעיף הכנסות או הוצאות אחרות. כמו כן, התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של תמורה מותנית. לאחר מועד הרכישה, הקבוצה מכירה בשינויים בשווי ההוגן של תמורה מותנית המסווגת כהתחייבות פיננסית בדוח רווח והפסד.

הרוכשת מכירה במועד הרכישה בהתחייבות תלויה שניתלה בצירוף עסקים אם קיימת מחויבות בהווה שנובעת מאירועי העבר ושוויה ההוגן ניתן למדידה באופן מהימן.

כמו כן, מוניטין אינו מעודכן בגין ניצול הפסדים מועברים לצרכי מס שהיו קיימים במועד צירוף העסקים.

מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות, לתשואות משתנות ממעורבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכות הונית בנרכשת שהוחזקה קודם לכן על ידי הקבוצה, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניטלו.

מוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. במקום זאת, מבצעת החברה בחינה לירידת ערך של מוניטין כאמור, הנובע מרכישה של חברה בת, אחת לשנה (ולכל המאוחר, ביום 31 בדצמבר) או בתדירות גבוהה יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים כי יתכן וחלה ירידת ערך של מוניטין. (ראה גם סעיף ו' להלן).

עלויות הקשורות לרכישה שהתהוו לרוכשת בגין צירוף עסקים, כגון: עמלות למתווכים, עמלות ייעוץ, עמלות משפטיות, הערכת שווי ועמלות אחרות בגין שירותים מקצועיים או שירותי ייעוץ, למעט אלו הקשורות בהנפקת מכשירי חוב או הון בקשר עם צירוף העסקים, מוכרות כהוצאות בתקופה שבה השירותים מתקבלים.

(2) חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי החברה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום אובדן השליטה.

המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

(3) השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה או שליטה משותפת. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיומה של השפעה מהותית, מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות, הניתנות למימוש או להמרה באופן מיידי למניות החברה המוחזקת. עסקאות משותפות הינן הסדרים משותפים בהם לקבוצה יש זכויות לנכסים נטו של ההסדר.

השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרות לראשונה לפי עלות. עלות ההשקעה כוללת עלויות עסקה.

עלויות עסקה המתייחסות באופן ישיר לרכישה צפויה של חברה כלולה או עסקה משותפת מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות אלה מתווספות לעלות ההשקעה במועד הרכישה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית - המשך**א. בסיס האיחוד - המשך****(3) השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות - המשך**

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח או הפסד וברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת שווי המאזני, לאחר תיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הקבוצה, מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת.

כאשר חלקה של הקבוצה בהפסדים עולה על ערך הזכויות של הקבוצה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני, הערך בספרים של אותן זכויות, כולל השקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת, מופחת לאפס. במקרים בהם חלקה של הקבוצה בהשקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת שונה מחלקה בהון המוחזקת, הקבוצה ממשיכה להכיר בחלקה בהפסדי המוחזקת, לאחר איפוס ההשקעה ההונית, בהתאם לשיעור זכאותה הכלכלית בהשקעה לזמן ארוך.

לאחר איפוס הזכויות כאמור, הקבוצה אינה מכירה בהפסדים נוספים של החברה המוחזקת, אלא אם לקבוצה יש מחויבות לתמיכה בחברה המוחזקת או אם שילמה סכומים בעבורה. (באשר לירידת ערך השקעות בתאגידים מוחזקים - ראה סעיף ט"ז להלן).

(4) שינוי בשיעורי החזקה בחברות המטופלות בשיטת השווי המאזני תוך שימור השפעה מהותית או שליטה משותפת, לרבות מעבר בין השפעה מהותית לשליטה משותפת ולהיפך

בעת עלייה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה מיישמת את שיטת הרכישה רק בגין אחוזי החזקה הנוספים בעוד שההחזקה הקודמת נותרת ללא שינוי. בעת ירידה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה, במסגרת סעיף הכנסות או הוצאות אחרות בדוח רווח והפסד. עלות הזכויות שנמכרו לצורך חישוב הרווח או ההפסד מהמכירה נקבעת לפי ממוצע משוקלל.

כמו כן, באותו מועד, חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה המטופלת בשיטת השווי המאזני מסווג מחדש לדוח רווח או הפסד או לעודפים, באותו אופן שהיה נדרש אילו החברה הכלולה או העסקה המשותפת הייתה מממשת בעצמה את הנכסים או ההתחייבויות המתייחסים. הטיפול החשבונאי האמור רלוונטי גם במקרים בהם השקעה בחברה כלולה הופכת להשקעה בעסקה משותפת, או להיפך.

(5) עסקאות שבוטלו באיחוד

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות שטרם מומשו, הנובעות מעסקאות בין חברתיות, בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים. רווחים שטרם מומשו הנובעים מעסקאות עם חברות כלולות ועם עסקאות משותפות, בוטלו כנגד ההשקעה לפי זכויות הקבוצה בהשקעות אלו. הפסדים שטרם מומשו בוטלו באותו אופן לפי בוטלו רווחים שטרם מומשו, כל עוד לא הייתה ראייה לירידת ערך.

ב. מטבע חוץ**(1) עסקאות במטבע חוץ**

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות הרלוונטיים של חברות הקבוצה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הפריטים הכספיים הינו ההפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהוא מתואם לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה, לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין לסוף השנה. הפרשי שער אלה מוכרים ברווח והפסד בסעיפים הספציפיים, לפי מהות הפריט הכספי (הפרשי שער בגין לקוחות נזקים לסעיף הכנסות ממכירות, הפרשי שער בגין ספקים נזקים לעלות המכירות וכו').

נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד.

(2) פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ לרבות תאגידים בישראל שמטבע הפעילות שלהם אינו מטבע הפעילות של החברה, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שער חליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ תורגמו לש"ח לפי שער החליפין הממוצע לתקופה.

הפרשי השער בגין התרגום נזקים לרווח כולל אחר. כאשר פעילות חוץ ממומשת, בחלקה או במלואה, הסכום המתאים שבקרן מתרגום מטבע חוץ מועבר לדוח רווח והפסד.

ככלל, הפרשי שער בגין הלוואות שנתקבלו או הועמדו לפעילויות חוץ, לרבות פעילויות חוץ שהינן חברות בנות, מוכרים ברווח והפסד בדוחות המאוחדים.

כאשר סילוקן של הלוואות שנתקבלו או שהועמדו לפעילות חוץ אינו מתוכנן ואינו צפוי בעתיד הנראה לעין, רווחים והפסדים מהפרשי שער הנובעים מפריטים כספיים אלה נכללים כחלק מההשקעה בפעילות החוץ, נטו, מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון כחלק מקרן תרגום.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית - המשך**ג. מלאי**

מלאי נמדד לפי העלות או שווי מימוש נטו, כנמוך שבהם, כאשר העלות נקבעת על בסיס ממוצע נע. עלות המלאי כוללת את כל עלויות הרכישה ועלויות אחרות שהתהוו בהבאת המלאי למיקומו ולמצבו הנוכחי. ערך המימוש נטו הוא אומדן מחיר המכירה במהלך העסקים הרגיל, בניכוי אומדן העלות להשלמה ואומדן העלויות הדרושות לביצוע המכירה.

ד. עבודות הקמה בתהליך - מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018

עבודות הקמה בתהליך משקפות את הסכום ברוטו, שטרם הוצאו חשבונות בגינו, הצפוי להגבות מהלקוחות בגין העבודה שבוצעה עד לאותו מועד. סכום זה נמדד לפי עלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו, בניכוי חיובים שהוצאו ללקוחות בתהליך ההקמה והפסדים שהוכרו. העלות כוללת את כל העלויות המתייחסות ישירות לפרויקטים שבנידון בתוספת הקצאת עלויות תקורה קבועות ומשתנות שהקבוצה נשאה בהן במהלך ביצוע העבודות על פי החוזה, בהתבסס על קיבולת פעילות נורמלית.

עבודות ההקמה בתהליך מוצגות בדוח על המצב הכספי בסעיף הכנסות לקבל בגין כל החוזים בהם העלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו עולים על החיובים שהוצאו ללקוחות בתוספת הפסדים שהוכרו. במקרים בהם החיובים שהוצאו ללקוחות בתוספת הפסדים שהוכרו עולים על העלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו, אזי ההפרש מוכר בדוח על המצב הכספי כהכנסה נדחית, בסעיף מקדמות ממזמיני עבודות בניכוי עבודות בביצוע.

ה. רכוש קבוע**(1) הכרה ומדידה**

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקומו ולמצבו הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

חלקי חילוף, ציוד עזר וציוד גיבוי מסווגים כרכוש קבוע כאשר הם עומדים בהגדרת רכוש קבוע בהתאם ל- IAS 16. אחרת הם מסווגים כמלאי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע. רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבעים לפי השוואת התמורה מגריעת הנכס לערך בספרים, ומוכרים נטו בסעיף הכנסות אחרות בדוח רווח והפסד.

(2) עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל הקבוצה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

(3) פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השיריר שלו. נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקומו ולמצבו הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע. קווי ייצור המיועדים לייצור מוצרים בהתאם לחוזה ביצוע מופחתים בהתאם לקצב אספקת יחידות הייצור. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים.

שיעורי הפחת השנתיים הם:

	%
מבנים	2.5-7 (בעיקר 2.5%)
מכונות וציוד	7-12.5 (בעיקר 7%)
כלי רכב	15
מחשבים	20-33 (בעיקר 33%)

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השיריר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

ו. נכסים בלתי מוחשיים**(1) מוניטין**

מוניטין שנוצר כתוצאה מרכישה של חברות בנות מוצג במסגרת נכסים בלתי מוחשיים. למידע בדבר מדידת המוניטין בעת ההכרה לראשונה, ראה סעיף א' לעיל. בתקופות עוקבות מוניטין נמדד לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**ו. נכסים בלתי מוחשיים - המשך****(2) מחקר ופיתוח**

השקעות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים או תהליכים קיימים. יציאות בגין פעילויות פיתוח מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהמוצר ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו. העלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי כלולות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות פיתוח שהונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו. בתקופות עוקבות, עלויות פיתוח שהונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות מירידת ערך שנצברו.

(3) זכות שימוש בפטנט

הזכות נמדדת לפי העלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

\

(4) טכנולוגיה ואחרים

טכנולוגיה וצבר הזמנות שנרכשו על ידי הקבוצה במסגרת צרוף עסקים נמדדים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה, בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך, במידה והיו.

(5) תוכנות

תוכנות מחשב אשר אינן מהוות חלק בלתי נפרד מהחומרה נמדדות לפי העלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך.

(6) עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. יתר העלויות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

(7) הפחתה

הפחתה היא הקצאה שיטתית של הסכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס בניכוי ערך השייר שלו.

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש. מוניטין אינו מופחת באופן שיטתי, אלא נבחן לצורך ירידת ערך.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו:

- פטנטים וסימנים מסחריים 8 שנים
- עלויות פיתוח שהונו 3 שנים
- תוכנות 7 שנים
- טכנולוגיה 10 שנים
- צבר הזמנות 1-2 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח. הקבוצה בוחנת את אומדן אורך החיים השימושי של נכס בלתי מוחשי שאינו מופחת בכל תקופה על מנת לקבוע האם האירועים והנסיבות ממשיכים לתמוך בקביעה כי לנכס הבלתי מוחשי אורך חיים בלתי מוגדר.

ז. מכשירים פיננסיים**(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018****הכרה ומדידה לראשונה**

הקבוצה מכירה לראשונה בלקוחות ומכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים וההתחייבויות הפיננסיות מוכרים לראשונה במועד בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר. ככלל, נכס פיננסי או התחייבות פיננסית נמדדים לראשונה בשווי הוגן בתוספת, במקרה של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית שאינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין לרכישה או להנפקה של הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית. לקוח שאינו כולל רכיב מימון משמעותי נמדד לראשונה לפי מחיר העסקה שלו. חייבים שמקורם בנכסי חוזה, נמדדים לראשונה לפי ערכם בספרים של נכסי החוזה במועד שינוי הסיווג מנכס חוזה לחייבים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**ז. מכשירים פיננסיים - המשך****(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018 – המשך****גריעת נכסים פיננסיים**

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה. אם בידי הקבוצה נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי, הקבוצה ממשיכה להכיר בנכס הפיננסי.

נכסים פיננסיים - סיווג ומדידה עוקבת

במועד ההכרה לראשונה, נכסים פיננסיים מסווגים לאחת מקטגוריות המדידה הבאות: עלות מופחתת; שווי הוגן דרך רווח כולל אחר - השקעות במכשירי חוב; שווי הוגן דרך רווח כולל אחר - השקעות במכשירים הונניים; או שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נכסים פיננסיים לא מסווגים מחדש בתקופות עוקבות אלא אם, ורק כאשר, הקבוצה משנה את המודל העסקי שלה לניהול נכסי חוב פיננסיים, ובמקרה כאמור נכסי החוב הפיננסיים המושפעים מסווגים מחדש בתחילת תקופת הדיווח העוקבת לשינוי במודל העסקי.

נכס פיננסי נמדד בעלות מופחתת אם הוא מקיים את שני התנאים המצטברים להלן וכן אינו מיועד למדידה בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

- מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו להחזיק בנכסים כדי לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים; וכן
- התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.

מכשיר חוב נמדד בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר אם הוא מקיים את שני התנאים המצטברים להלן וכן אינו מיועד למדידה בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

- מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו מושגת הן על ידי גביית תזרימי מזומנים חוזיים והן על ידי מכירת נכסים פיננסיים; וכן
- התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.

לקבוצה יתרות לקוחות חייבים אחרים ופיקדונות המוחזקים במסגרת מודל עסקי שמטרתו גביית תזרימי המזומנים החוזיים. תזרימי המזומנים החוזיים בגין נכסים פיננסיים אלו, כוללים אך ורק תשלומי קרן וריבית אשר משקפת תמורה עבור ערך הזמן של הכסף וסיכון האשראי. בהתאם לכך, נכסים פיננסיים אלו נמדדים בעלות מופחתת.

נכסים פיננסיים - הערכת המודל העסקי

הקבוצה מעריכה את מטרת המודל העסקי שבו מוחזק הנכס הפיננסי במסגרת מכלול מקובץ של נכסים פיננסיים נוספים, שכן הדבר משקף בצורה הטובה ביותר את האופן שבו מנוהל העסק ומסופק המידע להנהלה. בקביעת המודל העסקי של הקבוצה, נלקחו בחשבון שיקולים הכוללים את:

- האופן שבו מוערכים ומדווחים לאנשי מפתח בהנהלה של הישות הביצועים של המודל העסקי ושל הנכסים הפיננסיים המוחזקים במודל זה; הסיכונים המשפיעים על ביצוע המודל העסקי (והנכסים הפיננסיים המוחזקים באותו מודל עסקי) וכיצד מנוהלים אותם סיכונים;
- האופן שבו מתוגמלים המנהלים של העסק (לדוגמה, אם התגמול מבוסס על השווי ההוגן של הנכסים המנוהלים או על תזרימי המזומנים החוזיים שנגבו); וכן
- תדירות, הערך והעיתוי של מכירות של נכסים פיננסיים בתקופות קודמות, הסיבות למכירות וציפיות לגבי פעילות מכירה עתידית.

נכסים פיננסיים המוחזקים למסחר או מנוהלים ואשר ביצועיהם מוערכים על בסיס השווי ההוגן, נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

נכסים פיננסיים - הערכה האם תזרימי מזומנים כוללים קרן וריבית בלבד

לצורך הבחינה האם תזרימי המזומנים כוללים קרן וריבית בלבד, 'קרן' הינה השווי ההוגן של הנכס הפיננסי במועד ההכרה לראשונה, 'ריבית' מורכבת מתמורה עבור ערך הזמן של הכסף, עבור סיכון האשראי המיוחס לסכום הקרן שטרם נפרעה במהלך תקופת זמן מסוימת ועבור סיכונים ועלויות בסיסיים אחרים של הלוואה, כמו גם מרווח רווח.

נכסים פיננסיים - מדידה עוקבת ורווחים והפסדים

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד בתקופות עוקבות נכסים אלו נמדדים בשווי הוגן. רווחים והפסדים נטו, לרבות הכנסות ריבית או דיבידנדים, מוכרים ברווח והפסד.

נכסים פיננסיים בעלות מופחתת נכסים אלו נמדדים בתקופות עוקבות בעלות מופחתת, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית ובניכוי הפסדים מירידת ערך. הכנסות ריבית, רווחים או הפסדים מהפרשי שער וירידת ערך מוכרים ברווח והפסד. רווח או הפסד כלשהו הנובע מגריעה, מוכר אף הוא ברווח והפסד.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**ז. מכשירים פיננסיים - המשך****(2) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018****(א) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים :**

הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים

הקבוצה מכירה לראשונה בהלוואות וחייבים ובפקדונות במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (regular way purchase), לרבות נכסים אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח והפסד, מוכרים לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר, משמע המועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, לקוחות וחייבים אחרים ומזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה. מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (regular way sale), מוכרות במועד קשירת העסקה (trade date), משמע, במועד בו התחייבה הקבוצה למכור את הנכס. לעניין קיוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, ראה סעיף (2) להלן.

סיווג נכסים פיננסיים לקבוצות והטיפול החשבונאי בכל קבוצה

הקבוצה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, הלוואות וחייבים נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים מירידת ערך.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים, לקוחות, הכנסות לקבל וחייבים אחרים.

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון לא עלה על שלושה חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי.

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מסווג כמוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה לראשונה. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הקבוצה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בינים בהתבסס על השווי ההוגן וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית (an accounting mismatch), או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ. עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים בשווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח והפסד כוללים גם השקעות הוניות שאחרת היו מסווגות כזמינות למכירה.

נכסים פיננסיים המסווגים כמוחזקים למסחר כוללים ניירות ערך המוחזקים בכדי לתמוך בצרכי הנזילות לטווח הקצר של הקבוצה.

(ב) התחייבויות פיננסיות שאינם נגזרים

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות: משיכות יתר מבנקים, הלוואות ואשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים, התחייבויות בגין חכירה מימונית, ספקים וזכאים אחרים.

הכרה לראשונה בהתחייבויות פיננסיות

הקבוצה מכירה לראשונה במכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר ההתחייבויות הפיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר. עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך

ז. מכשירים פיננסיים - המשך

(2) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018 - המשך

(ב) התחייבויות פיננסיות שאינם נגזרים - המשך

מדידה עוקבת של התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות (למעט התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח והפסד) מוכרות לראשונה בשווי הוגן בניכוי כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. התחייבויות פיננסיות מיועדות לשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הקבוצה מנהלת התחייבויות אלה וביצועיהן מוערך בהתבסס על שוויין ההוגן, וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית (an accounting mismatch), או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משופץ.

עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

גריעת התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

קיצוץ מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקווזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לקבוצה קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

(ג) מכשירים פיננסיים נגזרים

הקבוצה מחזיקה מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור.

הצגה

מכשירים פיננסיים נגזרים המהווים גידור כלכלי מוצגים בדוח על המצב הכספי על פי שווים ההוגן. שינויים בשווי ההוגן נזקפים כהכנסות או הוצאות מימון בדוח רווח והפסד בתקופה בה אירעו.

הערכת שווי הוגן

שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנסחרים בשווקים פעילים מבוסס על המחירים המצוטטים לתאריך המאזן. השווי ההוגן של אופציות CALL מורכבות, נקבע באמצעות הערכות שווי של מומחים חיצוניים, בהתבסס על מודלים כלכליים מתאימים. השווי ההוגן אשר נקבע למטרת גילוי של אגרות החוב של החברה מחושב על בסיס הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים בגין הקרן והריבית המהווים לפי שיעור הריבית בשוק למועד הדיווח.

(ד) נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית/ירידת המדד בפועל.

(ה) הון מניות

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות וכתבי אופציה למניות בניכוי השפעת המס, מוצגות כהפחתה מההון.

ח. הטבות לעובדים**(1) הטבות לאחר סיום העסקה**

בקבוצה קיימות מספר תכניות הטבה לאחר העסקה. התכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח או לקרנות פנסיה, והן מסווגות כתכניות הפקדה מוגדרת וכן כתכניות הטבה מוגדרת.

(א) תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תוכנית לאחר סיום העסקה שלפיה הקבוצה משלמת תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים. מחויבויות הקבוצה להפקיד בתכנית הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**ח. הטבות לעובדים - המשך****(1) הטבות לאחר סיום העסקה - המשך****(ב) תכניות להטבה מוגדרת**

תכנית להטבה מוגדרת הינה תכנית הטבה לאחר סיום העסקה שאינה תכנית להפקדה מוגדרת. מחויבות נטו של הקבוצה, המתייחסת לתכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר סיום העסקה, מחושבת לגבי כל תכנית בנפרד על ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שתגיע לעובד בתמורה לשירותיו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי השווי ההוגן של נכסי התכנית. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה, שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים על ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. מדידה מחדש של ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת כוללת רווחים והפסדים אקטואריים. מדידות מחדש נזקפות מיידית, דרך רווח כולל אחר ישירות לעודפים.

(2) הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של החברה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתכניות הטבה לאחר סיום העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון של המחויבות נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה, שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים ישירות לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו. החברה כוללת הפרשה לפדיון ימי מחלה במסגרת הטבות לעובדים לזמן ארוך. ההתחייבות מוצגת בזמן הארוך, היות וסיכויי המימוש שלה בטווח הקצר קלושים.

(3) הטבות עובד לטווח קצר

מחויבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר (כוללות בעיקר שכר לשלם הפרשות לחופשה ולהבראה) נמדדות על בסיס לא מהווה, וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס או במקרה של היעדרויות שאינן נצברות (כמו חופשת לידה) – בעת ההיעדרות בפועל. הפרשה בגין הטבות לעובדים לזמן קצר בגין בונוס במזומן או תכנית השתתפות ברווחים, מוכרת בסכום הצפוי להיות משולם, כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את המחויבות. סיווג הטבות לעובדים, לצרכי מדידה, כהטבות לטווח קצר או כהטבות אחרות לטווח ארוך מתבצע בהתאם לתחזית הקבוצה לסילוק המלא של ההטבות.

ט. מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה כוללים מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ומסים נדחים נזקפים לרווח והפסד אלא אם המס נובע מצירוף עסקים או נזקפים ישירות לרווח כולל אחר או להון במידה ונובעים מפריטים המוכרים ישירות ברווח כולל אחר או בהון.

מס שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח. מסים שוטפים כוללים גם מסים בגין שנים קודמות.

קיזוז נכסי והתחייבויות מס שוטפים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מס שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מס שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מס שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

מס נדחים

ההכרה במס נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים.

ההכרה במס נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. הקבוצה לא מכירה במס נדחים לגבי ההפרשים הזמניים הבאים:

- ההכרה לראשונה במוניטין;
- ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס; וכן
- הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות, בהסדרים משותפים ובחברות כלולות, במידה והקבוצה שולטת במועד היפוך ההפרש וכן, צפוי שהם לא יתהפכו בעתיד הנראה לעין, בין אם בדרך של מימוש השקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין השקעה.

המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**ט. מסים על ההכנסה - המשך****מסכים נדחים - המשך**

המסכים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את ההפרשים הזמניים. נכסי המס הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות תתממשנה, הם מופחתים.

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

קיצוץ נכסי התחייבויות מסים נדחים

הקבוצה מקוזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או בחברות שונות, אשר בכוונתן לסלק את נכסי והתחייבויות המסים השוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות מסים נדחים מיושבים בו זמנית.

עמדות מס לא וודאיות

הפרשה בגין עמדות מס לא וודאיות, לרבות הוצאות מס וריבית נוספות, מוכרת כאשר יותר צפוי מאשר לא כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות.

תוספת מס בגין חלוקת דיבידנד

הקבוצה עשויה להתחייב בתוספת מס במקרה של חלוקת דיבידנדים על ידי חברות הקבוצה. תוספת מס זו לא נכללה בדוחות הכספיים, כאשר מדיניות חברות הקבוצה היא שלא לגרום לחלוקת דיבידנד הכרוכה בתוספת מס לחברה המקבלת, בעתיד הנראה לעין. במקרים בהם צפויה חברה מוחזקת לחלק דיבידנד מרווחים הכרוכים בתוספת מס לחברה, יוצרת החברה עתודה למס בגין תוספת המס שעשויה החברה להתחייב בה, בגין חלוקת הדיבידנד. מיסי הכנסה נוספים, במידה וחלים, הנובעים מחלוקת דיבידנדים על ידי החברה, נזקפים לרווח והפסד במועד בו מוכרת ההתחייבות לתשלום הדיבידנד המתייחס.

עסקאות בין חברתיות

מס נדחה בגין עסקאות בין חברתיות בדוח המאוחד נרשם לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

י. הכרה בהכנסות**מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018**

להלן עיקרי המדיניות החשבונאית החדשה בדבר הכרה בהכנסה שיושמה החל מיום 1 בינואר 2018 בעקבות יישום IFRS 15:

הכנסות

הקבוצה מכירה בהכנסות כאשר הלקוח משיג שליטה על הסחורה או השירות שהובטחו. ההכנסה נמדדת לפי סכום התמורה לו הקבוצה מצפה להיות זכאית בתמורה להעברת סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח, מלבד סכומים שנגבו לטובת צדדים שלישיים.

זיהוי החוזה

הקבוצה מטפלת בחוזה עם לקוח רק כאשר מתקיימים כל התנאים הבאים:

- (א) הצדדים לחוזה אישרו את החוזה בכתב, והם מחויבים לקיים את המחויבויות המיוחסות להם;
- (ב) הקבוצה יכולה לזהות את הזכויות של כל צד לגבי המוצרים או השירותים אשר יועברו;
- (ג) הקבוצה יכולה לזהות את תנאי התשלום עבור הסחורות או השירותים אשר יועברו;
- (ד) לחוזה יש מהות מסחרית (כלומר הסיכון, העיתוי והסכום של תזרימי המזומנים העתידיים של הישות חזויים להשתנות כתוצאה מהחוזה); וכן
- (ה) צפוי שהקבוצה תגבה את התמורה לה היא זכאית עבור הסחורות או השירותים אשר יועברו ללקוח.

לצורך העמידה בסעיף (ה) הקבוצה בוחנת, בין היתר, את אחוז המקדמות שהתקבלו ואופן פריסת התשלומים בחוזה, ניסיון קודם עם הלקוח ומצבו וקיומם של בטחונות מספיקים.

כאשר חוזה עם לקוח אינו מקיים את הקריטריונים האמורים, תמורה שהתקבלה מהלקוח מוכרת כהתחייבות עד שהקריטריונים מתקיימים או כאשר מתרחש אחד מהאירועים הבאים: לקבוצה לא נותרו מחויבויות להעביר סחורות או שירותים ללקוח וכל התמורה שהובטחה על ידי הלקוח התקבלה והיא לא ניתנת להחזרה; או החוזה בוטל והתמורה שהתקבלה מהלקוח אינה ניתנת להחזרה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**י. הכרה בהכנסות - המשך****מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018 – המשך****זיהוי מחויבויות ביצוע**

הקבוצה מעריכה במועד ההתקשרות בחוזה את הסחורות או השירותים שהובטחו במסגרת חוזה עם לקוח ומזהה כמחויבות ביצוע כל הבטחה להעביר ללקוח אחד מהשניים הבאים:

(א) סחורה או שירות (או חבילה של סחורות או שירותים) שהם נפרדים; או

(ב) סדרה של סחורות או שירותים נפרדים שהם למעשה זהים ויש להם אותו דפוס העברה ללקוח.

הקבוצה מזהה סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח כנפרדים כאשר הלקוח יכול להפיק תועלת מהסחורה או השירות בעצמם או ביחד עם משאבים אחרים הניתנים להשגה בנקל ללקוח וכן ההבטחה של הקבוצה להעביר את הסחורה או השירות ללקוח ניתנת לזיהוי בנפרד מהבטחות אחרות בחוזה. על מנת לבחון האם הבטחה להעביר סחורה או שירות ניתנת לזיהוי בנפרד, הקבוצה בוחנת האם מסופק שירות משמעותי של שילוב הסחורה או השירות עם סחורות או שירותים אחרים שהובטחו בחוזה לתוצר משולב עבורו הלקוח התקשר בחוזה.

קביעת מחיר העסקה

מחיר העסקה הוא סכום התמורה לו הקבוצה מצפה להיות זכאית בתמורה להעברת סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח, מלבד סכומים שנגבו לטובת צדדים שלישיים. בעת קביעת מחיר העסקה הקבוצה מביאה בחשבון את ההשפעות של כל הבאים: קיומו של רכיב מימון משמעותי בחוזה ותמורה שיש לשלם ללקוח.

תמורה משתנה

תמורה משתנה נובעת בעיקר בשל חריגים בגין קנסות בגין איחורים ובונוסים בגין הקדמות בביצוע. הקבוצה אומדת את סכום התמורה המשתנה באמצעות אמידת הסכום הסביר ביותר שיתקבל מאחר ושיטה זו מתארת בצורה הטובה ביותר את סכום התמורה שהיא תהיה זכאית לו.

קיומו של רכיב מימון משמעותי

בעת קבלת חוזה חדש, מבצעת הקבוצה בחינה האם החוזה מכיל רכיב מימון משמעותי. הקבוצה בוחנת בין היתר, את אורך הזמן החזוי בין המועד בו הקבוצה מעבירה את הסחורות או השירותים שהובטחו ללקוח לבין המועד בו הלקוח משלם עבור סחורות או שירותים אלה, וכן ההפרש, אם קיים, בין הסכום של התמורה שהובטחה לבין מחיר המכירה במזומן של הסחורות או השירותים שהובטחו.

במקרים בהם הפער בין מועד קבלת התשלום לבין מועד העברת הסחורה או השירות ללקוח הינו שנה או פחות, הקבוצה מיישמת את ההקלה הפרקטית הקבועה בתקן ואינה מפרידה רכיב מימון משמעותי.

קיום מחויבויות ביצוע

הכנסות מוכרות כאשר הקבוצה מקיימת מחויבות ביצוע על ידי העברת שליטה על סחורה או שירות שהובטחו ללקוח. בחלק מהמקרים, הקבוצה מעבירה שליטה לאורך זמן ולפיכך מכירה בהכנסות לאורך זמן מאחר וביצועי הקבוצה יוצרים או משפרים נכס אשר נשלט על ידי הלקוח תוך כדי יצירתו או שיפורו. בחוזים אחרים הקבוצה מעבירה שליטה לאורך זמן ולפיכך מכירה בהכנסות לאורך זמן מאחר ובהתאם לחוזים אלו של הקבוצה עם לקוחותיה והוראות הדין הרלבנטיות ובהתבסס על חוות דעת משפטיות שהתקבלו, קבעה הקבוצה שיש לה זכות לתשלום הניתנת לאכיפה עבור ביצועים שהושלמו עד לאותו מועד וכן לא נוצר נכס עם שימוש אלטרנטיבי לקבוצה. עבור שירותי אחזקה הניתנים על ידי הקבוצה - הכנסות מוכרות לאורך זמן בתקופת הדיווח בה סופקו השירותים, מאחר והלקוח מקבל וצורך בו זמנית את ההטבות המסופקות על ידי ביצועי הקבוצה כאשר הקבוצה מספקת שירותים אלה. בשאר המקרים - ההכנסה מוכרת בנקודת זמן בעת העברת השליטה.

מדידת התקדמות בקיום מחויבות ביצוע

הקבוצה מכירה בהכנסה לאורך זמן על ידי מדידת ההתקדמות לקראת קיום מלא של מחויבות הביצוע באופן שמשקף את ביצועי הקבוצה בהעברת השליטה על הסחורות או השירותים שהובטחו ללקוח. כאשר לא ניתן למדוד באופן סביר את התוצאה של מחויבות ביצוע (למשל בשלבים המוקדמים של חוזה) אך הקבוצה מצפה להשיב את העלויות שהתהוו, הכנסות מוכרות רק עד להיקף העלויות שהתהוו (מרווח אפס) עד למועד שבו ניתן למדוד באופן סביר את התוצאה של מחויבות הביצוע.

הקבוצה מודדת את ההתקדמות באמצעות שיטה המבוססת על תשומות

בהתאם לשיטה זו, שיעור ההשלמה נקבע בהתבסס על אומדן סך העלויות הדרושות להשלמת מחויבות הביצוע. אומדן זה כולל את העלויות הישירות וכן עלויות עקיפות המתייחסות במישרין לקיום מחויבות הביצוע ומוקצות על בסיס מפתח העמסה סביר. הקבוצה בדעה כי שימוש בשיטת העלויות מייצג בצורה הנאותה ביותר את אופן העברת השליטה ללקוח.

ביישום גישה המבוססת על תשומות, הקבוצה אינה כוללת את ההשפעות של תשומות כלשהן אשר אינן משקפות את ביצועי הקבוצה בהעברת השליטה על הסחורות או השירותים ללקוח.

במדידת התקדמות הביצוע באמצעות שיטה המבוססת על תשומות, עלות שהתהוותה ואינה פרופורציונאלית להתקדמות בקיום מחויבות הביצוע, אינה נלקחת בחשבון במדידת שיעור ההשלמה. במקרים אלו הקבוצה מכירה בהכנסות בסכום שווה לעלות של סחורה ששימשה לקיום מחויבות הביצוע (קרי מרווח אפס), בהתקיים כל התנאים הבאים: הסחורה אינה נפרדת; חזוי שהלקוח ישיג שליטה על הסחורה זמן משמעותי לפני קבלת השירותים המתייחסים; עלות הסחורה משמעותית ביחס לסך עלויות החוזה החזויות; וכן הקבוצה רוכשת את הסחורה מצד שלישי ואינה מעורבת באופן משמעותי בעיצוב וייצור הסחורה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**י. הכרה בהכנסות - המשך****מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018 - המשך****עלויות חוזה**

עלויות תוספתיות של השגת חוזה עם לקוח כגון עמלות מכירה לסוכנים, מוכרות כנס כפי שצוי כי הקבוצה תשיב עלויות אלו. עלויות להשגת חוזה שהיו מתהוות ללא קשר אם החוזה הושג מוכרות כהוצאה בעת התהוותן, אלא אם ניתן לחייב את הלקוח בגין עלויות אלה.

עלויות שהתהוו לקיום חוזה עם לקוח אשר אינן בתחולה של תקן אחר, מוכרות כנס כאשר הן: מתייחסות במישרין לחוזה שהקבוצה יכולה להיות באופן ספציפי; הן מייצרות או משפרות את משאבי הקבוצה שישמשו לקיום מחויבות ביצוע בעתיד; וכן צפוי שהעלויות יושבו. בכל מקרה אחר, עלויות כאמור מוכרות כהוצאה בעת התהוותן.

עלויות שהיוונו כנס מופחתות לדוח רווח והפסד על בסיס שיטתי שהינו עקבי עם ההעברה של הסחורות או השירותים אליהם מתייחס הנכס.

בכל תקופת דיווח הקבוצה בוחנת האם הערך בספרים של הנכס שהוכר כאמור עולה על יתרת הסכום של התמורה שהישות מצפה לקבל בתמורה לסחורות או שירותים אליהם מתייחס הנכס, בניכוי העלויות המתייחסות במישרין להספקת סחורות או שירותים אלה אשר לא הוכרו כהוצאות, ובמידת הצורך, מוכר הפסד מירידת ערך ברווח או הפסד.

במסגרת עלויות החוזה החברה כוללת רק את מרכיב עמלת הסוכנים המתייחס להשגת ההסכם, ולא סכומים אחרים המשולמים לסוכנים כנגד שירותים הניתנים על ידם לאחר השגת ההסכם.

אחריות

לצורך ההערכה האם אחריות מספקת ללקוח שירות נפרד ולכן מהווה מחויבות ביצוע נפרדת, הקבוצה בוחנת, בין היתר, את המאפיינים הבאים: האם ללקוח יש את האפשרות לרכוש אחריות בנפרד; האם האחריות נדרשת על פי חוק; אורכה של תקופת כיסוי האחריות והמהות של הפעולות שהקבוצה מבטיחה לבצע במסגרת חוזה האחריות. במסגרת חוזים מול לקוחות, הקבוצה מספקת שירותי אחריות ללקוחות בהתאם לחוזה, הוראות החוק או לפי המקובל בענף. שירותי האחריות ניתנים על מנת להבטיח את טיב העבודה ועמידה במפרט שהוסכם בין הצדדים ואינם מהווים שירות נוסף שניתן ללקוח. לפיכך, הקבוצה לא מזהה את האחריות כמחויבות ביצוע נפרדת אלא מטפלת בה בהתאם להוראות IAS 37 ומכירה בהפרשה לאחריות לפי אומדן עלות השירותים האמורים.

שינויים בחוזה

שינוי חוזה הוא שינוי בתחולה או במחיר (או שניהם) של חוזה שאושר על ידי הצדדים לחוזה. שינוי חוזה יכול להיות מאושר בכתב או להשתמע מפרקטיקות עסקיות נהוגות. שינוי חוזה עשוי להתקיים גם במקרים שבהם לצדדים לחוזה יש מחלוקת לגבי התחולה או המחיר (או שניהם) של השינוי או שהצדדים אישרו את השינוי בתחולה של החוזה אך טרם קבעו את השינוי המקביל במחיר.

במקרים בהם שינוי החוזה טרם אושר על ידי הצדדים, הקבוצה ממשיכה להכיר בהכנסות בהתאם לחוזה הקיים, ללא התחשבות בשינוי החוזה, עד למועד ששינוי החוזה מאושר או כאשר שינוי החוזה ניתן לאכיפה משפטית.

הקבוצה מטפלת בשינוי חוזה כהתאמה של החוזה הקיים מאחר ויתרת הסחורות או השירותים לאחר שינוי החוזה אינם נפרדים ולכן מהווים חלק ממחויבות ביצוע אחת אשר מקוימת באופן חלקי במועד שינוי החוזה. השפעת השינוי על מחיר העסקה ועל מידת ההתקדמות לקראת קיום מלא של מחויבות הביצוע מוכרת כתיאום להכנסות (גידול או קיטון) במועד שינוי החוזה, כלומר על בסיס עדכון מצטבר (catch-up basis).

נכס חוזה והתחייבות חוזה

נכס חוזה (בדוחות אלו הכנסות לקבל) מוכר כאשר לקבוצה קיימת זכות לתמורה עבור סחורות או שירותים שהקבוצה העבירה ללקוח כאשר זכות זו מותנית בגורם אחר מאשר חלוף הזמן, לדוגמה בביצועים העתידיים של הקבוצה. נכסי החוזה מסווגים לסעיף חייבים כאשר הזכויות לקבלתם הופכות להיות בלתי מותנות.

התחייבות חוזה (בדוחות אלו מקדמות ממזמיני עבודות) מוכרת כאשר הקבוצה מחויבת להעביר סחורות או שירותים ללקוח שבגינם היא קיבלה תמורה (או שחל מועד פירעונו של הסכום) מהלקוח.

קיזוז נכס חוזה והתחייבות חוזה

נכס והתחייבות בגין אותו חוזה מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי. אולם, נכס והתחייבות חוזה הנובעים מחוזים שונים מוצגים בברוטו בדוח על המצב הכספי.

מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018**(1) הכנסות מביצוע עבודות**

ההכנסה מעבודות על-פי חוזה ביצוע מוכרת על-פי שיטת שיעור ההשלמה כאשר מתקיימים כל התנאים הבאים: ההכנסות ידועות או ניתנות לאומדן מהימן, גביית ההכנסות צפויה, העלויות הכרוכות בביצוע העבודה ידועות או ניתנות לאומדן מהימן, לא קיימת אי ודאות מהותית באשר ליכולת החברה להשלים את העבודה ולעמוד בתנאים החוזיים עם הלקוח ושיעור ההשלמה ניתן לאומדן מהימן. שיעור ההשלמה נקבע על בסיס העלות בפועל מול העלות הכוללת החזויה, מלבד מקרים בהם החברה עדיין לא השיגה אבני דרך מסוימות הנקבעות בחוזה. לגבי עבודות שבהן צפוי הפסד נזקפת הפרשה למלוא ההפסד הגולמי הצפוי.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**י. הכרה בהכנסות – המשך****מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018 - המשך****(2) מכירות מוצרים**

ההכנסה ממכירת סחורות במהלך העסקים הרגיל נמדדת על פי השווי ההוגן של התמורה שנתקבלה או העומדת להתקבל, בניכוי החזרות והנחות, הנחות מסחריות והנחות כמות. במקרים בהם תקופת האשראי היא קצרה ומהווה את האשראי המקובל בענף התמורה העתידית אינה מהוונת.

הקבוצה מכירה בהכנסה כאשר קיימת ראייה משכנעת (בדרך כלל ביצוע של הסכם מכירה) שהסיכונים המשמעותיים וההנאות מהבעלות על הסחורה עוברים לקונה, קבלת התמורה צפויה, קיימת אפשרות להעריך באופן מהימן את אפשרות החזרת הסחורה והעלויות שהתהוו או שיתהוו בגין העסקה ניתנות לאמידה באופן מהימן, כאשר אין להנהלה מעורבות נמשכת עם הסחורה וכן כאשר ההכנסה ניתנת למדידה באופן מהימן. אם צפוי כי תוענק הנחה וסכומה ניתן למדידה באופן מהימן, ההנחה מנוכה מההכנסה ממכירת הסחורות.

עיתוי העברת הסיכונים והתשואות משתנה בהתאם לתנאים הספציפיים של חוזה המכירה. לגבי מכירת מוצרים בישראל, העברת הסיכונים והתשואות מתקיימת, בדרך כלל, כאשר המוצרים מגיעים למחסניו של הלקוח, ואולם לגבי משלוחים בינלאומיים מסוימים מתקיימת ההעברה כאשר הסחורה מועמסת על כלי התחבורה של המוביל. ההכנסות ממכירת מוצרים נרשמות בעת המשלוח ללקוח עם העברת הסיכונים והגמולים העיקריים הכרוכים בבעלות על המוצרים הנמכרים.

(3) כאשר תוצאת עסקה הכרוכה באספקת שירותים ניתנת לאמידה באופן מהימן, ההכנסות הקשורות לעסקה מוכרות בהתאם לשיטת שיעור ההשלמה המחושב בהתייחס לסקירת העבודה שבוצעה. על-פי שיטה זו, ההכנסות מוכרות בתקופות הדיווח שבהן סופקו השירותים. במקרה שתוצאת החוזה אינה ניתנת למדידה באופן מהימן, ההכנסות מוכרות רק במידה שניתן להשיב את ההוצאות שהתהוו.

(4) הכנסות מתמלוגים מוכרות על בסיס מצטבר בהתאם למהות ההסכם הרלוונטי.

(5) הכנסות משכירות נזקפות לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות.

יא. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה באופן מהימן, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות.

החברה אחראית לגבי טיב המוצרים שנמכרו ללקוחות או לטיב העבודות שבוצעו עבורם לתקופות של שנה עד עשר שנים לאחר אספקתם או השלמתם. לכיסוי ההתחייבויות כאמור נכללת בדוחות הכספיים הפרשה הנקבעת על בסיס הערכת ההנהלה, לאור ניסיון העבר.

הקבוצה מכירה בנכס שיפוי אם, ורק אם, וודאי למעשה (Virtually Certain) שהשיפוי יתקבל אם הקבוצה תסלק את המחויבות. הסכום שמוכר בגין השיפוי אינו עולה על סכום ההפרשה.

הפרשה לאחריות

הפרשה לאחריות ותיקונים בגין מוצרים ועבודות שנמסרו ללקוחות מחושבת בהתאם להערכת הנהלת החברה ובהתבסס על ניסיון העבר והערכות הנדסיות.

חוזים מכבידים

כאשר צפוי שהעלויות הבלתי נמנעות בגין החוזה יעלו על ההטבות הצפויות להתקבל מהחוזה, מוכרת הפרשה לחוזה מכביד. ההפרשה נמדדת על פי הנמוך מבין הערך הנוכחי של העלות החזויה לביטול החוזה, והערך הנוכחי של העלויות הבלתי נמנעות (נטו מההכנסות) להמשך קיום החוזה. עלויות בלתי נמנעות הינן עלויות שהחברה אינה יכולה להימנע מהן מכיוון שהיא כפופה לחוזה.

מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018

כאשר צפוי כי סך עלויות החוזה יעלה על סך הכנסות החוזה, יש להכיר בהפסד החזוי כתוצאה מיידיית.

הסכום של הפסד כזה נקבע מבלי להתחשב בגורמים הבאים:

(א) אם התחילה העבודה בהקשר לחוזה;

(ב) שלב ההשלמה של הפעילות בהקשר לחוזה;

(ג) הסכום של הרווחים שחזויים להיווצר בגין חוזים אחרים שאינם מטופלים כחוזה הקמה אחד.

הפסדים צפויים מחוזה מזוהים בהתייחס לעלויות חוזה צפויים, קרי כלל העלויות להשלמת החוזה (כולל העמסת עלויות עקיפות).

בטרם מוכרת ההפרשה, מכירה הקבוצה בירידת ערך של הנכסים הקשורים לאותו חוזה.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

יב. הנחות מספקים וקבלני משנה

הנחות המתקבלות מספקים וקבלני משנה אשר לגביהן לא מחויבת החברה לעמוד ביעדים מסוימים נכללות בדוחות הכספיים עם ביצוע הרכישות היחסיות המזכות את החברה בהנחות האמורות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**יג. הוצאות פרסום**

הוצאות פרסום נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

יד. מענקים ממשלתיים

מענקי ממשלה בלתי מותנים מוכרים לראשונה בשווי הוגן כאשר קיים ביטחון סביר שהם יתקבלו והקבוצה תעמוד בתנאים המזכים בקבלתם. מענקים מהמדען הראשי המתקבלים כפיצוי על הוצאות בהן נשאה הקבוצה מוצגים כהפחתה מהוצאות מחקר ופיתוח. מענקי ממשלה המתקבלים לצורך רכישת נכס או בגין עלויות פיתוח שהונו, מוצגים בניכוי מהנכס המתייחס ונזקפים לדוח רווח והפסד באופן שיטתי, לאורך תקופת החיים השימושיים של הנכס.

טו. הכנסות והוצאות מימון

הכנסות מימון כוללות הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו, הכנסות מדיבידנדים ושינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לקבוצה הזכות לקבלת התשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה הקבוצה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד כוללים גם הכנסות מדיבידנדים וריביות. הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית בגין הלוואות שנתקבלו ואגרות חוב שהונפקו, שינויים בשווי ההוגן של תמורה מותנית במסגרת צירוף עסקים, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד והפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים (למעט הפסדים בגין ירידת ערך לקוחות המוצגים במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות).

בדוחות על תזרימי מזומנים, ריבית שהתקבלה ודיבידנדים שהתקבלו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות השקעה. ריביות ששולמו ודיבידנדים ששולמו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון.

רווחים והפסדים מהפרשי שער המתייחסים לנכסים וההתחייבויות התפעוליות מוצגים במסגרת הרווח הגולמי, ורווחים והפסדים מהפרשי שער הקשורים לפעילויות מימון והשקעה מוצגים כחלק מהוצאות והכנסות מימון, כתלות בתגודות שער החליפין, וכתלות בפוזיציה שלהן (רווח או הפסד בנטו).

טז. ירידת ערך נכסים**(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2018****נכסים פיננסיים ונכסי חוזה**

הקבוצה מכירה בהפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות המופחתת;

- נכסי חוזה (כהגדרתם ב-IFRS 15);

הקבוצה בחרה למדוד את ההפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין לקוחות ונכסי חוזה לאורך כל חיי המכשיר.

מדידת הפסדי אשראי חזויים

הפסדי אשראי חזויים מהווים אומדן משוקלל-הסתברויות של הפסדי אשראי. הפסדי אשראי נמדדים לפי הערך הנוכחי של הפער בין תזרימי המזומנים שהקבוצה זכאית להם לפי החוזה לבין תזרימי המזומנים שהקבוצה צופה לקבל.

הפסדי האשראי החזויים מהווים לפי שיעור הריבית האפקטיבית של הנכס הפיננסי.

נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי

נכס פיננסי הינו פגום עקב סיכון אשראי כאשר התרחש אחד, או יותר, מהאירועים שיש להם השפעה שלילית על תזרימי המזומנים העתידיים שנאמדו בגין נכס פיננסי זה.

ראיה שנכס פיננסי הינו פגום כוללת את האירועים הבאים:

- קושי פיננסי משמעותי של המנפיק או הלווה;
- הפרה של חוזה, כגון אירוע כשל או אירוע פיגור בתשלומים;
- ארגון מחדש של הלוואה או תשלום המגיע לקבוצה בתנאים אשר הקבוצה לא הייתה שוקלת במקרים אחרים;
- צפוי שהלווה יגיע לפשיטת רגל או לשינוי מבני פיננסי אחר; או
- היעלמות שוק פעיל לנכס פיננסי עקב קשיים פיננסיים;

הצגת ההפרשה להפסדי אשראי חזויים בדוח על המצב הכספי

הפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין נכס פיננסי הנמדד בעלות מופחתת, מוצגת בניכוי מהערך בספרים ברוטו של הנכס הפיננסי.

מחיקה

הערך בספרים ברוטו של נכס פיננסי נמחק במלואו או בחלקו כאשר אין ציפיות סבירות להשבה. זה בדרך כלל המקרה כאשר הקבוצה קובעת כי לחייב אין נכסים או מקורות הכנסה שעשויים להניב תזרימי מזומנים מספיקים על מנת לשלם את הסכומים הכפופים למחיקה. עם זאת, נכסים פיננסיים שנמחקו עשויים עדיין להיות כפופים לפעולות אכיפה על מנת לקיים את נהלי הקבוצה להחזר סכומים. מחיקה מהווה אירוע גריעה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**טז. ירידת ערך נכסים - המשך****(2) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018****(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים**

ירידת ערך של נכס פיננסי שאינו מוצג בשווי הוגן דרך רווח והפסד נבחנת כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לכך שאירוע הפסד התרחש לאחר מועד ההכרה לראשונה בנכס ואירוע הפסד זה השפיע באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים של הנכס הניתן לאמידה מהימנה.

ראייה אובייקטיבית לכך שחלה ירידת ערך של נכסים פיננסיים עשויה לכלול:

- הפרת חוזה על ידי חייב;
- ארגון מחדש של סכום המגיע לקבוצה בתנאים אשר הקבוצה לא הייתה שוקלת במקרים אחרים;
- קיום סממנים לכך שחייב או מנפיק חוב יפשוט רגל;
- שינויים שליליים בסטטוס התשלומים של לווים;
- שינויים בסביבה הכלכלית שמעידים על חדלות פירעון של מנפיקי חוב או היעלמות שוק פעיל עבור נייר ערך;
- מידע נצפה שמצביע על כך שקיימת ירידה הניתנת למדידה בתזרים מזומנים צפוי מקבוצה של נכסים פיננסיים.

ראיות לירידת ערך של מכשירי חוב

הקבוצה בוחנת ראיות לירידת ערך לגבי הלוואות, יתרות לקוחות, הכנסות לקבל וחייבים אחרים הן ברמת הנכס הבודד והן ברמה קולקטיבית. יתרות הלקוחות, ההלוואות, החייבים וההכנסות לקבל שהינן משמעותיות באופן פרטני נבחנות ספציפית לירידת ערך. יתרות אלה אשר בגין לא זוהתה ירידת ערך ספציפית מקובצות יחדיו ולגביהן נבחנת קיומה של ירידת ערך קולקטיבית במטרה לאתר ירידת ערך שהתרחשה וטרם זוהתה. לגבי יתרות הלקוחות, ההלוואות, החייבים וההכנסות לקבל שאינן משמעותיות באופן פרטני, מבוצעת בחינה קולקטיבית לירידת ערך על ידי קיבוצן בהתאם למאפייני סיכון דומים.

בבחינה קולקטיבית של ירידת ערך הקבוצה עושה שימוש במגמות היסטוריות של ההסתברות להפרה, עיתוי קבלת ההחזר וסך ההפסד בפועל, בהתאם לשיקול דעת ההנהלה בדבר השאלה האם ההפסדים בפועל צפויים להיות גדולים או קטנים יותר בהשוואה להפסדים העולים מהמגמות ההיסטוריות לאור המצב הכלכלי ותנאי האשראי הקיימים.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי, הנמדד בעלות מופחתת, מחושב כהפרש בין ערך הנכס בספרים לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, מהוון בשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס. הפסדים נזקים לדוח רווח והפסד ומוצגים כהפרשה להפסד כנגד יתרת הנכס הפיננסי הנמדד בעלות מופחתת. הכנסות ריבית בגין נכסים שערכם נפגם מוכרות באמצעות שימוש בשיעור הריבית ששימש להיוון תזרימי המזומנים העתידיים לצורך מדידת ההפסד מירידת ערך.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מבטל כאשר ניתן ליחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך (כגון פירעון על ידי החייב). ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד.

(2) נכסים שאינם פיננסיים**עיתוי בחינת ירידת הערך**

הערך בספרים של הנכסים הלא פיננסיים של החברה, למעט נכסי מיסים נדחים, נבדק בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. באם קיימים סימנים כאמור, מחושב אומדן של סכום בר ההשבה של הנכס. בתקופות עוקבות למועד ההכרה לראשונה, מבצעת החברה, אחת לשנה בתאריך קבוע עבור כל נכס, הערכה של סכום בר ההשבה של נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או שאינם זמינים לשימוש או באופן תכוף יותר, אם קיימים סימנים לירידת ערך.

קביעת יחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים אחרים ובקבוצות נכסים אחרים ("יחידות מניבות מזומנים").

מדידת סכום בר השבה

סכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו (שווי הוגן, בניכוי הוצאות מכירה). בקביעת שווי השימוש, מהוונת החברה את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתחייבים לנכס.

הקצאת מוניטין ליחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך של מוניטין, יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין יקובצו כך שהרמה בה תיבחן ירידת הערך תשקף את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי.

נכסי מטה החברה

נכסי מטה החברה אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים. במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת ערך בכס השייך למטה החברה, נקבע סכום בר השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**טז. ירידת ערך נכסים - המשך****(2) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים - מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2018 – המשך****(2) נכסים שאינם פיננסיים - המשך****הכרה בהפסד מירידת ערך**

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים אליה הנכס משתייך עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מוניטין אינו מבוטל. כאשר לנכסים אחרים, הפסדים מירידת ערך שהוכרו בתקופות קודמות נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת הערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

(3) השקעה בחברות כלולות ועסקאות משותפות

השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת נבחנת לירידת ערך, כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך (כמפורט בסעיף (1) לעיל).

מוניטין המהווה חלק מחשבון השקעה בחברות כלולות אינו מוכר בנפרד, ולכן אינו נבחן בנפרד בבחינת ירידת ערך. לחילופין, נבחנת ירידת ערך ביחס להשקעה בכללותה, וזאת כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך.

במידה וקיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על כך שיתכן שנפגם ערכה של ההשקעה, הקבוצה מבצעת הערכה של סכום בר ההשבה של ההשקעה שהינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו שלה. בקביעת שווי שימוש של השקעה בחברה כלולה הקבוצה אומדת את חלקה בערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, אשר חזוי שיופקו על ידי החברה הכלולה, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה הכלולה והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקף כחלק מרווח/הפסד חברות מוחזקות המטופלות לפי שווי מאזני בדוח רווח והפסד. הפסד מירידת ערך אינו מוקצה לנכס כלשהו, לרבות למוניטין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת.

הפסד מירידת ערך יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך.

יז. חכירות**מדיניות חשבונאית המיושמת החל מיום 1 בינואר 2019****(1) קביעה אם הסדר מכיל חכירה**

במועד ההתקשרות בחכירה, הקבוצה קובעת אם ההסדר הוא חכירה או מכיל חכירה, תוך בחינה האם ההסדר מעביר זכות לשלוט בשימוש בנכס מזוהה לתקופת זמן בתמורה לתשלום. בעת ההערכה האם הסדר מעביר את הזכות לשלוט בשימוש בנכס מזוהה, הקבוצה בוחנת האם לאורך תקופת החכירה יש לה את שתי הזכויות הבאות:

- (א) הזכות להשיג למעשה את כל ההטבות הכלכליות משימוש בנכס המזוהה; וכן
- (ב) הזכות לכוון את השימוש בנכס המזוהה.

עבור חוזי חכירה הכוללים רכיבים שאינם רכיבי חכירה, כגון שירותים או תחזוקה, הקשורים לרכיב חכירה, הקבוצה בחרה להפריד רכיבים אלו, במידה וניתן, ולא להתייחס לרכיבים אלו כחלק מהחכירה.

(2) נכסים חכורים והתחייבויות בגין חכירה

חוזים המקנים לקבוצה שליטה בשימוש בנכס בגין חכירה במשך תקופת זמן עבור תמורה, מטופלים כחכירות. בעת ההכרה לראשונה הקבוצה מכירה בהתחייבות בסכום הערך הנוכחי של תשלומי החכירה העתידיים (תשלומים אלו אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים מסוימים), ובמקביל מכירה הקבוצה בנכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין חכירה, מותאם בגין תשלומי חכירה ששולמו מראש או שנצברו, ובתוספת עלויות ישירות שהתהוו בחכירה.

מכיוון ששיעור הריבית הגלום בחכירות הקבוצה לא ניתן לקביעה בנקל, הקבוצה משתמשת בשיעור הריבית התוספתי של הקבוצה (החוכר).

לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס זכות שימוש בהתאם למודל העלות, ומופחת לאורך תקופת החכירה או אורך חייו השימושיים של הנכס כמוקדם מבניהם.

הקבוצה בחרה ליישם את ההקלה הפרקטית לפיה חכירות לטווח קצר של עד שנה או חכירות בהן נכס הבסיס הוא בעל ערך נמוך, מטופלות באופן בו דמי החכירה נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה, ללא הכרה בנכס ו/או התחייבות בדוח על המצב הכספי.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**יז. חכירות - המשך****(3) תקופת החכירה**

תקופת החכירה נקבעת כתקופה שבה החכירה אינה ניתנת לביטול, יחד עם תקופות המכוסות על ידי אופציה להאריך או לבטל את החכירה אם ודאי באופן סביר שהחוכר יממש או לא יממש את האופציה, בהתאמה.

(4) תשלומי חכירה משתנים

תשלומי חכירה משתנים שתלויים במדד או בשער, נמדדים לראשונה על ידי שימוש במדד או בשער הקיים במועד תחילת החכירה ונכללים במדידה של התחייבות החכירה. כאשר חל שינוי בתזרים המזומנים של דמי חכירה עתידיים הנובע מהשינוי במדד או בשער, יתרת ההתחייבות מעודכנת כנגד נכס זכות השימוש.

(5) הפחתת נכס זכות שימוש

לאחר מועד תחילת החכירה, נכס זכות שימוש נמדד בשיטת העלות, בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפסדים מירידות ערך שנצברו ומתואם בגין מדידות מחדש של ההתחייבות בגין החכירה. הפחת מחושב על בסיס קו-ישר על פני אורך החיים השימושיים או תקופת החכירה החוזית, כמוקדם מבניהם כדלקמן:

• מבנים	2.5-15 שנים
• תוכנות	7 שנים
• כלי רכב	3 שנים

(6) הערכה מחדש של התחייבות בגין חכירה

בעת התרחשות אירוע משמעותי או שינוי משמעותי בנסיבות אשר בשליטת הקבוצה ואשר השפיע על ההחלטה אם ודאי באופן סביר שהקבוצה תממש אופציה, שלא נכללה קודם לכן בקביעת תקופת החכירה, או לא תממש אופציה שנכללה קודם לכן בקביעת תקופת החכירה, הקבוצה מודדת מחדש את התחייבות החכירה בהתאם לתשלומי החכירה המעודכנים תוך שימוש בריבית היוון מעודכן. השינוי בערך בספרים של ההתחייבות מוכר כנגד הנכס זכות שימוש, או מוכר ברווח והפסד אם הערך בספרים של נכס זכות השימוש הופחת במלואו.

(7) תיקוני חכירה

הקבוצה מטפלת בתיקון כחכירה נפרדת במקרים בהם תיקון חכירה מגדיל את היקף החכירה על ידי הוספת זכות להשתמש בנכס בסיס אחד או יותר, וכן התמורה בגין החכירה גדלה בסכום התואם את המחיר הנפרד עבור הגידול בהיקף ותיאומים מתאימים כלשהם למחיר נפרד זה, על מנת לשקף את הנסיבות של החוזה. ביתר המקרים, במועד התחילה של תיקון החכירה, הקבוצה מקצה את התמורה בחוזה המעודכן בין רכיבי החוזה, קובעת את תקופת החכירה המתוקנת ומודדת את התחייבות החכירה על ידי היוון תשלומי החכירה המעודכנים באמצעות שיעור היוון מעודכן.

עבור תיקוני חכירה שמקטינים את היקף החכירה, הקבוצה מכירה בקיטון בערך בספרים של נכס זכות השימוש על מנת לשקף את הביטול החלקי או המלא של החכירה, ומכירה ברווח או הפסד הנובע מהפער בין הקיטון בנכס זכות השימוש למדידה מחדש של ההתחייבות בגין החכירה ברווח והפסד. עבור תיקוני חכירה אחרים, הקבוצה מודדת מחדש את ההתחייבות בגין חכירה כנגד נכס זכות השימוש.

מדיניות חשבונאית שיושמה בתקופות שקדמו ליום 1 בינואר 2019**נכסים חכורים**

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות מרשות מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושאת החברה באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים ומוכרת התחייבות בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימאליים העתידיים.

לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה. יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים בדוח על המצב הכספי של הקבוצה. בחכירה של קרקע ומבנים, מרכיבי הקרקע והמבנים נבחנים בנפרד לצרכי סיווג החכירות, כאשר שיקול משמעותי בסיווג מרכיב הקרקע הינו העובדה כי קרקע בדרך כלל בעלת אורך חיים בלתי מוגדר.

תשלומי חכירה

תשלומים במסגרת חכירה תפעולית, למעט דמי חכירה מותנים, נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה. תמריצי חכירה שנתקבלו מוכרים כחלק בלתי נפרד מסך כל הוצאות החכירה לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה. תשלומי חכירה מינימאליים המשולמים במסגרת חכירה תפעולית, נזקפים עם התהוותם לרווח והפסד. תשלומי חכירה מינימאליים, המשולמים במסגרת חכירה מימונית, נחלקים בין הוצאות המימון לבין הפחתת יתרת ההתחייבות. הוצאת המימון מוקצית לכל תקופה מתקופת החכירה, כך שמתקבל שיעור ריבית תקופתית קבוע על היתרה הנותרת של ההתחייבות. תשלומי החכירה המינימאליים מתעדכנים, בגין דמי חכירה מותנים, כאשר ההתניה מתבררת.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**יז. חכירות - המשך****קביעה אם הסדר מכיל חכירה**

בתחילת ההסדר או בעת בחינתו מחדש, הקבוצה קובעת אם הסדר הוא חכירה או אם הוא מכיל חכירה. הסדר הוא חכירה או מכיל חכירה אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

- קיום ההסדר תלוי בשימוש בנכס או בנכסים ספציפיים; וכן
- ההסדר מכיל זכות לשימוש בנכס

תשלומים ותמורה אחרת שנדרשים לפי ההסדר מופרדים בתחילת ההסדר או בעת הבחינה מחדש לתשלומים עבור החכירה ולרכיבים אחרים על בסיס השווי ההוגן היחסי שלהם.

יח. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח בסיסי ומדולל למניה לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך השנה, לאחר התאמה בגין מניות באוצר.

יט. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן:

(1) ביום 5 באוגוסט 2004 קיבלה הממשלה החלטת לפיה התקינה החשבונאית הכללית לגבי חברות ממשלתיות הינה של הסקטור הפרטי. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות, הינה בנוסף לתקינה של הסקטור הפרטי או כהרחבה או בחידוד של נושאים ספציפיים לחברות ממשלתיות כמפורט בחוזרי רשות החברות. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות תתבצע בהתאם לחוק. הרשות תמשיך להסתייע בצוותים המקצועיים שהוקמו על ידה לצורך זה.

(2) "נקבעו לחברה ממשלתית יעדים. תכלול החברה בדוחות הכספיים מידע כספי מהותי הרלוונטי למדינה וליתר המשתמשים בהם לצורך קבלת החלטות כלכליות" – למיטב ידיעת הנהלת החברה לא נקבעו לה יעדים כאמור.

(3) במסגרת הסכם מעבר לחברה, ולאור הוראות חוק החברות הממשלתיות ומדיניות רשות החברות הממשלתיות המתוארת להלן, החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך מחויבת החברה לחלק דיבידנד שנתי לבעלי המניות, בסכום שלא יפחת מ- 50% מהרווח הנקי השנתי של החברה (לרבות בגין רווחי הון). החברה אינה מחויבת לחלק דיבידנדים מרווחים שנצברו עד לאותו מועד, אלא מרווחי הון ובנסיבות שהוגדרו בהסכם המעבר לחברה.

חוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2005 (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, תיקן את סעיף 33 לחוק החברות הממשלתיות כך שהחלטת דירקטוריון בדבר ייעוד רווחים של חברה ממשלתית, לרבות בדבר חלוקה כהגדרתה בחוק החברות, טעונה אישור רשות החברות. חלקה רשות החברות על החלטת הדירקטוריון, כי אז חברה מסוגה של החברה (כל עוד היא אינה חברה בהפרטה) תפעל על פי החלטת רשות החברות (היכולה להשתנות מעת לעת) ביחס לייעוד רווחים לתשלומי דיבידנדים, משנת 1995 ואילך, קובעת שיש לחלק דיבידנד מרווחים שוטפים בגובה של 50% מהרווח השוטף. לעניין דיבידנדים מרווחים צבורים, לגבי כל חברה רלוונטית תוגש דרישה ספציפית תוך התחשבות בהוראות מסמכי יסוד החברה, הוראות כל דין ונתונים רלוונטיים מהדוחות הכספיים ומחוץ להם. לעניין עדכון מדיניות חלוקת הדיבידנד בגין הרווחים שיצברו החל משנת 2011 ואישור חלוקת דיבידנד נוסף בשנת 2013 ובשנת 2019, ראה באור 22 לדוחות הכספיים.

(4) החברה נדרשת לפעול להתאמת יתרות מלאה עם המדינה, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות. לא התקבלו אישורי יתרה בכתב מהגורמים המוסמכים, כאמור לעיל, תיתן לכך החברה גילוי בדוחותיה. נשלחו בקשות לאישורי יתרה לחברות ממשלתיות במהלך הכנת הדוחות הכספיים השנתיים, בקשות אלו לא נענו בשלמות. מנסיון העבר אין בקשות אלו נענות ע"י משרד הביטחון. לחברה אמצעי בקרה חליפיים למעקב אחר גביית חשבונות ותשלומים מול משרד הביטחון. להערכת הנהלת החברה אין חובות מהותיים במחלוקת עם החברות הממשלתיות ועם משרד הביטחון.

(5) החברה תוודא את תקינות רישום זכויות החברה והמדינה בנכסי החברה ובנכסי המדינה המוחזקים או המופעלים על ידה, וייתן לכך גילוי בדוחות הכספיים. - ראה באור 11 לדוחות הכספיים. במהלך דודש פברואר 2006 דיווחה החברה לרשות החברות הממשלתיות אודות נכסיה, מחויבויותיה וזכויות בנכסים אלו. להלן עיקרי הדיווח לרשות החברות:

א. זכויות החברה בנכסים: זכות שכירות באזור חיפה לתקופה של 10 שנים ואופציה לחידוש לתקופה בת 10 שנים נוספות (כ- 6,859 דונם). בצפון הארץ ובמרכזה זכות חכירה ל 49 שנים בתוספת אופציה הארכה ל-49 שנים נוספות (כ- 4,766 דונם). בדרום הארץ המקרקעין בבעלות המדינה (כ- 1,453 דונם). זכויות אלו נוצרו במועד הסכמי המעבר לחברה.

ב. בנוסף, החל משנת 2016, לחברה זכות שכירות באזור נוסף בצפון הארץ (כ- 5 דונם) לתקופה של 5 שנים, הכוללת תקופות אופציות עד לשנת 2035. בסוף שנת 2018 חתמה החברה על הסכמי שכירות נוספים במרכז הארץ. הסכם אחד החל מיולי 2019 לתקופה של 10 שנים הכולל תקופות אופציות עד לשנת 2039 (כ- 4.5 דונם), והסכם נוסף (כ- 1.2 דונם) החל ממאי 2019 לתקופה של 5 שנים, וכולל תקופות אופציות עד לשנת 2038, ובדרום הארץ (כ- 3 דונם) לתקופה של 3 ו-5 שנים, הכוללת תקופות אופציות עד לשנת 2038.

ג. חובות החברה בנכסים: בחיפה - החברה לא תהא רשאית למכור את הנכס אך קיימת זכות להשכרת מקרקעין לשימושים האופייניים לחברה, תשלום מיסים ואגרות. בצפון הארץ - תשלום דמי שכירות שנתיים, תשלום מיסים ואגרות, בדרום הארץ - חובות לאחזקת המתקנים בצורה תקינה ולא להעביר מתקנים אלו לצד ג'.

ד. זכויות המדינה בנכסים: למדינה זכות לבטל את הסכם שכירות המקרקעין בחיפה או חלקם על פי החלטת שר הביטחון בשל צרכי המשרד וזאת בהתראה של 18 חודשים מראש ומכל סיבה אחרת בהתראה של 5 שנים מראש. בכל הקשור בקרקעות הנותנות קיימות הגבלות של המדינה על העברת הזכויות ושינוי יעוד אותן קרקעות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך**יט. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן - המשך**

- ה. מחלוקות לגבי הנכסים: לגבי מקרקעין במרכז הארץ לא קיימת אפשרות לרישום זכות חכירה בטאבו בשל ייעוד הקרקע הנ"ל. בהתאם להחלטת הממשלה, מקדם משרד הבטחון תוכנית מפורטת המשנה את ייעודו של המתחם לשטחי מגורים, מבני ציבור ותעסוקה.
- נערכה תוכנית מפורטת לפיה יוקצה שטח בניה חליפי. התוכנית נדונו בוועדה המחוזית לתכנון ולבניה והשגות החברה לתוכנית הוגשו. הוגשה עתירה מינהלית כנגד החלטת הוועדה המחוזית.
- ביום 5 בנובמבר 2018 התקבל מכתב חתום על ידי מנכ"ל משרד האוצר ומשרד הבטחון המורה לחברה על פינוי המתחם תוך 3 שנים. הוכן דוח שמאי המציג כי טבלת החלוקה שהוכנה ע"י שמאי רמ"י אינה מאוזנת ופוגעת באופן מובהק בזכויותיה של החברה במתחם.
- ביום 9 בדצמבר 2018, הועברה תשובת מנכ"ל רפאל למנכ"ל הבטחון ורמ"י, במכתב דוחה מנכ"ל רפאל את הודעת הפינוי.
- בפברואר 2019 התקבלה תשובת מנכ"ל רמ"י למנכ"ל רפאל. סוכם על הקמת צוות בראשות סמנכ"ל בכיר של החברה ומנהל אסטרטגי ברמ"י לבחינה משותפת של חלופות פינוי.
- ו. "חברה תיתן גילוי בדוחות הכספיים על הפסדים כספיים שנגרמו לחברה ולבעלי מניותיה, בשל נכסי מקרקעין שאינם משמשים באופן כלכלי לפעילות החברה" - למיטב ידיעת החברה אין לה הפסדים כספיים מהותיים כאמור.
- ז. "חברה תיתן גילוי בדוחות הכספיים על פעולת איתור זיהוי ורישום נכסים שנעשו בתקופה המדווחת ועל פעולות כאמור שיש לבצען וטרם בוצעו" - החברה מפעילה מערכת לניהול חשבונאי ולוגיסטי של נכסיה. בנוסף באופן שוטף מקיימת החברה מעקב אחר קבוצות ציוד מהותיות, בו מאותרים הנכסים ומבוצעים עדכונים על פי הצורך, בצורה כזו שכל נכס מנכסי החברה נדגם לפחות אחת ל-3 שנים.
- ח. "חברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים לערכם הכלכלי הנכון וההוגן של נכסים מהותיים, אשר אינם רשומים בערכם המלא כאמור בספרי החברה ובכלל זה בהתאם לשמאות או הערכות שווי שנעשו, או הערכות לצרכי ביטוח" - לחברה אין בשלב זה הערכות שווי חיצוניות נוספות, מעבר למצוין בביאור 11 לדוחות הכספיים.
- ט. הערכת שווי - ראה באור 11 לדוחות הכספיים.
- י. כללי דיווח ובקרה לגבי מקרקעין ומחוברים - הדיווחים בנושא מרוכזים על ידי ועדת האכלוס של החברה ונבדקים בדרגים המנהלתיים המתאימים.
- (6) נעשו שמאות או הערכות שווי מהותיות, לעניין הערך של פרטים בדוחות הכספיים, יצורפו השמאות או הערכות השווי המהותיות לדוחות הכספיים, ראה סעיפים 5' ו-5' ח' לעיל.
- (7) בדוחות הכספיים יצויין במפורש כי המצגים הכלולים הינם באחריות החברה בלבד ואין הם מחייבים את מדינת ישראל. ראה באור 1' לדוחות הכספיים.
- (8) חברה תיתן גילוי בדוחות הכספיים במסגרת הביאורים בנוגע למדיניות החשבונאית שנקטה בטיפול לגבי עסקאות ויתרות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות. המדיניות החשבונאית בה נוקטת החברה בקשר עם עסקאות רגילות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות, אינה שונה מהמדיניות החשבונאית הננקטת ביתר התקשרויותיה - בקשר עם הוראה זו ראה באורים 11 ו-24 לדוחות הכספיים.
- (9) בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שנקטו והמצגים שנתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון) התשס"ו - 2005 ולחוזר נכללו בדוחות אלו בעמודים 3-5 הצהרות מנהלים של האחראי על ענייני כספים בחברה, מנכ"ל החברה ויו"ר הדירקטוריון.
- (10) בהתאם לחוזר מיום 20 בדצמבר 2011 בנושא התחייבויות לסיום יחסי עובד מעביד ואקטואריה בדוחות הכספיים, נדרשה החברה לבצע מיפוי התחייבויות בגין זכויות עובדים ולהתקשר עם אקטואר חיצוני בלתי תלוי לביצוע חישוב אקטוארי של ההתחייבויות.
- לפרטים נוספים בדבר הערכה אקטוארית לזכויות עובדים - ראה באור 19 לדוחות הכספיים.
- בהתאם לחוזר, בוצע על ידי החברה מיפוי של ההתחייבויות בגין זכויות עובדים ומתקבלת הערכה אקטוארית של התחייבויות אלה למועדי הדוחות הכספיים החל מהדוחות ליום 31 בדצמבר 2012.
- בחודש דצמבר 2014 פרסמה רשות החברות הממשלתיות תיקון לחוזר מיום 20 בדצמבר 2011 אשר מחיל את עמדת רשות ניירות ערך בדבר קיומו של שוק עמוק באגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה בישראל.
- (11) בהתאם לחוזר מיום 2 ביוני 2013 בנושא מדיניות בונס בחברות ממשלתיות עסקיות, נדרשת החברה לעמוד בקריטריונים שנקבעו כתנאי סף לתשלום בונס וכן בקריטריונים נוספים בנוגע להיקף הבונס ואופן חלוקתו בין העובדים השונים. הוראות החוזר יחולו במועד פרסומו.
- להערכת הנהלת החברה, מדיניות הבונסים הנהוגה בחברה הינה בהתאם להוראות החוזר ולפיכך לא צפויה ליישום החוזר השפעה על הדוחות הכספיים. להרחבה ושינויים בקשר עם תגמול בכירים - ראה (14) להלן.
- (12) בחודש ספטמבר 2013 פרסמה רשות החברות חוזר חשבונאות וכספים 2013. החוזר כולל, בין השאר, מתכונת ודרישות גילוי בדוחות הכספיים.
- המתכונת ודרישות הגילוי הנדרשות בהתאם לחוזר ולכללי חשבונאות מקובלים נכללות בדוחות הכספיים ובביאורים הנלווים אליהם.
- (13) בחודש נובמבר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר עקרונות למודל תגמול ותמרוץ עובדים בכירים בחברות ממשלתיות (להלן - "החוזר"). מטרת החוזר הינה שיפור ביצועי החברה על ידי יצירת מתאם בין השגת יעדי החברה לבין תגמול העובדים הבכירים, שימור עובדים בכירים איכותיים ועידוד מצוינות בעבודה.
- החוזר כולל עקרונות לתשלום משתנה מבוסס ביצועים התלוי בעמידה ביעדי החברה, יעדי האגף ויעדי העובד והערכת העובדים בפילוג "פעמון". התגמול ינתן כמענק חד פעמי במכפלה של משכורות פנסיוניות ולא ישולמו בגינו הפרשות סוציאליות. כן, מפרט החוזר תנאי סף לתשלום התגמול, תקרת המענק לעובד בודד בהתאם למבחני איתנות פיננסית המפורטים בחוזר, המלצות ודוגמאות ליעדים ועוד. תכנית התגמול טעונה אישור מקדמי של רשות החברות והבאתה לאישור הדירקטוריון עד תום חודש ינואר של השנה העוקבת.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית – המשך

יט. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן - המשך

(14) בחודש יולי 2015 פרסמה רשות החברות חוזר עדכון וריכוז הנחיות לעבודת הדירקטוריון בחברה ממשלתית (להלן - "החוזר"). החוזר מעדכן חוזר שפורסם בנושא בחודש נובמבר 2003 וכולל הנחיות בקשר לאופן עבודת הדירקטוריון, אופן קבלת החלטות, קיום פרטיכלים, ועדות הדירקטוריון, הנחיות לגבי מינוי והחלפת דירקטורים, מעמד נציג רשות החברות בדירקטוריון, הנחיות בקשר למינוי יו"ר דירקטוריון, גמול דירקטורים ועוד. להערכת החברה, עבודת הדירקטוריון מתבצעת בהתאם להוראות החוזר וההנחיות לגבי גמול דירקטורים ודיווח שנתי בנושא יבוצעו בהתאם לחוזר.

(15) בחודש אוקטובר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר בנושא הוראות בדבר הגבלת תקופת כהונה של פקידים בכירים כהגדרתם בסעיף 32(א)(4) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 (להלן - "החוזר"). מטרת החוזר הינה יצירת מובילות ושימור מצוינות ומניעת קיבעון ארגוני באמצעות עידוד חדשנות וקידום מנהלים מדרגי הביניים. בהתאם לחוזר תקופת הכהונה של פקיד בכיר לא תעלה על חמש שנים, כשבסמכות הדירקטוריון להאריך את התקופה בשנתיים נוספות, והארכה לתקופה של עוד שנתיים נוספות תתאפשר רק במקרים חריגים וטעונה את אישור הדירקטוריון ומנהל רשות החברות. תקופת כהונתם של המבקר הפנימי והיועץ המשפטי נקבעה לשבע שנים. הוראות החוזר יחולו על פקידים בכירים, אשר נתמנו לתפקיד ממועד אימוץ ההוראות על ידי הדירקטוריון ואילך, ואשר מועסקים בחוזה עבודה אישי.

(16) בחודש אוקטובר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר בנושא מדיניות רשות החברות לעניין מתן התחייבות מראש לשיפוי נושאי משרה. בחודש פברואר 2017 פרסמה רשות החברות תיקון לחוזר זה.

באור 4 - מזומנים ושווי מזומנים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
939,135	607,845	במטבע ישראלי (1)
203,131	156,079	בדולר
183,830	330,784	במטבע חוץ אחר
1,326,096	1,094,708	

(1) ליום 31 בדצמבר 2019 כולל פיקדונות בסך של כ- 435 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 0.22%.
ליום 31 בדצמבר 2018 כולל פיקדונות בסך של כ- 847 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 0.3%-0.02%.

באור 5 - השקעות לזמן קצר

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,908	-	השקעות מוחזקות למסחר:
24,054	2,631	אגרות חוב ממשלתיות סחירות מוצגות לפי שווי שוק:
		בהצמדה למדד
		ללא הצמדה
410,771	12,877	אגרות חוב קונצרניות סחירות מוצגות לפי שווי שוק:
70,402	59,981	בהצמדה למדד
167,144	8,797	בהצמדה לדולר
520,715	59,266	ללא הצמדה
		מניות סחירות מוצגות לפי שווי שוק
84,330	95,614	השקעות בעלות מופחתת:
1,279,324	239,166	פיקדונות לזמן קצר (1)

(1) נושאים ריבית דולרית ששיעורה ליום 31 בדצמבר 2019 – 3.05%-2% (ליום 31 בדצמבר 2018 - 3%-1.2%).
באשר לשעבודים - ראה באור 21 ב'.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 6 - לקוחות

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,322,576	1,747,218	מערכת הבטחון (צד קשור)
463,349	314,627	לקוחות אחרים בארץ
1,261,638	1,299,991	לקוחות בחו"ל (במטבע חוץ, בעיקר דולר)
3,047,563	3,361,836	
(56,308)	(22,423)	בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים
2,991,255	3,339,413	

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 7 - הכנסות לקבל

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,430,290	1,733,761	מערכת הביטחון (צד קשור)
266,667	293,141	לקוחות אחרים בארץ
745,673	963,755	לקוחות בחו"ל
2,442,630	2,990,657	

יתרת הכנסות לקבל כוללת בעיקר הכנסות לקבל בגין עבודות בביצוע. יתרה זו כוללת גם יתרה בגין הכנסות לקבל ממכירת מוצרים ליום 31 בדצמבר 2019 בסך של 115,333 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2018 - 169,577 אלפי ש"ח).

ראה מידע נוסף לגבי שינויים ביתרת ההכנסות לקבל בבאור 25(א)(2).

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 8 - חייבים ויתרות חובה

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
387,165	287,770	נכס בגין עלויות להשגת חוזה
18,141	16,378	הוצאות מראש
536	525	יתרה בגין עסקאות עתידיות (1)
1,231	157	מענקים ממשלתיים לקבל
13	81,881	מס הכנסה - עודף מקדמות על הפרשות
21	58	מוסדות
7,571	7,755	אחרים
414,678	394,524	

(1) ראה גם באור 23 ג'-ד'.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 9 - מלאי

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
546,430	421,767
100,057	90,732
563,336	579,773
1,209,823	1,092,272

מלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים
חומרים
מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות

א. ההרכב

חברות כלולות ואחרות 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
818,701	1,419,229
171,501	146,800
(27,121)	(82,350)
(133,694)	(126,634)
-	4,462
(23)	768
829,364	1,362,275
24,914	19,820
854,278	1,382,095

השקעות
רווחים שנצברו ממועד הרכישה (בניכוי דיבידנדים)
התאמות מתרגום דוחות כספיים של חברות כלולות
בניכוי - הפרשה לירידת ערך השקעות
מיון מיסים בגין שותפות
אחרים

השקעות אחרות:
הלוואות ויתרות חובה לזמן ארוך - ראה ה' להלן

ב. התנועה בהשקעות בשנת 2019

חברות כלולות ואחרות אלפי ש"ח
854,278
600,528
(56,440)
(1,361)
1,211
(3,733)
(2,826)
(21,875)
7,060
4,462
791
1,382,095

היתרה ליום 1 בינואר 2019
תנועה במשך השנה:
השקעה במניות ובהלוואות
התאמות מתרגום דוחות כספיים של חברות כלולות
שערוך הלוואות דרך קרן הון
חלק החברה בקרן גידור ובחברות כלולות
פירעון הלוואות (כולל שערוך הלוואות), נטו
חלקה של החברה ברווחים (הפסדים), נטו (1)
דיבידנד וחלוקת רווחים מחברות כלולות
ביטול הפרשה לירידת ערך השקעה שנרשמה בשנים קודמות
מיון מיסים בגין שותפות
אחר

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

(1) לגבי הכללת תוצאות חלק החברה בשותפות גל-אל בדוח רווח והפסד - ראה ד' 6 להלן.

ג. הלוואות לחברות כלולות

31 בדצמבר		שיעור ריבית
2018	2019	ליום 31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
17,906	16,075	0%-3%, ליבור + 2.55%
3,008	1,745	4.5%
2,000	-	2.61%
2,000	2,000	
24,914	19,820	

הלוואות צמודות לדולר
הלוואות צמודות יורו
הלוואות שקליות
שטרי הון שקליים

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך**ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות****(1) אירונאוטיקס בע"מ**

בחודש ספטמבר 2019, השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת "אירונאוטיקס" (להלן – "החברה הנרכשת"), שנסחרה עד למועד הרכישה בבורסה בישראל. החברה הנרכשת עוסקת בעיקר בפיתוח וייצור מל"טים. עסקת הרכישה בוצעה יחד עם שותף עסקי (להלן – "השותף"), ומחיקת מניות החברה מהבורסה, באמצעות מנגנון מיזוג משולש הופכי.

עלות רכישת 50% ממניות החברה הנרכשת הסתכמה לסך של 421.1 מיליון ש"ח. לחברה קיימת אופציה לרכישת חלקו של השותף, בתקופה שהחל מתום שנה אחת ועד ארבע שנים לאחר מועד השלמת העסקה, אם שווי החברה הנרכשת, במועד מימוש האופציה, יהיה נמוך משוויה במועד ההשלמה. בנוסף, בתום ארבע שנים לאחר מועד השלמת העסקה, לחברה אופציה חד פעמית לרכישת חלק השותף (CALL), ולשותף אופציה חד פעמית לחייב את החברה לרכוש את חלקו (PUT), בהתאם לשווי ההוגן שיקבע בהערכת השווי.

האישור למימוש אופציית ה CALL כפוף לאישור דירקטוריון החברה, על פי המתווה שאושר על ידי הקבינט החברתי כלכלי.

החברה פנתה למעריך שווי חיצוני, לצורך הערכת שווי אופציית ה PUT. הערכת השווי בוצעה בהתאם למודל מונטה קרלו. שווי אופציית ה- PUT נכון ליום הרכישה הוערך ב 99 מיליון ש"ח. סכום זה התווסף לסעיף השקעות בחברות כלולות, ונכלל במסגרת ההתחייבות שאינן שוטפות. שווי אופציית ה- PUT ליום הדוח, הוערך ב 83.3 מיליון ש"ח. עדכון ערך האופציה ממועד הרכישה ליום הדוח נרשם בסעיף הכנסות מימון.

החברה נעזרת במעריך שווי חיצוני לביצוע עבודת הקצאת עלויות רכישה לצורך ייחוס עודפי עלות שנוצרו בביצוע רכישת מניות החברה הנרכשת. החברה לא השלימה את עבודת הקצאת עלויות הרכישה ולכן הייחוס בוצע באופן ארעי.

ההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(2) כנפית

בחודש ספטמבר 2019, השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת "כנפית", הממוקמת בצפון הארץ. חברת "כנפית" מפתחת ומייצרת מוצרים בחומרים מרוכבים ותשמש כקבלן משנה משמעותי בתחום זה למערכות רפאליות. תמורת הרכישה הסתכמה לסך של 63.8 מיליון ש"ח.

החברה ביצעה עבודת הקצאת עלות רכישה על ידי מעריך שווי חיצוני, לצורך ייחוס עודפי עלות שנוצרו בביצוע רכישת מניות החברה הנרכשת. בהתאם ל PPA הוקצו עודפי עלות בסך של כ 7.6 מיליון ש"ח (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודף עלות בסך 19.4 מיליון ש"ח נזקפה למוניטין. לאור עיכוב בקבלת הזמנה מהותית לאחר מועד הרכישה, בוצעה הפחתת מוניטין בסך 10 מיליון ש"ח.

ההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(3) שותפות התקני מצב מוצק - המ"מ

החברה ואלביט מערכות בע"מ שותפות בחלקים שווים בשותפות התקני מצב מוצק (להלן-"המ"מ"). המ"מ עוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק גלאי אינפרא אדום ודיודות לייזר. ההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני. במהלך שנת 2019 חולקו על ידי המ"מ לחברה רווחים בסך כולל של כ- 14.6 מיליון ש"ח.

(4) אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ

החברה ואלביט מערכות בע"מ שותפות בחלקים שווים בחברת אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ (להלן-"אופגל"). אופגל מפתחת, מייצרת ומוכרת מערכות אלקטרואופטיות. ההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(5) Ercas B.V. - חברה מאוחדת

החברה הקימה במהלך שנת 2004 את חברת Ercas B.V. (להלן: "ERCAS") כחברת החזקות המאוחדת בהולנד. החזקתה העיקרית של חברת ERCAS, היא חברת Dynamit Nobel Defence (להלן: "DND") שמטרתה להרחיב תחום עסקים מסוים. כמו כן מחזיקה ERCAS 20% בחברת יורוספיין אשר נועדה להרחיב תחום עסקים נוסף מחוץ לישראל. פעילותה השיווקית של ERCAS מבוצעת מברטינה.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2011 רכשה חברת ERCAS את חברת PAP - חברה בת בבעלות מלאה בספרד תמורת כ-1.4 מיליון ש"ח. חברת PAP עוסקת בשיווק עמדות נשק ובמתן שירותי תמיכה ותחזוקה ללקוחות. בנוסף הוזרמו במהלך השנים 2011 ועד ליום 31 בדצמבר 2018 ע"י ERCAS ל-PAP כ-2.7 מיליון יורו נוספים כהשקעה בהון. חברת PAP אינה מאוחדת בדוחות הכספיים עקב חוסר מהותיות וההשקעה בה מטופלת לפי שיטת שווי מאזני.

במהלך שנת 2019 חולקו על ידי ERCAS לחברה רווחים בסך כולל של כ- 32.7 מיליון ש"ח.

(6) שותפות גל-אל

שותפות גל-אל הוקמה ביום 29 בספטמבר 2000, כשותפות בחלקים שווים בין החברה ואלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ. השותפות עוסקת במחקר ופיתוח רכיבים לתעשיית האלקטרוניקה והחלה בפעילותה העסקית ביום 1 בינואר 2001. ההשקעה מוצגת על בסיס שווי מאזני והשתתפות החברה בשותפות נכלל בהתאם לחלקה בהוצאות המחקר והפיתוח בשותפות ונוקף במסגרת הוצאות מחקר ופיתוח.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך**ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות – המשך****RDC (7)**

שיעור ההחזקה ב-RDC הינו כ- 49.9% והיא מוצגת בדוחותיה הכספיים של החברה כחברה כלולה לפי שיטת השווי המאזני. RDC עוסקת בניהול פעיל של מספר חברות טכנולוגיה הנמצאות בשלבים שונים של פיתוח מוצרים להטמעת טכנולוגיות צבאיות לשווקים האזרחיים.

בחודש יולי 2017 השלימה RDC עסקה למכירת מלוא אחזקותיה בקלודין (חברה מוחזקת בשיעור של 35% על ידי RDC), העוסקת בשירותי יונליטיקס ואופטימיזציה בשירותי ענן (לחברת מיקרוסופט ישראל, תמורת תשלום מידי במזומן בסך 15.5 מיליון דולר ותמורה בסך 1.8 מיליון דולר שהופקדה בנאמנות לתקופה של 18 חודשים ותשלום במידה ולא יתגלו תביעות ו/או תלויות שלא היו ידועות לתאריך הרכישה וכן לא יתגלו שינויים הקשורים למצגים שנמסרו לרוכשים בעת המכירה.

כתוצאה מהשלמת העסקה על פי האמור לעיל, רשמה החברה ברבעון השלישי של שנת 2017 רווח בסך של כ- 23 מיליון ש"ח, וזאת בהתאם לחלקה ב-RDC, במסגרת חלקה של החברה ברווחי תאגידים מוחזקים.

בפברואר 2019, התמורה בסך 1.8 מיליון דולר שוחררה מהנאמנות ושולמה ל-RDC.

בחודש אפריל 2018 השלימה RDC עסקה למכירת מלוא החזקותיה ב-CYBER SECDO (חברת סייבר המוחזקת בשיעור של 19% ע"י RDC), לחברת פאלו אלטו האמריקאית, תמורת תשלום מידי במזומן בסך 15.2 מיליון דולר ותמורה בסך 2.7 מיליון דולר שהופקדו בנאמנות לתקופה של 18 חודשים. כתוצאה מהשלמת העסקה על פי האמור לעיל רשמה החברה ברבעון השני לשנת 2018 רווח בסך 29.7 מיליון ש"ח וזאת בהתאם לחלקה ב-RDC. במהלך 2019 שוחרר סכום של 2.5 מיליון דולר מהנאמנות.

בשנת 2017 חילקה חברת RDC דיבידנד לרפאל בסכום כולל של כ- 8.8 מיליון דולר.

בשנת 2019 השקיעה RDC בחברות המוחזקות שלה סך של כ- 12.5 מיליון דולר (בשנת 2018 – 18.6 מיליון דולר).

Rafael U.S.A. Inc. (8)

חברת Rafael U.S.A. Inc. (חברה בשליטה מלאה) (להלן "RUSA"), הוקמה בשנת 1992 כחברת שיווק בארה"ב. החל משנת 2004 מטפלת RUSA בביצוע רכש בארה"ב באמצעות סניף של החברה בניו יורק. עיקר הכנסותיה של RUSA הינם החזר הוצאות שיווק ותפעול הרכש שמבצעת RUSA בארה"ב, בתוספת רווח. מכיוון שעיקר פעילותה של RUSA מתבטאת בהוצאות השיווק והתפעול של רפאל ועקב חוסר מהותיות הפעולות ביחס לפעולות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RUSA וההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

במהלך שנת 2004 נחתמו הסכמים בין החברה ל-RUSA. במסגרת הסכמים אלו קיבלה RUSA מאת החברה רישיון למתן רישיונות משנה למיזמים משותפים בתחומים שונים בארצות הברית.

במסגרת זו הקימה RUSA בשנת 2004 את חברת C4ATS ביחד עם שותף מקומי. בשנת 2008 רכשה RUSA את חלק השותף המקומי. לתאריכי הדוחות הכספיים מחזיקה RUSA במלוא הזכויות בהון של C4ATS, העוסקת בתכנון, ייצור, שיווק והפצה של טכנולוגיות שפותחו ברפאל למספר מדינות ביבשת אמריקה.

Rafael far east pte Ltd. (9)

חברת Rafael far east pte Ltd. (להלן - RFE), הוקמה בשנת 1999 ובשליטה מלאה של רפאל. פעילות RFE מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי החברה במזרח הרחוק. פעילות זו ממומנת על ידי החברה בשיטת עלות בתוספת רווח. בשנת 2019 הקימה RFE את חברת Speardome, בשליטתה המלאה, בהשקעה הונית של 0.5 מיליון דולר. חברת Speardome מיועדת לעסוק בתחום הסייבר.

עקב אי מהותיות הפעילות של RFE ביחס לפעילות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RFE וההשקעה בה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

Smart Systems pte Ltd. (10)

חברת Smart Systems pte Ltd. (להלן - SMART), הינה חברה בבעלות משותפת עם שותף מקומי במדינה במזרח הרחוק. SMART הוקמה בשנת 1996 והיא עוסקת ביצור ואינטגרציה של מוצרים שמקורם ברפאל ומיועדים לשוק המקומי במדינה זו.

שיעור החזקת רפאל ב-SMART לתאריך הדוחות הכספיים הינו 49%. בשנת 2017 חילקה SMART דיבידנד לרפאל בסך 2.3 מיליון ש"ח.

ההשקעה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

VISIONMAP Ltd. (להלן - "VISIONMAP") (11)

חברת VISIONMAP עוסקת בפיתוח, ייצור ומכירה בתחום הצילום ועיבוד תמונה ממוחשבת. עד לחודש אוגוסט 2013 החזיקה החברה ב- 24% מהון המניות של VISIONMAP. בחודש אוגוסט 2013, במסגרת הסכם בין החברה ונסקא תעשיות אס קי גרופ בע"מ (להלן: "נסקא") ומייסדי VISIONMAP רכשו החברה ונסקא את מלוא הון המניות של המייסדים כך שבמועד השלמת העסקה יחזיקו החברה ונסקא בחלקים שווים ב-VISIONMAP.

ביום 30 במאי 2016 נחתם הסכם בין החברה, חברת VISIONMAP ונסקא לרכישת נכסי חברת VISIONMAP, על ידי החברה בתמורה לסך המוערך בכ- 95 מיליון ש"ח.

ההסכם בוצע באופן שבו לאחר רכישת הנכסים ופירעון התחייבויות VISIONMAP, יוותרו בקופת הפרוק כ- 32 מיליון ש"ח והיא תפורק, ומזומניה יחולקו בחלקים שווים בין החברה ובעלת המניות היוצאת.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאחדות - המשך

ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאחדות - המשך

- (11) **VISIONMAP Ltd. (להלן - "VISIONMAP") - המשך**
 במקביל, נחתם ביום 30 במאי 2016 הסכם בין בעלי מניותיה של חברת VISIONMAP, להסדרת התנהלותה בתקופת הביניים שעד למועד השלמת העסקה. העברת הנכסים לחברה ותשלום בסך 89.6 מליון ש"ח לחברת VISIONMAP בוצע בתחילת חודש אוקטובר 2016 ותשלום נוסף בסך 5.1 מליון ש"ח בוצע בחודש אפריל 2017. במהלך שנת 2016, רשמה החברה הפחתת מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בסך של כ- 18 מליון ש"ח שיוחסו להשקעה בחברת VISIONMAP. בחודש אפריל 2017, חילקה חברת VISIONMAP דיבידנד פירוק חלקי, בסך 15 מליון ש"ח. בחודש יוני 2019 חילקה חברת VISIONMAP דיבידנד פירוק נוסף בסך 0.75 מליון ש"ח.
- (12) **שפיר מערכות ייצור בע"מ (להלן - "שפיר")**
 בחודש אוקטובר 2010 רכשה רפאל 49% מההון המונפק של שפיר בתמורה שהסתכמה לסך של כ- 35 מליון ש"ח. שפיר מתמחה בפיתוח וייצור מערכות ממוחשבות, מספקת ללקוחותיה פתרונות אוטומציה, פיתוח מערכות מכאניות ויעודיות וקווי יצור עבור מפעלים שונים. ההשקעה בחברת שפיר מוצגת על בסיס השווי המאזני. כתוצאה מבחינת ירידת ערך הופחתה יתרת עודף העלות בשנת 2017 בסך של 8.8 מליון ש"ח (בשנת 2016 הופחת עודף העלות בסך 5 מליון ש"ח).
- (13) **אמפרסט מערכות (2003) בע"מ (להלן - "אמפרסט")**
 חברת אמפרסט מפתחת פרויקטי תוכנה בתחומי המכ"מ והתקשורת ובתחומי מערכות השליטה והבקרה. עד לחודש דצמבר 2015 החזיקה החברה ב-50% ממניות אמפרסט. בחודש דצמבר 2015 הושלמה עסקה בין החברה, מייסדי אמפרסט ושתי קרנות השקעה זרות (להלן - "הקרנות") לפיה הוקצו לקרנות 22.7% מהון אמפרסט בתמורה לסך של 78 מליון ש"ח, כשבמקביל רכשה רפאל מיתר בעלי המניות כ-4.9% לפי אותו שווי. לאחר השלמת העסקה החזיקה החברה ב-43.6% מהזכויות באמפרסט. השקעת רפאל בסך של כ-17 מליון ש"ח, מומנה מדיבידנד שחולק לבעלי המניות טרם ההנפקה לקרנות. החברה התייחסה חשבונאית לעסקה, כאל עסקה אחת ורשמה רווח בסך של 15.7 מליון ש"ח כתוצאה מהירידה בשיעור ההחזקה. בחודש יוני 2016 הצטרף משקיע פיננסי נוסף בתנאים זהים לתנאים מחודש דצמבר 2015. שיעור החזקתה של רפאל ירד ל-40.98% ונרשם רווח ממימוש השקעה בסך של כ-6 מליון ש"ח. בחודש אוקטובר 2017 ביצעה חברת אמפרסט הנפקה נוספת, כתוצאה מההנפקה ירד שיעור ההחזקה של החברה ל-39.63% ונרשם רווח ממימוש השקעה בסך של כ-5.6 מליון ש"ח. ההשקעה באמפרסט מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (14) **אקיוביט בע"מ (להלן - "אקיוביט")**
 בחודש אפריל 2011 נחתם הסכם בין חברת רפאל, חברת אקיוביט בע"מ ובעלי מניותיה לרכישת 50% ממניות חברת אקיוביט, תמורת תשלום בסך 16 מיליון ש"ח, בתוספת תמורה מותנית. במהלך השנים 2012-2015 שילמה רפאל לבעלי המניות האחרים של חברת אקיוביט סך של 3.7 מליון ש"ח בגין עמידה ביעדים העסקיים, עפ"י הנוסחה שנקבעה. חברת אקיוביט עוסקת ביצור, שיווק ומכירה של מערכות זמן ותדר מדויקות ושעונים אטומים. מוצריה של אקיוביט מותאמים הן לשימושים אזרחיים-מסחריים והן לשימושים ביטחוניים-צבאיים. השימושים המרכזיים של מערכות אלו הינם לצרכי מערכות תקשורת ומערכות ניווט ותזמון. לתאריך הדוחות הכספיים השקעת החברה באקיוביט כוללת עודפי עלות בסך של כ-10 מליון ש"ח. ההשקעה באקיוביט מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (15) **קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ (להלן - "קונטרופ")**
 בחודש ינואר 2012 השלימה החברה עסקת רכישת 50% ממניות חברת קונטרופ. חברת אירונאוטיקס מחזיקה ב-50% מהמניות הנוותרות בחברת קונטרופ. חברת קונטרופ עוסקת בתכנון, ייצור ושיווק של מערכות בקרה משולבות ציוד אלקטרו אופטי. חברת קונטרופ מייצרת ומשווקת מערכות תצפית מתוחכמות ומיוצבות לצילום יום ולילה בזמן אמת. מערכות אלו מותקנות על מזל"טים, מסוקים, מטוסים קלים, ספינות משמר, רכבים ועמודים. עלות ההשקעה בחברת קונטרופ הסתכמה לסך של כ-152 מיליון ש"ח ששולמו בחודש דצמבר 2011. יתרת עודף עלות מיוחס למוניטין לאחר הפחתות שבוצעו בשנים קודמות, ליום 31 בדצמבר 2019 הינה בסך כ-28 מיליון ש"ח.
- (16) **RAFALATINO**
 החברה הוקמה בשנת 2012 בשליטה מלאה של רפאל. פעילות RAFALATINO מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי רפאל בדרום אמריקה. בחודש אוקטובר 2012, חתמה RAFALATINO על הסכם לרכישת 40% מהון המניות של חברה בטחונית הפועלת במדינה בדרום אמריקה (להלן - "החברה הבטחונית"). הרכישה בוצעה במטרה להרחיב תחום עסקים זה באותה מדינה. ההשקעה ב-RAFALATINO מטופלת בדוחות הכספיים בשיטת השווי המאזני. בחודש דצמבר 2018 מכרה חברת RAFALATINO את מניותיה בחברה הבטחונית.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאחדות - המשך**ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאחדות - המשך**

- (17) **שילת אופטרוניקה בע"מ**
בחודש יולי 2013 השלימה החברה עסקה לרכישת 50% מהון המניות של חברות שילת מערכות בע"מ, שילת הדמיה בע"מ ושילת אופטרוניקה בע"מ (להלן: "קבוצת שילת") במטרה למזגן לאחר מכן לחברה קולטת אחת. במהלך שנת 2014 מוזגו חברות הקבוצה לתוך חברת שילת אופטרוניקה בע"מ. חברת שילת אופטרוניקה עוסקת בתחום המערכות האלקטרו-אופטיות, אופטרוניקה והדמיה לרבות מחקר, תכנון, פיתוח, ייצור מכירה ותמיכה תחזוקתית של מוצרים ושרותים הקשורים לתחומים אלה.
- (18) **אל סיאלו טכנולוגיות מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה החדשה")**
בסוף שנת 2013 השלימה החברה עסקה לרכישת נכסים מחברת אל סיאלו בע"מ והעברתם לחברה החדשה שמוחזקת ע"י החברה בשיעור של 50% במשותף עם חברת קירפוט האמריקאית. החברה החדשה עוסקת במחקר, פיתוח וייצור מוצרים וציוד למערכות ניווט ומדי תאוצה. החברה והחברה האמריקאית נתנו לחברה החדשה בשלהי שנת 2013 הלוואה בסך 4.5 מיליון דולר כל אחת. תמורת ההלוואות יועדה לרכישת נכסי חברת אל סיאלו בע"מ. לאחר תאריך המאזן, בחודשים ינואר ופברואר 2020 העבירה רפאל והחברה האמריקאית לחברה הלוואות בסך כולל של 1 מיליון דולר כל אחת. ההשקעה באל סיאלו מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (19) **Pinetelcom**
בחודש אוגוסט 2013 השלימה החברה רכישה של 49% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת פיינטלקום מדרום קוריא (להלן - "פיינטלקום"). פיינטלקום עוסקת בפיתוח וייצור טכנולוגיות תקשורת ובקרה לשימושים צבאיים ואזרחיים. תמורת הרכישה הסתכמה לכ- 36.8 מיליון ש"ח, מתוכם 30.4 מיליון ש"ח שולמו כנגד הקצאת מניות בפיינטלקום והיתרה בסך 6.4 מיליון ש"ח שולמה לבעלי המניות של פיינטלקום. במהלך שנת 2017 הועברו לפיינטלקום 5.8 מיליון דולר כהלוואות. ברבעון הרביעי של שנת 2017 הופחת הערך הפנקסני של ההלוואות אשר נזקף בסך 11.9 מיליון ש"ח לסעיף חלק החברה בהפסדי חברות כלולות בדוח רווח והפסד. ברבעון הרביעי של שנת 2019 הועברו לפיינטלקום 4.9 מיליון דולר כהלוואות. בנוסף הופחת הערך הפנקסני של ההלוואות אשר נזקף בסך 8.6 מיליון ש"ח לסעיף חלק החברה בהפסדי חברות כלולות בדוח רווח והפסד. ההשקעה נכללת על בסיס השווי המאזני.
- (20) **RAFSEC**
החברה הוקמה בסוף שנת 2014 אך החלה לפעול רק בתחילת שנת 2015. החברה נמצאת בשליטה מלאה של רפאל ומטעמי מהותיות החברה אינה מאוחדת. החברה עוסקת במתן מעטפת תפעולית, לוגיסטית ותחזוקתית מול לקוחות רפאל במקסימום.
- (21) **אמרל בע"מ**
בינואר 2015 מימשה החברה אופציה שניתנה לה בהתאם להסכם מחודש אוקטובר 2010. במסגרת מימוש האופציה הוקצו לחברה 50% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת אמרל. חברת אמרל עוסקת בהטמעת טכנולוגיות, תכנון לימוד והדרכה בתעשיות ביטחוניות. עיקר הכנסותיה של חברת אמרל הינם מרפאל.
- (22) **DSIT**
DSIT הינה חברה ישראלית העוסקת בהגנה ימית. בחודש אפריל 2016 רכשה החברה 50% ממניות חברת DSIT Solutions Ltd. (להלן: "DSIT") בתמורה של 6.55 מיליון דולר.
- (23) **KRAS**
בחודש אפריל 2017 הושלם תהליך הקמה משותף של חברת KRAS בהודו עם חברה מקבוצת BFL לפעילות בתחום טילאות יבשה וכן סיוע בביצוע רכש גומלין לפרויקטים של רפאל. החברה מחזיקה בכ- 49% מהון המניות המונפק והנפרע של חברת KRAS. בשנת 2017 השקיעה ב-KRAS כ- 3 מיליון דולר.
- (24) **מובייל גרופ**
בחודש יוני 2018, השלימה החברה עסקה לרכישת 50% ממניותיה של חברת מובייל גרופ בע"מ, העוסקת בתחום הסייבר, בתמורה לסכום של 6.25 מיליון ש"ח.
- (25) **ARC**
בחודש יוני 2018, הוקמה חברת ARC, חברה בבעלות משותפת עם ASTRA בהודו לפעילות בתחום התקשורת. רפאל השקיעה בחברה החדשה סך של כ- 2.4 מיליון דולר והיא מחזיקה בשיעור של 49% מהזכויות בהון המניות.
- (26) **VRA**
בחודש דצמבר 2018, רפאל הקימה יחד עם חברת VARLEY האוסטרלית את חברת VRA, חברה אוסטרלית בבעלות משותפת, שתרכז את פעילות רפאל במדינה זו. רפאל השקיעה בחברה סך של כ- 0.2 מיליון דולר. רפאל מחזיקה ב- 51% מהון המניות בחברה המשותפת. ההשקעה ב VRA מוצגת על בסיס השווי המאזני.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך
ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(27) להלן שיעורי ההחזקות הישירות העיקריות של החברה ליום 31 בדצמבר 2019 בחברות כלולות ומאוחדות:

שם התאגיד	שיעור החזקה	טיפול חשבונאי	מדינת התאגדות
ERCAS BV	100%	איחוד	הולנד
אירונאוטיקס	50%	שווי מאזני	ישראל
המ"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
אופגל	50%	שווי מאזני	ישראל
קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
RDC	49.9%	שווי מאזני	ישראל
RFE	100%	שווי מאזני	סינגפור
RUSA	100%	שווי מאזני	ארה"ב
SMART	49%	שווי מאזני	סינגפור
גל-אל	50%	שווי מאזני	ישראל
שפיר מערכות ייצור בע"מ	49%	שווי מאזני	ישראל
אמפרסט מערכות (2003) בע"מ	39.6%	שווי מאזני	ישראל
אקיוביט בע"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
RAFALATINO	100%	שווי מאזני	ברזיל
שילת	50%	שווי מאזני	ישראל
PINETELCOM	49%	שווי מאזני	דרום קוריאה
אל סיאלו טכנולוגיות מתקדמות בע"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
RAFSEC	100%	שווי מאזני	מקסיקו
אמרל	50%	שווי מאזני	ישראל
DSIT	50%	שווי מאזני	ישראל
KRAS	49%	שווי מאזני	הודו
ARC	49%	שווי מאזני	הודו
מובייל גרופ	50%	שווי מאזני	ישראל
כנפית	50%	שווי מאזני	ישראל

ה.

תמורה מותנית ברכישת השקעות בחברות מוחזקות

סך התמורה המותנית המקסימלית שתידרש החברה לשלם, אם בכלל, במקרה של עמידה של חברות מוחזקות ביעדים שנקבעו לתשלומים עתידיים אינו מהותי.

באור 11 - רכוש קבוע

א. ההרכב

2018					2019				
מקרקעין ומבנים אלפי ש"ח	מכונות וציוד אלפי ש"ח	כלי רכב אלפי ש"ח	מחשבים אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח	מקרקעין ומבנים אלפי ש"ח	מכונות וציוד אלפי ש"ח	כלי רכב אלפי ש"ח	מחשבים אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
3,273,573	3,243,324	43,752	388,477	*6,949,126	3,273,573	3,421,636	42,652	404,415	7,449,454
310,859	237,727	658	42,395	*591,639	310,859	237,727	658	42,395	*591,639
-	(53,985)	(1,515)	(24,290)	(79,790)	-	(53,985)	(1,515)	(24,290)	(79,790)
(3,681)	(5,430)	(243)	(2,167)	(11,521)	(3,681)	(5,430)	(243)	(2,167)	(11,521)
3,580,751	3,421,636	42,652	404,415	*6,949,126	3,580,751	3,421,636	42,652	404,415	*6,949,126
1,664,698	2,402,942	23,576	296,719	*4,387,935	1,664,698	2,402,942	23,576	296,719	*4,387,935
77,030	111,297	4,751	43,388	*236,466	77,030	111,297	4,751	43,388	*236,466
-	(52,068)	(1,503)	(23,815)	(77,386)	-	(52,068)	(1,503)	(23,815)	(77,386)
(577)	(2,054)	(97)	(986)	(3,714)	(577)	(2,054)	(97)	(986)	(3,714)
1,741,151	2,460,117	26,727	315,306	*4,543,301	1,741,151	2,460,117	26,727	315,306	*4,543,301
1,839,600	961,519	15,925	89,109	*2,906,153	1,839,600	961,519	15,925	89,109	*2,906,153

עלות

יתרה ליום 1 בינואר
תוספות במשך השנה
גריעות במשך השנה
השפעת השינוי בשערי חליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר
תוספות במשך השנה
גריעות במשך השנה
השפעת השינוי בשערי חליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר

עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר

פרטים נוספים:

- חלק מהמבנים הוקמו על קרקע הרשומה ע"ש מדינת ישראל (המושכרת לחברה בדמי שכירות סמליים) אשר עלותה אינה כלולה בספרי החברה (שווי הקרקע שאינה רשומה בספרי החברה על פי הערכת שמאי ושומת מס שבח משנת 2004 הינה בסך של כ- 179 מיליון ש"ח). חלק נוסף מוכר בחכירה לדורות לתקופה של 49 שנים החל מיום 1 בנובמבר 1982 ועד ליום 31 בדצמבר 2031, עם זכות הארכה ל- 49 שנים נוספות (שווי הקרקע בחכירה על פי שומת מס שבח מינואר 2002 כ- 108 מיליון ש"ח).
- עלות מבנים, ציוד ומחשבים לימים 31 בדצמבר 2019 ו- 2018, מוצגים לאחר ניכוי מענק השקעה בסך 278,800 אלפי ש"ח.
- העלויות ליום 31 בדצמבר 2019 כוללות רכוש בהקמה בסך 355,903 אלפי ש"ח. מזה, 202,562 אלפי ש"ח מבנים, 147,914 אלפי ש"ח מכונות וציוד ו- 5,427 אלפי ש"ח מחשבים (31 בדצמבר 2018 – 251,150 אלפי ש"ח).
- רכוש קבוע המושאל מאת משרד הבטחון הוא בבעלותו הבלעדית של המשרד והחברה תהיה אחראית כלפי המשרד לכל נזק שיגרם לרכוש זה כל עוד הוא בחזקת החברה. רכוש קבוע מושאל זה אינו נכלל בספרי החברה.
- עלות רכוש קבוע כולל עלות רכוש קבוע שמיש שהופחת במלואו בסך 1,095,204 אלפי ש"ח (לא כולל רכוש שהופחת במלואו עד תאריך 31 בדצמבר 2001 - מועד המעבר מיחידת סמך לחברה, ראה גם באור 11). מזה, 548,438 אלפי ש"ח מבנים, 313,326 אלפי ש"ח מכונות וציוד, 228,014 אלפי ש"ח מחשבים ו- 5,426 אלפי ש"ח כלי רכב (31 בדצמבר 2018 – 1,060,087 אלפי ש"ח).
- תוספות השנה כוללות ציוד מייצור עצמי בסך 34,199 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2018 – 27,051 אלפי ש"ח).

* סווג מחדש- ראה ביאורים 2 ו' , 18.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019

באור 12 - נכסים בלתי מוחשיים, נטו

מוניטין	עלויות פיתוח (1)	תוכנות	סך הכל
		אלפי ש"ח	
24,566	387,563	334,407	746,536
-	138	37,726	37,864
-	18,294	-	18,294
(743)	-	(629)	(1,372)
23,823	405,995	371,504	801,322
עלות			
יתרה ליום 1 בינואר 2019			
רכישות אחרות			
פיתוח באופן עצמאי			
השפעת השינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019			
הפחתות וירידות ערך			
יתרה ליום 1 בינואר 2019			
הפחתה במהלך השנה (1)			
השפעת השינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019			
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2019			
620	361,290	210,003	571,913
-	7,526	29,478	37,004
(58)	-	(572)	(630)
562	368,816	238,909	608,287
23,261	37,179	132,595	193,035

להלן התנועה בנכסים בלתי מוחשיים במאוחד במהלך התקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018:

מוניטין	עלויות פיתוח (1)	תוכנות	סך הכל
		אלפי ש"ח	
24,318	368,816	293,568	686,702
-	-	40,645	40,645
-	18,747	-	18,747
248	-	194	442
24,566	387,563	334,407	746,536
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
הפחתות וירידות ערך			
יתרה ליום 1 בינואר 2018			
הפחתה במהלך השנה (1)			
השפעת השינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2018			
601	347,200	183,868	531,669
-	14,090	25,953	40,043
19	-	182	201
620	361,290	210,003	571,913
23,946	26,273	124,404	174,623

(1) הפחתות שוטפות של עלויות פיתוח נזקפות לסעיף עלות המכירות והעבודות שבוצעו בדוח רווח והפסד.

באור 13 - אשראי מתאגידים בנקאיים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	171,817
-	171,817

הלוואות לזמן קצר מבנקים (1)

(1) הלוואות ביורו נושאות ריבית ששיעורה בשיעור לייבור + 0.75% ליום 31 בדצמבר 2019.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 14 - התחייבויות לספקים ולנותני שירותים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
854,736	952,988
349,450	409,197
<u>1,204,186</u>	<u>1,362,185</u>

חובות פתוחים
במטבע ישראלי
במטבע חוץ (בעיקר דולר)

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 15 - הפרשות

סך הכל	תביעות משפטיות	אחריות
542,867	17,663	525,204
160,702	26,065	134,637
(76,338)	(4,873)	(71,465)
<u>627,231</u>	<u>38,855</u>	<u>588,376</u>

יתרה ליום 1 בינואר 2019
הפרשות שנוצרו במהלך השנה
הפרשות שמומשו/בוטלו במהלך השנה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

למידע בדבר הפרשות בגין הטבות לעובדים, ראה באור 19, בדבר הטבות לעובדים.

א. ההפרשה לאחריות מתבססת על אומדנים שנערכו על פי ניסיון העבר המתייחס למוצרים ולשירותים דומים.

ב. למידע בדבר תביעות משפטיות ראה באור 21, בדבר התחייבויות תלויות.

באור 16 - זכאים אחרים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
620,750	591,118
131,924	230,960
68,884	65,809
695,260	928,715
751,119	588,118
71,946	35,687
* 529	507
57,779	33,864
<u>2,398,191</u>	<u>2,474,778</u>

שכר והוצאות נלוות (1)
מוסדות
הוצאות שנצברו ואחרים
הוצאות לשלם בגין עבודות בביצוע
התחייבות בגין עלויות להשגת חוזה
הפרשה להפסדים בעבודות
חלויות שוטפות
מס הכנסה- עודף הפרשות על מקדמות

(1) הסכום כולל הפרשה לחופשה בסך 166,117 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 162,460 אלפי ש"ח).

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 22, בדבר מכשירים פיננסיים.

* סווג מחדש – ראה באור 2 ו'.

באור 17 – הלוואה לזמן ארוך

ההרכב:

שיעור ריבית ליום 31 בדצמבר		2019
2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	%
4,809	3,947	4
(529)	(507)	
4,280	3,440	

התחייבות לשותפות המ"מ

בניכוי חלויות שוטפות

בשנת 2006 חתמה החברה על הסכם עם המ"מ, צד קשור, לפיו תעניק החברה להמ"מ זכות שימוש ל- 20 שנה במבנה שיוקם להרחבת מפעלה. בהסכם נקבע כי המ"מ תממן את עלות הקמת המבנה ומימון זה יהווה לחברה הכנסות מראש בגין דמי שכירות. עלות הרחבת המבנה הסתכמה לסך 9,278 אלפי ש"ח. לאחר השלמת הרחבת המפעל, נחתמו בחודש יוני 2009, נספחים להסכם המקורי, בהם נקבע כי תקופת השכירות של השותפות במבנה תחל ביום 1 ביוני 2009 ותסתיים ביום 30 בנובמבר 2026, בסמוך למועד פקיעת חוזה השותפות בין החברה לאלביט. בנוסף, נקבע כי ההתחייבות תהיה צמודה לדולר של ארה"ב, נושאת ריבית בשיעור 4% ותיפרע בתשלומים חודשיים עד חודש נובמבר 2026.

באור 18 - חכירות

א. חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת

החל מיום 1 בינואר 2019 הקבוצה יישמה את תקן IFRS16 חכירות.

פירוט נוסף בקשר למדיניות החשבונאית ביישום לראשונה של תקן IFRS 16 ומדיניות חשבונאית בנושא חכירות - ראה באורים 20' ו- 31' לעיל. למידע בדבר ריבית ההיוון ראה באור 20'. למידע בדבר בסיסי ההצמדה ראה באור 23'.

במסגרת הסכמי החכירה, הקבוצה חוכרת את הפריטים הבאים:

1. מבנים
2. כלי רכב
3. תוכנות

ב. מידע לגבי הסכמי חכירה מהותיים

1. מבנים

1.1. בנובמבר 2016 חתמה הקבוצה על הסכם לשכירת שטח בצפון הארץ לתקופה של 5 שנים. בשנת 2017 חתמה החברה על תוספת לשטח. סה"כ כ-5,300 מ"ר. לחברה מוקנית הזכות להאריך את תקופת השכירות עד לתקופה מצטברת של 19 שנים. החברה מעריכה כי תנצל את אופציית ההארכה בחוזה ולכן רשמה בשנים קודמות נכס והתחייבות בגובה תשלומי החכירה העתידיים המהוונים. היתרה בגין חכירה זו הוצגה בשנים קודמות ברכוש הקבוע וסווגה מחדש ליתרת הפתיחה בנכסי זכות שימוש בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2019.

1.2. בסוף שנת 2018 חתמה הקבוצה על הסכמי שכירות נוספים במרכז הארץ:
הסכם אחד (כ-4,500 מ"ר) החל מיולי 2019 לתקופה של 10 שנים, הכולל תקופות אופציות עד לשנת 2039. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-15 שנים).
הסכם שני (כ-1,200 מ"ר) החל ממאי 2019 לתקופה של 5 שנים, וכולל תקופות אופציות עד 2038. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-15 שנים).

1.3. בסוף שנת 2018 חתמה הקבוצה על הסכם שכירות בדרום הארץ (כ-3,300 מ"ר) לתקופה של 3 ו-5 שנים, הכוללות תקופות אופציות עד לשנת 2038. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-10 שנים).

באור 18 - חכירות - המשך

ב. מידע לגבי הסכמי חכירה מהותיים

2. רכבים

הקבוצה חוכרת כלי רכב ממספר חברות ליסינג רכבים לרוב לתקופה של שלוש שנים, ומעת לעת משנה את כמות הרכבים על פי צרכיה השוטפים. הרכבים החכורים משמשים את עובדי הקבוצה הכוללים מחויבות מצד הקבוצה להעמיד רכב לרשותם, וכן רכבים תפעוליים. הקבוצה מציגה את הוצאות הפחת המיוחסות לחכירת הרכבים הצמודים כחלק מהוצאות השכר והנלוות, ראה ביאור 25.

3. תוכנות

ליום 31.12.19 קיימת לחברה זכות שימוש זמנית בתוכנה אחת לתקופה העולה על שנה. ההסכם נחתם ב-2016 ל-5 שנים עם אופציה ל-5 שנים נוספות. החברה מעריכה כי תממש את אופציית ההארכה בחוזה.

ג. הרכב נכסי זכות שימוש

מבנים	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
אלפי ש"ח			
20,017	-	-	20,017
134,151	66,768	13,623	214,542
4,023	61,011	-	65,034
-	(14,904)	-	(14,904)
158,191	112,875	13,623	284,689
1,811	-	-	1,811
8,828	43,993	1,740	54,561
-	(12,623)	-	(12,623)
10,639	31,370	1,740	43,749
147,552	81,505	11,883	240,940

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2019
יישום לראשונה IFRS 16
תוספות לנכסי זכות שימוש כולל
הפרשי הצמדה שהוונו לנכס
גריעות נכסי זכות שימוש

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר 2019
פחת נכסי זכות שימוש
פחת שנצבר בגין גריעות נכסי זכות שימוש

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

**עלות מופחתת נכסי זכות שימוש
ליום 31 בדצמבר 2019**

ד. הרכב התחייבויות בגין חכירה

מבנים	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
אלפי ש"ח			
19,096	-	-	19,096
134,151	66,768	13,623	214,542
3,699	61,011	-	64,710
-	(2,281)	-	(2,281)
(6,775)	(43,993)	(1,860)	(52,628)
324	-	-	324
150,495	81,505	11,763	243,763
15,321	40,625	2,034	57,980
135,174	40,880	9,729	185,783

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2019
יישום לראשונה IFRS 16
תוספות
גריעות
פירעונות
הפרשי הצמדה שהוונו לנכס

סה"כ התחייבויות בגין חכירה

סה"כ חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה

סה"כ התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה, נטו

באור 18 - חכירות - המשך

ה. ניתוח מועדי פירעון של התחייבויות בגין חכירה של הקבוצה

מבנים	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
		אלפי ש"ח	
15,321	40,625	2,034	57,980
47,919	40,880	7,841	96,640
87,255	-	1,888	89,143
150,495	81,505	11,763	243,763

עד שנה (חלות שוטפות)
בין שנה לחמש שנים
מעל חמש שנים

סה"כ

נתוני תזרים מזומנים חזוי – ראה באור 23 ב'.

באור 19 - הטבות לעובדים

א. הרכב ההטבות לעובדים:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
62,452	66,734
3,719	4,068
58,733	62,666
98,764	86,748
157,497	149,414
620,750	591,118

מוצג במסגרת התחייבויות שאינן שוטפות – הטבות לעובדים:
התחייבויות בגין תוכניות להטבה מוגדרת (ראה ב' להלן)
בניכוי – נכסי תוכניות

התחייבויות בגין הטבות אחרות לטווח ארוך (ראה ג' להלן)

התחייבויות בגין הטבות אחרות לזמן קצר (ראה באור 16)

ב. הטבות לאחר סיום העסקה

לכלל עובדי החברה מפקידה החברה בתוכניות להפקדה מוגדרת (למעט מחויבויות בגין העבר כמפורט בסעיף ד' להלן) לגביהן חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין התשכ"ג - 1963.
יתרת ההתחייבויות בחברה הינן בגין פיצויים מוגדלים לקבוצת עובדים בכירים וכן התחייבויות לפנסיה מוקדמת בגין עובדים פעילים וגמלאים ומענקי חודשי הסתגלות על פי ההסכמים.
עיקר ההתחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת נובעת מתכנית הטבה מוגדרת בחברת בת זרה, המחושבת באופן אקטוארי בהתאם להוראות תקן בינלאומי 19 (IAS 19).

ג. התחייבויות בגין הטבות אחרות לטווח ארוך

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
94,617	82,931
4,147	3,817
98,764	86,748

התחייבויות לפדיון ימי מחלה שלא נוצלו *
התחייבויות אחרות

* קבוצות מסוימות מעובדי החברה זכאיות למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו על ידם בהתאם למפתח מסוים ובהתבסס על המועד בו הם פורשים. ככלל עובד זכאי למענק רק אם הוא פורש לאחר שמלאו לו 55 שנה.

באור 19 - הטבות לעובדים (המשך)

ד. התנועה בערך נוכחי במחויבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת:

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
66,117	62,452	יתרה ליום 1 בינואר
3,208	2,892	עלות שרות שוטף
(4,648)	(5,751)	הטבות ששולמו
802	2,235	הוצאות ריבית
(3,536)	8,988	הפסדים (רווחים) אקטואריים*
509	(4,082)	השפעת השינוי בשער החליפין
62,452	66,734	יתרה ליום 31 בדצמבר

* הפסדים (רווחים) אקטואריים שהוכרו ברווח הכולל אחר.

התנועה בשווי ההוגן של נכסי התוכנית:

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,799	3,719	יתרה ליום 1 בינואר
539	74	הפקדות לתוכנית
50	586	הכנסות מריבית על נכסי התוכנית
228	68	רווחים אקטואריים*
103	(379)	השפעת השינוי בשער החליפין
3,719	4,068	יתרה ליום 31 בדצמבר

ה. הנחות אקטואריות עיקריות ליום 31 בדצמבר 2019:

התחייבות לגמלה מוקדמת	התחייבות לפדיון ימי מחלה	התחייבות לחודשי הסתגלות	התחייבות לפיצויי בכירים	
2.3%-3%	2.3%-3.4%	2.3%-3.4%	0%	עלויות שכר עתידיות (ריאלי)
-0.11%-0.22%	0.065%	0.06%	1%	שיעור ההיוון (ריאלי)
-	0%-2.7%	0%-2.7%	1.6%-0.5%	שיעור עזיבה
-	פרטני	-	-	שיעור ניצול מחלה

ההנחות בדבר שיעור התמורה העתידי מבוססות על נתונים סטטיסטיים שפורסמו ועל לוחות תמורה מקובלים.

ו. תוכנית הטבה לאחר סיום העסקה - תוכנית הפקדה מוגדרת

לחברה תוכנית הפקדה מוגדרת בגין התחייבות החברה לתשלום הטבות לאחר סיום העסקה בגין עובדי החברה אשר חל לגביהם סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג - 1963.

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
149,700	162,080

הסכום שהוכר כהוצאה בגין תוכנית להפקדה מוגדרת

באור 19 - הטבות לעובדים (המשך)

ז. שינויים אפשריים באופן סביר בתאריך הדיווח לאחת מההנחות האקטואריות, בהנחה שיתר ההנחות נותרות ללא שינוי, מגדילים (מקטינים) את המחויבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2019, כדלקמן:

31 בדצמבר 2019				
גידול של 1% בשכר	קיטון של 1% בשכר	גידול 1% בריבית היוון	קיטון 1% בריבית היוון	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
61	(60)	(90)	93	גמלה מוקדמת
92	(89)	(132)	137	חודשי הסתגלות
3,045	(3,464)	(3,073)	2,689	פדיון מחלה
3,198	(3,613)	(3,295)	2,919	סה"כ הטבות לזמן ארוך
328	(294)	(261)	296	פיצויים מוגדלים לבכירים
3,526	(3,907)	(3,556)	3,215	סה"כ

31 בדצמבר 2018				
גידול של 1% בשכר	קיטון של 1% בשכר	גידול 1% בריבית היוון	קיטון 1% בריבית היוון	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
88	(86)	(399)	109	גמלה מוקדמת
115	(111)	(211)	220	חודשי הסתגלות
3,748	(3,535)	(3,067)	3,311	פדיון מחלה
3,951	(3,732)	(3,677)	3,640	סה"כ הטבות לזמן ארוך
302	(273)	(237)	265	פיצויים מוגדלים לבכירים
4,253	(4,005)	(3,914)	3,905	סה"כ

באור 20 - אגרות חוב

א. ההרכב:

שיעור ריבית %	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
ראה להלן	1,504,627	1,503,678	אגרות חוב (סדרה ג, ד, ה) (1)
	(155,440)	-	בניכוי חלויות שוטפות
	1,349,187	1,503,678	

פירוט:

שיעור ריבית %	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
ראה להלן	1,500,000	1,500,000	ערך נקוב
	5,225	4,424	הצמדה למדד של אגרות החוב
	(1,005)	(1,005)	עלויות הנפקה
	407	259	הפחתת עלויות הנפקה והפרמיה
	1,504,627	1,503,678	

(1) סדרה ג', ד', ה'

בתאריך 28 בפברואר 2017 השלימה החברה גיוס חוב בהיקף של 1.5 מיליארד ש"ח, הגיוס התבצע בהנפקה פרטית של שלוש סדרות אג"ח בדירוג AAA לגופים מוסדיים לפי החלוקה הבאה:

צמוד מדד/שקלי	מח"מ (שנים)	ריבית כוללת	סכום מיליוני ש"ח	
צמוד מדד	9	2.14%	260	סדרה ג'
שקלי	9	3.74%	515	סדרה ד'
שקלי	5	2.50%	725	סדרה ה'
			1,500	

באור 20 - אגרות חוב – המשך

פירעון האג"ח בתשלומים שנתיים שווים בשנים המפורטות בטבלה שלהלן :

תקופת פירעון קרן האג"ח

2020-2034
2020-2026

סדרות ג' ו ד'
סדרה ה'

ב. מועדי פירעון לאחר תאריך המאזן

אלפי ש"ח	
155,440	2020 - חלויות שוטפות
155,440	2021
155,515	2022
155,540	2023
882,692	2024 ואילך
<u>1,504,627</u>	

עמידה באמות מידה פיננסיות

החברה תחשב כמפרה את התחייבותה בגין האג"ח שהונפקו אם לא עמדה באיזה מאמות המידה הפיננסיות המפורטות להלן על פי שני דוחות כספיים ברציפות :

1. ההון העצמי של החברה, על פי הדוחות הכספיים, לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי משיעור של 15% מהמאזן, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 2. ההון העצמי של החברה (לא כולל זכויות מיעוט ובתוספת הלוואות בעלים), לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי מ-1 מיליארד ש"ח, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 3. היחס בין החוב הפיננסי של החברה נטו ל- EBITDA השנתית לא יעלה בסיום כל רבעון קלנדרי על 4, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
- החברה עומדת באמות מידה אלה.

באור 21 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

משיקולים עסקיים החברה אינה מפרסמת ביאור זה.

באור 22 - הון עצמי

א. הרכב הון המניות:

31 בדצמבר 2018		31 בדצמבר 2019	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
מספר המניות	מספר המניות	מספר המניות	מספר המניות
5,798,311	10,000,000	5,798,311	10,000,000

מניות רגילות בנות 100 ש"ח ע.ג. כ"א

- ב. למדיניות חלוקת דיבידנד על פי הוראות חוק החברות ממשלתיות ראה ביאור 3(יט).
- ג. בדיון אצל מנכ"ל האוצר בתאריך 19 בדצמבר 2010, סוכם, בין היתר, על שינוי מדיניות הדיבידנד הנהוגה בחברה (לפיה מחולק דיבידנד בשיעור 50% מהרווח הנקי החשבוני של החברה), כך שבשנים 2011 ו- 2012 ינוכה סך של 50 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד שהחברה אמורה להעביר למדינה בשל אותן שנים לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. משנת 2013 ואילך ינוכה סך של 70 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. סכומים אלו יהיו צמודים למדד המחירים לצרכן.
- כמו כן, נקבע כי סיכום זה תקף כל עוד מבנה הבעלות בחברה לא ישתנה מכפי שהוא היום, וכי החברה תפנה את העודפים שיווצרו בשל סיכום זה להשקעה במחקר ובפיתוח. סיכום זה אושרר על ידי מנהל רשות החברות הממשלתיות בתאריך 15 בפברואר 2011. החברה בהתבסס על חוות דעת משפטיות בדיעה כי המחויבות לחלוקת דיבידנד כאמור לעיל הינה בשליטתה כמשמעותה בתקן IAS 32.
- ד. בתאריך 28 במאי 2013, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד נוסף בהתאם למתווה המצוין במכתבו של ממלא מקום רשות החברות הממשלתיות מר רוני פרידמן המבוסס על סיכום הישיבה שהתקיימה ביום 7 במאי 2013 בהשתתפות נציגי האוצר, רשות החברות והחברה בדבר חלוקת דיבידנד נוסף בסך 300 מיליון ש"ח. הסכום חולק לשניים בהתאם לחלוקה הבאה:
- 50 מיליון ש"ח שולם בחודש יוני 2013
 - 250 מיליון ש"ח שולם בחודש ינואר 2015
- כמו כן, סוכם כי במהלך השנים 2015-2018 יופחת סך מצטבר של 300 מיליון ש"ח מהדיבידנד בכל שנה בחלוקה הבאה:
- 50 מיליון ש"ח בשנת 2015
 - 100 מיליון ש"ח בשנת 2016
 - 100 מיליון ש"ח בשנת 2017
 - 50 מיליון ש"ח בשנת 2018
- ה. ביום 21 במרס 2016 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי שנת 2015 בסך 56,385 אלפי ש"ח, הדיבידנד שולם בחודש ינואר 2017.
- ביום 9 במאי 2017 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי שנת 2016 בסך 19,980 אלפי ש"ח, הדיבידנד שולם בחודש יוני 2017.
- ביום 17 באפריל 2018 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי שנת 2017 בסך 99,621 אלפי ש"ח, הדיבידנד שולם בחודש יולי 2019.
- ביום 16 באפריל 2019 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי שנת 2018 בסך 165,529 אלפי ש"ח, הדיבידנד שולם בחודש יולי 2019.
- לאור החלטת ממשלה ובהתאם להבנות עם רשות החברות הממשלתיות, חילקה החברה בחודש אוגוסט 2019, דיבידנד מיוחד בסך 319 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של עד 269 מיליון ש"ח ניתן יהיה להפחתה מדיבידנדים שוטפים עתידיים, על פי מתווה שהוסכם עם רשות החברות מדיבידנד בגין רווחי השנים 2020-2025.

באור 23 - מכשירים פיננסיים

לחברה קיימת חשיפה במהלך העסקים הרגיל לסיכונים אשראי, ריבית, מדד ומטבע. החברה עושה, בין היתר, שימוש במכשירים נגזרים כדי לצמצם את החשיפה לסיכונים אלה.

א. סיכון אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון להפסד כספי שייגרם לקבוצה במידה ולקוח או צד שכנגד למכשיר פיננסי לא יעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, והוא נובע בעיקר מחובות של לקוחות, הכנסות לקבל וחייבים אחרים, מהשקעות בניירות ערך ומהלוואות שניתנו לחברות מוחזקות.

השקעות החברה באגרות חוב מתבצעות בהתאם למדיניות שנקבעת מעת לעת על ידי ועדת ההשקעות של הדירקטוריון. ההשקעות מבוצעות הן באמצעות בתי השקעות והן באופן ישיר. הן באגרות חוב ספציפיות והן בקרנות / סלי אגרות חוב. ההשקעה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל ואגרות חוב קונצרניות של חברות בארץ ובחו"ל בעלות דירוג גבוה יחסית ותוך פיזור רחב כשהמחיימים נקבעים מעת לעת על פי המדיניות הרלוונטית למועד נתון והכל במטרה למצוא את האיזון המתאים לחברה בין תשואה לסיכון.

מזומנים ופיקדונות לזמן קצר מופקדים בדרך כלל בתאגידים בנקאיים גדולים. הכנסות הקבוצה נובעות בעיקר ממכירות למשרד הביטחון וללקוחות אחרים הנמצאים בישראל, בארה"ב ומדינות אחרות בעולם. הקבוצה בוחנת באופן שוטף הערכות אשראי של הלקוחות ובדוחות הכספיים נכללות הפרשות ספציפיות וכלליות לחובות מסופקים המשקפות בצורה נאותה, לפי הערכת ההנהלה, את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק. חובות מסוימים של לקוחות בחו"ל מבוטחים בביטוח סיכונים סחר חוץ וביטוחי אשראי אחרים. כמו כן, הקבוצה מקבלת ביטחונות הדרושים להבטחת החוב בהתבסס על הערכות יכולת פירעון האשראי של הלקוח הנעשות על ידי ההנהלה בכל מקרה ומקרה.

ב. סיכון נזילות

סיכון נזילות הוא הסיכון שהקבוצה תתקשה לעמוד במחויבויות הקשורות בהתחייבויות הפיננסיות המסולקות על ידי מסירת מזומן או נכס פיננסי אחר. גישת הקבוצה לניהול סיכונים הנזילות שלה היא להבטיח, ככל הניתן, את מידת הנזילות המספקת לעמוד בהתחייבויותיה במועד, בתנאים רגילים ובתנאי לחץ מבלי שיגרמו לה הפסדים בלתי רצויים או פגיעה במוניטין.

ההתחייבויות הפיננסיות לזמן קצר של הקבוצה, בזה אשראי לזמן קצר מבנקים, חלויות שוטפות של אג"ח ושל התחייבויות בגין חכירה, התחייבויות לספקים ולזכאים אחרים ודיבידנד לשלם מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2019 לסך של כ- 4,222 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2018 – 3,634 מיליוני ש"ח). להערכת ההנהלה, עיקר ההתחייבויות הפיננסיות ייפרעו בסכום דומה לערכם בספרים במהלך ששת החודשים הראשונים של שנת 2020.

להלן מועדי הפירעון החוזיים של התחייבויות פיננסיות לזמן ארוך (כולל חלויות שוטפות) כולל אומדן תשלומי ריבית:

ליום 31 בדצמבר 2019								הלוואה לז"א התחייבויות בגין חכירה אגרות חוב (סדרה ג', ד', ה') סה"כ
ערך בספרים אלפי ש"ח	תזרים מזומנים חוזי אלפי ש"ח	עד שנה אלפי ש"ח	1-2 שנים אלפי ש"ח	2-3 שנים אלפי ש"ח	3-4 שנים אלפי ש"ח	4-5 שנים אלפי ש"ח	מעל 5 שנים אלפי ש"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,947	4,513	653	653	653	653	653	1,248	
243,763	274,626	58,152	44,376	26,501	15,341	14,448	115,808	
1,504,627	1,777,206	198,652	194,399	190,147	185,895	181,642	826,471	
1,752,337	2,056,345	257,457	239,428	217,301	201,889	196,743	943,527	
ליום 31 בדצמבר 2018								הלוואה לז"א התחייבויות בגין חכירה אגרות חוב (סדרה ג', ד', ה') סה"כ
ערך בספרים אלפי ש"ח	תזרים מזומנים חוזי אלפי ש"ח	עד שנה אלפי ש"ח	1-2 שנים אלפי ש"ח	2-3 שנים אלפי ש"ח	3-4 שנים אלפי ש"ח	4-5 שנים אלפי ש"ח	מעל 5 שנים אלפי ש"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,809	5,603	708	708	708	708	708	2,063	
19,096	34,690	1,871	1,871	1,871	1,964	1,964	25,149	
1,503,678	1,819,315	43,047	198,581	194,330	190,079	185,828	1,007,450	
1,527,583	1,859,608	45,626	201,160	196,909	192,751	188,500	1,034,662	

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ג. **סיכוני מטבע חוץ**
הקבוצה חשופה לסיכון מטבע בגין מכירות, קניות והלוואות, הנקובות במטבעות השונים ממטבעות הפעילות המתאימים לקבוצה, בעיקר ש"ח. המטבעות בהן נקובות עיקר העסקאות הם ש"ח, אירו ודולר ארה"ב. בכדי להתמודד עם סיכוני מטבע, מתקשרת החברה בעסקאות עם מכשירים פיננסיים נגזרים במטרה לצמצם את החשיפה בגין עודף נכסים הנקובים במטבע חוץ על התחייבויות ואת החשיפה בגין צבר ההזמנות. יצוין כי עליית שער החליפין בעיקר של הדולר תבוא לידי ביטוי בהכנסות מביצוע ההזמנות לאורך תקופת הביצוע העתידית. להלן הרכב הנגזרים:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

**נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי המוצגים
במסגרת נכסים שוטפים:**
עסקאות צילנדר על מטבע חוץ

536	525
536	525

חשיפת החברה לסיכון מטבע חוץ בגין מכשירים פיננסיים ונגזרים הינה כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר 2019								
מטבע לשקל/	סכום במטבע חוץ (באלפים)	סכום במטבע חוץ תאגיד בנקאי (באלפים)	מספר עסקאות	מספר דגימות	טווח שערי מימוש	מועד פקיעה	שווי הוגן אלפי ש"ח	
דולר	150,000	150,000	4	1	Put 3.43 Call 3.548-3.55	ינואר 2020	525	עסקת צילינדר

ליום 31 בדצמבר 2018								
מטבע לשקל/	סכום במטבע חוץ (באלפים)	סכום במטבע חוץ תאגיד בנקאי (באלפים)	מספר עסקאות	מספר דגימות	טווח שערי מימוש	מועד פקיעה	שווי הוגן אלפי ש"ח	
דולר	575,000	575,000	13	1	Put 3.6-3.67 Call 3.81-3.87	ינואר 2019	536	עסקת צילינדר

ד. **סיכוני מדד**
החברה הנפיקה אגרות חוב צמודות מדד, חשיפת החברה לשינויים במדד אינה מכוסה באופן מלא בהשקעות ויתרות צמודות מדד.

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ה. סיכומי ריבית

(1) הקבוצה חשופה לסיכון שערי ריבית בשל החזקה בעיקר של יתרות מזומנים והלוואות לחברות מוחזקות בריבית משתנה. להלן פירוט בדבר סוג הריבית של המכשירים הפיננסיים נושאי הריבית של הקבוצה, למעט מכשירים פיננסיים נגזרים:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	862,448
177,027	751,335
19,820	24,914
(3,947)	(4,809)
(1,504,627)	(1,503,678)
(1,311,727)	130,210
77,999	98,679
89	7,121
(171,817)	-
(93,729)	105,800

מכשירים נושאי ריבית קבועה:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר
הלוואות לחברות מוחזקות
התחייבות לשותפות המ"מ
אגרות חוב שהונפקו

מכשירים נושאי ריבית משתנה:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר
הלוואות לזמן קצר מתאגידים בנקאיים

הריבית האפקטיבית אינה שונה מהותית מהריבית המצויינת בבאורים 17 ו-20.

(2) ניתוח רגישות תזרים המזומנים לגבי מכשירים בשיעורי ריבית משתנים

ליום 31 בדצמבר 2019 גידול של 1% בשיעור הריבית המשתנה היה מביא לקיטון (בחישוב שנתי) ברווח הקבוצה לפני מס בסך של כ- 1.7 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2018 - 1 מיליון ש"ח).
ניתוח זה נעשה בהנחה ששאר המשתנים יישארו קבועים ובהתעלם מהשפעת המס.

ו. היררכיות שווי הוגן של מכשירים הנמדדים בשווי הוגן

הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה.

הרמות השונות הוגדרו כדלקמן:

- רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2: נתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019		
רמה 1	רמה 2	רמה 1	רמה 2	רמה 1	רמה 1
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
239,166	-	239,166	239,166	-	239,166
-	525	-	525	525	536
239,166	525	239,166	239,691	525	239,166

השקעות לזמן קצר
יתרה בגין עסקאות עתידיות נכסים

ז. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן

הסכום הפנקסני של מזומנים ושווי מזומנים, השקעות לזמן קצר, לקוחות, חייבים, הכנסות לקבל, הלוואה לזמן ארוך שניתנו התחייבויות לספקים ונותני שירותים, התחייבויות אחרות לזמן ארוך זכאים שנצברו ויתרות זכות תואם או קרוב לשווי ההוגן שלהם ליום 31 בדצמבר 2019.

הטבלה שלהלן מפרטת את הערך בספרים והשווי ההוגן של קבוצות מכשירים פיננסיים, המוצגים בדוחות הכספיים, שלא על פי שוויים ההוגן:

31 בדצמבר 2018		31 בדצמבר 2019	
שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	166,111	155,440
1,538,255	1,503,678	1,461,502	1,349,187
1,538,255	1,503,678	1,627,613	1,504,627

אגרות חוב (חלויות שוטפות)
אגרות חוב - סדרות ג, ד, ה
סה"כ אגרות חוב

השווי ההוגן של אגרות החוב הוערך על פי שיעור הריבית הראויה בהתאם לדירוג אגרות החוב (רמה 2) ויתרת תקופה הפדיון שלהן.

שיעור ההיוון ששימש בקביעת שווי ההוגן של האג"ח מפורטים בטבלה שלהלן:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
1.89%	0.62%
3.52%	2.26%
2.37%	1.36%

סדרה ג'
סדרה ד'
סדרה ה'

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ח. תנאי הצמדה של יתרות כספיות (במאוחד)

31 בדצמבר 2019						
לא צמוד	צמוד למדד	צמוד לדולר	צמוד ליורו	צמוד מט"ח אחר	פריט לא כספי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
607,845	-	156,079	325,123	5,661	-	1,094,708
11,428	12,877	155,595	-	-	59,266 *	239,166
1,859,427	-	1,217,020	158,009	104,957	-	3,339,413
1,716,521	-	898,513	358,619	17,004	-	2,990,657
5,217	81,881	528	2,598	-	304,300	394,524
2,000	-	15,552	1,745	523	-	19,820
4,202,438	94,758	2,443,287	846,094	128,145	363,566	8,078,288
-	-	-	171,817	-	-	171,817
137,800	17,640	-	-	-	-	155,440
-	55,946	2,034	-	-	-	57,980
952,988	-	313,190	87,336	8,671	-	1,362,185
1,655,484	-	522,321	248,512	12,774	35,687	2,474,778
-	-	3,440	-	-	-	3,440
-	176,054	9,729	-	-	-	185,783
1,101,956	247,231	-	-	-	-	1,349,187
3,848,228	496,871	850,714	507,665	21,445	35,687	5,760,610
354,210	(402,113)	1,592,573	338,429	106,700	327,879	2,317,678

נכסים שוטפים:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר *
לקוחות
הכנסות לקבל
חייבים ויתרות חובה

נכסים שאינם שוטפים:

הלוואה לחברות כלולות

סה"כ נכסים

התחייבויות שוטפות:

אשראי מתאגידים בנקאיים
חלויות שוטפות של אגרות חוב
חלויות שוטפות של
התחייבויות בגין חכירה
התחייבות לספקים
זכאים אחרים

התחייבויות שאינן שוטפות

הלוואה לזמן ארוך
התחייבות לזמן ארוך בגין
חכירה
אגרות חוב

סה"כ התחייבויות

נכסים, נטו

31 בדצמבר 2018						
לא צמוד	צמוד למדד	צמוד לדולר	צמוד ליורו	צמוד מט"ח אחר	פריט לא כספי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
939,135	-	203,131	182,683	1,147	-	1,326,096
191,198	412,679	154,732	-	-	520,715 *	1,279,324
1,443,616	-	1,270,200	258,838	18,601	-	2,991,255
1,327,501	-	615,983	453,512	45,634	-	2,442,630
4,121	-	3,223	1,841	-	405,493	414,678
4,000	-	17,335	3,008	571	-	24,914
3,909,571	412,679	2,264,604	899,882	65,953	926,208	8,478,897
-	1,811	-	-	-	-	1,811
854,736	-	238,145	104,730	6,575	-	1,204,186
1,353,686	46,296	715,273	197,466	13,524	71,946	2,398,191
99,621	-	-	-	-	-	99,621
-	-	4,280	-	-	-	4,280
-	17,285	-	-	-	-	17,285
1,239,608	264,070	-	-	-	-	1,503,678
3,547,651	329,462	959,509	302,196	20,099	71,946	5,230,863
361,920	83,217	1,305,095	597,686	45,854	854,262	3,248,034

נכסים שוטפים:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר *
לקוחות
הכנסות לקבל
חייבים ויתרות חובה

נכסים שאינם שוטפים:

הלוואה לחברות כלולות

סה"כ נכסים

התחייבויות שוטפות:

חלות שוטפות של התחייבות
בגין חכירה
התחייבות לספקים
זכאים אחרים
דיבידנד לשלם

התחייבויות שאינן שוטפות

הלוואה לזמן ארוך
התחייבות לזמן ארוך בגין
חכירה
אגרות חוב

סה"כ התחייבויות

נכסים, נטו

* כולל מניות מט"ח שערך ליום 31 בדצמבר 2019 בסך 53,214 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2018 – 401,460 אלפי ש"ח).

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ח. תנאי הצמדה של יתרות כספיות (במאוחד) - המשך

ניתוח רגישות

שינוי בשערי החליפין של המטבעות הבאים אל מול הש"ח, כאמור להלן, לתאריך 31 בדצמבר ושינוי במדד המחירים לצרכן, משפיעים על מדידת מכשירים פיננסיים הנקובים במטבע חוץ והיו מגדילים (מקטינים) את הרווח וההפסד ואת ההון בסכומים המוצגים להלן (לפני מס). הניתוח שלהלן מבוסס על שינויים בשערי החליפין ובמדד המחירים לצרכן, שלדעת הקבוצה הם אפשריים באופן סביר נכון לתום תקופת הדיווח. ניתוח זה נעשה בהנחה שכל שאר המשתנים, ובמיוחד שיעורי הריבית, נשארו קבועים ובהתעלם מהשפעה על ערכם של מכשירים פיננסיים נגזרים. הניתוח לגבי שנת 2018 נעשה בהתאם לאותו בסיס.

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019	
ירידה	עליה	ירידה	עליה
רווח והפסד	רווח והפסד	רווח והפסד	רווח והפסד
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח	
(13,051)	13,051	(15,926)	15,926
(5,977)	5,977	(3,384)	3,384
(832)	832	4,021	(4,021)

שינוי בשער החליפין של:

דולר ארה"ב ב- 1%

אירו ב- 1%

שינוי במדד המחירים לצרכן ב- 1%

באור 24 - צדדים קשורים ובעלי עניין

א. ממשלת ישראל היא בעלת השליטה בחברה. חלק מהפעילות הרגילה של החברה נעשית בכפוף לחוקי המדינה ובכלל זה פעילות החברה מול רשויות המס, מרכז השקעות, מדען ראשי וכדומה. פעילות זו אינה מושפעת מיחסי הבעלות שבין המדינה לחברה והיא נעשית בתנאים רגילים המתאימים לאופי הפעילות להערכת הנהלת החברה. בנוסף חלק מהותי מהתקשרויות הקבוצה הן עם משרד הביטחון. היתרות והתוצאות העסקיות המתייחסות לעבודות אלה הופרדו בדוחות הכספיים, ההתקשרויות נעשות במסגרת מהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק.

ב. בהמשך לאמור בבאור 3 יט' ובאור 11 המקרקעין בתחום חיפה מושכרים לחברה במחיר סמלי של 1 ש"ח לשנה.

ג. נתונים בגין עסקאות ויתרות במהלך העסקים הרגיל, עם חברות ממשלתיות ורשויות משנה של המדינה אינם מוצגים בנפרד, מאחר ואין זה מעשי לזהות נתונים אלה. הנהלת החברה בדעה שעסקאות כאלה מתנהלות בדרך כלל בתנאי שוק רגילים.

ד. הטבות לבעלי עניין

31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,237	2,363
274	442
2	2
10	9

שכר ונלוות לבעלי עניין המועסקים בחברה או מטעמה

שכר דירקטורים שאינם מועסקים בחברה או מטעמה

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר וההטבות

בעלי העניין המועסקים בחברה או מטעמה

דירקטורים שאינם מועסקים בחברה

באור 24 - צדדים קשורים ובעלי עניין - המשך

ה. תגמולים לנושאי משרה בכירה
להלן פירוט ההוצאות שנרשמו בגין התגמולים בשנים 2019 ו-2018 לכל אחד מחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה:

תפקיד	שנת 2019		שיעור החזקה בהון החברה	תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים	זקיפות ועלויות מעביד	סה"כ אלפי ש"ח
	היקף המשרה %	פרטי מקבל התגמולים						
		שכר אלפי ש"ח		מענק אלפי ש"ח				
מנכ"ל רפאל	100	-	776	490	-	528	1,794	
סמנכ"ל בכיר	100	-	698	425	-	429	1,552	
סמנכ"ל בכיר	100	-	698	358	-	459	1,515	
סמנכ"ל בכיר	100	-	700	286	-	523	1,509	
סמנכ"ל בכיר	100	-	707	349	-	432	1,488	

תפקיד	שנת 2018		שיעור החזקה בהון החברה	תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים	זקיפות ועלויות מעביד	סה"כ אלפי ש"ח
	היקף המשרה %	פרטי מקבל התגמולים						
		שכר אלפי ש"ח		מענק אלפי ש"ח				
מנכ"ל רפאל	100	-	776	465	-	449	1,690	
סמנכ"ל בכיר	100	-	698	381	-	375	1,454	
סמנכ"ל בכיר	100	-	698	328	-	404	1,430	
סמנכ"ל בכיר	100	-	690	263	-	446	1,399	
סמנכ"ל בכיר	100	-	688	267	-	403	1,358	

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד

א. הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות

1. פיצול הכנסות מחוזים עם לקוחות

בטבלה הבאה הכנסות הקבוצה מפורצות לפי אזורים גאוגרפיים עיקריים ולפי חטיבות.

2017	2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,265,545	4,263,779	4,816,488
1,062,097	1,184,334	1,405,422
1,965,635	3,203,828	2,278,630
802,781	625,993	1,133,757
32,244	35,868	36,861
-	5,144	35,717
8,128,302	9,318,946	9,706,875

אזורים גאוגרפיים עיקריים

ישראל
אירופה
אסיה
אמריקה
אוקיאניה
אפריקה

מכירות ללקוח מקומי המיועד לייצוא מסווג לפי מדינת היעד הסופי.

2,307,585	2,881,923	2,968,206
1,952,635	2,501,328	2,831,828
2,298,794	2,279,542	2,105,084
1,569,288	1,656,153	1,801,757
8,128,302	9,318,946	9,706,875

חטיבות עסקיות

מערכות אוויר ומודיעין
מערכות יבשה וים
מערכות הגנה אווירית
אחרים

2. יתרות חוזיות

הטבלה הבאה מספקת מידע אודות השינויים ביתרות הכנסות לקבל ומקדמות ממזמיני עבודות הנובעים מחוזים עם לקוחות והתרחשו במהלך השנה.

מקדמות ממזמיני עבודות	הכנסות לקבל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,987,833	2,442,630
4,933,557	(4,292,307)
(4,866,541)	4,840,334
3,054,849	2,990,657

יתרה ליום 1 בינואר 2019

חשבוניות שהופקו

הכנסות שהוכרו במהלך התקופה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

3. ההיקף הכספי של החוזים

ההיקף הכספי של החוזים שנחתמו במאוחד במשך שנת 2019 הינו כ- 10.1 מיליארד ש"ח (שנת 2018 מאוחד 9.49 מיליארד ש"ח).

יתרת ההיקף הכספי של החוזים הקיימים במאוחד אשר טרם הוכרה כהכנסה הינה כ- 24.8 מיליארד ש"ח (שנת 2018 מאוחד 25.4 מיליארד ש"ח).

2017	2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,179,421	2,277,107	2,436,960
3,018,563	3,239,839	3,866,122
* 210,337	210,641	228,927
* 734,328	1,194,309	1,112,270
6,142,649	6,921,896	7,644,279
7,746	(52,029)	(40,478)
181,185	467,324	117,518
6,331,580	7,337,191	7,721,319

ב. עלות המכירות והעבודות שבוצעו

שכר עבודה ונלוות (1)

חומרים ועבודות חוץ

פחת והפחתות

הוצאות ייצור אחרות (2)

(קטיון) גידול בהפרשה להפסדים מעבודות בביצוע שינויים במלאי עבודות בביצוע

(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 18,445 אלפי ש"ח.

(2) בשנת 2019 כולל הפחתת נכסי עלויות בגין השגת חוזה בסך של 208,818 אלפי ש"ח (שנת 2018 311,392 אלפי ש"ח).

* סווג מחדש

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2017	2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
323,957	363,732	392,167	ג. הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
* 25,142	31,017	37,160	שכר עבודה ונלוות (1)
* 314,645	341,129	334,430	פחת
663,744	735,878	763,757	אחרות (בעיקר חומרים)
(7,893)	(5,782)	(5,375)	בניכוי - השתתפות המדען הראשי
655,851	730,096	758,382	
(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 4,806 אלפי ש"ח.			
* סווג מחדש			
144,719	171,632	172,599	ד. הוצאות מכירה ושוק
32,434	48,434	42,907	שכר עבודה ונלוות (1)
38,911	36,242	39,649	קבלני משנה
20,047	25,765	34,836	נציגויות
28,786	27,981	32,704	נסיעות לחו"ל
5,230	6,637	6,857	תערוכות ופרסום
53,726	60,682	69,429	פחת
323,853	377,373	398,981	אחרות
(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 3,015 אלפי ש"ח.			
231,813	257,702	267,816	ה. הוצאות הנהלה וכלליות
20,006	19,583	22,591	שכר עבודה ונלוות (1)
4,612	26,995	(33,885)	פחת
78,186	89,390	90,368	הוצאות חובות מסופקים
334,617	393,670	346,890	אחרות
(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 6,230 אלפי ש"ח.			
ו. הכנסות (הוצאות) מימון			
הכנסות מימון:			
-	55,931	-	רווח נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
20,275	-	87,653	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
4,582	8,576	5,571	הכנסות ריבית מפיקדונות בנקים
8,901	5,517	-	רווח מעסקאות הגנה על המטבע (1)
-	811	-	רווח מעסקת הגנה על מדד המחירים לצרכן (1)
3,771	5,829	-	ריבית ממס הכנסה
879	732	348	הכנסות ריבית והפרשי שער נטו מהלוואות שניתנו לתאגידים מוחזקים
-	-	15,700	שערוך אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה
703	1,414	-	אחרות
39,111	78,810	109,272	
הוצאות מימון:			
67,709	-	33,554	הפסד נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
-	9,044	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
40,703	46,668	44,188	הוצאות בגין אגרות חוב שהונפקו
-	-	401	הפסד מעסקאות הגנה על המטבע (1)
416	-	-	הפסד מעסקת הגנה על מדד המחירים לצרכן (1)
-	-	22,233	ריבית למס הכנסה
1,176	2,244	3,995	הוצאות בגין חכירות והלוואה לזמן ארוך
4,019	4,835	3,065	הוצאות בנק
-	-	1,518	אחרות
114,023	62,791	(108,954)	
(74,912)	16,019	318	סה"כ הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
(1) ראה גם באור 23 ג' ו-ד'.			

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2017	2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,946	7,613	7,783
4,419	4,741	6,224
-	-	7,060
5,645	-	-
-	-	13,609
-	-	2,000
185	985	105
18,195	13,339	36,781
1,927	2,796	1,927
2,131	893	-
-	2,000	-
4,058	5,689	1,927

ז. הכנסות (הוצאות) אחרות

הכנסות אחרות:

הכנסות מדמי ניהול מחברות כלולות
הכנסות משכר דירה
ביטול הפרשה לירידת ערך השקעה שנרשמה בשנים קודמות
רווח מדילול השקעה בחברה מוחזקת
עדכון הפרשה בגין פשרה צפויה לתנאי פרישה
לקבוצת עובדים שפרשה
עדכון הפרשה להטבות עובדים בגין שנים קודמות
אחרות

הוצאות אחרות:

הפסד מממוש רכוש קבוע
הפרשה לירידת ערך השקעה
עדכון הפרשה להטבות עובדים בגין שנים קודמות

ח. רווח למניה

(א) כמות מניות משוקללת ששימשה בחישוב הרווח הבסיסי ומדולל למניה:
מספר המניות (באלפים)

5,798	5,798	5,798
445,786	478,770	396,555

(ב) הרווח ששימש בחישוב הרווח הבסיסי ומדולל למניה:
רווח לפי דוח רווח והפסד (באלפי ש"ח)

באור 26 - מיסים על הכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. שיעור מס חברות

א. (1) להלן שיעורי המס הרלוונטיים לחברה בשנים 2017-2019:

2017 – 24%
2018 – 23%
2019 – 23%

ביום 22 בדצמבר 2016 אישרה מליאת הכנסת את חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

כתוצאה מהורדת שיעור המס ל-23% בשתי פעימות, יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2018 ו-2019 חושבו בהתאם לשיעורי המס החדשים כפי שנקבעו בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), לפי שיעור המס הצפוי לחול במועד ההיפוך. המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל ולאמור בסעיף 22' להלן.

(2) ביום 12 בינואר 2012 פורסם ברשומות תיקון 188 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש) התשכ"א - 1961 (להלן: "הפקודה") במסגרתו תוקן סעיף 87א לפקודה, כך שנקבע בהוראת שעה שתקן חשבונאות מס' 29 - "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" שפרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות לא יחול בקביעת ההכנסה החייבת לגבי שנות המס 2010 עד 2011, אף אם תקן זה הוחל בדוחות הכספיים (להלן: "הוראת השעה"). ביום 31 ביולי 2014 פורסם תיקון 202 לפקודה במסגרתו הווארך תוקף הוראת השעה לגבי שנות המס 2012 ו-2013.

ב. חברות מאוחדות מחוץ לישראל

שיעור המס העיקרי החל על החברה המאוחדת שמקום התאגדותה מחוץ לישראל הינו 29%.

ג. מיסוי בתנאי אינפלציה

תקנות מס הכנסה, תיאומים בשל אינפלציה (שיעורי פחת, התשמ"ו-1986), המתירות פחת בשיעורים גבוהים מאלה שבסעיף 21 לפקודה, ממשכיות לחול גם לאחר סיום תחולת חוק התיאומים. לפיכך, תוכל החברה לדרוש פחת בהתאם לתקנות האמורות גם בתקופות הבאות.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה - המשך

2. הטבות מתוקף החוק לעידוד השקעות הון

א. מפעלים מאושרים במסלול מענקים:

החברה היתה זכאית בעבר למעמד של "מפעל מאושר" במסלול מענקים. תקופת ההטבות האחרונה בגין המפעל המאושר הסתיימה בשנת 2012. ההכנסות החייבות שנבעו מהמפעל המאושר היו זכאיות לפטור ממס בשנתיים הראשונות ולשיעור מס מופחת של 25% בחמש השנים שלאחר מכן. חברה בעלת מפעל מאושר המחלקת דיבידנד מההכנסה הפטורה, תהא חייבת בשנת המס שבה חולק הדיבידנד במס חברות על סכום הדיבידנד המחולק בשיעור המס שחל עליה על פי חוק העידוד בשנה שבה הופקה ההכנסה אילולא הייתה פטורה ממס.

ב. מפעל מוטב:

שני מפעליה התעשייתיים של החברה (באזור עדיפות א' ובאזור אחר) זכאים למעמד של "מפעל מוטב" בהתאם לתיקון מספר 60 לחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט - 1959 (להלן: "חוק העידוד"). בהתאם לחוק העידוד, במפעל תעשייתי של החברה הנמצא באזור עדיפות לאומית א', תוספת ההכנסות הנובעות מכל הרחבה בגין מפעל זה פטורות ממס במשך תקופה של 10 שנים, החל מהשנה בה נוצרה למפעל הכנסה חייבת לראשונה. לתאריך הדוחות הכספיים, לחברה שני מפעלים מוטבים באזור א' שתקופת ההטבות של האחרון שבהם תסתיים בשנת 2023.

במפעל תעשייתי אחר, אשר אינו נמצא באזור עדיפות לאומית, ההכנסות שינבעו "ממפעל מוטב" זה יהיו פטורות ממס במשך תקופה של שנתיים, בגין כל הרחבה החל מהשנה בה נוצרה למפעל הכנסה חייבת לראשונה, ותהיה חייבת במס בשיעור של 25% בחמש השנים הבאות.

לחברה שני מפעלים מוטבים באזור אחר שתקופת ההטבות של האחרון שבהם תסתיים בשנת 2020, מתוכם הרחבה באזור האחר ששנת הבחירה שלה 2012 היתה זכאית לפטור ממס בשנים 2015-2014. כן, קיבלה החברה אישור עד וכולל שנת המס 2014, המאפשר לה להפחית בכל שנה משנות ההטבות במס את מחזור הבסיס ב-10%, בהתאם לנוהל שחיקת מחזור הבסיס למפעל המאופיין במחזוריות טכנולוגית גבוהה. החברה פנתה לקבלת אישור לשנים 2016-2015 ובכוונתה לפנות לקבלת האישור לשנים 2019-2017. לאור התיקון לחוק כמותואר בסעיף ג' להלן בחרה החברה את שנת 2012 כשנת בחירה אחרונה בשני מפעליה.

ג. תיקון החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959

ביום 29 בדצמבר 2010 אושר בכנסת חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2012-2011, אשר במסגרתו תוקן החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן: "התיקון"). התיקון לחוק פורסם בספר החוקים ביום 6 בינואר 2011. בהתאם לתיקון, בוטלה האפשרות לקבלת מפעל מועדף (המקנה שיעור מס מועדף) לחברה ממשלתית, כשהחוראת התחולה נקבע כי הטבות מס הקיימות ימשיכו לחול בתקופת ההטבות של כל מפעל, וכי חברה תוכל לבקש שנת בחירה לקבלת מעמד של מפעל מוטב לא יאוחר משנת 2012 ובתנאי שההשקעה המזערית המזכה החלה בשנת 2010. לאור האמור לעיל, תמשיך החברה להנות מהטבות המס הנובעות מהתוכניות המפורטות בסעיף ב' לעיל. במסגרת התיקון נקבע כי למסלול המענקים יהיו זכאיות חברות באזור פיתוח א' בלבד והן יהיו זכאיות ליהנות הן ממסלול זה והן ממסלול הטבות המס במקביל. כמו כן, בוטלו מסלולי הטבות המס הקיימים (מסלול הפטור ממס, מסלול "אירלנד" ומסלול "אסטרטגיה") ובמקומם נקבעו שני מסלולי מס חדשים, מפעל מועדף ומפעל מועדף מיוחד, שעיקרם שיעור מס אחיד ומופחת על כלל הכנסות החברה הזכאיות להטבות. ביום 5 באוגוסט 2013, עבר בכנסת חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו-2014), התשע"ג-2013, אשר קבע העלאת שיעורי המס על הכנסה מועדפת החל משנת 2014 כדלקמן: 9% באזור פיתוח א' ו-16% בשאר הארץ. ביום 21 בדצמבר 2016 עבר בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז - 2016, אשר במסגרתו הופחת שיעור המס למפעל מועדף הממוקם באזור פיתוח א' משיעור של 9% לשיעור של 7.5% על הכנסה מועדפת החל משנת 2017. בנוסף, מפעל העומד בהגדרת "מפעל מועדף מיוחד", זכאי לתקופת הטבות של 10 שנים רצופות, לשיעור מס מופחת של 5% באזור פיתוח א' ו-8% בשאר הארץ. עוד נקבע בתיקון לחוק, כי לא יחול מס על דיבידנד שיחולק מתוך הכנסה מועדפת לבעלת מניות שהיא חברה תושבת ישראל.

3. פחת מואץ

בניינים המשמשים את המפעלים המאושרים והמוטבים זכאים בהתאם לחוק עידוד השקעות הון לפחת מואץ במשך 5 שנות מס, החל בשנת ההפעלה של כל נכס.

4. תנאים לתחולת ההטבות

ההטבות ממפעלים מאושרים וממפעלים מוטבים מותנות בקיום התנאים שנקבעו בחוק (שיעור יצוא וכדומה), בתקנות שהותקנו על פיו ובכתבי האישור לפיהם בוצעו ההשקעות במפעלים המאושרים. אי עמידה בתנאים עלולה לגרום לביטול ההטבות, כולן או מקצתן, ולהחזר סכומי ההטבות בתוספת ריבית. על פי הערכת ההנהלה, החברה עומדת בתנאים האמורים.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה - המשך

5. הטבות מתוקף חוק עידוד התעשייה (מיסים)

- החברה הינה "חברה תעשייתית" כמוגדר בחוק עידוד התעשייה (מיסים), התשכ"ט - 1969 ובהתאם לכך היא זכאית להטבות אשר העיקריות שבהן הן:
- (א) פחת בשיעורים מוגדלים.
 - (ב) ניכוי הוצאות להנפקת מניות הנרשמות למסחר בבורסה בשלושה שיעורים שנתיים שווים החל משנת רישום מניות החברה למסחר.
 - (ג) הפחתה במשך 8 שנים של פטנטים וידע המשמשים לפיתוחו של המפעל.
 - (ד) אפשרות להגשת דוחות מאוחדים לצרכי מס של חברות בעלות קו ייצור אחד.

ב. מיסים נדחים

ההרכב:

31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(84,169)	(63,202)
140,389	106,646
56,220	43,444

נכסים בני פחת

הפרשים זמניים אחרים (בעיקר בגין זכויות עובדים)

31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
56,040	56,220
660	(16,131)
-	2,445
-	(57)
(480)	967
56,220	43,444

היתרה לתחילת שנה
סכומים שנוקפו לדוח רווח והפסד
סכומים שנוקפו לרווח כולל אחר
מיון מיסים בגין שותפות
השפעת השינוי בשערי חליפין
היתרה לסוף השנה

המסים הנדחים מוצגים בדוחות על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
70,206	43,444
(13,986)	-
56,220	43,444

נכסים שאינם שוטפים
התחייבויות שאינן שוטפות

המסים הנדחים מחושבים לפי שיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך, בהתבסס על חוקי המס שהיו בתוקף בתאריך הדוח.

ג. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

31 בדצמבר		
2017	2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,577	68,138	115,152
22,370	(660)	16,131
(41,636)	-	(13,042)
(7,689)	67,478	118,241

מסים שוטפים
מסים נדחים
מסים בגין שנים קודמות (1)

(1) בשנת 2019 בעיקר כתוצאה מחתימה על הסכם שומות מס הכנסה לשנים 2012 עד 2016 (בשנת 2017 בעיקר כתוצאה מקבלת אישור לשחיקת מחזור בסיס לשנים 2012-2014, בהתאם לתקנות החוק לעידוד השקעות הון).

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

ד. **התאמה בין המס התיאורטי על הרווח לפני מיסים על הכנסה לבין הוצאות המסים**
להלן מובא תיאום בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות היו מתחייבות במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על חברות בישראל, לבין סכום מיסים על הכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד לשנת הדוח:

2017	2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
421,626	504,285	516,475
24%	23%	23%
101,190	115,986	118,789
(68,369)	(43,931)	17,865
4,340	-	-
-	-	(20,160)
7,408	3,056	9,859
(2,260)	(1,386)	(5,235)
(41,636)	-	(13,042)
(8,362)	(6,247)	10,165
(7,689)	67,478	118,241
(2%)	13%	23%

רווח לפני מיסים על הכנסה

מס מחושב לפי שיעור מס רגיל (תאורטי)

הגדלה (הקטנה) בחבות המס בשל:

שיעורי מס מופחתים בגין מפעלים מוטבים, מס נוסף על דיבידנד ממפעל מוטב והכנסות חייבות בחו"ל בשיעור מס אחר, נטו

השפעת השינוי בשיעורי המס

ניצול הפסדים והטבות משנים קודמות בגינם לא נרשמו מיסים נדחים

הוצאות לא מותרות בניכוי

הכנסות פטורות

מיסים בגין שנים קודמות

הפרשים בין בסיס המדידה כמדווח לצרכי מס הכנסה לבין המדידה של ההכנסה כמדווח בדוחות הכספיים נטו ואחרים *

שיעור מס אפקטיבי ממוצע

* כולל עדכון שיעורי מס שונים מהמס התיאורטי.

ה. שומות מס סופיות

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת 2016. לחברת ERCAS הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת 2018.

ו. הפסדים, ניכויים ותוספות לצרכי מס להעברה לשנים הבאות

לחברות הקבוצה אין הפסדים עסקיים מועברים לצרכי מס.

ז. הפרשים זמניים בגינם לא הוכרו התחייבויות מיסים נדחים

החברה אינה מכירה במסים נדחים בגין הפרשים הנובעים מהשקעות בחברות מוחזקות מאחר והחברה שולטת בהיפוך הפרשי העיתוי או לחילופין רווחים אלה נובעים מהכנסות רגילות בישראל שחלוקתן כדיבידנד לחברה אינה כרוכה בחבות מס נוספת.

ח. השפעת המס הפוטנציאליות בגין חלוקת דיבידנד עתידית

הוצאות המס הפוטנציאליות שינבעו לחברה מחלוקת דיבידנדים עתידיים, במידה ויהיו, מרווחי מפעלים מאושרים ומפעלים מוטבים פטורים ממס לבעלי המניות הינן 849,702 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2018 – 838,987 אלפי ש"ח).

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס

א. בסיס עריכת הנתונים הכספיים ועיקרי המדיניות החשבונאית

הנתונים הכספיים סולו הוכנו ע"י החברה בהתאם לכללי המדידה כפי שנכללו בתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן ה - "IFRS").
להרחבת המדיניות החשבונאית שישמה החברה בדוחות הסולו ראה באורים 2, 3 לעיל.

ב. דוחות על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		נכסים
		נכסים שוטפים
1,232,569	855,027	מזומנים ושווי מזומנים
1,279,324	239,166	השקעות לזמן קצר
2,909,663	3,337,148	לקוחות
2,264,477	2,898,507	הכנסות לקבל
401,155	388,455	חייבים ויתרות חובה
1,140,956	1,037,752	מלאי
9,228,144	8,756,055	
		נכסים שאינם שוטפים
1,018,169	1,521,584	השקעות בחברות כלולות
21,906	18,075	הלוואות לחברות כלולות
* 2,482,835	2,826,468	רכוש קבוע
167,185	185,581	נכסים בלתי מוחשיים
* 18,206	240,940	נכסי זכות שימוש
70,206	43,394	נכסי מסים נדחים
3,778,507	4,836,042	
13,006,651	13,592,097	
		התחייבויות והון:
		התחייבויות שוטפות
-	171,817	אשראי מתאגידים בנקאיים
-	155,440	חלויות שוטפות של אגרות חוב
* 1,811	57,980	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
1,130,315	1,315,813	התחייבויות לספקים
526,756	593,231	הפרשות
* 2,292,553	2,299,127	זכאים אחרים
99,621	-	דיבידנד לשלם
2,894,804	3,026,558	מקדמות ממזמיני עבודות
6,945,860	7,619,966	
		התחייבויות שאינן שוטפות
* 4,280	3,440	הלוואה לזמן ארוך
* 17,285	185,783	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
124,473	109,418	הטבות לעובדים
1,503,678	1,349,187	אגרות חוב
-	83,300	אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה
1,649,716	1,731,128	
4,411,075	4,241,003	הון
13,006,651	13,592,097	

* סווג מחדש- ראה ביאור 2 ו'.

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ג. דוחות רווח והפסד ורווח כולל אחר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות
4,017,728	4,579,708	מערכת הביטחון
246,051	236,780	לקוחות אחרים בארץ
4,572,083	4,385,668	חו"ל
8,835,862	9,202,156	
6,951,346	7,314,813	עלות המכירות והעבודות שבוצעו
1,884,516	1,887,343	רווח גולמי
713,043	741,714	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
368,369	386,728	הוצאות מכירה ושיווק
365,642	321,075	הוצאות הנהלה וכלליות
(13,339)	(36,781)	הכנסות אחרות
5,689	1,927	הוצאות אחרות
1,439,404	1,414,663	
445,112	472,680	רווח תפעולי
78,474	110,962	הכנסות מימון
(61,259)	(107,436)	הוצאות מימון
17,215	3,526	הכנסות מימון, נטו
70,663	26,349	חלק החברה ברווחי חברות כלולות
532,990	502,555	רווח לפני מסים על הכנסה
54,220	106,000	מס על הכנסה
478,770	396,555	רווח לשנה
		פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שיועברו לרווח והפסד :
45,391	(76,834)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ
(1,649)	1,211	שינוי ביתרה בקרן גידור בחברות כלולות
43,742	(75,623)	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שיועבר לרווח והפסד
		פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד :
3,764	(6,475)	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
3,764	(6,475)	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שלא יעבור לרווח והפסד
526,276	314,457	סך הכל רווח כולל לשנה

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ד. דוח על השינויים בהון העצמי

הון מניות	פרמיה על מניות	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן גידור בחברות כלולות	יתרת עודפים	סך הכל
לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
567,300	28,000	(22,539)	(1,706)	3,840,020	4,411,075
יתרה ליום 1 בינואר 2019					
-	-	-	-	396,555	396,555
-	-	(76,834)	1,211	(6,475)	(82,098)
-	-	-	-	(484,529)	(484,529)
567,300	28,000	(99,373)	(495)	3,745,571	4,241,003
יתרה ליום 1 בינואר 2018					
567,300	28,000	(67,930)	(57)	3,454,888	3,982,201
-	-	-	-	2,219	2,219
567,300	28,000	(67,930)	(57)	3,457,107	3,984,420
-	-	-	-	478,770	478,770
-	-	45,391	(1,649)	3,764	47,506
-	-	-	-	(99,621)	(99,621)
567,300	28,000	(22,539)	(1,706)	3,840,020	4,411,075

רווח לשנה (הפסד) רווח כולל אחר דיבידנד שהוכרז וחולק

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

השפעת יישום לראשונה של IFRS15

יתרה ליום 1 בינואר 2018 לאחר היישום לראשונה

רווח לשנה רווח (הפסד) כולל אחר דיבידנד שהוכרז

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018

ה. לקוחות

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,747,218	1,322,576
314,627	463,349
1,297,726	1,180,046
3,359,571	2,965,971
(22,423)	(56,308)
3,337,148	2,909,663

מערכת הבטחון (צד קשור) לקוחות אחרים בארץ לקוחות בחו"ל (במטבע חוץ, בעיקר דולר)

בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים

ו. חייבים ויתרות חובה

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
287,770	387,165
12,907	6,459
525	536
157	1,231
81,881	-
5,215	5,764
388,455	401,155

נכס בגין עלויות השגת חוזה הוצאות מראש יתרה בגין עסקאות עתידיות מענקים ממשלתיים לקבל מס הכנסה - עודף מקדמות על הפרשות אחרים

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ז. מלאי

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
507,715	402,663
72,054	59,101
561,187	575,988
1,140,956	1,037,752

מלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים
חומרים
מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי

ח. רכוש קבוע

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
* 6,834,000	7,330,650
*(4,351,165)	(4,504,182)
* 2,482,835	2,826,468

עלות
פחת שנצבר (1)

(1) הוצאות הפחת בשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019 ו- 2018 הסתכמו בכ- 230,086 אלפי ש"ח ו- 221,304 אלפי ש"ח, בהתאמה.
* סווג מחדש- ראה ביאור 2 ו'.

ט. רכוש אחר

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
732,667	787,643
(565,482)	(602,062)
167,185	185,581

עלות
פחת שנצבר (1)

(1) הוצאות הפחת בשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019 ו- 2018 הסתכמו בכ- 36,580 אלפי ש"ח ו- 39,785 אלפי ש"ח, בהתאמה.

י. הפרשות

סך הכל	תביעות משפטיות	אחריות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
526,756	17,663	509,093
142,813	26,065	116,748
(76,338)	(4,873)	(71,465)
593,231	38,855	554,376

יתרה ליום 1 בינואר 2019
הפרשות שנוצרו במהלך השנה
הפרשות שמומשו / בוטלו במהלך השנה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

יא. זכאים אחרים

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
608,171	576,842
131,812	212,539
68,600	64,754
616,046	820,680
751,119	588,118
71,792	35,687
* 529	507
44,484	-
2,292,553	2,299,127

שכר והוצאות נלוות (1)
מוסדות
הוצאות שנצברו ואחרים
הוצאות לשלם בגין עבודות בביצוע
התחייבות בגין עלויות להשגת חוזה
הפרשה להפסדים בעבודות
חלויים שוטפות
מס הכנסה - עודף הפרשות על מקדמות

(1) הסכום כולל הפרשה לחופשה בסך 163,980 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 160,473 אלפי ש"ח).
* סווג מחדש - ראה ביאור 2 ו'.

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד

1. הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות

א. פיצול הכנסות מחוזים עם לקוחות

בטבלה הבאה הכנסות הקבוצה מפוצלות לפי אזורים גיאוגרפיים עיקריים ולפי חטיבות.

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,263,779	4,816,488	אזורים גיאוגרפיים עיקריים
1,047,672	1,011,241	ישראל
2,911,164	2,168,244	אירופה
572,235	1,133,605	אסיה
35,868	36,861	אמריקה
5,144	35,717	אוקיאניה
8,835,862	9,202,156	אפריקה
2,881,923	2,968,206	חטיבות עסקיות
2,515,355	2,831,828	מערכות אוויר ומודיעין
2,279,542	2,105,084	מערכות יבשה וים
1,159,042	1,297,038	מערכות הגנה אווירית
8,835,862	9,202,156	אחרים

ב. יתרות חוזיות

הטבלה הבאה מספקת מידע אודות השינויים ביתרות הכנסות לקבל ומקדמות ממזמיני עבודות הנובעים מחוזים עם לקוחות והתרחשו במהלך השנה.

מקדמות ממזמיני עבודות	הכנסות לקבל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,894,804	2,264,477	יתרה ליום 1 בינואר 2019
4,949,576	(3,750,304)	חשבוניות שהופקו
(4,817,822)	4,384,334	הכנסות שהוכרו במהלך התקופה
3,026,558	2,898,507	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

2. עלות המכירות והעבודות שבוצעו

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,199,273	2,358,377	שכר עבודה ונלוות (1)
2,987,896	3,571,496	חומרים ועבודות חוץ
205,704	224,293	פחת והפחתות
1,164,388	1,087,288	הוצאות ייצור אחרות (2)
6,557,261	7,241,454	קיטון בהפרשה להפסדים מעבודות בביצוע
(50,484)	(40,334)	שינויים במלאי עבודות בביצוע
444,569	113,693	
6,951,346	7,314,813	

(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 18,445 אלפי ש"ח.

(2) בשנת 2019 כולל הפחתת נכסי עלויות בגין השגת חוזה בסך של 208,818 אלפי ש"ח (שנת 2018 311,392 אלפי ש"ח).

3. הוצאות מחקר ופיתוח, נטו

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
354,418	382,162	שכר עבודה ונלוות (1)
31,017	37,160	פחת
333,390	327,767	אחרות (בעיקר חומרים)
718,825	747,089	
(5,782)	(5,375)	בניכוי - השתתפות המדען הראשי
713,043	741,714	

(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 4,806 אלפי ש"ח.

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך
יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
162,976	166,359
48,396	42,859
38,833	36,547
24,598	33,562
27,981	32,704
6,343	6,633
59,242	68,064
368,369	386,728

4. הוצאות מכירה ושוק

שכר עבודה ונלוות (1)
קבלני משנה
נציגויות
נסיעות לחו"ל
תערוכות ופרסום
פחת
אחרות

(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 3,015 אלפי ש"ח.

5. הוצאות הנהלה וכלליות

שכר עבודה ונלוות (1)
פחת
הוצאות חובות מסופקים
אחרות

243,242	252,952
18,025	20,659
26,995	(33,885)
77,380	81,349
365,642	321,075

(1) בשנת 2019 כולל פחת חכירה מימונית בגין רכבים בסך של 6,230 אלפי ש"ח.

6. הכנסות (הוצאות) מימון

הכנסות מימון:

55,931	-	רווח נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
-	87,653	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
8,576	5,571	הכנסות ריבית מפיקדונות בנקים
5,517	-	רווח מעסקאות הגנה על המטבע
811	-	רווח מעסקת הגנה על מדד המחירים לצרכן
5,829	-	ריבית ממס הכנסה
732	348	הכנסות ריבית והפרשי שער נטו מהלוואות שניתנו לתאגידים מוחזקים
-	15,700	שערוך אופציית PUT לבעלי מניות בחברה כלולה
1,078	1,690	אחרות
78,474	110,962	

הוצאות מימון:

-	33,554	הפסד נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
46,668	44,188	הוצאות בגין אגרות חוב שהונפקו
9,044	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
-	401	הפסד מעסקאות הגנה על המטבע
-	22,233	ריבית למס הכנסה
2,244	3,995	הוצאות בגין חכירות והלוואה לזמן ארוך
3,303	3,065	הוצאות בנק
61,259	107,436	
17,215	3,526	סה"כ הכנסות מימון, נטו

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך
יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		7. הכנסות (הוצאות) אחרות
		<u>הכנסות אחרות:</u>
7,613	7,783	הכנסות מדמי ניהול מחברות כלולות
4,741	6,224	הכנסות משכר דירה
-	7,060	ביטול הפרשה לירידת ערך השקעה שנרשמה בשנים קודמות
-	13,609	עדכון הפרשה בגין פשרה צפויה לתנאי פרישה לקבוצת עובדים שפרשה
-	2,000	עדכון הפרשה להטבות עובדים בגין שנים קודמות
985	105	אחרות
13,339	36,781	
		<u>הוצאות אחרות:</u>
2,796	1,927	הפסד מממוש רכוש קבוע
893	-	הפרשה לירידת ערך השקעה
2,000	-	עדכון הפרשה להטבות עובדים בגין שנים קודמות
5,689	1,927	
		8. מסים נדחים
(84,169)	(63,202)	נכסים בני פחת
154,375	106,596	הפרשים זמניים אחרים (בעיקר בגין זכויות עובדים)
70,206	43,394	
70,798	70,206	היתרה לתחילת שנה
(592)	(26,835)	סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
-	80	סכומים שנזקפו לרווח כולל אחר
-	(57)	מיון מיסים בגין שותפות
70,206	43,394	היתרה לסוף השנה
המסים הנדחים מחושבים לפי שיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך, בהתבסס על חוקי המס שהיו בתוקף בתאריך המאזן.		
		9. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד
53,628	92,207	מסים שוטפים
592	26,835	מסים נדחים
-	(13,042)	מסים בגין שנים קודמות
54,220	106,000	

באור 28 - אירועים לאחר תאריך הדוח

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

עם התפשטות נגיף הקורונה לישראל, ועוד בטרם קבלת ההנחיות מהרשויות המוסמכות בישראל, החלה החברה להיערך על מנת לשמור בראש ובראשונה על בריאות העובדים ובמקביל להמשיך ולשמור על רציפות התפקוד בהיבט הלאומי והעסקי.

במסגרת זו מופו מוקדים ועובדים חיוניים, נבחנה שרשרת האספקה, קבלנים וספקים קריטיים, נבדקו מקורות רכש נוספים, הוערכו ותמיכה מיחשובית, שינוי מתכונת ההיסעים, בחינת מתכונת לעבודה במשמרות, הכנת רשימות של עובדים חיוניים במספר תרחישים עתידיים אפשריים, מכסות מספריות, בחינת האפשרות לעבודה מהבית וגייבוס קריטריונים בנושא ועוד.

בהמשך ובהתאמה להנחיות של הרשויות המוסמכות בוטלו נסיעות לחו"ל, השתלמויות בארץ ובחו"ל, אירועים רבי משתתפים וכו'.

מתאריך 19 במרץ 2020 הוקטן היקף כח האדם המגיע חברה. שאר העובדים התבקשו להישאר בבתיהם על חשבון חופשה. לאור צמצום נוכחות העובדים והפעילות בכלל, החברה בוחנת את התאמת ההוצאות התפעוליות לעבודה במתכונת חירום, דחית השקעות קפיטאליות ודחית הזמנות רכש, והכל בכפוף לאי לצמצום הפגיעה בפעילות הנמשכת בחברה.

דירקטוריון החברה מינה ועדת אד-הוק לנושא, והנהלת החברה מקיימת הערכת מצב יומית תוך עמידה מלאה בהנחיות משרדי הבריאות, הביטחון, האוצר ורשות החברות.

באור 28 - אירועים לאחר תאריך הדוח - המשך

נכון למועד פרסום הדוחות הכספיים, עדיין לא הייתה להתפשטות הנגיף השפעה מהותית על עסקי החברה, אולם אין ספק שהימשכות והחמרת המצב תביא לפגיעה בכל תחומי העשייה של החברה. יש לציין כי החברה נכנסת למשבר כשהיא מדורגת בדירוג הגבוה ביותר בארץ ע"י שתי חברות הדירוג, הפועלות בארץ, עם יתרות מזומנים של מעל מיליארד ש"ח ועם קווי אשראי במערכת הבנקאית. בנוסף חשוב לציין כי הגדרת החברה כמפעל חיוני תאפשר לה להמשיך ולתפקד באופן סביר יחסית לחברות אחרות במשק, קודם כל למען הביטחון הלאומי אך גם בהיבטים העסקיים.